

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ BAĞLAMINDA ÇEVRE
MUHASEBESİNİN TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARI
(TMS) / TÜRKİYE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI
(TFRS) AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ VE MALATYA
ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ'NDE BİR ARAŞTIRMA**

DOKTORA TEZİ

DANIŞMAN
Doç. Dr. Yusuf Cahit ÇUKACI

HAZIRLAYAN
Mehtap BULUT DENİZ

MALATYA 2018

**T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE VE FİNANSMAN BİLİM DALI**

**MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ BAĞLAMINDA ÇEVRE MUHASEBESİNİN
TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARI (TMS) / TÜRKİYE FİNANSAL
RAPORLAMA STANDARTLARI (TFRS) AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ VE MALATYA ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ'NDE
BİR ARAŞTIRMA**

DOKTORA TEZİ

Hazırlayan

Mehtap BULUT DENİZ

Danışman

Doç. Dr. Yusuf Cahit ÇUKACI

MALATYA, 2018

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ BAĞLAMINDA ÇEVRE
MUHASEBESİNİN TÜRKİYE MUHASEBE
STANDARTLARI (TMS) / TÜRKİYE FİNANSAL
RAPORLAMA STANDARTLARI (TFRS) AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ VE MALATYA ORGANİZE
SANAYİ BÖLGESİ'NDE BİR ARAŞTIRMA**

DOKTORA TEZİ

DANIŞMAN

Doç.Dr. Yusuf Cahit ÇUKACI

HAZIRLAYAN

Mehtap BULUT DENİZ

Jürimiz 22.06.2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda bu doktora tezini oybirliği ile başarılı bulunarak İşletme Anabilim, Muhasebe-Finansman Bilim dalında doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyelerinin Unvan Ad Soyadı:

1. Prof. Dr. Fikret OTLU (Başkan)
2. Doç. Dr. Mehmet KAYGUSUZUOĞLU
3. Doç. Dr. Yusuf Cahit ÇUKACI
4. Dr. Öğretim Üyesi Özcan DEMİR
5. Dr. Öğretim Üyesi Muzaffer DEMİRBAŞ

İmzası

.....
.....
.....
.....
.....

İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun ..... tarih ve ..... sayılı kanunıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mehmet KUBAT

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Doç. Dr. Yusuf Cahit Çukacı' nın danışmanlığında doktora tezi olarak hazırladığım “**Muhasebe Bilgi Sistemi Bağlamında Çevre Muhasebesinin Türkiye Muhasebe Standartları (Tms) / Türkiye Finansal Raporlama Standartları (Tfrs) Açısından Değerlendirilmesi Ve Malatya Organize Sanayi Bölgesi'nde Bir Araştırma**” başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Mehtap BULUT DENİZ

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece İnönü Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin 4 ay süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin / raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Mehtap BULUT DENİZ

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamda ve hayatımla ilgili her alanda beni yönlendiren, tecrübesini ve desteğini her anlamda gördüğüm saygıdeğer danışman hocam Doç. Dr. Yusuf Cahit Çukacı' ya, üniversite eğitimim boyunca bilgilerinden ve tecrübelerinden yararlandığım ve tez jürimde de yer alarak da çalışmaya katkıda bulunan değerli hocalarıma çok teşekkür ederim.

İngilizce çevrilerde emeği geçen Dr. Fatih Pehlivan'a ve tezimle alakalı konularda değerli fikirlerini paylaşan Öğr. Gör. Dr. Aydan Aksoğan Korkmaz'a teşekkür ederim.

Bu süreçte beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan, sevgi, inanç ve hoşgörüsüyle bana hep destek olan canım ailelerim Bulut ve Deniz ailelerine destekleri için minnettarım. Teşekkürlerin en büyüğünü ise tükenmeyen sabrı ile hep yanımda olan ve bu zorlu süreçte benimle birlikte en çok yorulan biricik eşim M. Mustafa Deniz' e sunuyorum. Sizlerin inancı ve desteği benim için hayattaki her şeyden çok daha önemlidir.

Mehtap BULUT DENİZ

ÖZET

Gerek yasal zorunlulukla gerekse bilinçlenen tüketiciyle beraber işletmelerin çevreye verdikleri önem artmıştır. Çevrenin korunmasına yönelik faaliyetlerin temelinde sosyal sorumluluk bilinci de etkili olmaktadır. Günümüzde işletmeler faaliyetlerini yerine getirirken çevre ile ilgili birçok soruna neden olmaktadır. Bu sorunların artması muhasebe bilgi sistemlerinde çevre muhasebesinin önemini artırmaktadır. Ayrıca rekabet şartlarında öne geçebilmek için de çevre muhasebesi önem arz etmektedir. Yapılan çevresel yatırımların işletmelerin sunduğu finansal tablolarda ve dipnotlarda gösterilmesi gerekmektedir. Sunulan finansal tabloların doğruluğunun ve güvenilirliğinin herkes tarafından kabul görmesi önemlidir. Bu yüzden uluslararası standartlara uyum sağlanmıştır. Uluslararası muhasebe standartlarının çevre muhasebesi uygulamalarında kullanımı da önemlidir.

Bu çalışmada çevre muhasebesi Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) / Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) açısından değerlendirilmiştir. Çalışmanın amacı Malatya Organize Sanayi Bölgesi'nde faaliyette bulunan işletmelerin muhasebe bilgi sistemleri içerisinde çevreye verdikleri önemi inceleyip, çevresel muhasebelerini TMS / TFRS açısından değerlendirmektir. Malatya Organize Sanayi Bölgesi'nde aktif olarak faaliyette bulunan toplam 298 işletme bulunmaktadır. Faaliyet alanları ve çevresel etkileri göz önüne alınıp çevreye herhangi bir yolla zarar verdikleri belirlenerek bu işletmelerden 50 tanesine anket uygulaması yapılmış ve gerekli veriler elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Bilgi Sistemi, Çevre Muhasebesi, TMS, TFRS.

ABSTRACT

Enterprises have attached greater importance to the environment because of both statutory obligation and conscious consumers. At the heart of the activities for preserving the environment sense of social responsibility has also become effective. Today enterprises cause many problems related to the environment while performing their activities. The increase of these problems raise the importance of environmental accounting in accounting information systems. Besides, environmental accounting is crucial to come to the forefront under competitive circumstances. It is essential for enterprises to indicate environmental investments in their financial tables and postscripts. The authenticity and reliability of these financial tables should be acknowledged by everybody. Therefore, it has been complied with the international standards. It is also important to apply international accounting standards in environmental accounting practices.

In this study Environmental Accounting has been evaluated in terms of Turkish Accounting Standards (TAS)/ (TMS) / Turkish Financial Reporting Standards (TFRS). The purpose of this study is to investigate the importance given within the accounting information system of enterprises in Malatya Organized Industrial Zone and to evaluate their environmental accounting in terms of TAS/TFRS. There are 298 active enterprises totally in Malatya Organized Industrial Zone. By taking their fields of activity and environmental affects into consideration, a questionnaire was conducted with 50 of these enterprises and the data were obtained.

Key words: Accounting Information System, Environmental Accounting, TAS, TFRS.

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ.....	i
BİLDİRİM.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	xix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xxvii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xxviii

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ.....	1
1.1.1. Muhasebe Bilgi Sistemi Kavramı.....	1
1.1.2. Muhasebe Bilgi Sisteminin Tanımı.....	2
1.1.3. Muhasebe Bilgi Sisteminin Kapsamı.....	4
1.1.4. Muhasebe Bilgi Sisteminin Unsurları.....	5
1.1.4.1. İnsan Kaynakları.....	5
1.1.4.2. İletişim Araçları.....	6
1.1.4.3. Donanım ve Yazılım.....	6
1.1.4.4. Raporlar.....	6
1.1.5. Muhasebe Bilgi Sisteminin İşleyişi ve Yapısı.....	7
1.1.6. Muhasebe Bilgi Sisteminin Alt Sistemleri.....	10
1.1.6.1. Genel (Finansal) Muhasebe.....	10
1.1.6.2. Maliyet Muhasebesi.....	11
1.1.6.3. Yönetim Muhasebesi.....	11
1.1.6.4. Çevre Muhasebesi.....	11
1.1.7. Muhasebe Bilgi Sisteminin Kullanıcıları.....	11
1.1.8. Muhasebe Bilgi Sistemi ve Teknoloji.....	12
1.1.9. Muhasebe Bilgi Sisteminde Bilgi İşlem Aşamaları.....	13
1.1.9.1. Kayıt Etme.....	14
1.1.9.2. Sınıflandırma.....	15

1.1.9.3. Hesaplama	15
1.1.9.4. Özetleme	15
1.1.9.5. Saklama.....	16
1.1.9.6. İletme.....	16
1.1.10. Muhasebe Bilgi Sistemini Geliştirme İlkeleri	16
1.1.10.1. Maliyet İlkesi	17
1.1.10.2. Raporlama İlkesi.....	17
1.1.10.3. İnsan Unsuru İlkesi.....	18
1.1.10.4. Örgüt Yapısı İlkesi.....	18
1.1.10.5. Esneklik İlkesi	18
1.1.10.6. Açıklık ve Anlaşılabilirlik İlkesi	19
1.1.10.7. Veri Biriktirme ve Süreçleme İlkesi.....	19
1.1.11. Muhasebe Bilgi Sisteminin Önemi	19
1.1.12. Muhasebe Bilgi Sisteminin Amacı	22

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. ÇEVRE VE ÇEVRE MUHASEBESİ.....	23
2.2. ÇEVRE VE ÇEVRE İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER	23
2.3. ÇEVRE KAVRAMI VE ÇEVRENİN ÖNEMİ.....	23
2.4. ÇEVRE KİRLİLİĞİ VE TÜRLERİ	24
2.4.1. Hava Kirliliği	25
2.4.2. Su Kirliliği	27
2.4.3. Toprak Kirliliği.....	28
2.4.4. Gürültü Kirliliği.....	29
2.4.5. Görüntü Kirliliği.....	30
2.4.6. Diğer Çevre Kirlilikleri.....	30
2.5. ÇEVRE SORUNLARININ NEDENLERİ.....	30
2.5.1. Nüfus Artışı.....	31
2.5.2. Kentleşme / Çarpık Şehirleşme	31
2.5.3. Sanayileşme	32
2.5.4. Diğer Nedenler	32
2.6. ÇEVRE KİRLİLİĞİNİN SONUÇLARI.....	32

2.7. ÇEVRE MUHASEBESİ	33
2.7.1. Çevre Muhasebesinin Tanımı.....	33
2.7.2. Çevre ve Muhasebe İlişkisi	36
2.7.3. Muhasebenin Temel Kavramları Açısından Çevre.....	38
2.7.3.1.Sosyal Sorumluluk Kavramı.....	39
2.7.3.2. Para ile Ölçülme Kavramı	39
2.7.3.3. Maliyet Esası Kavramı	40
2.7.3.4. İşletmenin Sürekliliği Kavramı	40
2.7.3.5. Tam Açıklama Kavramı.....	40
2.7.3.6. İhtiyatlılık Kavramı.....	41
2.7.3.7. Tarafsızlık ve Belgelendirme Kavramı	41
2.7.3.8. Dönemsellik Kavramı	42
2.8. ÇEVREYE İLİŞKİN MUHASEBE YAKLAŞIMLARI.....	42
2.8.1. Fiziksel Yaklaşım.....	42
2.8.2. Parasal Yaklaşım	43
2.9. ÇEVRE MUHASEBESİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	43
2.10. ÇEVRE MUHASEBESİNİN AMACI.....	44
2.11. ÇEVRE MUHASEBESİNİN İŞLETMELER AÇISINDAN	
GEREKLİLİĞİ	45
2.12. ÇEVRE MUHASEBESİNİN KAPSAMI.....	47
2.13. ÇEVRE MUHASEBESİNİN FAYDALARI.....	48
2.14. ÇEVRE MUHASEBESİNİN SORUNLARI VE KARŞILAŞILAN	
GÜÇLÜKLER.....	49
2.15. ÇEVRESEL MALİYET KAVRAMI VE ÇEVRESEL MALİYET	
TÜRLERİ.....	49
2.15.1. Azaltma Maliyetleri.....	52
2.15.2. Kullanma Maliyetleri	53
2.15.3. Zarar Maliyetleri	53
2.16. ÇEVRESEL MALİYETLERİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ	53
2.16.1. Bilanço Hesapları.....	54
2.16.2. Maliyet Hesapları	59

2.17. ÇEVRESEL MALİYETLERİN AZALTIKMASINDA İZLENEBİLECEK YÖNTEMLER.....	63
2.18. ÇEVRE MUHASEBESİNDE RAPORLAMA	63
2.18.1. Finansal Nitelikli Çevresel Bilgilerin Raporlanması.....	65
2.18.2. Finansal Nitelikli Olmayan Çevresel Bilgilerin Raporlanması.....	68

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARI (TMS) / TÜRKİYE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI (TFRS) AÇISINDAN ÇEVRE MUHASEBESİ.....	71
3.1. Muhasebe Standartları Kavramı ve Türleri.....	71
3.1.1. Uluslararası Muhasebe Standardı	72
3.1.2. Ulusal Muhasebe Standartları.....	73
3.2. MUHASEBE STANDARTLARINA DUYULAN İHTİYAÇ.....	74
3.3. TÜRKİYE’DE MUHASEBE STANDARTLARININ GELİŞİMİ.....	75
3.4. TÜRKİYE MUHASEBE – FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI	80
3.5. TMS/TFRS’LERİN UYGULAMA SÜRECİNDE İZLENİLECEK YOL ...	81
3.6. TÜRKİYE MUHASEBE VE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARININ UYGULANMASINDA YAŞANAN SORUNLAR.....	82
3.7. TÜRKİYE MUHASEBE VE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI (TMS/ TFRS) KAPSAMINDA ÇEVRESEL MALİYETLERİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ VE RAPORLANMASI	84

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.1. MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ BAĞLAMINDA ÇEVRE MUHASEBESİNİN TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARI (TMS) / TÜRKİYE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI (TFRS) AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİNE İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA.....	99
4.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	99
4.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	99
4.3.1. Araştırmaya Dahil Edilen İşletmelerin Seçilmesi.....	99

4.3.2. Anket Formunun Hazırlanması	99
4.3.3. Verilerin Analiz Edilmesinde Kullanılan Yöntemler	100
4.4. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ.....	100
4.5. ARAŞTIRMA SONUÇLARI VE DEĞERLENDİRİLMESİ	102
4.5.1. Frekans Analizi ve Sonuçlarının Değerlendirilmesi.....	102
4.5.1.1. Araştırmaya Katılan İşletmelere İlişkin Genel Bilgiler	102
4.5.1.1.1. İşletmelerin Faaliyette Bulunduğu Sektörler	102
4.5.1.1.2. İşletmelerin Faaliyet Süreleri.....	103
4.5.1.1.3. İşletmede Çalışan Personel Sayısı.....	104
4.5.1.1.4. İşletmelerin Belgelerinin Olup Olmadığı	104
4.5.1.1.4.1. İşletmelerin ISO 9000 Belgesine Sahip Olup Olmadığı	105
4.5.1.1.4.2. İşletmelerin ISO 9001 Belgesine Sahip Olup Olmadığı	105
4.5.1.1.4.3. İşletmelerin ISO 14000 Belgesine Sahip Olup Olmadığı ...	106
4.5.1.1.4.4. İşletmelerin ISO 18000 Belgesine Sahip Olup Olmadığı ...	106
4.5.1.1.4.5. İşletmelerin ISO 22000 Belgesine Sahip Olup Olmadığı ...	107
4.5.1.1.4.6. İşletmelerin ISO 16949 Belgesine Sahip Olup Olmadığı ...	107
4.5.1.1.4.7. İşletmelerin ISO 27001 Belgesine Sahip Olup Olmadığı ...	108
4.5.1.1.4.8. İşletmelerin ISO 50001 Belgesine Sahip Olup Olmadığı ...	108
4.5.1.1.4.9. İşletmelerin Diğer Belgelere Sahip Olup Olmadığı	109
4.5.1.1.5. İşletmelerin Çevresel Maliyetlere Sahip Olup Olmadığı.....	109
4.5.1.2. Araştırmaya Katılan İşletmelerin Muhasebe Meslek Mensubu'na İlişkin Genel Bilgiler	110
4.5.1.2.1. Muhasebe Meslek Mensubunun Yaşı.....	110
4.5.1.2.2. Muhasebe Meslek Mensubunun Cinsiyeti	111
4.5.1.2.3. Muhasebe Meslek Mensubunun Eğitim Durumu	111
4.5.1.2.4. Muhasebe Meslek Mensubunun İşletmedeki Görev Süresi	112
4.5.1.2.5. Muhasebe Meslek Mensubunun Muhasebe Mesleğindeki Tecrübesi.....	113
4.5.1.2.6. Muhasebe Meslek Mensubunun Bağımsız Denetçi Belgesinin Olup Olmadığı	113
4.5.1.3. Muhasebe Bilgi Sistemi, Çevresel Değerler ve TMS / TFRS 'ye İlişkin Bilgiler	114

4.5.1.3.1. “ Çevre konuları işletme için ayrı bir maliyet unsurudur” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	114
4.5.1.3.2. “Çevre koruma çalışmaları işletmelere rekabet üstünlüğü sağlamaktadır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	115
4.5.1.3.3. “Çevre muhasebesi kullanımı yeni bir muhasebe sistemi oluşturulması olarak algılanmalıdır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	116
4.5.1.3.4. “Çevre muhasebesi uygulamalarında bazı sorunlarla karşılaşmaktadır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	116
4.5.1.3.5. “Çevre muhasebesi uygulamalarında devletin, yerel idarelerin desteği artırılmalıdır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	117
4.5.1.3.6. “Çevre muhasebesi uygulaması işletmeler için önemli bir yönetim aracıdır. ”Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı.....	118
4.5.1.3.7. “Çevre muhasebesi uygulaması kullanımı sonucunda işletmenin çevreye yaklaşımı ve çevresel uygulamaları ile ilgili sonuçlar; yatırımcıların kararlarında etkili olabilir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	119
4.5.1.3.8. “Çevre muhasebesi uygulamasında üst yönetim desteği vardır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	120
4.5.1.3.9. “Çevre muhasebesi ve çevresel raporlama yasal düzenlemelerle zorunlu hale getirilmelidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	121
4.5.1.3.10. “Çevre muhasebesinin bir sistem olarak kullanılması, çevre bilincinin artmasında katkı sağlar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	122
4.5.1.3.11. “Çevre muhasebesinin uygulanmasındaki en önemli amaç sürdürülebilir kalkınmadır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı....	123
4.5.1.3.12. “Çevre sorunlarına bağlı olarak artan çevresel maliyetler için ayrı bir mali tablo sistemi geliştirilmelidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	124
4.5.1.3.13. “Çevrenin de işletmenin paydaşları arasında gösterilmesi gereklidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	124

4.5.1.3.14. “Çevresel maliyet ve borçların muhasebeleştirilmesi ve raporlanması konusunda ayrı bir TMS/ TFRS’ye ihtiyaç yoktur.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	125
4.5.1.3.15. “Çevresel sorunlar olarak görüntü kirliliği çok önemlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	126
4.5.1.3.16. “Çevresel sorunlar olarak gürültü kirliliği çok önemlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	127
4.5.1.3.17. “Çevresel sorunlar olarak hava kirliliği çok önemlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	128
4.5.1.3.18. “Çevresel sorunlar olarak su kirliliği çok önemlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	129
4.5.1.3.19. “Çevresel sorunlar olarak toprak kirliliği çok önemlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	129
4.5.1.3.20. “Çevresel sorunlara ilişkin veriler ve doğal kaynak kullanımının hesaplara dahil edilmemesi, muhasebenin ürettiği bilgilerin; gerçeklere uygunluğunu, tarafsızlığını, dürüstlüğünü ve güvenilirliğini tartışılır bir duruma getirir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı ...	130
4.5.1.3.21. “Çevresel sorunlara yönelik olarak gerekli tedbirlerin alınmasında, şu an uygulanmakta olan muhasebe sistemi yeterlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	131
4.5.1.3.22. “Çevresel sorunların nedenleri olarak hızlı nüfus artışı, çarpık kentleşme, sanayileşme, lüks yaşam standartları, nükleer denemeler ve savaşlar çok önemlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	132
4.5.1.3.23. “Güvenilir muhasebe bilgilerinin olmaması işletme faaliyetinin yürütülmesini olanaksız kılar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	133
4.5.1.3.24. “İşletme çalışanları MBS hakkında yeterli bilgiye sahip değildir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	134
4.5.1.3.25. “İşletmelerde çevresel risk analizi yapılmalıdır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	135
4.5.1.3.26. “İşletmemizde MBS için yeterli bir haberleşme ağı vardır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	136

4.5.1.3.27. “KOBİ’ler dâhil tüm işletmelerin TFRS ile uyumlu mali tablo hazırlamaları gereklidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı.....	137
4.5.1.3.28. “MBS işletme faaliyetlerinin planlanmasına katkı sağlar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	138
4.5.1.3.29. “MBS işletmede alınan kararların etkinliğini arttırır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	139
4.5.1.3.30. “MBS işletmede faaliyetlerin planlanmasına katkı sağlar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	140
4.5.1.3.31. “MBS işletmenin ihtiyaç duyduğu raporları zamanında sunar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	140
4.5.1.3.32. “MBS işletmeye anlaşılabilir finansal bilgiyi sunmaya yardımcı olur.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	141
4.5.1.3.33. “MBS işletmeye rekabet avantajı sağlar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	142
4.5.1.3.34. “MBS personelinin sayısı işletmemiz için yeterlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	142
4.5.1.3.35. “MBS sadece vergisel yükümlülük için vardır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	143
4.5.1.3.36. “MBS tarafından üretilen bilgiler işletmede diğer bölümler için önemli girdi sağlar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	144
4.5.1.3.37. “MBS tarafından üretilen bilgilerin düzenli bir şekilde sınıflandırılarak doğru yerde, doğru zamanda iletilmesi muhasebe departmanının verimliliğini arttırır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	145
4.5.1.3.38. “MBS’de devlet, yönetim ve diğer kullanıcılar için bilgi aktarımı olur.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	146
4.5.1.3.39. “MBS’de kayıtlar bilgisayar ile tutulur.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	146
4.5.1.3.40. “MBS’de kullanılan teknoloji (bilgisayar, internet vb.) bilgi güvenilirliğini arttırmaktadır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	147

4.5.1.3.41. “MBS’de üretilen bilgilerin güvenilir olması bilgi kullanıcıları (yöneticiler, ortaklar, yatırımcılar, devlet vb.) açısından çok önemlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	148
4.5.1.3.42. “MBS’de üretilen bilgilerin güvenilir olması yöneticilerin doğru karar verme oranı arttırır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	149
4.5.1.3.43. “MBS’de veri ve bilgilerin toplanması için gerekli belgeler vardır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	149
4.5.1.3.44. “MBS’de veri veya bilgiler GİRDİ-İŞLEME-ÇIKTI akışını izler.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı.....	150
4.5.1.3.45. “MBS’den elde edilen bilgiler işletme yönetiminin etkinliğine olumlu bir katkı sağlamaz.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	151
4.5.1.3.46. “MBS’nin sunduğu bilgiler doğrudur.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	152
4.5.1.3.47. “MBS’nin sunduğu bilgiler güvenilirdir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	152
4.5.1.3.48. “Üretim süreci belirlenirken çevreyi korumaya dikkat edilmedi.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı.....	153
4.5.1.3.49. “TMS / TFRS ifadelerinin ne olduğu konusunda bilgi sahibi olduğumu düşünüyorum.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı.....	154
4.5.1.3.50. “Mevcut muhasebe bilgimin TMS/TFRS’leri uygulayabilmem için yeterli olduğunu düşünüyorum.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	155
4.5.1.3.51. “Mevcut sistem göz önünde bulundurulduğunda çevre muhasebesi uygulaması mevcut sisteme entegre edilmeden ayrı bir sistem oluşturularak kendi kuralları içerisinde işlerlik kazandırılmalıdır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	156
4.5.1.3.52. “Mevcut TMS / TFRS seti içinde çevresel maliyet ve borçların muhasebeleştirilmesi ve raporlanması ile doğrudan ilgili hiçbir TMS / TFRS yoktur.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	156
4.5.1.3.53. “Muhasebe bilgi sistemi içerisinde çevresel maliyetlerin diğer maliyetlerden ayrı tutularak ele alınması gereklidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	157

4.5.1.3.54. “Muhasebe raporları açık ve anlaşılır olarak düzenlenmektedir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	158
4.5.1.3.55. “Tekdüzen Muhasebe Sisteminin yeterli olduğunu, ülkemizde TFRS’nin uygulanmasına gerek olmadığını düşünüyorum.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	159
4.5.1.3.56. “TFRS’nin uygulanması sürecinde en önemli engel Tekdüzen Muhasebe Sistemi olacaktır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı...	160
4.5.1.3.57. “TFRS’ye göre hazırlanan mali tablolar, işletmelere stratejik ve önemli kararların alınmasında doğru ve güvenilir finansal bilgi sunar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	160
4.5.1.3.58. “TFRS’ye uygun olarak düzenlenen finansal tablolar finansal analizin daha sağlıklı yapılmasını sağlar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	161
4.5.1.3.59. “TFRS’ye uygun olarak hazırlanan mali tablolar, karar alıcıların daha doğru karar almalarına yardımcı olmaktadır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	162
4.5.1.3.60. “TFRS’ye uygun olarak hazırlanmış finansal tablolar anlaşılır ve kolaydır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	162
4.5.1.3.61. “TMS/TFRS ifadelerini muhasebe ile ilgili makale/kitap/internet kaynaklardan duydum.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	163
4.5.1.3.62. “TMS/TFRS ile ilgili güncel bilgiye sahip olduğumu düşünüyorum.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	164
4.5.1.3.63. “TMS/TFRS konularının meslek hayatımda gerekli olduğuna inanıyorum.” Sorusuna Verilen Cevapların Analizi.....	165
4.5.1.3.64. “TMS/TFRS’ler mevcut muhasebe uygulamalarında bazı önemli değişiklikler getirmektedir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	166
4.5.1.3.65. “TMS/TFRS’ler Uluslararası muhasebe standartları ile tam uyumludur.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı.....	166
4.5.1.3.66. Çevrenin Önemi ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı	167

4.5.1.3.67. Çevre ve Muhasebe İlişkisi ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı	168
4.5.1.3.68. Çevre Muhasebesinin Amacı ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı	169
4.5.1.3.69. Çevre Kirliliği ve Türleri ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı	169
4.5.1.3.70. Çevresel Maliyetler ile ilgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı	170
4.5.1.3.71. Çevresel Sorunların Nedenleri ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı	171
4.5.1.3.72. MBS'nin Önemi ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı	171
4.5.1.3.73. MBS'nin Öğelerinden Personel ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı	172
4.5.1.3.74. MBS'nin Temel Yapısı ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı	173
4.5.1.3.75. MBS'nin Öğelerinden Donanım ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı	173
4.5.1.3.76. MBS'nin Öğelerinden Raporlama ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı	174
4.5.1.3.77. MBS'nin Öğelerinden Haberleşme ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı	175
4.5.1.3.78. TMS / TFRS'nin Önemi ve Niteliği ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Analizi	175
4.5.1.3.79. TMS / TFRS ve Çevre Muhasebesi İle İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı	176
4.5.1.3.80. TMS / TFRS'nin UMS ile Uyumunu ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı	177
4.5.2. Güvenilirlik Analizi	177
4.5.3. Korelasyon Analizi ve Sonuçlarının Değerlendirilmesi	178
4.5.2.1. MBS'nin Önemi ile MBS'nin Temel Yapısı Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi	179

4.5.2.2. MBS'nin Önemi İle MBS'nin Öğelerinden Raporlama Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi.....	180
4.5.2.3. MBS'nin Önemi İle MBS'nin Öğelerinden Haberleşme Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi.....	180
4.5.2.5. MBS'nin Önemi ile TMS / TFRS ve Çevre Muhasebesi Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi.....	181
4.5.2.5. MBS'nin Temel Yapısı İle MBS'nin Öğelerinden Donanım Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi.....	182
4.5.2.6. MBS'nin Temel Yapısı İle MBS'nin Öğelerinden Raporlama Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi.....	183
4.5.2.7. MBS'nin Temel Yapısı İle MBS'nin Öğelerinden Haberleşme Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi.....	184
4.5.2.8. MBS'nin Öğelerinden Donanım İle MBS'nin Öğelerinden Raporlama Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi	185
4.5.2.9. MBS'nin Önemi İle MBS'nin Öğelerinden Personel Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi.....	186
4.5.2.10. MBS'nin Öğelerinden Donanım İle MBS'nin Öğelerinden Haberleşme Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi	187
4.5.2.11. MBS'nin Öğelerinden Raporlama İle MBS'nin Öğelerinden Haberleşme Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi	188
4.5.2.12. TMS / TFRS 'nin Önemi ve Niteliği ile MBS'nin Önemi Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi.....	189
4.5.2.13. TMS / TFRS 'nin Önemi ve Niteliği ile MBS'nin Öğelerinden Donanım Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi.....	190
4.5.2.14. MBS'nin Temel Yapısı ile MBS'nin Öğelerinden Personel Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi.....	191
4.5.2.15. TMS / TFRS 'nin Önemi ve Niteliği ile MBS'nin Öğelerinden Raporlama Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi	192
4.5.2.16. TMS / TFRS 'nin Önemi ve Niteliği ile MBS'nin Öğelerinden Haberleşme Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi	193
4.5.2.17. TMS / TFRS 'nin Önemi ve Niteliği ile TMS / TFRS'nin UMS ile Uyumu Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi.....	194

4.5.2.18. TMS / TFRS ve Çevre Muhasebesi ile MBS' nin Öğelerinden Personel Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi	195
4.5.2.19. TMS / TFRS ve Çevre Muhasebesi ile MBS'nin Temel Yapısı Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi.....	196
4.5.3. Araştırma Hipotezleri ve Analiz Sonuçları.....	197
SONUÇ VE ÖNERİLER	200
KAYNAKÇA.....	206
EKLER	221
EK 1 ANKET FORMU.....	221

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 1. Farklı Muhasebe Türlerine Göre Çevresel Uygulamalar	48
Tablo 2. Çevresel Maliyetlerin Sınıflandırılması	52
Tablo 3. Çevresel Maliyetlerin Fonksiyonel Giderlere Göre Raporlanması	66
Tablo 4. Çevresel Maliyet Raporu	67
Tablo 5. Çevresel Maliyetlerin Yıllara Göre Değişim Raporu	68
Tablo 6. Bilanço Dipnotlarında Çevresel Varlıklar Bilanço Dipnotları	69
Tablo 7. Gelir Tablosu Dipnotlarında Çevresel Varlıklar	70
Tablo 8. İşletmelerin Faaliyette Buldukları Sektör	103
Tablo 9. İşletmelerin Faaliyet Süreleri	103
Tablo 10. İşletmede Çalışan Personel Sayısı	104
Tablo 11. İşletmelerin Belgeleri Var mı	104
Tablo 12. İşletmelerin ISO 9000 Belgesine Sahip Olup Olmadığı.....	105
Tablo 13. ISO 9001 Belgesine Sahip Olup Olmadığı.....	106
Tablo 14. ISO 14000 Belgesine Sahip Olup Olmadığı.....	106
Tablo 15. ISO 18000 Belgesine Sahip Olup Olmadığı.....	107
Tablo 16. ISO 22000 Belgesine Sahip Olup Olmadığı.....	107
Tablo 17. ISO 16949 Belgesine Sahip Olup Olmadığı.....	108
Tablo 18. ISO 27001 Belgesine Sahip Olup Olmadığı.....	108
Tablo 19. ISO 50001 Belgesine Sahip Olup Olmadığı.....	109
Tablo 20. İşletmelerin Diğer Belgelere Sahipliği	109
Tablo 21. Çevresel Maliyetlere Sahip Olup Olmama.....	110
Tablo 22. Muhasebe Meslek Mensubunun Yaşı.....	111
Tablo 23. Muhasebe Meslek Mensubunun Cinsiyeti.....	111
Tablo 24. Muhasebe Meslek Mensubunun Eğitim Durumu.....	112
Tablo 25. Muhasebe Meslek Mensubunun İşletmedeki Görev Süresi	112
Tablo 26. Muhasebe Meslek Mensubunun Muhasebe Mesleğindeki Tecrübesi	113
Tablo 27. Muhasebe Meslek Mensubunun Bağımsız Denetçi Belgesinin Olup Olmadığı.....	114

Tablo 28. “Çevre konuları işletme için ayrı bir maliyet unsurudur” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	114
Tablo 29. “Çevre koruma çalışmaları işletmelere rekabet üstünlüğü sağlamaktadır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	115
Tablo 30. “Çevre muhasebesi kullanımı yeni bir muhasebe sistemi oluşturulması olarak algılanmalıdır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	116
Tablo 31. “Çevre muhasebesi uygulamalarında bazı sorunlarla karşılaşılmaktadır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	117
Tablo 32. “Çevre muhasebesi uygulamalarında devletin, yerel idarelerin desteği artırılmalıdır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	118
Tablo 33. “Çevre muhasebesi uygulaması işletmeler için önemli bir yönetim aracıdır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	119
Tablo 34. “Çevre muhasebesi uygulaması kullanımı sonucunda işletmenin çevreye yaklaşımı ve çevresel uygulamaları ile ilgili sonuçlar; yatırımcıların kararlarında etkili olabilir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	120
Tablo 35. “Çevre muhasebesi uygulamasında üst yönetim desteği vardır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	121
Tablo 36. “Çevre muhasebesi ve çevresel raporlama yasal düzenlemelerle zorunlu hale getirilmelidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	122
Tablo 37. “Çevre muhasebesinin bir sistem olarak kullanılması, çevre bilincinin artmasında katkı sağlar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	123
Tablo 38. “Çevre muhasebesinin uygulanmasındaki en önemli amaç sürdürülebilir kalkınmadır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	123
Tablo 39. “Çevre sorunlarına bağlı olarak artan çevresel maliyetler için ayrı bir mali tablo sistemi geliştirilmelidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	124
Tablo 40. “Çevrenin de işletmenin paydaşları arasında gösterilmesi gereklidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	125
Tablo 41. “Çevresel maliyet ve borçların muhasebeleştirilmesi ve raporlanması konusunda ayrı bir TMS/ TFRS’ye ihtiyaç yoktur.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	126
Tablo 42. “Çevresel sorunlar olarak görüntü kirliliği çok önemlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	127

Tablo 43. “Çevresel sorunlar olarak gürültü kirliliği çok önemlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	128
Tablo 44. “Çevresel sorunlar olarak hava kirliliği çok önemlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	128
Tablo 45. “Çevresel sorunlar olarak su kirliliği çok önemlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	129
Tablo 46. “Çevresel sorunlar olarak toprak kirliliği çok önemlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	130
Tablo 47. “Çevresel sorunlara ilişkin veriler ve doğal kaynak kullanımının hesaplara dahil edilmemesi, muhasebenin ürettiği bilgilerin; gerçeklere uygunluğunu, tarafsızlığını, dürüstlüğünü ve güvenilirliğini tartışılır bir duruma getirir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	131
Tablo 48. “Çevresel sorunlara yönelik olarak gerekli tedbirlerin alınmasında, şu an uygulanmakta olan muhasebe sistemi yeterlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	132
Tablo 49. “Çevresel sorunların nedenleri olarak hızlı nüfus artışı, çarpık kentleşme, sanayileşme, lüks yaşam standartları, nükleer denemeler ve savaşlar çok önemlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	133
Tablo 50. “Güvenilir muhasebe bilgilerinin olmaması işletme faaliyetinin yürütülmesini olanaksız kılar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	134
Tablo 51. “İşletme çalışanları MBS hakkında yeterli bilgiye sahip değildir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	135
Tablo 52. “İşletmelerde çevresel risk analizi yapılmalıdır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	136
Tablo 53. “İşletmemizde MBS için yeterli bir haberleşme ağı vardır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	137
Tablo 54. “KOBİ’ler dâhil tüm işletmelerin TFRS ile uyumlu mali tablo hazırlamaları gereklidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	138
Tablo 55. “MBS işletme faaliyetlerinin planlanmasına katkı sağlar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	139
Tablo 56. “MBS işletmede alınan kararların etkinliğini artırır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	139

Tablo 57. “MBS işletmede faaliyetlerin planlanmasına katkı sağlar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	140
Tablo 58. “MBS işletmenin ihtiyaç duyduğu raporları zamanında sunar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	141
Tablo 59. “MBS işletmeye anlaşılabilir finansal bilgiyi sunmaya yardımcı olur.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	141
Tablo 60. “MBS işletmeye rekabet avantajı sağlar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı.....	142
Tablo 61. “MBS personelinin sayısı işletmemiz için yeterlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	143
Tablo 62. “MBS sadece vergisel yükümlülük için vardır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı.....	144
Tablo 63. “MBS tarafından üretilen bilgiler işletmede diğer bölümler için önemli girdi sağlar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	144
Tablo 64. “MBS tarafından üretilen bilgilerin düzenli bir şekilde sınıflandırılarak doğru yerde, doğru zamanda iletilmesi muhasebe departmanının verimliliğini artırır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	145
Tablo 65. “MBS’de devlet, yönetim ve diğer kullanıcılar için bilgi aktarımı olur.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	146
Tablo 66. “MBS’de kayıtlar bilgisayar ile tutulur.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı.....	147
Tablo 67. “MBS’de kullanılan teknoloji (bilgisayar, internet vb.) bilgi güvenilirliğini arttırmaktadır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	147
Tablo 68. “MBS’de üretilen bilgilerin güvenilir olması bilgi kullanıcıları (yöneticiler, ortaklar, yatırımcılar, devlet vb.) açısından çok önemlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	148
Tablo 69. “MBS’de üretilen bilgilerin güvenilir olması yöneticilerin doğru karar verme oranı artırır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	149
Tablo 70. “MBS’de veri ve bilgilerin toplanması için gerekli belgeler vardır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	150
Tablo 71. “MBS’de veri veya bilgiler GİRDİ-İŞLEME-ÇIKTI akışını izler.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	150

Tablo 72. “MBS’den elde edilen bilgiler işletme yönetiminin etkinliğine olumlu bir katkı sağlamaz.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı.....	151
Tablo 73. “MBS’nin sunduğu bilgiler doğrudur.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı.....	152
Tablo 74. “MBS’nin sunduğu bilgiler güvenilirdir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı.....	153
Tablo 75. “Üretim süreci belirlenirken çevreyi korumaya dikkat edilmedi.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	154
Tablo 76. “TMS / TFRS ifadelerinin ne olduğu konusunda bilgi sahibi olduğumu düşünüyorum.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	154
Tablo 77. “Mevcut muhasebe bilgimin TMS/TFRS’leri uygulayabilmem için yeterli olduğunu düşünüyorum.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	155
Tablo 78. “Mevcut sistem göz önünde bulundurulduğunda çevre muhasebesi uygulaması mevcut sisteme entegre edilmeden ayrı bir sistem oluşturularak kendi kuralları içerisinde işlerlik kazandırılmalıdır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	156
Tablo 79. “Mevcut TMS / TFRS seti içinde çevresel maliyet ve borçların muhasebeleştirilmesi ve raporlanması ile doğrudan ilgili hiçbir TMS / TFRS yoktur.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	157
Tablo 80. “Muhasebe bilgi sistemi içerisinde çevresel maliyetlerin diğer maliyetlerden ayrı tutularak ele alınması gereklidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı.....	158
Tablo 81. “Muhasebe raporları açık ve anlaşılır olarak düzenlenmektedir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	159
Tablo 82. “Tekdüzen Muhasebe Sisteminin yeterli olduğunu, ülkemizde TFRS’nin uygulanmasına gerek olmadığını düşünüyorum.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	159
Tablo 83. “TFRS’nin uygulanması sürecinde en önemli engel Tekdüzen Muhasebe Sistemi olacaktır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	160
Tablo 84. “TFRS’ye göre hazırlanan mali tablolar, işletmelere stratejik ve önemli kararların alınmasında doğru ve güvenilir finansal bilgi sunar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	161

Tablo 85. “TFRS’ye uygun olarak düzenlenen finansal tablolar finansal analizin daha sağlıklı yapılmasını sağlar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	161
Tablo 86. “TFRS’ye uygun olarak hazırlanan mali tablolar, karar alıcıların daha doğru karar almalarına yardımcı olmaktadır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı.....	162
Tablo 87. “TFRS’ye uygun olarak hazırlanmış finansal tablolar anlaşılır ve kolaydır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	163
Tablo 88. “TMS/TFRS ifadelerini muhasebe ile ilgili makale/kitap/internet kaynaklardan duydum.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı.....	164
Tablo 89. “TMS/TFRS ile ilgili güncel bilgiye sahip olduğumu düşünüyorum.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	165
Tablo 90. “TMS/TFRS konularının meslek hayatımda gerekli olduğuna inanıyorum.” Sorusuna Verilen Cevapların Analizi.....	165
Tablo 91. “TMS/TFRS'ler mevcut muhasebe uygulamalarında bazı önemli değişiklikler getirmektedir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı.....	166
Tablo 92. “TMS/TFRS'ler Uluslararası muhasebe standartları ile tam uyumludur.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı	167
Tablo 93. Çevrenin Önemi ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı.....	167
Tablo 94. Çevre ve Muhasebe İlişkisi ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı	168
Tablo 95. Çevre Muhasebesinin Amacı ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı.....	169
Tablo 96. Çevre Kirliliği ve Türleri ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı...	170
Tablo 97. Çevresel Maliyetler ile ilgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı.....	170
Tablo 98. Çevresel Sorunların Nedenleri ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı	171
Tablo 99. MBS’nin Önemi ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı	172
Tablo 100. MBS’nin Öğelerinden Personel ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı.....	172
Tablo 101. MBS’nin Temel Yapısı ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı ...	173
Tablo 102. MBS’nin Öğelerinden Donanım ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı.....	174

Tablo 103. MBS'nin Öğelerinden Raporlama ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı.....	174
Tablo 104. MBS'nin Öğelerinden Haberleşme ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı.....	175
Tablo 105. TMS / TFRS'nin Önemi ve Niteliği ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Analizi	176
Tablo 106. TMS / TFRS ve Çevre Muhasebesi İle İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı.....	176
Tablo 107. TMS / TFRS'nin UMS ile Uyumu ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı.....	177
Tablo 108. Güvenilirlik Analizi.....	178
Tablo 109. Koralasyon Katsayısı Mutlak Değerine Göre İlişki Düzeyi Sınıflaması....	178
Tablo 110. MBS'nin Önemi ile MBS'nin Temel Yapısı Arasındaki İlişki	179
Tablo 111. MBS'nin Önemi ile MBS'nin Öğelerinden Raporlama Arasındaki İlişki .	180
Tablo 112. MBS'nin Önemi ile MBS'nin Öğelerinden Haberleşme Arasındaki İlişki	181
Tablo 113. Muhasebe Bilgi Sisteminin Önemi ile TMS / TFRS ve Çevre Muhasebesi Arasındaki İlişki	182
Tablo 114. MBS'nin Temel Yapısı ile MBS'nin Öğelerinden Donanım Arasındaki İlişki.....	183
Tablo 115. MBS'nin Temel Yapısı ile MBS'nin Öğelerinden Raporlama Arasındaki İlişki.....	184
Tablo 116. MBS'nin Temel Yapısı ile MBS'nin Öğelerinden Haberleşme Arasındaki İlişki.....	185
Tablo 117. MBS'nin Öğelerinden Donanım ile MBS'nin Öğelerinden Raporlama Arasındaki İlişki	186
Tablo 118. MBS'nin Önemi İle MBS'nin Öğelerinden Personel Arasındaki İlişki.....	187
Tablo 119. MBS'nin Öğelerinden Donanım ile MBS'nin Öğelerinden Haberleşme Arasındaki İlişki	188
Tablo 120. MBS'nin Öğelerinden Raporlama ile MBS'nin Öğelerinden Haberleşme Arasındaki İlişki	189
Tablo 121. TMS / TFRS 'nin Önemi ve Niteliği ile MBS'nin Önemi Arasındaki İlişki.....	190

Tablo 122. TMS / TFRS ‘nin Önemi ve Niteliği ile MBS’nin Öğelerinden Donanım Arasındaki İlişki	191
Tablo 123. MBS’nin Temel Yapısı ile MBS’nin Öğelerinden Personel Arasındaki İlişki.....	192
Tablo 124. TMS / TFRS ‘nin Önemi ve Niteliği ile MBS’nin Öğelerinden Raporlama Arasındaki İlişki	193
Tablo 125. TMS / TFRS ‘nin Önemi ve Niteliği ile MBS’nin Öğelerinden Haberleşme Arasındaki İlişki	194
Tablo 126. TMS / TFRS ‘nin Önemi ve Niteliği ile TMS / TFRS’nin Uluslararası Muhasebe Standartları ile Uyumu Arasındaki İlişki	195
Tablo 127. TMS / TFRS ve Çevre Muhasebesi ile MBS’ nin Öğelerinden Personel Arasındaki İlişki	196
Tablo 128. TMS / TFRS ve Çevre Muhasebesi ile MBS’nin Temel Yapısı Arasındaki İlişki.....	197
Tablo 129. Hipotezlerin Kabul / Red Durumu	198

ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 1. Muhasebe Bilgi Sisteminin Yapısı	9
Şekil 2. Muhasebe Bilgi Sisteminde Bilgi İşlem Aşamaları.....	14
Şekil 3. Muhasebede Bilgi Akışı	14
Şekil 4. İBS ve MBS Arasındaki İlişki	21
Şekil 5. Çevresel Muhasebe Sistematiği.....	34

KISALTMALAR LİSTESİ

AR-GE	: Araştırma Geliştirme
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu
IAS	: International Accounting Standards - Uluslararası Muhasebe Standartları
IASB	: International Accounting Standards Board – Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu
IASC	: International Accounting Standards Committee – Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi
IFRS	: International Financial Reporting Standards - Uluslararası Finansal Raporlama Standartları
IOSCO	: Organization of International Securities Commissions- Uluslararası Menkul Kıymet Komisyonları Örgütü
İBS	: İşletme Bilgi Sistemi
MBS	: Muhasebe Bilgi Sistemi
MSUGT	: Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
SPSS	: Statistical Package For Social Sciences - Sosyal Bilimler için İstatistik Paketi
TFRS	: Türkiye Finansal Raporlama Standartları
TMS	: Türkiye Muhasebe Standartları
TMSK	: Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu

TMUD	: Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği
TMUDESK	: Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
TÜRMOB	: Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
UFRS	: Uluslararası Finansal Raporlama Standardı

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ

Bu bölümde muhasebe bilgi sisteminin tanımı, kapsamı, unsurları, işleyişi ve yapısı, alt sistemleri ile kullanıcıları üzerinde durulacaktır. Ayrıca muhasebe bilgi sisteminin teknoloji ile ilişkisi, muhasebe bilgi sisteminde bilgi işlem aşamaları, muhasebe bilgi sistemini geliştirme ilkeleri ve muhasebe bilgi sisteminin amacı anlatılacaktır.

1.1.1. Muhasebe Bilgi Sistemi Kavramı

Bilginin öneminin her geçen gün daha da artması işletme yöneticilerinin bu kavrama olan ilgisini artırmıştır. Muhasebe bilgi sistemi ürettiği bilgilerle firmanın geçmişini yansıtır ve geleceğine ışık tutar.

Bilgi sistemleri, şirketler ve kuruluşlarda planlama, kontrol, koordinasyon, analiz ve karar vermeyi kolaylaştırmak amacıyla bilgi toplamak, geri almak, işlemek, saklamak ve dağıtmak için birlikte çalışan bir takım bileşenler olarak tanımlanabilir. Bilgi sistemleri, kurum içindeki veya çevredeki önemli kişiler, yerler ve şeyler hakkında bilgi içerir (Maswadeh, 2016:83).

Bilgi teknolojilerindeki değişimler ve işletmelerin yoğun bir rekabet ortamında faaliyette bulunmaları gibi sebepler işletmelerde yeni yönetim yaklaşımları arayışlarına sebep olmuştur. Yönetim yaklaşımında meydana gelen değişme ve gelişmeler işletmelerin planlama ve kontrol fonksiyonlarını yerine getirebilmesi için gerekli olan bilgi alanlarını genişletmiştir. Günümüzde işletmeler daha çok ve detaylı bilgilere gerek duymaktadır. İşletme yönetiminin fonksiyonlarından olan planlama ve kontrol fonksiyonlarını yerine getirmesinde gerekli olan bilgilerin büyük bir çoğunluğunu işletmenin temel bilgi sistemleri içerisinde bulunan muhasebe bilgi sistemi vermektedir (Ömürbek, 2003:118).

Muhasebe, işletmenin dili olarak ifade edildiği için muhasebe bilgisi, etkin bir işletme yönetimi için bilgi verici nitelik taşımaktadır. Muhasebe bilgisinin olmaması,

işletme faaliyetlerinin planlanmasını, yürütülmesini ve kontrol edilmesini imkansız hale getirmektedir (Demir, 2005:147).

Muhasebe bilgisi işletmenin dışa açılan yüzüdür. Muhasebe bilgileri sayesinde, işletme yöneticilerinin neyi ne zaman yapması gerektiği ortaya çıkar. Ayrıca işletme dışı kişi ve kurumlara da bilgi yine muhasebe sayesinde sağlanır.

Günümüz iş ortamı dinamik ve esnek olduğundan, işletmelerin iç ve dış değişikliklere cevap verecek dinamik bir muhasebe bilgi sistemine sahip olmaları gerekir (Prasad ve Green, 2015:124).

Ekonomideki gelişme düzeyi ve yönetsel gelişmeler işletmelerdeki yönetim süreçlerini etkilemiştir. Bir süreç olarak muhasebe, geleneksel fonksiyonu olan defter tutma işlevinden, maliyet muhasebesi, finansal muhasebe, yönetim muhasebesi, uluslararası muhasebe gibi çeşitli muhasebe disiplinleriyle beslenen bütünleşik bir bilgi sistemi haline gelmiştir (Özkan, Koç, Çidem, 2013: 8). Muhasebe bilgi sisteminin iki temel amacı vardır: Bunlardan birincisi işletmenin varlıkları üzerinde muhafaza fonksiyonunu yerine getirmek ve işletmenin varlıklarında zaman içerisinde meydana gelen değişimleri belirlemek, ikincisi ise işletmenin mali durumu ve eylemlerinin neticesi ile ilgili taraflara bilgi sağlamaktır. Muhasebe tarafından sağlanan bilginin asıl amacı, yöneticilerin doğru karar almalarını sağlayacak bilgileri sağlamaktır (Akgün ve Kılıç, 2013:22) .

Muhasebe bilgi sistemi, işletmelerde kullanılan en yaygın ve en eski bilgi sistemidir. Muhasebe bilgi sisteminde işlemler ve diğer ekonomik olaylar çift taraflı kayıt sistemine göre kaydedilmekte, bilanço ve gelir tablosu gibi finansal tablolar aracılığıyla ilgili kişilere rapor edilmektedir. Günümüzde kayıtların bilgisayar sisteminde tutulması, bilanço ve gelir tablosu gibi önemli mali tabloların daha iyi analiz edilmesini sağlamaktadır (Ömürbek, 2003:119).

1.1.2. Muhasebe Bilgi Sisteminin Tanımı

Bilgi sistemi verilerin toplanması, girilmesi, işlenmesi, saklanması ve yönetilmesi için organize edilmiş bir araçtır, böylece bir kuruluşun hedeflerine ulaşması sağlanır. Her bilgi sistemi bir veya daha fazla hedef veya amaç gerçekleştirmek için

tasarlanmıştır. Örneğin, bir bilgi sistemi, yöneticilerin bordro raporları hazırlamasına yardımcı olmak için çalışanlar hakkında veri toplamak ve işlemek üzere tasarlanabilir (Rostami ve Mogadam, 2010:187).

Bilgi, günümüz işletmelerinde, en temel bilgi kaynağı olarak değerlendirilmektedir. Her biri ayrı bir ekonomik değer olan işletmeler, belirledikleri amaçlarına ulaşabilmek için bilgiye ihtiyaç duymaktadırlar. İşletmeler, ihtiyaç duyulan bilgiyi işletme dışından ve işletme içinden temin edebilmektedir; ancak faaliyetlerin yerine getirilmesi hususunda en çok ihtiyaç duyulan bilgiyi muhasebe bilgi sisteminden elde etmektedirler. Bu açıdan düşünüldüğünde muhasebe bilgi sistemi, işletme için stratejik bir değere sahip olmaktadır (Bülbul, 2015:41). Stratejik kararların alınmasında yöneticilere yol gösterici olan muhasebe bilgi sisteminin önemi her geçen gün artmaktadır.

Günümüzde işletmeler, büyüme sürecinde bulunmakta ve bu işletmeler artan ekonomik sorunlarla birlikte giderek daha karışık bir hale gelmektedirler. Bu bakımdan işletme yönetiminin başlıca görevi; işletmelerin artan ekonomik sorunlarla mücadele etmelerini sağlayıp, varlıklarını sürekli kılacak ve kendilerini geliştirecek bir ortamı yaratmaktır. İşletme yöneticilerinin bu görevi başarılı bir şekilde yerine getirebilmelerinin temel şartı, işletmenin yönetim süreci içerisinde gerekli olan bilgileri muhasebe bilgi sistemi aracılığıyla sağlamaktır (Acar ve Tetik, 2013: 8).

Günümüzde muhasebe işlemleri daha karmaşıklaşmış, iş ortamının faaliyetlerinin yakalamak güçleşmiştir. Dinamik ve duyarlı bir muhasebe bilgi sistemi, gerçek dünyanın olaylarının bir modelidir (Prasad ve Green, 2015:124).

Muhasebe bilgi sistemi; genel muhasebe, maliyet muhasebesi ve yönetim muhasebesi ile ilgili geçmişe ait finansal nitelikteki ve ileriye yönelik tahmini verileri, tarafların beklenti ve isteklerini karşılayacak şekillerde bilgiye çeviren, bu bilgileri raporlayıp ilgili taraflara sunan bir bilgi sistemidir (Sürmeli vd., 2010: 32).

Başka bir tanıma göre muhasebe bilgi sistemi; işletmelerin varlıklarının ve kaynaklarının yapısı, oluşumu, nasıl kullanıldıkları, kaynaklarda meydana gelen artış ve azalışlar ve işletmenin finansal durumu hakkında işletme yöneticilerine bilgi sağlayan ve bu bilgileri ilgili taraflara ileten bir sistemdir (Acar ve Tetik, 2014: 8).

Diğer bir tanıma göre muhasebe bilgi sistemi; yönetim bilgi sisteminin alt yapısı ve önemli bir fonksiyonu olup, mali olmayan işlemlerde olduğu kadar mali işlem sürecini doğrudan etkileyen finansal işlemler süreci olarak tanımlanmaktadır (Akgün ve Kılıç, 2013: 24).

Bir diğer tanımda muhasebe bilgi sistemi; bilgi teknolojileri sistemine dahil edilen, kuruluşla ilgili konuların yönetimine ve kontrolüne yardımcı olacak şekilde tasarlanmış bir araç olarak tanımlanmaktadır (Soudani, 2012:136).

Değişik çalışmalarda yer alan muhasebe bilgi sisteminin ortak noktası, işletme içindeki ve dışındaki taraflara işletmenin faaliyetleri ile ilgili gerekli bilgileri mali tablolarla sunan bir bilgi sistemi olmasıdır (Akgün ve Kılıç, 2013:24).

Muhasebe bilgi sistemi, işletmenin muhasebe bilgilerini içerir ve muhasebe bilgileri için bir çeşit dağıtım sistemidir. Sistemde tahmin edilen unsurlar şunlardır (Gökdeniz, 2005: 87);

- Doğru ve güvenilir muhasebe bilgilerini bilgi kullanıcılarına sağlamak,
- İşletmenin yasal organizasyonu için gerekli olan bilgileri sağlamak,
- Muhasebe bilgilerinin kötüye kullanılmasını önlemek ve işletmeleri muhtemel risklerden korumaktır.

İşletmelerin muhasebe bilgilerini içeren muhasebe bilgi sistemi, yöneticilerin işletme ile ilgili doğru kararlar almasını sağlayarak işletmenin iyi yönetilmesini sağlar.

1.1.3. Muhasebe Bilgi Sisteminin Kapsamı

Planlama, kontrol ve karar almaya yardımcı olan ve raporlama, analiz etme ve yorumlama kavramlarını da içeren muhasebe, işletme içi ve dışı kullanıcılar için çok önemli bir konuma gelmiştir. Muhasebe sürecinde, bilgi kullanıcıları ve bilgi kaynağı arasında iletişim oluşmaktadır. Muhasebe sürecinde iletişimin gerçekleşebilmesi için lazım olan kaynak, açık bir mesaj ve alıcı gibi iletişim için gerekli olan tüm öğelerin bulunması ve bu öğelerin muhasebe süreci ile paralellik göstermesi, birçok bilim dalı için önemli olan iletişim kavramının muhasebe sürecinin de içinde de bulunabileceğini

ve muhasebenin bir iletişim süreci olarak görülebileceğini göstermektedir (Demir, 2001:14).

İşletme içindeki bilgileri, işletme içi ve işletme dışı kişi ve kurumlara aktararak iletişimi sağlayan muhasebe bilgi sisteminin bilgi kullanıcılarına doğru bilgiler sunması önemlilik arz etmektedir.

Muhasebe bilgi sisteminin esası, işletmede bölümler arasındaki uyumun sağlanması, muhasebe sayesinde toplanan bilgilerin ortak bir şekilde değerlendirilmesi ve ilgili kişilere gerektiği zaman ulaştırılmasıdır. Muhasebe bilgi sistemi işlemlerinin ekonomik etkisi, bu sistemi işletmenin diğer bilgi sistemlerinden ayıran başlıca özelliktir (Balcı, 2013:28).

1.1.4. Muhasebe Bilgi Sisteminin Unsurları

Muhasebe bilgi sisteminin unsurları insan kaynakları, iletişim araçları, donanım ve yazılım ile raporlardan oluşmaktadır.

1.1.4.1. İnsan Kaynakları

İşletmenin diğer bütün sistemlerinde olduğu gibi muhasebe bilgi sisteminde de en önemli faktör insan faktörüdür. Muhasebe bilgilerinin üretilmesinden kullanıcılara sunulmasına kadar her aşamada insan faktörü sürecin bizzat içerisinde.

Muhasebe bilgi sisteminde insan, bilgi ileten tek unsurdur. Bu nedenle de, sistemin etkili bir biçimde çalışabilmesi için işçi ile işveren arasındaki ilişkinin sağlıklı bir biçimde kurulması gerekir. İnsan, bilgi sistemlerinin tasarlanmasından kullanıma sunulmasına kadar geçen her evrede çeşitli işleri yürüten ana bileşendir (Güner, 2013:33).

Muhasebe bilgi sistemi, işletme içinde ve dışında bulunan bilgi kullanıcılarının bilgi gereksinimlerini karşılamak için; işletmenin faaliyetleri ile ilgili bilgileri toplayan, bu bilgileri kaydeden, sınıflandıran, özetleyen, raporlayan ve ihtiyaç duyulan bilgilere dönüştüren bir sistemdir. Bunun için de muhasebe sistemini iyi bilen ve kullanan çalışana ihtiyaç vardır. Muhasebede çalışan personelin mesleki eğitimi , bilgi birikimi, tecrübesi ve yeteneği önemlidir. Ayrıca işletmelerdeki muhasebe bilgi sisteminde kaç kişinin çalışacağı, işletmenin yoğunluğuna ve bilgi sistemine verilen değere göre farklılık gösterir (Sürmeli, 1996:38-39).

1.1.4.2. İletişim Araçları

Muhasebe bilgi sisteminin unsurlarından olan iletişim araçlarının önemi büyüktür. İletişim araçları sayesinde bilgi üreten işletme ve bu bilgilere ihtiyaç duyan finansal tablo kullanıcıları arasındaki bağ güçlenir.

Muhasebe bilgi sisteminde kullanılan iletişim araçları, muhasebe ile ilgili bilgilerin toplanması için gerekli olan belgelerdir. İletişim araçları, muhasebe bilgi sistemi açısından muhasebeki işlemlerin zamanlaması, niceliği, niteliği gibi farklı özelliklerini ortaya koymak amacıyla veri yada bilgileri soyut halden somut hale getirerek ispat edilebilir hale getirmektedir. İletişim araçları, işletme ile ilgili işlemlerin kayıtları için kullanılan fatura, poliçe, çek vb. ilk işlem belgeleri ile yevmiye defteri, büyük deftere gibi işlemlerin kaydedilmesi için kullanılan belgelerden oluşur (Sürmeli vd., 2010: 60).

1.1.4.3. Donanım ve Yazılım

Günümüz teknoloji çağında bütün sistemlere ait bilgi ve belgeler bilgisayar ortamında kayıtlı bulunmaktadır.

İşletmelerde muhasebe bilgileri bilgisayarlar aracılığıyla ilgili kişi ve kurumlara iletilmektedir (Demir, 2005:148). Bilgi teknolojisinin donanım ve yazılım olmak üzere iki temel önemli ögesi vardır. Donanım, bilgisayarın çalışmasını sağlayan bir sistemken, yazılım ise belli bir görevi yerine getirmesi için donanıma uygulanan yönergelerdir (Emin, 2013:50). Teknolojideki gelişmeler sayesinde muhasebe yazılımları daha karışık bir hale gelmiş ve piyasanın ihtiyaçlarına göre tasarlanmıştır. Muhasebe yazılım paketleri ilk zamanlarda daha kolay ve işletmeler için basit bir biçimde defter tutmaktan ibaretti. Günümüz muhasebe yazılımları, daha karmaşık, uluslararası alanda faaliyet gösteren, farklı dil ve para birimlerinde bilgiye ihtiyaç duyan çok uluslu işletmelerin fikirlerini etkileyebilecek bir yapıdadır (Çidem, 2013:27).

1.1.4.4. Raporlar

Muhasebe bilgi sisteminin çıktıları, raporlardan meydana gelmektedir. Bu raporlar, işletme yönetimini ve vereceği kararları yakından etkilemektedir. Bu nedenle sistemin, etkin bilgi akışını sağlayacak doğru ve anlaşılır bir dilde hazırlanmış raporları

hazırlanması önemli bir husustur. Raporlar sadece tek bir tablo halinde bilgiler içeren basit bir doküman şeklinde ya da bilgileri birkaç tabloda birleştirip ve veri tabanının alt kümelerini de gösteren karmaşık çıktılar şeklinde olabilmektedirler (Bülbül, 2015:46).

Bilgi kullanıcıların türüne göre raporlar da iç ve dış raporlar şeklinde düzenlenirler (Sürmeli vd., 1998, 61):

- İç raporlar yönetimin her düzeyine sunulan ve denetim faaliyetlerinde kullanılan raporlardır. Kontrol raporları diye de adlandırılan iç raporlar yöneticilere genellikle işletmenin faaliyetlerinin işleyişini ve bu faaliyetlerin sonuçlarını gösterir ve elde edilen sonuçlarla ulaşılmak istenen hedeflerin karşılaştırılmasını sağlar. Yönetici kararları için temel olan iç raporlar, işletmelerin gereksinimlerine göre içerik ve sayı yönünden farklılıklar gösterir. Bilanço, gelir tablosu, bütçe, maliyet, stok kontrol ve satış raporları birer iç rapordur .
- Dış raporlar, işletmeyle ilgisi olan üçüncü kişilere işletmenin mali yapısı ve faaliyetleri hakkında bilgiler sunan raporlardır. Aynı iç raporlarda olduğu gibi dış raporlar da kullanacak kişilere ya da ilgilendikleri konulara göre sayı ve içerik yönünden değişebilir. Bilanço, gelir tablosu, yıllık faaliyet raporları, vergi bilgilerine ilişkin sunulan raporlar, sermaye piyasasına sunulan diğer mali tablolar dış rapora örnek olarak verilebilir.

Yukarıda da değinildiği gibi, muhasebe bilgi sisteminin unsurlarından olan raporlar sayesinde işletme içi ve dışı kullanıcılara bilgi aktarımı olmaktadır. Hem işletme içindeki yöneticilerin hem de işletme dışındaki kullanıcıların doğru karar vermelerini sağlamak için işletme bilgilerinin doğru bir şekilde raporlanması gerekmektedir. Hatalı sunulan bilanço, gelir tablosu vb. karar vericilerin işletmeyle ilgili yanlış karar vermelerine neden olur.

1.1.5. Muhasebe Bilgi Sisteminin İşleyişi ve Yapısı

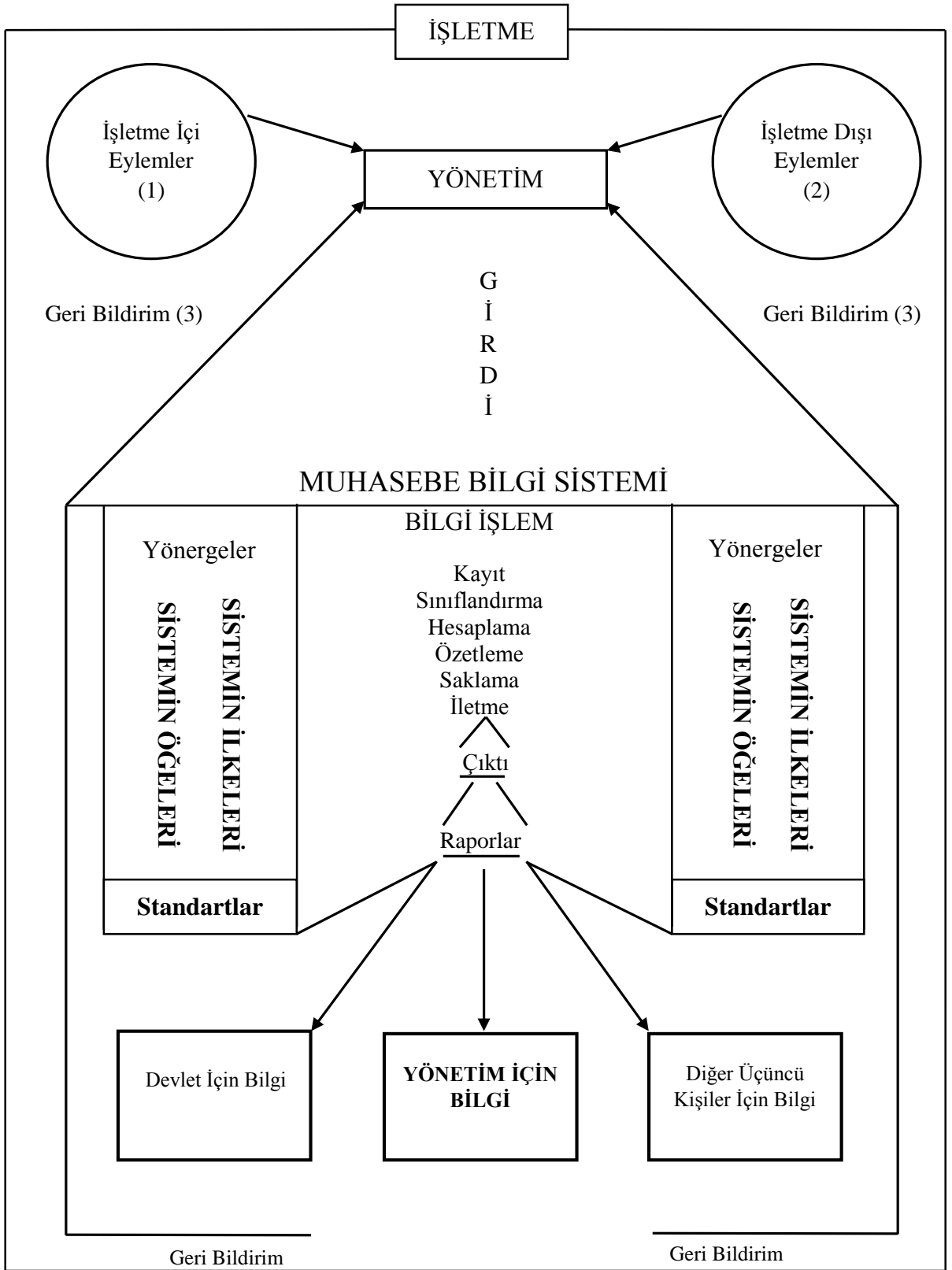
Günümüzde finansal tablo kullanıcıları, istedikleri bilgiye istedikleri her an ulaşabilmeyi arzulamaktadır. Rekabette öne geçmek isteyen işletmeler kullanıcıların bu isteklerine hemen cevap verebilmelidir.

Ekonomi alanında yaşanan gelişmeler ve yönetsel değişiklikler işletmelerin yönetim süreçlerini etkilemektedir. Bir süreç olarak muhasebe de, bu gelişim ve

değişimden hareketle, geleneksel fonksiyonu olan defter tutma işlevinden, finansal muhasebe, maliyet muhasebesi ve yönetim muhasebesinden beslenen bütünleşik bir sistem konumuna gelmiştir. Dolayısıyla, bilgi kullanıcılarına kaliteli, zamanında ve düşük maliyetle en verimli ve hızlı yoldan bilgi sağlama amacı, muhasebe bilgi sisteminin temel özelliği konumuna gelmiştir. Böylelikle işletmelerin etkinliği artmakta ve rekabette de büyük üstünlükler elde edilmektedir (Bülbül, 2015:41).

Muhasebe bilgi sisteminde de diğer sistemlerde olduğu gibi girdi, işlem, çıktı sürecinden ibaret olan bir işleyiş vardır. Muhasebe bilgi sisteminde, işletme içinden ve çevresinden elde edilen bilgiler veya veriler, çıktılara dönüştürülür ve bu çıktılar da raporlama yoluyla ilgili kullanıcılara iletilir. Yapılan bu işlemlerde belli standart ve kurallara uyulur (Acar ve Dağlar, 2005:31). İşletmelerde sistemin girdisini mali nitelikteki işlemlerle alakalı muhasebe verileri oluşturur (Kutlu, 2008: 46). Muhasebe bilgi sisteminin söz konusu bu işleyiş yapısını şekil 1'de görmek mümkündür.

Kaynak: Sürmeli, 1996:32.

Şekil 1. Muhasebe Bilgi Sisteminin Yapısı

Muhasebe bilgi sistemi, işletmenin ürün, servis ve çevresi ile ilgili olan bütün bilgileri düzenleyen, bu bilgileri sınıflandıran, düzenli olarak toplayan ve özetleyen bir sistemdir. Ayrıca bu bilgiler muhasebe bilgi sisteminde saklanmaktadır. Bu bilgiler neticesinde belgeler ve raporlar düzenlenip sistemin çıktısını oluşturmaktadır. Bu işleyiş içinde veri toplama, veri manipülasyonu, veri saklama ve belge hazırlama olmak üzere dört temel fonksiyonu muhasebe bilgi sisteminin yerine getirdiği söylenebilir (Acar ve Dağlar, 2005:31).

1.1.6. Muhasebe Bilgi Sisteminin Alt Sistemleri

Muhasebe bilgi sistemi birçok alt sistemden oluşan, işletme faaliyetlerinin planlanmasını ve kontrolünü sağlayan, bilgi kullanıcılarına geleceğe yönelik bilgi üreten bir sistemi olarak tanımlanabilir (Kaya, 1997:86) . Bu alt sistemler genel (finansal) muhasebe, maliyet muhasebesi ve yönetim muhasebesidir. Çalışmamızda, muhasebe bilgi sisteminin dördüncü alt sistemi olarak çevre muhasebesi önerilmiştir.

1.1.6.1. Genel (Finansal) Muhasebe

İşletmenin mali yapısını gösteren genel muhasebenin konusunu, işletme içinden veya çevresinde işletme faaliyetleri ile ilgili işlemler sonucunda ortaya çıkan borç ve alacak ilişkileri, işletmenin varlık ve kaynak yapısının durumunu göstermek oluşturur. İşletmenin varlıklarının finansmanında hangi kaynakları kullandığı genel muhasebe hesapları üzerinden izlenir (Acar ve Tetik, 2014:10).

Genel muhasebe işletmenin varlık-kaynak yapısını ayrıntılı olarak göstermektedir. İşletmenin varlıklarının nelerden oluştuğu ve bu varlıkların finansmanını hangi kaynaklarla sağladığı genel muhasebe sayesinde ortaya çıkar.

Genel muhasebede işlemler, hiçbir değişikliğe uğramadan aynen kaydedilir. Genel muhasebenin işlemleri hiçbir değişikliğe uğramadan aynen kaydetmesinin ve işlemlere ilgili belgeleri sağlamanın şu gibi faydaları vardır (Sevilengül, 2011:14):

- Önceden yapılmış bir işlem ile ilgili gerekirse belgeleyici bir nitelik sağlar ve işlemin yapılma sebebiyle ilgili gerekli bilgiyi verir.
- Belli tarihlerde yapılan işlemlerin unutulmaması sağlar.
- İşletme varlıklarının kontrolünü sağlar.

Günümüzde genel muhasebenin yapısı, şirketin sermayedarlarına (sahip, ortak ve hissedar) karşı sorumluluklarına cevap verecek şekilde geliştirilmiştir. Sosyal muhasebe ise, şirketin sadece sermayedarlarına karşı değil, tüm paydaşlarına karşı sorumluluğun gerektirdiği bilgileri derleyip, düzenlemek ve sunmak amacını taşımaktadır (Ertuna, 2012:9).

1.1.6.2. Maliyet Muhasebesi

Yöneticilere karar almalarında faydalı olacak bilgileri toplayan ve sunan maliyet muhasebesi, maliyet kontrolünü sağlamaya yönelik olarak işletmede üretilen mal ve hizmetlerin maliyetlerini belirler (Otlu, 2011:23). Üretilen mal ve hizmetlerin maliyeti, satış fiyatının oluşturulmasında belirleyici olmaktadır. Böylece işletmelerin kar ya da zararlarını belirlemek de kolaylaşacaktır.

1.1.6.3. Yönetim Muhasebesi

Muhasebe bilgi sisteminin diğer bir alt sistemi olan yönetim muhasebesi ise genel muhasebe ve maliyet muhasebesinin sağladığı bilgileri veri olarak kullanıp işletme yönetiminin geleceğe yönelik karar almalarını kolaylaştıracak bilgileri sağlayan bir sistemdir. Yönetim muhasebesi tarafından üretilen bilgiler işletme içi kullanıcıları içindir ve bu bilgiler işletmenin yönetim fonksiyonunun etkinliğine fayda sağlamayı amaçlar (Yavuz, 2014:35). Yöneticiler, muhasebe bilgi sistemleri tarafından üretilen bilgilerle işletmenin geleceği hakkında fikir sahibi olurlar.

1.1.6.4. Çevre Muhasebesi

Muhasebe bilgi sisteminin dördüncü alt sistemi olarak önerdiğimiz çevre muhasebesi, işletmenin çevre ile ilgili faaliyetlerinin izlenmesini ve bu işlemler sonucu oluşacak olan borç ve alacakların ilgili hesaplara aktarılmasını amaçlamaktadır. Böylece çevre konusunda bilinçlenen tüketiciye işletmenin çevre ile ilgili katlandığı maliyetler hakkında bilgi verilmiş olunur.

1.1.7. Muhasebe Bilgi Sisteminin Kullanıcıları

Muhasebe bilgi üreten bir sistemdir. Muhasebe tarafından üretilen bilgi ve belgeler kullanıcıların işletme hakkında fikir sahibi olmasını sağlar.

Muhasebe bilgi sisteminin temel amacı, bilgiye ihtiyaç duyanların doğru karar almalarını sağlayacak verilerin toplanması, işlenmesi ve iletilmesinden oluşur. Muhasebe, kullanıcıların bilgi ihtiyaçlarını karşılayabildiği ölçüde yararlı ve başarılı olan bir bilim dalıdır. Muhasebe, kullanıcıların ihtiyacı olan bu finansal bilgileri onların istediği yerde ve zamanda, doğru ve eksiksiz bir biçimde sağlamalıdır (Demir, 2001: 14). Muhasebe bilgi sistemi şu kişilere bilgi sağlamaktadır (Gökdeniz, 2005:87):

- Finansal tablolardan yararlananlar,
- Danışmanlar,
- Planlamacılar,
- Tasarımcılar,
- Denetçilerdir.

Muhasebe sisteminin potansiyel kullanıcılarının sayısı oldukça fazladır. Amerikan Sertifikalı Kamu Muhasebecileri Enstitüsü (American Institute of Certified Public Accountants) tarafından 23 farklı kullanıcı grubu tanımlanırken, Vatter bu kullanıcı gruplarını aşağıda ifade edilen 3 grup ile sınırlı tutmuştur (Ömürbek, 2003: 124).

Yönetim (management) : Yönetime göre muhasebe, işletmede meydana gelen olayları en ince ayrıntısına kadar kaydeden ve bu olaylarla ilgili bilgileri eksiksiz bir biçimde toplayan bir araçtır.

Sosyal Kontrol Şubeleri (Social Control Agencies) : Hükümeti, ticaret birlikleri, rapor etme şubeleri ve muhasebe araştırmacıları gibi diğer ilgili grupları kapsamaktadır.

Şirket Sahipleri, Kreditorler ve Diğer Borç Verenler (Kamuoyu) veya Yatırımcılar (Owners, Creditors and Other Lenders or Investors) : Organizasyon içerisinde yer alan yüksek orandaki pay sahiplerini içermektedir.

1.1.8. Muhasebe Bilgi Sistemi ve Teknoloji

Günümüz bilgi çağında, işletmelerin tercih edilen işletme konumunda olabilmeleri için değişen teknolojiye uyum sağlamaları gerekmektedir. Bunun için işletme yöneticileri, yönetim sistemlerini gelişen ve değişen teknolojiye göre revize etmelidirler.

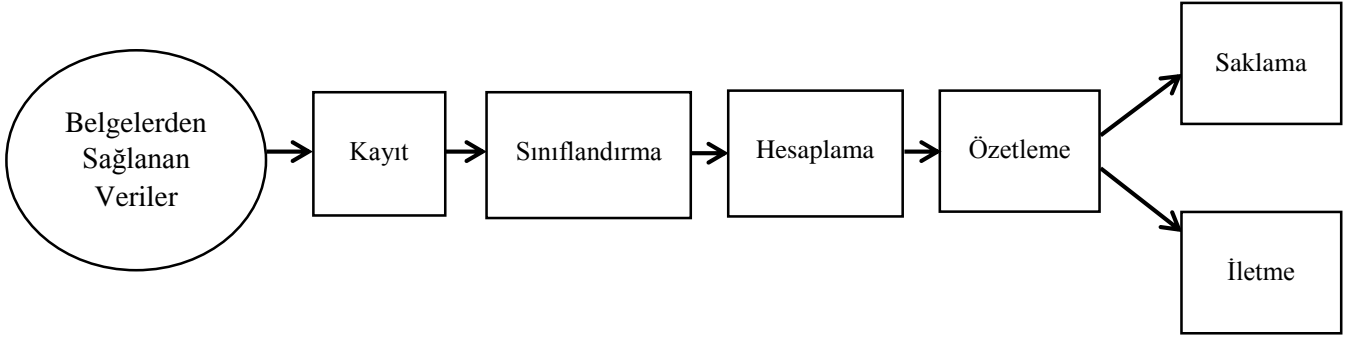
Bilgi teknolojisinde meydana gelen gelişmeler muhasebe bilgi sistemlerini etkilemiş ve işletme yönetiminin etkili karar verebilmeleri için bilgi sistemlerini ön plana çıkarmıştır. Muhasebe bilgi sistemlerindeki veri, girdi ve çıktıların kontrol edilmesi sayesinde işletmelerin karlılık rakamları yükselmiştir. Bilgisayar teknolojisindeki hızlı gelişmelerle birlikte bütün işletmeler muhasebe bilgilerini bilgisayar ortamında kaydetmiş ve ilgili kullanıcılara iletmiştir. Muhasebe bilgilerinin hızlı ve doğru bir şekilde kullanıcılara iletilmesi işletmelere birçok fayda sağlamıştır. Yine bilgisayarlar sayesinde işletmeler verilerini uzun bir süre saklayabilmiştir. Bilgisayar teknolojisinin saydığımız bu kadar faydasıyla birlikte, işletmelere getireceği maliyet yükü de oldukça fazladır (Gökdeniz, 2005:3).

Başlangıçta yalnızca muhasebe ihtiyacı için hazırlanmış paket programlar varken, günümüzde ön muhasebe ihtiyacını gören ve ayrıca finansman, bütçeleme, üretim, maliyet muhasebesi vb. alanları da kapsayan daha karmaşık paket programlar kullanılmaya başlanmıştır. Meydana gelen bu değişim ile birlikte işletmeler daha karışık işlemleri artık daha kısa sürede yapmakta ve bilgi kullanıcılar için gerekli olan ayrıntılı raporları çıkarabilmektedirler. Bu da, yapılacak planların ve alınacak kararların daha doğru olması sonucunu doğurmaktadır (Varıcı, 2007:69).

1.1.9. Muhasebe Bilgi Sisteminde Bilgi İşlem Aşamaları

Muhasebe bilgi sistemi sayesinde işletme içinden ve dışından elde edilen veriler, çeşitli aşamalardan geçerek işletme içinde ve işletme dışında bulunan bilgi kullanıcılarına faydalı olacak bir şekilde girerler. Bu bilgi işleme aşamaları şunlardır (Yavuz, 2014:35):

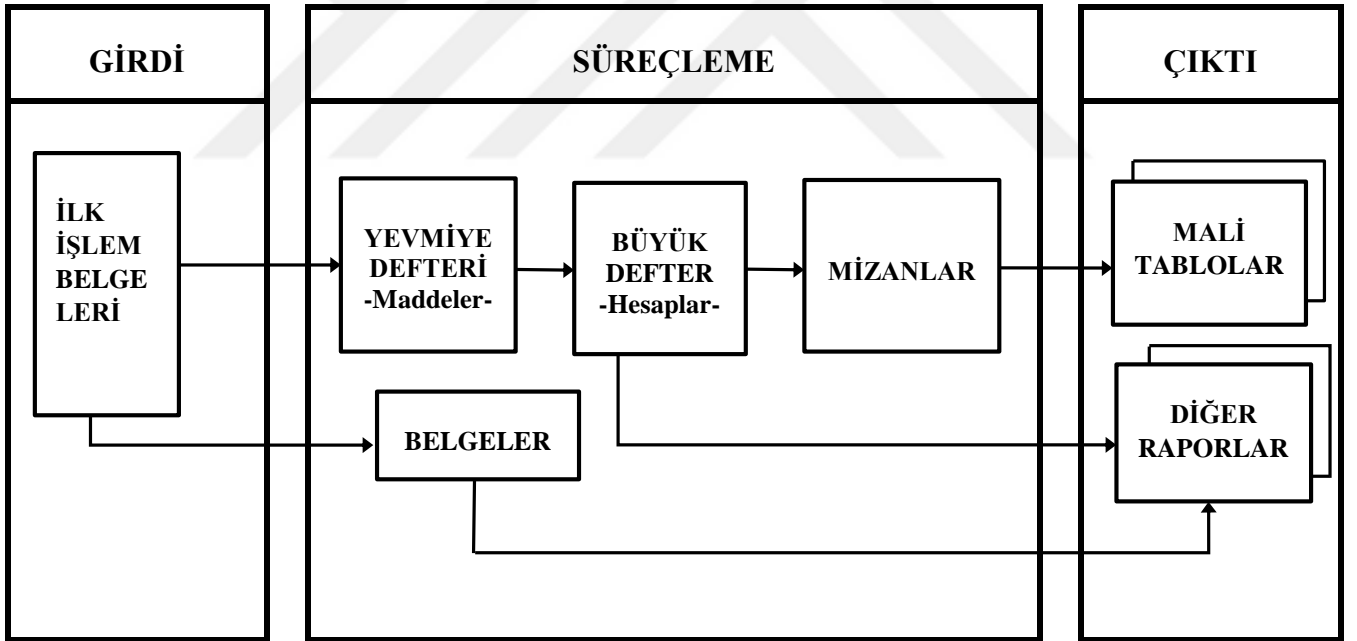
- Kaydetme,
- Sınıflandırma,
- Hesaplama,
- Özetleme,
- Saklama,
- İletmedir.

Kaynak: Çidem, 2013:24.

Şekil 2. Muhasebe Bilgi Sisteminde Bilgi İşlem Aşamaları

Bilindiği gibi muhasebe bilgi sisteminde süreç her sistemde olduğu gibi GİRDİ – İŞLEM - ÇIKTI akışını izler.

Kaynak: Sürmeli, 1996: 33.

Şekil 3. Muhasebede Bilgi Akışı

1.1.9.1. Kayıt Etme

İşletmenin mali nitelikteki işlemleri belirli kurallara göre kaydedilir. Muhasebede yapılan işlemlerin para ile ifade edilmesi gerektiğinden, kaydetmede önemli unsurlardan

ilki, işlemlerin muhakkak parasal yani mali nitelik taşınması gerektiğidir. Muhasebede belgelendirilemeyen bir işlem kaydedilemediği için kaydetmede önemli olan ikinci unsur ise, kaydedilecek işlemlerin mutlaka bir belgeye dayanarak kaydedilmesidir. Bir işletmede yapılan ilk kayıt sermaye konularak işletmenin kurulması kayıdır. İşletme kurulduktan sonra işletmede yapılan bütün işlemler ve olaylar tarih sırasına ve madde numarasına göre kurallara uygun bir şekilde kaydedilir. İşletmelerde muhasebe kayıtları yevmiye defteri (günlük defter) aracılığı ile yapılır (Megep Yayınları, 2011:6).

1.1.9.2. Sınıflandırma

Yevmiye defterine tarih sırasına göre yapılan kayıtlar sonucunda çok sayıda bilgi arka arkaya sıralanmış olur. Bu bilgilerin tarih sırasına göre sıralanması işletme ile ilgilenen çeşitli çevrelere yarar sağlamaz. Bu bilgilerin yararlı olabilmesi için anlamlı bir biçimde sınıflandırılması gereklidir. Bu sınıflandırma işi; yevmiye defterine tarih sırasıyla yapılan kayıtların aynı nitelikteki işlemleri bir arada görmemizi sağlayacak biçimde defteri kebir (büyük defter) hesaplarına aktarılması yoluyla gerçekleştirilir (http://web.karabuk.edu.tr/muratyildirim/H1_ISL107.pdf : 05.11.2017).

1.1.9.3. Hesaplama

Verilere veya bilgiye aritmetik işlemlerin veya elde edilmek istenilen çıktının özelliklerine göre çeşitli matematiksel yöntemlerin veya analiz tekniklerinin uygulandığı aşamadır. Bilgi işlem aşamaları içinde en önemlisi olan hesaplama çok farklı biçimlerde görülür. Personel ücretlerinin hesaplanması, üretilen mamullerin maliyetinin tespiti, bütçelenen giderlerle fiili giderlerin karşılaştırılması ve varsa sapmaların belirlenmesi, dönem sonunda işletmenin kar/zarar durumunun bulunması bu aşamaya örnek olarak verilebilir (Sürmeli vd., 1998:58).

1.1.9.4. Özetleme

İşletmelerde yapılan işlemler sonucunda, işletme içi ve işletme dışındakilerin kullanmasını zorlaştıracak derecede çok sayıda bilgi elde edilir. Özetleme aşaması, bu bilgilerin anlamlı bir şekilde sadeleştirildiği aşamadır. Belirli bir tarihte düzenlenen bilanço ile dönem sonlarında düzenlenen gelir tablosu özetleme aşamasına örnek olarak verilebilir.

1.1.9.5. Saklama

Muhasebe bilgi işlem aşamalarından olan saklama, muhasebede üretilen bilgilerin biriktirilerek ileride yeniden kullanılması için ilgili dosyalarda tutulmasıdır. Bilgi kullanıcıları istedikleri an muhasebe bilgilerine ulaşmak isterler. Hem yasal olarak hem de bilgi kullanıcılarının istedikleri zaman muhasebede üretilen veri ve bilgileri kullanabilmeleri için saklamanın elzem bir önemi vardır (Sürmeli vd., 1998:58).

Muhasebe tarafından üretilen bilgi ve belgelerin belirli bir süre saklanması, bilgi kullanıcılarına istedikleri anda istedikleri bilgiyi vererek onların memnuniyetlerini sağlamak için de gereklidir.

1.1.9.6. İletme

İletme, muhasebe tarafından üretilen mali bilgilerin, ilgili kullanıcılara ulaştırılabilmesi aşamasıdır. Değişen ve gelişen teknoloji sayesinde bu bilgiler ilgili kullanıcılara anında iletilebilmektedir.

1.1.10. Muhasebe Bilgi Sistemini Geliştirme İlkeleri

İşletmelerin muhasebe bilgi sistemlerinin, ihtiyaca cevap vermediği zaman değiştirilmesi gerekmektedir. Değişim sayesinde bilgi sistemi ile ilgili eksiklik ve aksaklıklar giderilmiş olur.

Sistem geliştirme çalışmaları geliştirme ilkelerini şöyle tanımlamıştır: “İşletmede yer alan sistemlerden muhasebe bilgi sistemi ile alt sistemlerinin kurulmasında veya mevcut sistemin değiştirilmesinde veya tamamlanmasında tasarımından kullanılmasına kadar olan ve daha sonra kontrol edilmesi dâhil adım adım yapılacak bütün işlemleri içermektedir.” Bu çalışmalar işletmede kurulması düşünülen her sistem için yapılmalıdır. Örneğin genel muhasebe, maliyet muhasebesi veya bunların alt sistemleri olan satışlar, alacaklar, ücret, nakit bütçeleri vb. için de aynıdır. Sistem geliştirme, genellikle üst yönetimin böyle bir çalışmaya ihtiyaç duyması ile başlar. Üst yönetim bu ihtiyaca, kullanılan bilgi sisteminin yetersizliğini ya da eksikliğini gidermek amacıyla gerek duyar. Muhasebe bilgi sisteminde geliştirme çalışmaları bir ekip tarafından yürütülür. Ekip sistemin içeriğine bağlı olarak; muhasebecilerden, sistem analistlerinden, endüstri

mühendislerinden, işletmecilerden, vergi uzmanlarından, yöneticilerden, bilgisayar uzmanlarından ve ilgili olabilecek diğer elemanlardan oluşur (Sürmeli, 1996: 56-57).

Muhasebede bilgi sistemini geliştirme ilkeleri aşağıdaki gibidir (Sürmeli; Erdoğan vd. 1998, 200):

- Maliyet İlkesi,
- Raporlama İlkesi.
- İnsan Unsuru İlkesi,
- Örgüt Yapısı İlkesi,
- Esneklik İlkesi,
- Açıklık ve Anlaşılabilirlik İlkesi,
- Veri Biriktirme ve Süreçleme İlkesi.

1.1.10.1. Maliyet İlkesi

Maliyet ilkesi, muhasebe bilgi sisteminin kurulması ve işletilmesi aşamasında fayda-maliyet analizine dikkat edilmesi gerektiğini söylemektedir (Dinç ve Abdioğlu, 2009:165). Maliyet ilkesi, muhasebe bilgi sistemi geliştirme ilkeleri içinde en önemli olanıdır. Maliyet genellikle personel giderleri ve bilgi işlem için gerekli olan araç gereçlere yapılacak harcamalar ile önceden tespit edilemeyen, zaman zaman karşılaşılan sorunlar için yapılacak harcamalar olarak iki şekilde ortaya çıkar. Nadiren karşılaşılan sorunların maliyetleri önceden belirlenemediği için, temel maliyetler personel giderleri ile bilgi işlem için yapılacak harcamalardır. Sistem oluşturulurken uygun maliyet, sistemin herhangi bir unsuru için harcanan parayla, o unsurun sisteme sağlayacağı fayda karşılaştırılarak belirlenir (Sürmeli vd. ,1998:201). İşletme için en uygun maliyetlere katlanılması sonucu işletmenin faydasını artırması mümkün olmaktadır.

1.1.10.2. Raporlama İlkesi

Raporlama ilkesi, işletmenin mali nitelikteki işlemlerini ilgili kişi ya da kurumlara iletir. Muhasebe bilgi sistemi, ilgili finansal tablo kullanıcılarının kararlarını etkileyecek bilgilerden oluşmaktadır. Bu bilgilerin doğru olması finansal kullanıcıların doğru karar vermelerini sağlamaktadır. Bilgilerin doğruluğu kadar, herkes tarafından anlaşılabilir nitelikte olması da önemlidir.

1.1.10.3. İnsan Unsuru İlkesi

Bu ilke, işletmelerde muhasebe bilgi sistemini işletecek personelin sayısının yeterli olması ile mesleki açıdan kendini geliştirmiş ve yeterli donanıma sahip olması gerektiğini ifade etmektedir (Kaderli ve Köroğlu, 2014:25). Muhasebe bilgi sistemi geliştirilirken beşeri faktörler dikkate alınmalıdır. Çünkü sistemde faaliyetlerin yerine getirilmesinde sorumlu olan unsur insandır. Sistemin sosyal yapısını oluşturan insanlar farklı geçmişlere ve deneyimlere sahip olduklarından beklentileri ve istekleri de değişiklik gösterir. Farklı özellikleri olan bu kişilerin birbirleriyle ilişkilerinde sorunlar yaşanmaması için çeşitli temellere dayanan düzenli bir çalışma ortamı sağlanmalıdır. Sosyal yapı ile ilgili bir diğer gereklilik ise sistemin çalışanlara benimsetilmesidir. Çalışanların benimsemediği bir sistem başarıya ulaşamaz (Sürmeli vd., 1998:202).

Çalışanların birbirleriyle ve işletme yöneticileri ile ilişkilerinde sorun yaşamamaları çalışma ortamlarını sevmeleriyle mümkün olabilmektedir. Bunun için de istedikleri çalışma şartlarının sağlanması gerekmektedir.

1.1.10.4. Örgüt Yapısı İlkesi

Bu ilke, muhasebe bilgi sistemindeki personel yönetiminin sorunsuz bir biçimde olması, yetki ve sorumlulukların doğru bir şekilde dağıtılması, işletmede çalışanların görev tanımlarının doğru bir şekilde yapılmış olmasını ifade etmektedir (Dinç ve Abdioğlu, 2009:165). Yetki verilen kişiye sorumluluk da verilmesi işletmenin istenilen örgüt yapısına ulaşmasını sağlayacaktır.

Muhasebe bilgi sistemi özellikle sınırları ile yetki ve sorumluluk alanları belirlenmiş organizasyon yapısı içerisinde daha etkili olmaktadır. Organizasyon, muhasebe bilgi sisteminin ihtiyaç duyduğu bilgi akışını, zamanlı ve doğru olarak sağlamalıdır (Karacaer ve İbrahimoglu, 2003:216).

1.1.10.5. Esneklik İlkesi

İşletmeler açık bir sistem olduklarından esneklik ilkesi sayesinde işletme dışındaki birçok koşullara göre kendilerini revize etmek zorunda kalırlar. Ayrıca dinamik bir yapıya sahip olan işletmeler, gelişen teknolojiye ve çeşitlenen tüketici ihtiyaçlarına cevap vermektedirler.

1.1.10.6. Açıklık ve Anlaşılabilirlik İlkesi

Bu ilke, muhasebe bilgi sisteminin herkes tarafından rahatlıkla izlenebilmesi için açık ve anlaşılabilir olması gerektiğini ifade etmektedir.

Muhasebe bilgilerinin iyi anlaşılabilmesi için (Şakrak, <http://embk.mmoizmir.org/wp-content/uploads/2016/04/embk2013-024.pdf> :05.11.2017);

- Raporlarda açıklanan ekonomik faaliyetlerin doğası,
- Muhasebe sürecini biçimlendiren temel kabuller ve ölçüleme teknikleri,
- Alınacak kararlar ile bilgilerin nasıl ilişkilendirileceği konuları iyi anlaşılmalıdır.

1.1.10.7. Veri Biriktirme ve Süreçleme İlkesi

İşletmelerin muhasebe ile ilgili belgelerinin biriktirilmesi gerekmektedir. İlgili kullanıcılara bilgiler bu belgeler yoluyla aktarılabilir.

Kısaca girdi-işlem-çıkıtı olarak tanımlanan bu ilke, muhasebe bilgi sisteminde elde edilen veri ve bilgilerin düzenli bir şekilde kaydedilmelerini, bu kayıtlarla doğru bilgilerin üretilmesini ve üretilen bilgilerin belgeler aracılığıyla saklanmasını ifade etmektedir (Dinç ve Abdioğlu, 2009:165).

1.1.11. Muhasebe Bilgi Sisteminin Önemi

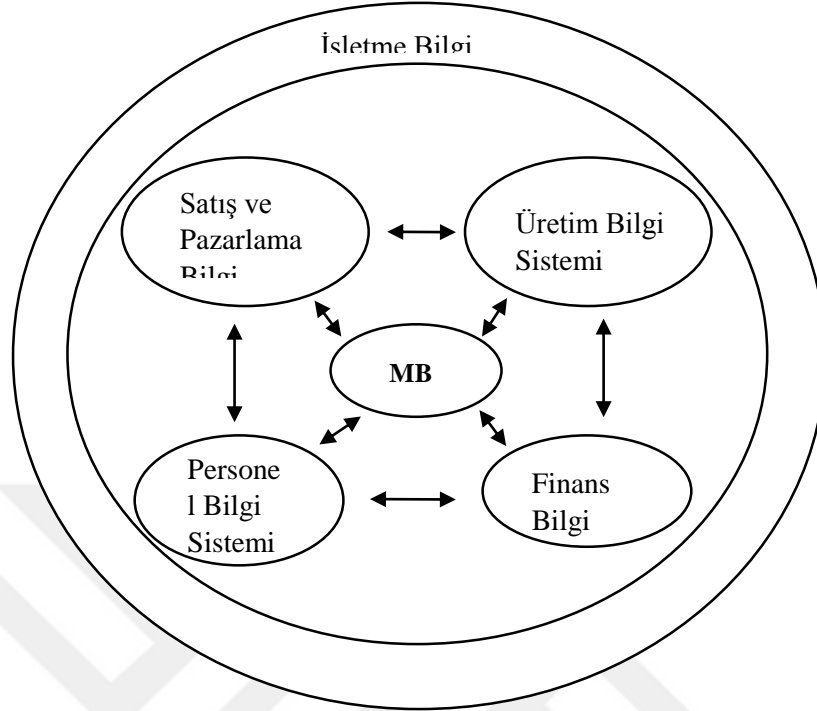
Muhasebe, ürettiği bilgilerle bilgi kullanıcılarının ihtiyacını karşılayarak onların doğru kararlar almalarına yardımcı olan bir sistemdir.

Muhasebe, işletmenin geçmiş dönemlerindeki faaliyetlerini ve sonuçlarını gösterir. Muhasebe bilgileri, işletmenin gelecekteki durumuna da ayna tutar. Muhasebe bilgileri sayesinde karar vericiler işletmenin geleceği hakkında bilgi sahibi olurlar. O yüzden muhasebe bilgileri işletme için çok önemlidir.

Bilgi sistemleri, işletmelerin iç ve dış çevresi ile işletmenin yönetimi arasındaki her türlü iletişimi sağlar. Çevresiyle sürekli bir şekilde iletişim halinde olan işletmelerin, iç ve dış çevresiyle yaptığı bütün etkileşimleri, bilgi sistemleri aracılığıyla işletmenin yönetimine ulaştırmakta ve yönetim bu bilgilerle sistemin kontrolünü sağlamaktadır. Daha geniş bir ifade ile işletme bilgi sistemi; işletmenin parasal yani maddi, iş gücü,

malzeme, makine, teknoloji, bilgi gibi üretim faktörlerinin işletmenin amaçları etrafında en doğru ve verimli bir şekilde kullanılmasını planlayıp, örgütlemek ve kontrol etmek için yönetimin ihtiyaç duyduğu işletme içi ve işletme dışı mali ve mali olmayan; niceliksel ve niteliksel bilgileri, gerek duyulan yerde ve zamanda ilgili kullanıcılara kullanacakları bir biçimde sağlamak için kurulan ve çalıştırılan sistemler bütünü olarak tanımlanmaktadır (Sürmeli vd., 2001). Geleneksel muhasebe işlevlerini yerine getiren bu sistem aynı zamanda yönetim muhasebesi, maliyet muhasebesi, sorumluluk muhasebesi, işletme bütçesi gibi yönetsel işlevleri de içermektedir. İşletmelerde yönetim uygulamalarının verimliliğinin sağlanabilmesi için muhasebe bilgi sisteminin hangi öğelerden oluştuğunu bilmek ve bu öğeler arasında bulunan ilişkiyi doğru bir biçimde kurmak önemlidir (Güney, 2016:278).

Bir bütün olarak işletme bilgi sistemini oluşturan sistemler; personel bilgi sistemi, pazarlama bilgi sistemi, muhasebe bilgi sistemi ve finansal bilgi sistemidir. Bu sistemler işletme bilgi sistemi için gerekli olan bilginin üretimini sağlamak amacıyla birbirleriyle ilişki içerisindedirler. İşletme bilgi sisteminin bir alt sistemi muhasebe bilgi sistemidir. Sistemler arasında ilişkinin sağlanabilmesi için muhasebe bilgi sistemi diğer bilgi sistemlerinin her biri ile tek tek ve çok yönlü bir ilişki içerisinde bulunmaktadır. Bu ilişki Şekil 4’de verilmiştir (Dinç ve Abidoğlu, 2009: 162).

Kaynak: Dinç ve Abdioğlu, 2009:162.

Şekil 4. İBS ve MBS Arasındaki İlişki

İşletme bilgi sisteminin alt sistemlerinden biri olan pazarlama bilgi sistemi, pazarlama planlaması, pazarlama kontrolü ve işlem süreçlerine ilişkin bilgileri sağlayarak pazarlama işlevinin başarıyla gerçekleştirilebilmesini sağlamayı amaçlar. Pazarlama bilgi sisteminde; mamulün geliştirilmesi, fiyatlanması, reklamı, satışlarının tahmini gibi pazarlama kararları alınır ve pazar analizi yapıp, dağıtım kanalı seçilir. Pazarlama ile ilgili işlemler kontrol edilerek varsa hatalar düzeltilir. Pazarlama bilgi sisteminde üretilen bilgilerin bir kopyası muhasebe bilgi sistemine ulaştırılarak orada girdi olarak işlem görür. İşletme bilgi sisteminin diğer bir alt sistemi olan üretim bilgi sistemi işletmenin üretim fonksiyonunu destekler ve işletmede üretilen mal ve hizmetlerin üretim süreçlerinin planlanması ile ilgili tüm işlemleri kapsar. Pazarlama bilgi sisteminde olduğu gibi üretim bilgi sisteminde de üretilen bilgilerin bir kopyası muhasebe bilgi sistemine gönderilerek orada girdi olarak işlem görür. Bir diğer alt sistem olan insan kaynakları bilgi sistemi, işletmede çalışacak uygun personeli seçme, işe yerleştirme, eğitme, değerlendirme, ücret bordolarını hazırlama gibi süreçleri kapsar. Bu bilgi sistemi, işletmenin diğer bilgi sistemleriyle sürekli etkileşim halindedir. İşletmede

çalışan bütün personelle ilgili bilgiler bilgisayar ortamında saklanarak gerektiği zamanda hızlı erişim sağlanır. Diğer bilgi sistemlerinde olduğu gibi insan kaynakları bilgi sisteminde de üretilen bilgilerin bir kopyası muhasebe bilgi sistemine ulaştırılır. Diğer bir alt sistem olan finansal bilgi sistemi, işletmenin tüm finansal faaliyetlerini destekler ve işletmenin finansal kaynaklarının bulunmasını, bu kaynakların işletmede kullanılacak varlıklara yatırılmasını inceler. Finansal bilgi sistemi, işletmenin finansal yapısı hakkında kullanıcılara bilgi verir. Diğer sistemlerde olduğu gibi finansal bilgi sisteminin ürettiği bilgilerin bir kopyası da muhasebe bilgi sistemine gönderilerek orada girdi olarak işlem görür. Yukarıda verilen bilgilerden ortaya çıkan sonuç şudur ki; işletmede bütün işlemlerle ilgili veriler muhasebe bilgi sisteminde toplanmaktadır. Topladığı bu bilgileri bilgi kullanıcılarına ileten muhasebe bilgi sisteminin önemi büyüktür (Kısakürek ve Pekcan, 2005).

1.1.12. Muhasebe Bilgi Sisteminin Amacı

İşletmenin diğer bütün sistemleriyle etkileşim halinde olan muhasebe bilgi sistemi, diğer sistemlerden aldığı verileri değerlendirerek ilgili kullanıcılara doğru bir şekilde iletir. Muhasebe bilgi sisteminin üç temel amacı vardır (Akpınar, 2007:34):

- Operasyonları günü gününe desteklemek,
- Sunduğu bilgilerle ilgili kişilerin kararlarını desteklemek,
- İşletmenin yönetimi ile ilgili olan zorlukların üstesinden gelinmesine yardım etmektir.

Muhasebe bilgi sistemi, işletmede meydana gelen finansal olayların bir belgeye dayanarak kaydını tutmaktadır. Böylece işletmede olan olayları belgelerle desteklemiş olmaktadır. Bu olayları kaydedip işletme dışı faktörlere raporlayarak ilgili karar vericilerin işletme ile ilgili karar vermelerini kolaylaştırır. Ayrıca işletme içi faktörlerden olan yöneticilere de bilgi sağlayarak onların işletmenin geleceği hakkındaki olumsuzlukları çözmelerine yardım eder.

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. ÇEVRE VE ÇEVRE MUHASEBESİ

Bu bölümde çevre ile ilgili genel bilgiler verilir, çevre muhasebesi ayrıntısıyla işlenmiştir. Ayrıca çevresel maliyet kavramı ve çevresel maliyet türleri ile çevre muhasebesinde raporlama konularından bahsedilmiştir.

2.2. ÇEVRE VE ÇEVRE İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

Bu bölümde çevre ile ilgili olan genel bilgiler bulunmaktadır. Önce çevre kavramı ve çevrenin önemi üzerinde durulmuştur. Daha sonra çevre kirliliği ve türleri tanımlanmıştır. Sonraki alt başlıklarda da çevre sorunlarının nedenleri ve çevre kirliliğinin sonuçlarından bahsedilmiştir.

2.3. ÇEVRE KAVRAMI VE ÇEVRENİN ÖNEMİ

Çevre teriminin akademide çeşitli tanımları yer almaktadır. Akademik yayınlarda yer alan çevre tanımları şöyle sıralanabilir:

Çevre, insanların birbirleriyle, bitki ve hayvan türleriyle ve hayatlarını devam ettirdiği ortamda bulunan tüm cansız varlıklarla, yani, hava, su, toprak, yeraltı zenginlikleri ve iklimle olan ilişkilerini ve bu ilişkiler sonucu ortaya çıkan etkileşimleri inceler (Aymaz, 2009:10).

Genel olarak çevre, insanların ve diğer organizmaların yaşamları boyunca etkileşim halinde bulunduğu canlı ve cansız, fiziksel, kimyasal ve biyolojik ortamlar olarak tanımlanmaktadır.

Bir başka tanıma göre çevre, insan ve diğer tüm canlı varlıklarla birlikte doğanın ve doğadaki insan yapısını da kapsayan öğelerin bütünüdür (Kırlioğlu ve Can, 1998:3).

Bir diğer tanımda çevre, canlıların yaşamsal gereksinimlerini karşılayabileceği canlı ve cansız ortamlar olarak tanımlanmaktadır.

Çevre, doğal ve yapay çevre olarak ikiye ayrılır. İnsan müdahalesine maruz kalmamış veya kalsa bile bu müdahale ile değişmemiş bir çevre olarak tanımlanan doğal çevre, doğal etki ve güçlerin oluşturduğu bir çevredir. Yapay çevre ise, doğal çevrenin insan eliyle değiştirilmesi sonucu ortaya çıkan tüm varlıkları kapsayan bir çevredir (Yazgan, 2010:229).

Bütün sistemler belirli bir ortamda faaliyette bulunurlar. Dış çevre, sistemin sınırları dışında bulunan şeylerden oluşur. Kapalı sistemlerin çevre ile herhangi bir ilişkisi bulunmadığından, bu sistemler için çevrenin önemi azdır. Fakat açık sistemler için çevrenin önemi oldukça fazladır. Çevrenin önemi, sistemi ve işleyişini etkileyebilecek potansiyelde olmasından kaynaklanmaktadır. Çevre, organizmaları, sistemleri ve kurumları etkilediği gibi, bunlar da çevreyi etkileyebilmektedir. Etkileşim karşılıklı olduğundan dolayı, organizmaların, sistemlerin ve kurumların varlığını sürdürebilmeleri bir bakıma çevre ile iyi ilişkiler geliştirmelerine, yani çevre ile uyumlu olmalarına bağlıdır (Türk, 2010:7).

Günümüzde çevre, asit yağmuru, tehlikeli kimyasallar, ormansızlaşma vb.gibi nedenlerle meydana gelen hava kirliliği nedeniyle sürdürülebilirliklerini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıyadır. Bu kimyasalların bir kısmı sanayinin üretim süreçleri ile havaya bırakılır. İklim değişikliği, aynı zamanda tüm gezegeni ve çevreyi de etkileyen yeni bir konudur (Barman ve Saika, 2016:4).

İşletmeler, kuruluş ve işletme aşamasında bir takım doğal kaynakları kullanmaktadırlar. Bilinçsizce kullanılan doğal kaynaklar, çevreye çeşitli derecede zarar vermektedir. Bu zararların kaynağını belirleyerek gerekli önlemleri almak çevreye verilen zararı azaltmak ya da önlemek açısından oldukça önemlidir. İşletmelerin bu konuda gerekli hassasiyeti göstermeleri gerekmektedir.

2.4. ÇEVRE KİRLİLİĞİ VE TÜRLERİ

İnsanlık tarihinde sanayileşmeye geçildiğinden beri, çeşitli katı, sıvı ve gaz içerikli zararlı atık oluşumu artmış; bu atıkların bilinçsizce yönetilmesi insanlığın

sağlığını ciddi anlamda tehdit etmeye başlamıştır. Ayrıca insan kendi eliyle diğer birçok canlıyı da doğrudan ve dolaylı yoldan yok etmiş, ekosistemi büyük ölçüde tahrip etmiştir. Sonuçta çevre kirliliği denilen bir kavram gelişmiş ve çevre kirliliğinin önemi her geçen gün artmıştır. Bilinçlenen tüketici çevre kirliliğinin farkında olduğundan, çevreye zarar vermeyen ürün ya da hizmetleri tercih etmiş, bu da rekabette öne geçmek isteyen işletmelerin çevreye verdikleri zararı azaltmalarını teşvik etmiştir.

İklim değişikliği dünyanın bugün kaşı karşıya geldiği en büyük sorunlardan birisidir. İklim değişikliği, zamanla küresel iklimdeki değişimdir. Küresel ısınma, buzul erimesi, toprak erozyonu, arazi bozulması, ormanların azalması gibi problemler biyoçeşitliliğin azalmasına neden olur. Son yıllarda çevre kirliliğinin ekonomik açıdan olumsuz etkisi tüm dünyanın endişesi haline gelmiştir (Omnamasivaya and Prasad, 2016:21).

Sanayinin gelişmesi ile birlikte artan çevre kirliliği insanlığın en büyük sorunu haline gelmiş ve çeşitli alanlarda geniş çaplı farkındalık uyandırmıştır. Organik kimyasallar tarafından yapılan su kirliliği, suyun kalitesini ve ekosistemi olumsuz etkileyen kritik bir konudur (Wang vd., 2016:2495). Çevre kirliliğinin çok sayıda çeşidi mevcuttur. Ancak literatürde geçen genel hatları ile ifade etmek gerekirse çeşitleri şöyle sıralanabilir:

- Hava Kirliliği
- Su Kirliliği
- Toprak Kirliliği
- Gürültü Kirliliği
- Görüntü Kirliliği
- Diğer Çevre Kirlilikleri

2.4.1. Hava Kirliliği

Hava kirliliği, çevre kirliliğinin önemli bir alt unsurudur. Çeşitli gazların, partiküllerin ve uçucu organik bileşiklerin atmosferde doğal olarak bulunması gereken miktarın üzerinde bulunması hava tabakasını kirleterek yeryüzündeki canlı hayatını olumsuz olarak etkilemesi hava kirliliği olarak tanımlanmaktadır.

Havanın insanlara ve çevreye zarar verici bir hale gelmesi kirletici unsurların artmasıyla oluşmaktadır. Çeşitli kaynaklardan atmosfere bırakılan kirleticilerin gerek atmosferdeki sınır değerinin artması, gerekse atmosferde kimyasal reaksiyonlar sonucu yeni kirleticilerin meydana gelmesi hava kirliliğini oluşturmaktadır. Atmosferde toz, gaz, duman, katı partiküller ve çeşitli bileşikler halinde bulunabilen bu kirleticiler insanlara, diğer canlılara ve çevrede bulunan eşyalara önemli derecede zarar vermektedir.

Hava kirliliğinin etkileri, insanlarda solunum yoluyla akciğer rahatsızlıkları, nefes darlığı ve kanser gibi çeşitli hastalıklara neden olurken, doğada ise iklim değişikliklerine, sera etkisine, ozon tabakasındaki bozulmalara sebep olmaktadır. Ayrıca bitkilere ve hayvanlara zarar vermekte, özellikle tarımsal bitkilerde büyük ölçüde ürün verimsizliklerine yol açmaktadır.

Belli bölgelerde ekonomik etkinliklerin artması dolayısıyla bu bölgelerde nüfus artmıştır. Artan nüfusun daha çok enerjiye ihtiyaç duyması bu bölgelerde hava kirliliğinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Hava kirliliğinin en büyük sebepleri şehirleşme ve sanayileşmedir. Şehirleşmede, şehrin topoğrafik ve meteorolojik özelliklerine aykırı olan bir biçimde nüfus yoğunluğunun toplanması hava kirliliğini artıran önemli bir faktördür. Ayrıca şehirlerde ısınmak için kullanılan yakıt türü ve ulaşım araçları kirliliği artıran diğer faktörlerdendir. Türkiye’de düzensiz kentleşme artmakta, bu da hava kirliliğinin önemli bir sorun olarak ilerleyen zamanlarda da karşımıza çıkacağını göstermektedir. Hava kirliliğinin diğer sebebi olan sanayileşme ise, işletmelerin kuruluş yerlerini yanlış seçmeleri, işletmede çıkan atıklarını ve gazlarını gerekli önlemleri almadan havaya bırakmaları sonucu oluşmakta ve ciddi anlamda hava kirliliğine neden olmaktadır. Hava kirliliğini önleyici yöntemlerin pahalı olması nedeniyle günümüzde özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde sanayiden kaynaklanan hava kirliliği daha fazla olmaktadır (Türküm, 1998:165-166).

Günümüzde motorlu taşıtlardan kaynaklanan hava kirliliğinin de önemli derecede arttığını belirtmek gerekir. Hayat standardının ve refah düzeyinin artması otomobil talebini arttırmıştır. Otomotiv sektörünün gelişmesi ve ithalat kolaylıkları arz kaynaklarını da arttırmıştır. Ortaya çıkan rekabet dolayısıyla, otomobil fiyatlarının uygun düzeylerde seyretmesi ve üretici ve satıcıların sağladığı ödeme kolaylıkları,

otomobil sayısını arttırmıştır. Özellikle büyük kentlerde trafikteki araç sayısının artması, egzoz gazlarından kaynaklanan hava kirliliğinin atmasına sebep olmuştur (Türk, 2010:32).

Atmosferin yaklaşık olarak 20 ila 40 km arasında stratosferin yoğun olarak bulunduğu tabakada bulunan ozon tabakasının kirlenmesi de hava kirliliği içerisinde incelenebilir. Güneşten gelen zararlı morötesi ışınların dünyaya ulaşmasını engelleyen ozon tabakasıdır. Yapılan araştırmalar göstermiştir ki, ozon tabakasında meydana gelen %1 oranında azalma, dünyaya ulaşan mor ötesi ışınlarının sayısının (UV-B) %2 oranında artmasına neden olmaktadır. Bu durum tüm dünyada deri kanseri olma oranının %4 oranında artmasına sebep olmaktadır. Ozon tabakasının incilmesi veya delinmesi; göz ve cilt kanserleri, tarımsal ürünlerin ve deniz canlılarının zarar görmesi gibi sorunlara sebep olmaktadır (Taşdemir, 2011:16).

2.4.2. Su Kirliliği

Su kirliliği, zararlı maddelerin suya karışması ile suyun niteliğinin bozulmasıdır. Başka bir ifadeyle su kirliliği, insanın yaptığı etkiler sonucunda ortaya çıkan, kullanımı azaltan veya tamamen engelleyen, çevrenin ekolojik dengesini bozan nitelik değişimleridir (Karakuzu, 2010:31). Su kirliliğinden söz edebilmek için hava kirliliğinde olduğu gibi kirliliğin belirli bir seviyeyi aşması gerekir. Su kirliliğinde bu seviye, otoepürasyon sınırının yani suyun kendi kendini temizleyebilme sınırının aşıldığı seviyedir. Su kirlenmesi doğal ve yapay olmak üzere iki şekilde ortaya çıkabilmektedir. Doğal yol ile ortaya çıkan su kirlenmesinde en büyük rolü erozyon üstlenmektedir. Erozyon sonucunda toprak sürüklenir ve toprağın sürüklenirken getirdiği çeşitli maddeler ile havada bulunan bazı maddelerin suya karışmasıyla kirlilik meydana gelmektedir. Yapay yoldan su kirlenmesinde ise su, insanlar tarafından kirletilmektedir (Can, 1998, 8-9).

Akarsu, göl ve deniz gibi su ekosistemlerinde doğal bir denge vardır. Bu ekosistemlerde yaşayan algler çeşitli minerallerle beslenmekte, daha sonra ölümler başka canlılara besin olmaktadır. Algler su ekosisteminin işleyişi ve devamlılığı için önemlidir. Suyun içerisinde bulunan azot ve fosfor elementleri çeşitli canlıların gelişmesi için sınırlayıcı bir faktördür. Herhangi bir su ekosisteminde gereğinden fazla

azot ya da fosfor bulunması doğal dengeyi bozmakta, artan besin yani azot ya da fosfor miktarı alg populasyonunun artmasına sebep olmaktadır. Aşırı alg populasyonunun artması nedeniyle suyun rengi, bulanıklığı, ekolojik dengesi bozulmakta ve su ortamında yaşayan başka canlılar için toksik etki gösterebilmektedir. Yani su kirlenmekte ve başka canlılar bundan zarar görmektedir. Kısaca su ekosisteminin kapasitesinin üzerinde bir kirlilik yükü ile karşılaşması o ekosistemdeki doğal dengeyi bozmakta ve böylece su kirlilikleri meydana gelmektedir.

Son yıllarda, farmasötik aktif bileşikler (PHAC'ler) ve onların çevresel akibeti üzerine özel ilgi gösterildi. PHAC'ler insan ve hayvan hastalıklarını önlemek/tedavi etmek için kullanılan geniş bir birleşik yelpazesi içeren kirletici maddelerden oluşan bir sınıftır. Literatürde genellikle PPCPs (ilaç ve kişisel bakım ürünleri) olarak kişisel bakım ürünleri olarak gruplandırılmış, endişe verici kirleticiler sınıfı arasında olduğu düşünülmüştür (CECs). Çevresel ortamlarda farmasötiklerin bulunmasıyla belirlenen risk, birçok araştırmacı tarafından değerlendirilirken, birçoğu yüzeysel ve yeraltı sularındaki ve kirlenmiş sularla sulanan topraklardaki varlığı üzerine çalışmışlardır. Bu bileşiklerin birçoğu doğrudan çevrimiçi olarak saptanamamasına rağmen son yıllarda izleme teknolojisinde bir miktar ilerleme kaydedildi. Farmasötik endistri deşarjları gibi belirli kaynaklardan başka yüzey sularına giren farmasötik kalıntıların ana kaynağı belediye kanalizasyon akışlarından, özellikle de sağlık bakım komplekslerinden çıkan atıkları toplayan kanalizasyon akışlarından oluşur. Atık su arıtma tesisleri genellikle bu bileşiklerin uzaklaştırılması için özel olarak tasarlanmamış olup, başlıca PhAC kaynakları olarak kabul edilmiştir (Ceconet vd., 2017: 3590).

Su kirliliği aşağıdaki nedenlerden kaynaklanmaktadır (Aymaz, 2009:26):

- Tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan kirlilik,
- Endüstriyel atıklardan kaynaklanan kirlilik,
- Kentsel yaşam alanlarındaki atıklardan kaynaklanan kirliliktir.

2.4.3. Toprak Kirliliği

Toprak kirliliği, özellikle insan eliyle toprağın doğal yapısının bozulması ve kirlilik yükünün artmasıdır. Bu kirlilik; tarımsal faaliyetlerde yanlış kullanılan teknikler, bilinçsizce yapılan zararlı canlılarla mücadele yöntemleri, kentsel ve endüstriyel

atıkların toprağa karışması sonucu oluşur. Ayrıca kirli havadaki zehirli bileşiklerin oluşturduğu asit yağmurları da bu kirlilik yükünün artmasına neden olmaktadır.

Kırsal yaşam alanlarında veya kentsel alanlardan uzakta bulunan endüstriyel faaliyetlerin bulunduğu bölgelerde, kanalizasyon toplama sisteminin bulunmaması sebebiyle kullanım sularının fosseptik çukurlarında biriktirilmesi sırasında istenmeyen sızıntıların meydana gelmesi veya kullanılmış suların bilinçsizce alıcı ortam olarak toprağa verilmesi sebebiyle toprak kirliliği meydana gelmektedir.

2.4.4. Gürültü Kirliliği

Ortamda periyodik olarak titreşimler yapan bir kaynağın ortamdaki uzaklaşarak başka noktalara iletilmesi ses olarak tanımlanmaktadır. Gürültü ise, istenmeyen rahatsız edici seslerdir.

Gürültü; hızlı nüfus artışı ve plansız yerleşme sonucu kentsel alanlarda bulunan eğlence mekanlarından, karayolu, demiryolu, hava yolu ve deniz yolu ulaşım araçlarından kaynaklanan ses yoğunluğunun artması, endüstriyel tesislerin ve iş yerlerinin ses çıkarmasından kaynaklanmaktadır.

Gürültü sorunu; teknolojiye meydana gelen gelişmeler ve buna bağlı olarak yaşam biçiminin değişmesi sonucunda insanların yaşam koşullarını olumsuz olarak etkileyen, istenmeyen seslerdir. İnsanların yaşamında fiziksel ve psikolojik çeşitli sorunların ortaya çıkışında etkili olan bu çevre ve sağlık sorunu “gürültü kirliliği” olarak da adlandırılmaktadır (Türküm, 1998:166). Gürültü, insanların yaşam konforunu, beden ve ruh sağlığını olumsuz olarak etkilemektedir. Gürültüye maruz kalınmasının; geçici veya kalıcı işitme kayıpları, iş verimliliğinin düşmesi, uyku düzeninin bozulması, stres, sinir, saldırganlık, uykusuzluk, hipertansiyon, yüksek kan basıncı, solunumun hızlanması, hızlı kalp atışı, adrenalin yükselmesi, kulak çınlaması, dikkat dağınıklığı gibi fizyolojik, psikolojik ve davranışsal bozukluklara neden olduğu birçok çalışmada rapor edilmiştir.

2.4.5. Görüntü Kirliliği

Görüntü kirliliğini görsel olarak insanlara rahatsızlık veren kirlilik olarak nitelendirebiliriz. Nüfus artışıyla beraber sanayi bölgelerine sahip merkezlerde şehirleşmenin hız kazanması sonucu yoğunlaşan kalabalık insan topluluklarından dolayı gelişmiş güzel kurulmuş ve hiçbir önlem alınmamış sağlıksız konutlar bulunmaktadır. Bu konutlar gecekondular görünümü olup aynı zamanda o çevrede yaşamını sürdürmek zorunda olan insanların yaşamlarında kötü görüntülerin oluşmasına sebep olmaktadır. Görüntü kirliliğinin örnekleri arasında çarpık şehirleşme; aykırı renklerdeki yapılar veya yarısı boyasız yarısı boyalı yapılar, heterojen binalar, üzerleri kapatılmamış sıvasız yapılmamış inşaatlar, yeşil alansız yapılaşmalar, enkazlar, gecekondular, kaldırım çalışmaları ve bitmeyen kanalizasyon gösterilebilir. Bu nedenle günümüzde sanayileşmenin, hızlı nüfus artışının ve çarpık kentleşmenin hızlı artması sonucu insanları etkileyen görüntü kirliliği, beraberinde çevre kirliliğine sebebiyet vermektedir (Aslan, 2017:10).

2.4.6. Diğer Çevre Kirlilikleri

Yukarıda saydığımız kirlilik türleri dışında birçok sorun vardır. Bu sorunlardan en önemlilerini ormanlar, çayırlar ve meralardaki azalmalar, nesli tükenen bitki ve hayvanlardaki azalmalar, katı atıklar, pestisitler, enerji üretim birimleri, trafik sıkışıklıkları, gecekondulaşma ile kaybedilen doğal manzaralar oluşturmaktadır (Kırılıoğlu ve Can, 1998:10).

2.5. ÇEVRE SORUNLARININ NEDENLERİ

İnsanların doğal kaynakları aşırı derecede kullanarak doğal dengeleri bozması sonucunda çok önemli sorunlar meydana gelmiştir. Bunlara “çevre sorunları veya insanlığın ekolojik sorunları” denilmektedir. (Türk, 2010:27).

Çeşitli kaynaklardan ortaya çıkan katı, sıvı ve gaz halindeki kirletici maddelerin hava, su ve toprakta yüksek oranda birikmesi sonucu çeşitli çevre kirlilikleri oluşmaktadır. Dünya nüfusu hızla artmakta ve her geçen gün kalabalıklaşan nüfusun gereksinimlerinin karşılanması amacıyla teknolojinin gelişmesiyle birlikte endüstrileşmenin de artması gerekir. Sanayide meydana gelen artışla beraber doğal kaynaklar hızla tükenmektedir. Doğal kaynaklar hızla tükenirken, üretim ve tüketimden

kaynaklanan atıkların herhangi bir önlem alınmayıp direk doğaya bırakılması çevre kirliliğinin oluşmasına neden olmaktadır (<http://cevreonline.com/cevre-kirliliginin-nedenleri/> :06.07.2017). Çevre kirliliğinin en önemli nedenleri arasında; nüfus artışı, çarpık şehirleşme, sanayileşme ve sel, çığ, deprem vb. gibi doğa olayları bulunmaktadır

2.5.1. Nüfus Artışı

Hızla artan dünya nüfusu çevre sorunlarını beraberinde getirmektedir. Bu artışla birlikte artan nüfusun gıda, hammadde, enerji kaynakları gibi temel, sağlık, eğitim, kültür, sosyal ihtiyaçlar gibi diğer ihtiyaçlarının da karşılanması nüfusun doğal çevreyle olan münasebetini artırmakta ve daha fazla tüketim gerçekleşmektedir. Buna bağlı olarak doğal denge bozulmakta ve çevre sorunları ortaya çıkmaya başlamaktadır. Dengesiz nüfus artışları kentlerde anlamsız bir yoğunluğa neden olmakta, böylece toplumun refah düzeyi de bu durumdan olumsuz etkilenmektedir.

Nüfus açısından, Hindistan, 1.230 milyondan fazla insana ev sahipliği yapmakta ve Hindistan'ın 2030'a kadar Çin'in en büyük nüfusunu geçeceğini öngören çalışmalarla dünyadaki en kalabalık ikinci ülke olmuştur. Nüfustaki bu artış, binalar ve altyapı talebinde yıllık % 7'lik kaçınılmaz bir artışa ve bu sayede 2005'ten 2030'a kadar konut stokunun beş kat artarak aşırı malzeme kullanımına neden olmaktadır (Poinot vd., 2018:1).

2.5.2. Kentleşme / Çarpık Şehirleşme

Kent sayıları ile kentte yaşayan insanların sayısının artmasına “kentleşme” denir. Teknolojik gelişme, sanayileşme ve ekonomik politikalarla birlikte ortaya çıkan kentleşme, çevresel sorunların da ortaya çıkış sebebi olmuştur. Özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde nüfusun kentlere göçüne paralel olarak geliştirilemeyen hizmetler, tarım alanlarının etkin olmayan kullanımı ve yerleşim alanına dönüştürülmesi “çarpık ve sağlıklı kentleşme” sonucunu ortaya çıkarmaktadır. 2000'lerin başlarında dünyada bulunan insanların yarısının kentlerde yaşayacağı düşüncesi, kentleşme ile bağlantılı çevre sorunları konusunda önemli bir işaret olarak görülebilir. Gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerde kırsal alanlardan kentlere göçle beraber kent nüfusunda meydana gelen artış, doğal kaynakların bulunduğu bölgelerin yerleşim için kullanılması diğer çevre sorunların da önemini arttıran gelişmelerdendir (Türküm, 1998: 171).

2.5.3. Sanayileşme

İnsanoğlunun dünya üzerinde yaşamaya başlamasından itibaren şüphesiz çevreyi kirletip ve çevrenin dengesini bozan faaliyetler de devam etmektedir. Uzun yıllardır devam eden bu faaliyetler sanayi devriminin gerçekleşmesinden itibaren çevreyle ilgili sorunların bütün canlıların yaşamını tehdit etmeye başlamasını tetiklemiş ve kentleşmenin artmasıyla birlikte bu gün de önemli boyutlara ulaşmıştır. Birbirini tamamlayan bütünü parçaları olan kentleşme ve sanayileşme bir arada devam etmiş ve ikisi birleştiklerinde çevreyle ilgili sorunların üzerindeki etkilerini de daha çok arttırmışlardır. Sanayileşme ile birlikte şehirlerde işgücü piyasası meydana gelmiş ve bu piyasanın içinde yer almak isteyen kişiler kırdan şehire göç etmeye başlamış ve bununla beraber kentselleşmede çok fazla artış olmuştur. Sanayi devrimiyle birlikte insan tabiata egemen olmaya başladığından, günümüzde çevreyle ilgili sorunların ortaya çıkışı sanayileşme ile olmuştur. (Çetin, 2011: 16-17).

2.5.4. Diğer Nedenler

Sel, çığ, deprem, volkanik patlamalar, yıldırım düşmeleri, meteor taşlarının yeryüzüne çarpması, yerkürenin sıcaklığındaki artış nedeniyle kutuplardaki buz dağlarının erimeye başlaması gibi faktörler çevre sorunlarının diğer nedenleri arasında sayılabilir. Ayrıca son yüzyılda üç büyük volkanik patlamadan kaynaklanan kirlilik insanlık tarihi boyunca üretilen kirlilikten daha fazladır (Taşdemir, 2011:21). Bununla birlikte enerji kaynakları çıkarılırken ve tüketilirken, çevreye verilen zararlar da büyük olmaktadır. Günümüzde çevreye en zararlı iki enerji kaynağı kömür ve petrol olarak görülmektedir. Kömür madeninin çıkarılması ve tüketilmesi esnasında, çevre ve bitki örtüsü zarar görmektedir (Uzel, 2017:51).

2.6. ÇEVRE KİRLİLİĞİNİN SONUÇLARI

21. yüzyılda nüfusun artması ve sanayileşme ile birlikte dünyamız ciddi bir tehditle karşı karşıyadır. Yukarıda saydığımız çevre kirliliği türlerinin hepsi doğaya zarar vermekte ve böylece dolaylı veya doğrudan doğada yaşayan tüm canlıların zarar görmesine sebep olmaktadır.

Çevre kirliliğinin sebep olduğu bazı sonuçları şöyle sıralayabiliriz (<https://www.frmartuklu.org/konu/%C3%87evre-kirlili%C4%9Finin-sonu%C3%A7lar%C4%B1-nelerdir.233863/>: 06.09.2017) :

- Dünya coğrafyası her geçen gün değişmiştir.
- Dünya'nın iklimi değişmiştir (küresel ısınma).
- Erozyonlar oluşmuş ve toprağın verimini düşürmüştür.
- Su kaynakları gün geçtikçe azalmıştır.
- Enerji kıtlığı başlamıştır.
- Biyolojik çeşitlilik (canlı çeşitliliği) azalmıştır.
- Beslenme sorunu doğmuştur.
- Ekosistemin dengesi bozulmuştur.
- Dünyanın sonu gelmiştir.

2.7. ÇEVRE MUHASEBESİ

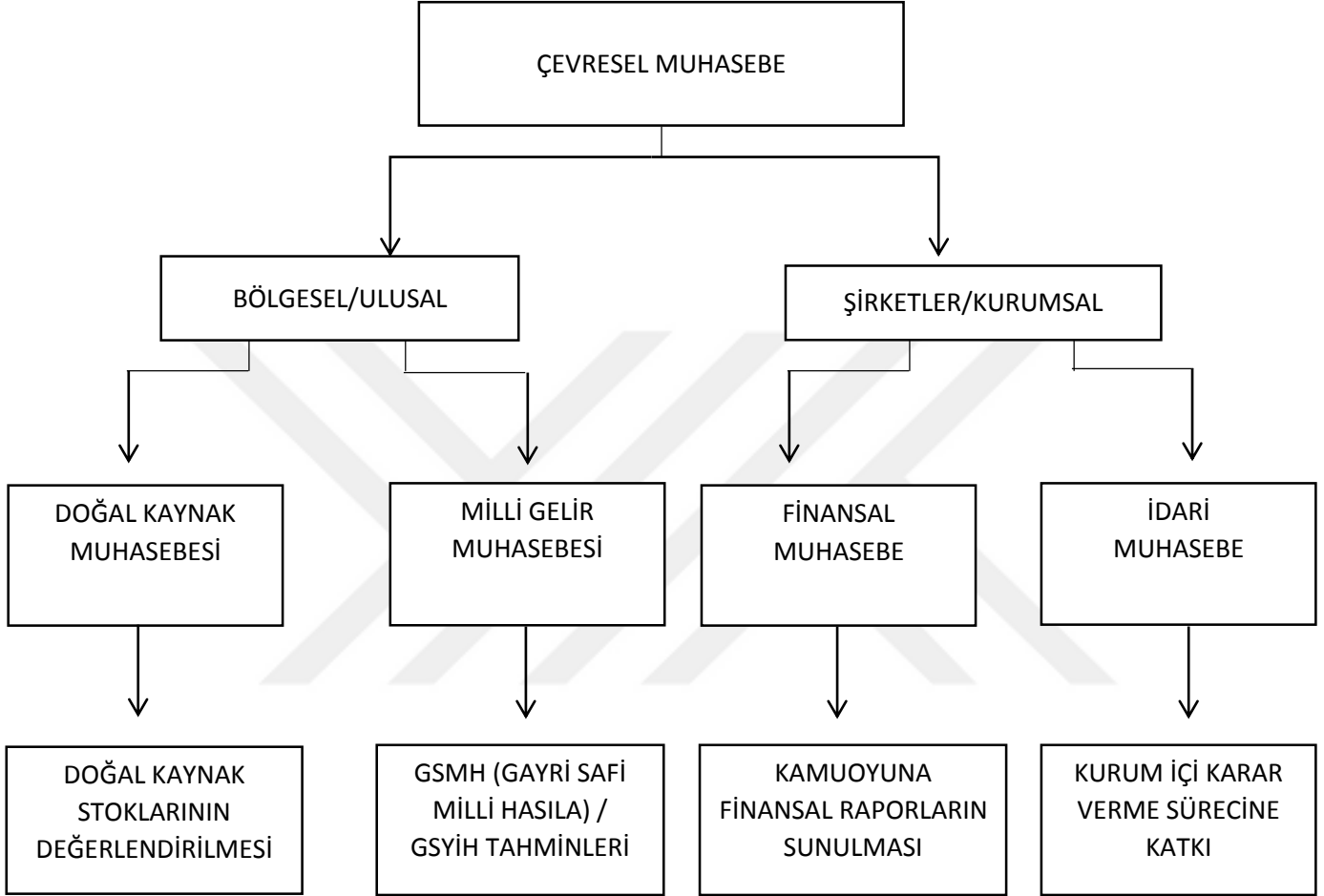
Günümüzde işletmeler faaliyetlerini yerine getirirken çevre ile ilgili birçok soruna neden olmaktadır. Bu sorunların artması çevre muhasebesinin önemini artırmaktadır. Bu bölümde Çevre Muhasebesi kavramı ayrıntılı olarak işlenip işletmeler için önemi üzerinde durulmaktadır.

2.7.1. Çevre Muhasebesinin Tanımı

“Çevresel muhasebe nedir? ”, sorusuna verilmiş tek ve net bir cevap bulmak kolay değildir. Çevreyle ilgili bilgi üreten çevre muhasebesi, ürettiği bu bilgilerle aslında insan ile çevre arasında olan etkileşimi açıklamaya çalışır (Can, 1998:59).

Çevre muhasebesi tamamen gelişmekte olan ve dinamik bir kavramdır. Çevre muhasebesi, işi kapsayan çevreyi hesaba katmakla ilgilidir. Çevre muhasebesi tanımlamaya çalışılırken, işyerleri tarafından tükenen kaynaklar ve çevreye karşılık gelen maliyetler dikkate alınır. Diğer bir deyişle, çevre muhasebesi, bir işletmenin maliyet ve faydalarının özellikle çevre korumaya yönelik faaliyetlerinin en iyi şekilde değerlendirilmesini sağlamaya çalışır (Moid, 2017:164).

Şekil 5’de görüldüğü gibi çevre muhasebesi; çevreyle ilgili olan kaynakların kullanımı sırasında, bu kullanım sonucunda doğal kaynaklarda meydana gelen olumlu ya da olumsuz etkenler ve kaynakların daha etkin nasıl kullanılabilceği yönünde veriler sunan bir sistemdir (Akcanlı, 2010:13).

Kaynak: Akcanlı, 2010:13.

Şekil 5. Çevresel Muhasebe Sistematığı

Çevre muhasebesinin değişik tanımları vardır. Bunlardan bazıları şunlardır:

Çevre muhasebesi; çevre ile ilgili olan finansal nitelikli olayların muhasebe kayıtlarına alınması ve finansal tablolarda gösterilmesidir (Aslan, 1995: 22).

Çevre muhasebesi, belli bir çevresel problemleri tanımlayan faaliyetler, yöntemler, sistemlerdir (Nagy, 2017:8).

Çevre muhasebesi; finansal raporlama gibi muhasebede ölçümleme işlevlerinin ve işletme içi ve işletme dışı çevreyle ilgili faktörlerin dikkatli bir şekilde uygulanmasıdır (Aymaz, 2009:35).

Çevre muhasebesi; ölçmek, kayıt etmek ve işletmelerin kurumsal çevresel faaliyetlerinin finansal durum üzerindeki etkilerini açıklayan muhasebe sistemidir, aynı zamanda yeşil muhasebe olarak da bilinir (Tu ve Huang, 2015:6265).

Çevre muhasebesi; çevrenin etkilerinin muhasebede sistemsal yaklaşımlar içeriğinde iyileştirilmesiyle ilgili planların yapılmasıdır (Gökdeniz, 1996: 22).

Çevre muhasebesi; çevresel yönetim süreçlerinin desteklemek için finansal ve finansal olmayan bilgilerin üretilmesi ve analizidir. Çevre muhasebesi, çevre ile ilgili maliyetlerin belirlenmesine ve tahsis edilmesine yardımcı olacak uygun mekanizmaların geliştirilmesi amacıyla geleneksel muhasebe yaklaşımının tamamlayıcısıdır (Bennet ve James, 1998) ,(Frost ve Wilmhurst: 2000).

Çevresel muhasebe, alacaklılar, potansiyel yatırımcılar ve hissedarlar gibi dış kullanıcılar için kuruluş hakkında genel amaçlı finansal bilgi sağlar. Çevresel yönetim muhasebesi, iş çevrelerinin çevre ile olan karşılıklı ilişkileri alanında yönetim için bilgi toplamak ve sağlamak için kullanılabilir bir dizi yöntem ve tekniktir (Ul-Islam, 2016:167).

Çevre muhasebesi, organizasyonun performansını belirli parametrelere göre ölçen bir yöntemdir. Bu nedenle, çevre muhasebesinin rolü, herhangi bir imalat organizasyonunda önemlidir. Çevre muhasebesi, organizasyon üzerindeki çevresel etki bilgilerini alabildikleri için hem iç hem de dış kullanıcılar için yararlıdır. Çevre muhasebesi aynı zamanda çevresel maliyet, yatırım değeri, değer ve üretim düzeyi vb. kararlar hakkında faydalı bilgiler sağlar ve hava, su, arazi, işçinin sağlık ve güvenlik önlemi üzerindeki tüm organizasyon ve operasyon süreçlerinin çevresel etkilerinin ölçülmesine yardımcı olur (Barman ve Saika, 2016:5).

Çevre muhasebesi bilgi, çevre koruma ve muhasebeyi içerir. Bu üç cephedeki verileri derlemek ve daha sonra bir firmanın mali tabloları veya raporları aracılığıyla bu

verilere gizlenen çevresel ile ilgili kurumsal değeri açıklamak için entegre bir platform gereklidir (Moid, 2017: 166).

Bu tanımlar ışığında biz de bir tanım yapacak olursak çevre muhasebesi; işletmelerin çevresel faaliyetleri sonucunda çevresel kaynaklarda meydana gelen artış ve azalışları, çevre ile ilgili kaynakların nasıl kullanıldıkları inceleyen, işletmenin çevresel tutumu ile ilgili bilgiler üreten ve bunları ilgili kişilere bildiren bir sistemdir.

2.7.2. Çevre ve Muhasebe İlişkisi

Muhasebe, geleneksel olarak finansal kaynakları ölçmektedir. Ancak artık hem tüketilen hammaddeler, hem de ticari faaliyetlerle çevreye verilen zarar ve çevrenin sağladığı atık bertaraf hizmetleri açısından çevresel kaynakların kullanımını ve değerini izlemek için yollar bulmalıdır (Swamy, 2010:111).

Çevre muhasebesi, uygun bir çevresel performansın sağlanması için çevresel maliyetlerin belirlenmesi ve ölçülmesi için bir araçtır. Bu sebeple, çevre muhasebesi, çevre ile ilgili bilgilerin sunumunu mali tablolarda izleyerek (kar veya zarar hesabında veya mali tablo dipnotlarında yeşil bir sütun oluşturarak), doğal kaynakların tüketimini dikkate alan net bugünkü değeri belirleyerek ve yıllık faaliyet raporlarının veya belirli bir çevre raporunun hazırlanmasını sağlayarak harici kullanıcılara hizmet vermektedir (Stanciu vd.,2011:269)

Üretim faktörlerini sistemli ve planlı bir biçimde bir araya getirerek mal ve hizmet üreten bir birim olan işletme açık bir sistem olarak çevresi ile sürekli etkileşir.

Çevresiyle etkileşimde olan işletme yöneticileri doğal kaynakların tükenme noktasına gelmesiyle birlikte, çevre konusunda daha hassas davranan, atıklarını geri dönüştüren veya azaltan, çevre dostu teknolojilerle yeşil ürünler üreten bir anlayışa sahip olmaya başlamışlardır. İşletmelerin yönetim anlayışındaki bu değişiklik yasal zorunluluktan değil, çevresel sorumluluktan kaynaklanmaktadır.

Günümüzde işletmelerin çevreyle ilgili olan sorumluluğu ve yönetim stratejileri arasındaki karşılıklı ilişki sonucunda, çevresel etkilerin değerlendirilmesi ve çeşitli kararlarda gerek duyulan bilgilerin elde edilmesi için çevresel muhasebe bilgi sistemine ihtiyacın arttığı hissedilmeye başlanmıştır (Alagöz ve Yılmaz:150).

Çevre muhasebesi ile ilgili bilgi edinebilmek, çevre ve muhasebe arasındaki ilişkiyi incelemek için öncelikle muhasebe kavramını tanımlamak gerekir. Bilindiği gibi muhasebe, işletmenin mali nitelikteki işlemlerini inceleyerek işletmenin geçmişi ve geleceği hakkında bilgi verir.

Muhasebenin tarihsel gelişimine göz atıldığında, çevresel faktörlerin ürünü olarak gelişmiş bir bilim dalı olmasının yanı sıra, muhasebe uygulamalarının da çevreden gelen ihtiyaçları karşılamaya çalışarak kendini geliştirdiği söylenebilir. Muhasebenin B- bu gelişiminde çevrenin etkisinin yanı sıra, muhasebenin kendisini çevreyle uyumlaştırma çabalarının da etkisi vardır. Muhasebe, tarih boyunca çevresinde devam eden bu gelişmelere ayak uydurabilmek ve gelen ihtiyaçları karşılayabilmek için sürekli olarak yeni teori, yöntem, ilke ve kurallar geliştirmek zorunda kalmıştır. Muhasebenin geldiği noktaya bakıldığında, artık muhasebe sadece çevresinin bir ürünü değil, çevresini biçimlendirmede büyük etkisi olan, işletmelerde ekonomik, sosyal, politik, yasal ve örgütsel kararların alınmasında ve faaliyetlerin yürütülmesinde de etkin rol oynayan bir faktör olarak kabul edilmektedir (Sürmen ve Aygün, 2013: 366).

Çevre muhasebesi; çevresel kaynakların kullanımı, bu kullanımın sonucunda doğal kaynaklarda oluşan olumlu ya da olumsuz etkiler ve kaynakların daha etkin olarak nasıl kullanılması gerektiği ile ilgili bilgiler vermektedir (Akcanlı, 2010:13).

Yirmi yılı aşkın bir süredir, çevresel muhasebe bilgileri ile firma performansı arasındaki bağlantı, önemli bir araştırma ilgisine yol açmıştır. Ekonomik rasyonelliğin etkisi, özellikle gelişmekte olan ekonomilerde, gönüllü muhasebe açıklamaları ve zayıf devlet rejimleri bağlamında görülmektedir. Sonuç olarak, çevresel muhasebenin piyasa performansı üzerindeki etkisi, çok sayıda ampirik çalışmayı motive etmiştir (Che-Ahmad vd, 2015:43).

Finansal muhasebe ve özellikle finansal tablolarda rapor edilen kâr rakamları, çevresel krizin tam merkezinde yer almaktadır. Muhasebeciler herhangi bir firmanın üretimine özgü çevresel hasarı fiyatlandırmayı ihmal ettikleri için genellikle bir firmanın finansal performansını değerlendirememişlerdir. Finansal muhasebe bilgi asimetrisini ortadan kaldırmak için tasarlanmıştır. Muhasebe akademisyenleri, halka açık her şirketin finansal bilgilerini değerlendirerek, ölçerek ve ileterek yatırımcılar ve

onların yatırımları arasında bir firmanın bilgi asimetrisini ortadan kaldırmışlardır (Thistlethwaite, 2011:78).

Çevre muhasebesinin temel felsefesi; doğal çevrenin önemini ifade eden, Kuzey Amerika yerlilerinin “bu dünya bize atalarımızdan miras kalmadı, biz onu çocuklarımızdan ödünç aldık” atasözü ve benzeri görüşlere dayanmaktadır. İnsanların tükettiklerinin tekrar yerine konulamaması, bir zarar olarak görülmekte ve buna bağlı olarak doğal sermayenin kullanılması, adı geçen sermayenin azalması anlamına gelmektedir. Buradan yola çıkarak; doğal çevreye verilen zarar ya da doğal çevreye kazandırılan değerlerin, küreselleşme süreci içinde bulunan dünyanın mikro ve makro düzeyde sosyal, kültürel ve ekonomik yapısı içinde değerlendirilebilmesi ve ortaya konulabilmesinin sağlanması amacıyla çevre muhasebesine ihtiyaç duyulduğu ortaya çıkmıştır (Kürklü, 2015: 421).

2.7.3. Muhasebenin Temel Kavramları Açısından Çevre

Muhasebenin sunduğu bilgileri kullanan kişi ya da kurumların, bunlardan sağladıkları faydayı artırabilmeleri için bu bilgilerin toplanma şekillerini bilmeleri gerekmektedir. Aynı zamanda muhasebe meslek mensubu da yöneticilerin gereksinimlerini tahmin etmeli ve finansal bilgileri onların ihtiyaçlarına uygun bir biçimde toplayarak sunmalıdır. Bu nedenle her iki tarafın anlaşmasını kolaylaştırmak amacıyla muhasebenin dayandığı temel varsayımlar tespit edilmiş ve bazı kavramlar üzerinde anlaşılmıştır (Acar ve Tetik, 2014:13). Muhasebe temel kavramları muhasebe ilkelerinin, dolayısıyla muhasebe uygulamalarının temelini oluşturan, gözleme dayalı temel düşünceler, temel çıkış noktalarıdır (Sevilengül, 1996:21). Muhasebe uygulamalarının dayanağını oluşturan 12 temel kavram geliştirilmiştir.

Çevreye yönelik bir muhasebe sisteminin geliştirilmesi bu kavramların göz önünde bulundurulması ile mümkün olmaktadır.

Aşağıda muhasebenin temel kavramlarından sosyal sorumluluk kavramı, para ile ölçülme kavramı, maliyet esaslı kavramı, işletmenin sürekliliği kavramı, tam açıklama kavramı, ihtiyatlılık kavramı, tarafsızlık ve belgelendirme kavramı ve dönemsellik kavramı açıklanmıştır.

2.7.3.1.Sosyal Sorumluluk Kavramı

Genel anlamda sorumluluk, gerçek ve tüzel kişilerin kendi davranışlarını ve yetki alanlarındaki herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi olarak tanımlanır (Soylu, 2009:15).

Sosyal sorumluluk kavramı, muhasebe uygulamalarının yürütülmesinde ve finansal tabloların düzenlenmesi ve sunulmasında; sadece belli kişi ya da grupların değil, tüm toplumun menfaatlerinin gözetilmesi ve böylece bilgi üretilirken gerçeğe uygun, tarafsız ve dürüst bir biçimde davranılması gerektiğini ifade etmektedir (Akdoğan ve Sevilengül, 2000: 6).

Açık bir sistem olarak işletmeler sürekli çevresiyle ilişki içindedir. Çevre sadece bir işletmenin değil tüm toplumun kullanımına bırakılmıştır. Sosyal sorumluluk kavramı gereği işletmeler çevreyi dikkate alarak faaliyetlerini sürdürürler.

İşletmelerin muhasebe sisteminde yer alan hesap planları ve finansal tablolar her zaman mali anlamda ele alınmakta ve genel olarak kurumun, ortakların vb. belli kişi ya da grupların menfaatleri dikkate alınmaktadır. Bu çıkar grupları içinde asıl “doğal paydaş” olan çevresel konuların çıkarları henüz gerektiği gibi yerini alamamıştır. Çevresel kaynakların fiyatlandırılması ve muhasebe sistemine dahil edilmesiyle beraber sosyal sorumluluk kavramının gerçek anlamda amacına ulaşması sağlanabilecektir. Böylece işletmelerin yaptığı kayıt, rapor ve analizler çevre konularını da içine alan güvenilir bilgiler üretecektir (Kırlioğlu ve Can, 1998:45).

2.7.3.2. Para ile Ölçülme Kavramı

Bilindiği gibi para ile ifade edilemeyen işlemler muhasebe tarafından incelenememektedir. Çevrenin de muhasebe tarafından incelenebilmesi için para ile ifade edilmesi gerekmektedir.

Çevre faaliyetleri genelde parayla ifade edilmesi zor olan unsurlardan oluştuğu için parayla ifade edilme kavramı, çevreyle ilgili ortaya çıkan tartışmalarda öne çıkan en büyük sorunlardandır. Çevre muhasebesinin bütünlüğünü sağlamak için parayla ifade edilemeyen çevresel kaynak ve maliyetler ya çevresel raporlara konulmalı ya da dipnotlarda belirtilmelidir. Yani parayla ifade edilmeyen bilgiler, kayıtdışı

birakılmamalı, “Tam Açıklama Kavramı” gereği bilanço ve gelir tablosu dipnotlarında gösterilmelidir (Taşdemir, 2011:55).

2.7.3.3. Maliyet Esası Kavramı

Bu kavram; para mevcudu, alacaklar ve maliyetinin belirlenmesi mümkün ya da uygun olmayan diğer kalemler hariç olmak üzere, işletme tarafından edinilen varlık ve hizmetlerin muhasebe kayıtlarına alınırken elde edilme maliyetleriyle kayıtlara alınmasını ifade etmektedir (Acar ve Tetik, 2014:14).

Para ile ölçülme kavramında, çevresel maliyetlerin para ile ifade edilmesinin zorluğuna değinilmişti. Aynı durum maliyet esası kavramı için de geçerlidir. Çünkü çevreyle ilgili herhangi bir kaynak ya da varlığı, maliyet esası kavramı gereğince muhasebe kayıtlarına almayı istediğimizde bu kaynak veya varlık parasal olarak ifade edilmelidir. Para ile ölçülme kavramı gereğince herhangi bir anlam ifade etmeyen çevresel maliyet, kaynak veya varlık, benzer bir biçimde maliyet esası kavramı gereği de bir anlam ifade etmemektedir (Taşdemir, 2011:45).

2.7.3.4. İşletmenin Sürekliliği Kavramı

İşletmenin sürekliliği kavramı, işletmenin faaliyetlerinin bir süreye bağlı olmadan sürdürüleceğini ifade etmektedir. Bu kavram gereği, kuruluş sözleşmesinde aksine bir hüküm bulunmadıkça işletme sonsuz bir ömre sahiptir (Sevilengül, 1996: 23).

İşletmenin varlığını devam ettirebilmesi, içinde bulunduğu çevrenin varlığına bağlıdır. Eğer Çevre yok olursa işletmenin sonsuz bir ömre sahip olmasının da bir anlamı kalmaz. Bu yüzden, içinde bulunduğu çevrenin dolayısıyla kendi varlıklarının devam edebilmesi için işletmeler çevreyi korumaya daha özen göstermelidirler.

2.7.3.5. Tam Açıklama Kavramı

Tam açıklama kavramı, finansal tabloların bu tablolardaki bilgilere ihtiyaç duyan kişi ve kuruluşların doğru karar vermelerini sağlamak amacıyla, açık ve anlaşılır olması gerektiği diye tanımlanmaktadır (Muhasebe Sistemi Uyg. Gn. Tebliği Sıra No:1).

Bu kavram gereğince, yapılan muhasebe kayıtları finansal kullanıcılarının anlayacağı bir biçimde açıklayıcı olmalı, anlaşılmasının zor olduğu durumlarda ise daha iyi anlaşılabilmesi için “dipnot” larla gerekli görülen açıklamalar yapılmalıdır.

Yine bu kavrama göre, işletmelerin çevresel faaliyetleriyle ilgili katlandıkları maliyetleri tam ve doğru olarak muhasebe kayıtlarında göstermeleri gerekmektedir. Mali nitelikte olmayan ancak işletme veya işletmeyle ilgili kişi ya da kurumların aldıkları ya da alacakları kararları etkileyebilecek çevresel bilgilerin de finansal tablo dipnotlarında mutlaka gösterilmesi gerekmektedir (Tuğlu, 2010:49).

2.7.3.6. İhtiyatlılık Kavramı

Bu kavram, işletmelerin karşılaşılabileceği muhtemel riskleri göz önünde bulundurarak muhasebe olaylarında temkinli davranılmasını gerektiğini ifade eder. İhtiyatlılık kavramı gereği, işletmeler yaptıkları giderler ve zararlar için karşılık ayırırken, gerçekleşmesi muhtemel olan gelir ve karları için ise gerçekleşme dönemlerine kadar herhangi bir kayıt yapmazlar (Muhasebe Sistemi Uyg. Gn. Tebliği Sıra No:1).

İhtiyatlılık kavramı çevre muhasebesi açısından incelendiğinde, işletme çevreye verdiği zararlardan dolayı alabileceği muhtemel zararları önlemek için önceden karşılık ayırmalıdır.

2.7.3.7. Tarafsızlık ve Belgelendirme Kavramı

Bu kavram, muhasebe kayıtlarının işletmenin gerçek durumu hakkında bilgi veren ve usulüne uygun bir biçimde düzenlenmiş objektif belgelere dayandırılması ve yapılan muhasebe kayıtlarında kullanılacak yöntemlerin seçilmesinde tarafsız ve önyargısız davranılması gerektiğini ifade etmektedir (Acar ve Tetik, 2014:15).

Tarafsızlık ve belgelendirme kavramı çevre ile muhasebenin ile ilişkisinde önemli bir noktada yer almaktadır. Çevreyle ilgili bilgilerin muhasebe sistemi içine alınmasında bu kavramın gerekleri uygulanmalıdır. Çevresel bilgilerin muhasebe hesaplarına kaydedilmeleri için belgelendirilmeleri ve belgelendirilen çevresel bilgilerin de aynı zamanda para ile ifade edilmesi gerekmektedir. Ayrıca işletmenin çevreye verdiği zarar ve kirlilikler de tarafsızlık kavramının bir gereği olarak çevre muhasebesi aracılığıyla muhasebe hesaplarının içine alınmalıdır (Kırılıoğlu ve Can, 1998:48).

2.7.3.8. Dönemsellik Kavramı

İşletmenin sürekliliği kavramı gereğince sınırsız olarak kabul edilen ömrünün, belli dönemlere bölünmesi ve her dönemde gerçekleşen faaliyet sonuçlarının diğer dönemlerden bağımsız bir şekilde saptanmasıdır. Gelir ve giderlerin tahakkuk esasına göre muhasebe kayıtlarında yer alması, hâsılat, gelir ve karların aynı döneme ait maliyet, gider ve zararlarla karşılaştırılması da yine dönemsellik kavramının bir gereğidir (Muhasebe Sistemi Uyg. Gn. Tebliği Sıra No:1).

Dönemsellik kavramı, işletme faaliyetlerinin zamanında kontrolü ve değerlendirilmesi ihtiyacı sonucu ortaya çıkmıştır. Çünkü işletme faaliyetlerinin karlı olup olmadığını tespit etmek ve işletme sahiplerinin kazanç paylarını, işletme personelinin ücretlerini ödemek için, işletmenin sonsuz olan faaliyet döneminin sonuna kadar beklemek mümkün değildir. Faaliyet dönemi veya muhasebe dönemi için genellikle bir yıllık süre esas alınır (Cüre, 2015:17).

Çevre muhasebesi açısından dönemsellik kavramı incelendiğinde, işletmenin çevresel faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan maliyet ve kaynakların belirli dönemlere ayrılması gerekir.

2.8. ÇEVREYE İLİŞKİN MUHASEBE YAKLAŞIMLARI

Çevre muhasebesi konusunda aşağıda belirtilen iki farklı yaklaşım öne sürülmüştür.

2.8.1. Fiziksel Yaklaşım

Fiziksel yaklaşımı tanımlayacak olursak, “belirli bir zaman dilimi içerisinde mevcut olan kaynak stoğunu ve kalitesini tespit ederek çeşitli faaliyetler sonucu doğal kaynakların miktarında ve kalitesinde meydana gelen değişimleri ifade eden bir yaklaşımdır”. Bu yaklaşımda, ekonomi ile çevre arasındaki ilişkiler açıklanır. Daha önce bahsedildiği gibi çevresel sorunlar para ile ifade edilerek kaydedilmelidir. Çevresel sorunların parasal ifadelerle gösterilmesinin zorluğundan yola çıkarak fiziksel yaklaşım, çevre ile ilgili sorunları da içine alan, ulusal hesapların fiziksel birimlerle oluşturulmasını esas alır. Yani, çevresel varlıkların, çevre kirliliğinin piyasa fiyatlarıyla gösterilmesi gerektiği tartışmalarından uzak durur (Ergin ve Okutmuş, http://ybd.comu.edu.tr/images/form/dosya/dosya_5556003.pdf : 07.09.2017).

Örneğin; atık kağıttan kağıt üretilmesi ve kullanılması sonucu, üretilen bu kağıtlar kullanıldıktan sonra atık haline geldiklerinde yeniden geri dönüşüme sunulabilmeleri yani ikinci kez kullanılmaları için selüloz kullanılması gerekmektedir. Bunun için işletmedeki atık kağıt stoğunun ve kalitesinin tespit edilmesi ve ikinci kez üretim yapabilmek için ne kadar selüloza ihtiyaç duyulduğunun ve bu selülozun nasıl elde edileceğinin belirlenmesi önemli olmaktadır (Akcanlı, 2010:22).

2.8.2. Parasal Yaklaşım

Parasal yaklaşım, çevresel ve doğal kaynak kullanımını milli gelir hesapları ile ilişkilendirmek istemektedir. Bilindiği üzere milli gelir, belli bir dönemde bir ekonomi sistemi içinde üretilen mal ve hizmetlerin değer olarak toplamıdır (Mutlu, <http://journal.mufad.org/attachments/article/392/18.pdf>: 05.10.2017). Bu yaklaşımın özü, çevreyi de kapsamına alan ulusal hesapların parasal birimlerle gösterilmesidir. Ekonomik sistem içerisinde üretilen mal ve hizmetlerin bir piyasa değerinin olduğu gibi, çevresel varlıkların da parasal değerleri bulunmaktadır. Çevresel varlıklarla birlikte, bu varlıklarda gözlenen tükenme ve bozulmaların da parasal değerlerle ifade edilip, hesaplarda yansıtılması gerekmektedir (Deniz ve Türker, 2012: 118-119).

2.9. ÇEVRE MUHASEBESİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Günümüzde ekonomik ve sosyal çevresiyle etkileşimde olan işletmeler sosyal sorumluluk ilkesinin de gerekliliği ile bazen gönüllü olarak, bazen de yasalar gereği; sürdürülebilirlik, kurumsal sosyal sorumluluk ve çevre ile ilgili çeşitli raporlar hazırlamakta ve sunmaktadır. Bu raporların hazırlanmasında da muhasebeye önemli bir görev düşmektedir. Muhasebe bilgi sistemi, işletmelerdeki her türlü bilginin ölçülmesi, değerlendirilmesi ve raporlanması konusunda önemli bir rol üstlenmektedir. Bu noktadan hareketle ilk olarak 1960'lerde başlayan muhasebe-çevre ilişkisi son yıllarda farkındalığın artmasıyla birlikte yoğun bir şekilde ele alınmaya başlanmıştır (Gürarda, 2015:16).

Başlangıçta, çevre muhasebesi belirsiz bir dönem geçirmiştir. Mathews (1997) yanı sıra Ienciu ve Matis (2010), çevre muhasebesinin dört aşamada geliştirilmesini açıklamıştır (Stanciu vd., 2011:266-267).

- 1970-1980: Daha açıklayıcı bir karaktere sahip olan çevre muhasebesi alanındaki ilk araştırmaların başlangıcını temsil eder.
- 1981-1994: Çevresel faaliyetlere ilişkin bilgilerin açıklanmasında muhasebenin rolü ile ilgili tartışmalar vardır. Bu dönemde araştırmacıların bu alandaki ilgileri artmakta; yöneticiler ve hatta muhasebeciler, çevre muhasebesi konusuna daha fazla dikkat etmeye başlarlar.
- 1995-2001: çevre muhasebesinin olgunlaşması dönemidir. Çevresel bilgiler dikkate alınmaya başlanır, çevresel denetim başlar. Çevresel muhasebe, hem teorik hem de pratik olarak, özellikle gelişmiş ülkelerde, geniş ölçüde tartışılmaya başlamıştır. Bu döneme ait çalışmalar büyümeye başlamış, bu döneme çevre muhasebesinin “köşe taşı” denmiştir.
- 2002-2010: çevresel bilgilerin raporlanması ve çevre muhasebesi ile ilgili yönetmelikler hakkında kılavuzlar yayınlanmıştır. Çevre muhasebesi ile ilgili makalelerin sayısı ve kalitesi artmaya devam etmiştir.

Günümüz rekabet çağında işletmeler maliyetlerini minimize edip, karlarını maksimize etmeye çalışırlar. Toplumun çevre konusunda bilincinin artması, işletmelerin karlılıklarını artırabilmek için çevre muhasebesine daha çok önem vermelerini zorunlu kılmıştır.

2.10. ÇEVRE MUHASEBESİNİN AMACI

Teknolojide meydana gelen gelişmeler, nüfustaki artış ve sanayileşmenin çevreye çok fazla zarar vermesi, insanların bu zararları azaltmak ve önlemek için çalışma yapmalarını sağlamıştır. Pek çok bilim dalı bu zararların neler olduğu, nasıl azaltılabileceğini bulma gayreti içine girmiştir. Muhasebe bilimi de “sosyal sorumluluk kavramı gereğince” işletmenin çevreye verdiği zararları kamuoyuna bildirmek ister, bunun için de çevreyle ilgili bazı çalışmalar yapmaya başlamıştır. Muhasebe bilimi bunun için doğal kaynak olarak girip ve atık olarak çıkan değerlerin fiziksel akışlarını sayısal olarak ifade etmeyi amaçlamaktadır (Melek, 2001:26).

Bilgi üretmek çevre muhasebesinin en temel amacıdır. Çevre muhasebesi tarafından üretilen bilgilerle işletmenin çevre ile ilgili katlandığı fedakarlıklar görülebilir. Daha önce de ifade edildiği gibi çevre ile ilgili yapılan faaliyetlerin para ile ifade edilmesi gerekmektedir. İşletmenin çevre ile ilgili katlandığı finansal işlemlerin

görülebilmesi için çevre ile ilgili hesapların muhasebe sistemi içine yerleştirilmesi gerekmektedir.

Çevre muhasebesinin temel amaçlarını aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (Orhan ve Ağ, 2017:3).

- Bilgi üretmek,
- Kaynakların envanterini çıkarmak,
- Mamul maliyetlerinin doğru bir biçimde hesaplanmasına yardımcı olmak,
- Gerçek kâr veya zararların hesaplanmasına yardımcı olmak,
- Küresel piyasalarda rekabet koşullarına uyum sağlamak,
- İşletmelerin çevresel performanslarını artırmalarına yardımcı olmak.

2.11. ÇEVRE MUHASEBESİNİN İŞLETMELER AÇISINDAN GEREKLİLİĞİ

Toplumda çevre bilincinin artmasıyla birlikte işletmelerin de içinde buldukları çevreyi korumaları ve çevreye zarar vermemeleri beklenir. Çevreyi korumaya yönelik bu bilinç ve hassasiyetin artması işletmelerin çevreye zarar vermediklerini ilgililere raporlar halinde sunmalarını neredeyse zorunlu hale getirmiştir. Bu raporlama da ancak çevresel bilgilerin muhasebeleştirilmesi ile mümkün olmaktadır.

Kirlenme insanoğlunu daha fazla rahatsız etmeye başlamış ve bu sebeple işletmelerin kirliliği önleyici faaliyetlerinde de artış olmuştur. Bu önlemlerle ilgili giderler yaşamsal bir değer taşıdığı için, artık diğer giderler arasında ele alınmayıp, farklı bir başlık olarak gösterilmektedir. İşletmelerin doğaya verdiği değer tüketicilerin gözünde işletmenin prestiji açısından giderek daha da önem arz etmekte, bu nedenle son yıllarda çevre muhasebesi işletmeler açısından daha da önemli hale gelmektedir (Kızıl vd., 2014:20-34).

Çevresel muhasebe, bir organizasyonun ekolojik faaliyetlerini ekonomik ölçüm açısından dikkate alarak kolaylaştırdığı için, sürdürülebilir kalkınma kavramını uygulayan bir işletme için gereklidir (Athma and Rajyalaxmi, 2017:8).

Çevreyle ilgili bilgilerin muhasebe sistemine entegre edilmesinde ve çevre muhasebesinin düzenlenmesinde hem muhasebe meslek mensuplarının sorumlulukları hem de muhasebe sistemi açısından özenle üzerinde durulması gereken bazı olgular ve

bir takım önemli durumlarla karşılaşlabilmektedir. Bunlar aşağıda ele alınmaya çalışılmıştır (Gökdeniz, 1996:23):

- Finansal Muhasebeciler Yönünden
  - 1- Bilançoların düzenlenip açıklanmasında
    - Değerleme
    - Borçlar
    - Belirsizlikler
    - Satın almalar
  - 2- Yıllık raporların hazırlanmasında
    - Çevresel hesapların yıllık raporlarda gösterilmesi
    - İşletmelerdeki fon yöneticilerinin bankalarla olan ilişkilerinin raporlanması
    - Yatırım miktarının saptanmasında çevresel faydaların ön plana çıkarılması
    - Çevresel gelişmenin planlanmasında fayda maliyet analizlerinin yapılması
    - Maliyet analizleri kapsamında etkili çevre geliştirme programlarının düzenlenmesi
  - 3- Kar ve zararın açıklanmasında
    - Önemli maliyet unsurlarının, özellikle atıkların işlenmesi ve çevrenin düzenli olarak denetimi
  - 4- Yönetim muhasebesi uygulamalarında
    - Üretim işletmelerinde yeni maliyet unsurları ve öngörülecek sermayenin tespit edilmesi ile kar planlamasında çevrenin ön plana alınması
    - Yine yatırım miktarının tespit edilmesinde çevresel faydanın dikkate alınması
    - Çevresel gelişmelerin fayda maliyet analizlerinde öngörülmesinin sağlanması
    - Maliyet analizleri kapsamında etkili çevresel geliştirme programlarının hazırlanması
- Muhasebe Sistemi Yönünden
  - Yönetim bilgi sisteminde değişiklikler öngörülmesi

- Finansal raporlara ilişkin sistemsel değişikliklerin öngörülmesi

2.12. ÇEVRE MUHASEBESİNİN KAPSAMI

Çevre muhasebesi tarafından sunulan bilgilere sera gazlarının etkisi, deniz seviyesinin yükselmesi, iklim değişikliği gibi faktörler de eklenmelidir. Bu durum, makro ve mikro ekonomik koşulların üzerinde durulması gerektiğini gösterebilir. Makro ekonomik göstergeler; çevresel kaynakların gelecekte de var olması gerektiğini, bunun için gerekli olan parasal değerleri belirlemeyi ve bunları milli gelir hesaplamalarına eklemeyi amaç edinirken, mikro ekonomik göstergeler; çevresel kaynakların maliyetinin tespit edilmesini amaçlamaktadır (Pearce ve Howarth, 2000: 1-14).

Muhasebenin geniş anlamda tanımlamalarından yola çıkarak çevresel olgularla ilgili hesap vermektten, işletmenin çevre ile ilgili mali nitelikli bilgilerini tutmaya kadar kapsadığı alan çevre muhasebesinin de kapsama alanı içinde incelenmektedir (Çetin, 2011:32).

Aşağıdaki tabloda görüldüğü gibi çevresel uygulamalar tüm muhasebe türlerinde farklı olarak kullanılmakta ve her muhasebe türü çevresel bilgileri kendi alanına göre değerlendirmektedir. Çevresel uygulamaları; finansal muhasebe, çevresel verileri belgelere dayalı olarak elde etme aşamasında, yönetim ve maliyet muhasebeleri performansları da dikkate alarak karar verme aşamasında, muhasebe denetimi ise çevresel hesapların denetlenerek düzeltme yapılması gerektiğinde raporlarla ilgili kişilere sunulması aşamasında kullanmaktadır (Beller vd., 2012:97).

Tablo1. Farklı Muhasebe Türlerine Göre Çevresel Uygulamalar

Finansal Muhasebe	Maliyet ve Yönetim Muhasebesi	Denetim
Çevresel varlıklar, borçlar ve yükümlülükler	Çevresel maliyet ve faydalar	Çevresel hesapların denetlenmesi
Nakit akımını belirgin bir biçimde etkileyen çevresel riskler	Çevresel maliyetlerin yönetimi	Çevresel uyum denetimi
Etik yatırımlar (Çevresel Bilanço: Çevreye ilişkin varlık ve yükümlülüklerin raporlanması)	Farklı amaçlar için farklı tür maliyetler (Maliyetlerin değişik amaçlara hizmet edecek şekilde sınıflandırılması)	

Kaynak: Beller, vd., 2012:97

2.13. ÇEVRE MUHASEBESİNİN FAYDALARI

Son yıllarda toplumun çevreye olan ilgisi artmış bu durum da işletmelerde çevresel performanslarını ilgili taraflara iletmenin önemini artırmıştır. İlgili taraflar yani hissedarlar işletmeler üzerinde, yatırımlar, satışlar, hükümet baskıları ve işin gelecekteki karlılığı yoluyla, farklı şekillerde etkili olabilmektedirler. Ayrıca, iyi bir çevresel performans ya da kaynak verimliliği, dinamik rekabet ortamında avantajlı olmaktadır. Bu yüzden, çevreye duyulan ilgi, ürünlerin tüm yaşam döngüsünde ekonomik karları da göz önüne alarak, işletme amaçlarıyla bir bütün haline getirilmelidir (Çelik, 2013:155).

Bugün çok sayıda işletme piyasaya girmek ya da piyasadaki konumunu korumak için çevre muhasebesine önem vermek zorunda kalmıştır. Çevre muhasebesinin doğru kullanımı, sürdürülebilir kalkınma stratejisinin düzgün bir şekilde uygulanmasını sağlar.

Çevre muhasebesinin önemi günden güne artmakta ve çevre muhasebesi uygulamalarında ortaya çıkabilecek sorunların giderilmesi, işletme içi ve işletme dışı

muhasebe ilgi grupları açısından karar alma, planlama ve kontrol aşamalarında muhasebeden beklenen faydanın artmasını sağlayacaktır (Korukoğlu, 2011:81).

2.14. ÇEVRE MUHASEBESİNİN SORUNLARI VE KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER

Çevre muhasebesinin uygulanması aşamasında çeşitli sorunlar ile karşılaşılabilir. Karşılaşılan bu sorunlar şu şekilde sıralanabilir (Aymaz, 2009:39):

- İşletmelerde hesaplar ve kayıtlar, bilgiler ve belgelere göre tutulmaktadır. Fakat çevre muhasebesinde çevresel bilgilerle ilgili bu tür bilgi ve belgelere ulaşılması kolay değildir.
- Çevrede meydana gelen bozulmanın işletme veya işletmenin varlıkları gibi maddi birimlere olan etkisinin ölçülmesi zordur.
- Bahsedilen etkilerin, muhasebe kayıtlarında görülebilmesi için para ile ifade edecek yöntemin bulunamaması bir sorun olmaktadır.
- Yasal şartların yetersizliğinden kaynaklanarak çevre ile ilgili bilgilerin elde edilmesi zordur.

İşletmelerde çevreyle ilgili belgelere ulaşımın yasal süreçten kaynaklanan sebeplerle zor olması, çevre kirliliğinin işletmenin kaynaklarına etkisinin ölçülmesinde zorluklar yaşanması vb. sorunlar ve böyle sorunları çözmek için işletmenin yapacağı harcamalar maliyetlerin artmasına neden olacak ve karlılığını bir dönem olumsuz olarak etkileyecektir. Bununla birlikte sorunları düzeltmek için yapılacak çalışmalar işletmenin zarara uğradığı dönemi yok edebilir. Dolayısıyla işletmeler etkin ve verimli bir strateji ile hem işletmenin karlılığının artmasını sağlayacak hem de işletme rekabette öne geçmeyi başarabilecektir (Yetkin, 2013:53).

2.15. ÇEVRESEL MALİYET KAVRAMI VE ÇEVRESEL MALİYET TÜRLERİ

Maliyet, genel anlamda bir amaca ulaşmak için katlanılan ekonomik fedakarlıkların tümü olarak tanımlanabilir. Çevresel maliyetler ise işletmelerin tüketicilerine mal veya hizmet sunmak amacıyla katlandıkları maliyetlerdendir (Alagöz ve Yılmaz, 152).

İşletmenin çevresel maliyetlerini, çevreyi korumak ve doğal yaşamını devam ettirebilmek için yaptıkları maliyetler oluşturmaktadır. İşletmelerin katlandıkları çevresel maliyetlerin ortaya çıkmasında çevresel yükümlülükler uyma zorunluluğu vardır. İşletmelerin uymakla zorunlu oldukları çevresel yükümlülükler; çevreyi olumsuz yönde etkileyen bir maddenin geçmiş ya da mevcut dönemde üretimde kullanımı, atık olarak doğaya bırakılması ya da diğer herhangi bir faaliyet sonucunda gelecekte bir harcama gerektirecek yasal bir yükümlülük olarak tanımlanabilir. Çevresel maliyetlerin diğer birçok maliyetlerden en bariz farkı, bu maliyetlerin gelecekte ortaya çıkarabileceği ihtimalinin de bulunmasıdır (Otlu ve Çukacı, 2006:404).

İşletmelerin bugün yaptıkları bir üretim sonucu çevreye verdikleri zararı önceden tespit etmeleri ve bunu ürettikleri ürünün maliyetine yüklemeleri kolay değildir. Bu yüzden işletmeler üretim aşamasında kontrollü giderek çevreye verilen zararı en aza indirmeyi amaçlayan üretim yöntemleri kullanmalıdırlar.

Çevresel maliyetler, değişik faaliyetlerle bağlantılı bir şekilde ve geniş bir zamanda ortaya çıkarlar. Bunlara örnek olarak (Tuğlu, 2010:58) :

- Üretim aşamasında iken çeşitli kimyasallar kullanan bir işletmedeki yüksek depolama maliyetleri,
- Çeşitli ürünlerin üretilmesi esnasında hava, su, toprak gibi alıcı ortamlara bırakılan, tehlikeli veya zararlı atıkların yaratacağı kirliliği gidermek amacıyla yapılan harcamalar,
- Atık yönetimi kapsamında atıkların geri dönüşümünün ve/veya bertarafının sağlanabilmesi çerçevesinde yapılacak yatırım harcamaları,
- Çalışanlara ve işletme yetkililerine yönelik çevre kirliliği ve çevrenin önemi, yasal mevzuatlar ve idari yaptırımlar gibi konulardaki eğitimler için yapılan harcamalar,
- Çevre mevzuatlarında belirtilen “kirleten öder” prensibine dayanarak işletmenin çevreye verdiği zararlar sonucunda insanlara ve diğer kurumlara ödemek zorunda olduğu ceza ve tazminat harcamaları verilebilir (Tuğlu, 2010:58).

İşletmenin sürekliliği kavramı gereği işletmeler sonsuz bir ömre sahip olmak düşüncesiyle kurulurlar. İşte işletmeler ömürlerinin sürekliliği için faaliyette buldukları çevreyi korumalı ve çevreyi korumak için katlandıkları maliyetleri de

doğru hesaplayarak ürettikleri ürünün fiyatına yansıtmalıdır. Hem işletmenin varlığının tehlikeye girmemesi hem de çevrenin zarar görmemesi için bunu yapmaları şarttır.

Çevresel maliyet, işletmelerin müşterilerine mal ve hizmet sağlamada katlandıkları birçok maliyet türünden birisidir. Çevresel performans, iş başarısının birçok önemli ölçümlerindedir. Çevresel maliyetler aşağıdaki nedenlerden dolayı dikkat çekmektedir (Moid, 2017:165-166).

- Çevresel maliyetler, operasyonel ve kat hizmetleri değişikliklerinden “daha yeşil” süreç teknolojilerine yapılan yatırımlara, süreçlerin / ürünlerin yeniden tasarlanmasına kadar iş kararları neticesinde önemli ölçüde azaltılabilir veya ortadan kaldırılabilir.
- Çevresel maliyetler (ve dolayısıyla potansiyel maliyet tasarrufları) genel hesaplarda gizlenebilir veya göz ardı edilebilir.
- Çevresel maliyetlerin daha iyi yönetilmesi, iş başarısı ile birlikte iyileştirilmiş çevresel performans ve insan sağlığına önemli faydalar sağlayabilir.
- Çevresel maliyet, süreçlerin ve ürünlerin performansının anlaşılmasını, ürünlerin daha doğru maliyetlendirilmesini ve fiyatlandırılmasını sağlayabilir ve şirketlere, daha çevreci olarak tercih edilen süreçler, ürünler ve geleceğe yönelik hizmetlerin tasarımında yardımcı olabilir.
- Çevresel olarak tercih edilebilir olduğunu gösteren süreçler, ürünler ve hizmetler sebebiyle rekabet avantajı sağlanabilir.
- Çevresel maliyetler ve performans için muhasebe, genel bir çevre yönetim sistemini destekleyebilir. Uluslararası Standardizasyon Organizasyonu tarafından geliştirilen uluslararası standart ISO 14001 standardı nedeniyle, böyle bir sistem yakında uluslararası ticarete faaliyet gösteren şirketler için bir zorunluluk olacaktır.

Çevresel maliyetler; azaltma maliyetleri, kullanma maliyetleri ve zarar maliyetleri olmak üzere üç grupta sınıflandırılmaktadır:

Tablo 2. Çevresel Maliyetlerin Sınıflandırılması

Azaltma Maliyetleri	Kullanma Maliyetleri	Zarar Maliyetleri
<ul style="list-style-type: none"> • Çevre planlaması • Süreç kontrol • Emisyon ölçüm cihazları • Çevreye zararsız mamul tasarım ve geliştirme • Geri dönüşüm tasarımları • Çevreye zararsız ambalaj geliştirme • Çevre geliştirme • Çevresel eğitim • Biyolog, kimyager hizmetleri • Çevre mühendislik hizmetleri • Çevre raporları • Çevre etiketleri • Çevre güvenilirlik • Çevre yönetim sistemi • Çevre denetimi	<ul style="list-style-type: none"> • Hava maliyeti • Su maliyeti • Toprak maliyeti • Gürültü maliyeti • Görüntü maliyeti • Doğalgaz maliyeti • Petrol maliyeti • Kömür maliyeti • Enerji maliyeti	<ul style="list-style-type: none"> • Hava kirliliği • Su kirliliği • Toprak kirliliği • Gürültü kirliliği • Cezalar ve tazminatlar • Çevre temizleme • Şikayet araştırmaları • Kefalet ve garanti giderleri • Satış azalmaları • Diğer zarar maliyetleri

Kaynak: Alagöz ve Yılmaz, 153.

2.15.1. Azaltma Maliyetleri

Azaltma maliyetleri, işletmelerin çevreye olan etkilerini ortadan kaldırmak, engellemek veya azaltmak için katlandıkları maliyetlerdir. Bu maliyetler daha çok çevreyi koruma amaçlı yapılan harcamalardan oluşmaktadır (Aymaz, 2009:59). Çevreye

zarar vermeyen ürün ve ambalaj geliştirme, atıkların yönetim maliyeti gibi maliyetler bu maliyet türüne örnek verilebilir.

Azaltma maliyetinin hesaplanması; ilk olarak, sayısal olarak ifade edilebilecek kirliliği azaltma hedeflerinin oluşturulması, ikinci olarak ise, birinci aşamada belirlenen hedefe varmak için alternatif teknik çözümlerin ve bunlara ilişkin maliyetlerin ne olduğunun araştırılması olmak üzere iki aşamada gerçekleşmektedir (Kırlıoğlu ve Can, 1998:108-109).

2.15.2. Kullanma Maliyetleri

İşletmelerin faaliyetleri sırasında hava, su, toprak gibi çevresel kaynakları kullanmaları sonucu katlanmaları gereken maliyetlerdir.

Kullanma maliyetlerini genel bir ifadeyle belirtmek gerekirse, doğal kaynakların işletmeler tarafından tüketiminden oluşur. Genellikle işletmelerin bu doğal kaynaklardan yararlanma düzeyleri yasaların izin verdiği limitlerin altında kaldığından işletmelerin herhangi bir bedel ödemesi gerekmemektedir. Doğal kaynakların kullanılması sonucunda bazı yıpranmalar ve aşınmalar meydana geleceği için bundan kaynaklı maliyetlerin de ayrıca belirlenmesi gerekir (Ergin ve Okutmuş, 2007: 151).

2.15.3. Zarar Maliyetleri

İşletmeler faaliyetleri sırasında çevreye atık bırakırlar. Bu atıklardan zararlı olanlar ve zararlı olmayıp da yanlış yönetildiklerinden dolayı çevreye ya da canlı sağlığına zararlı hale gelen atıklar işletmelerde maliyet açısından zarar oluştururlar. Bu maliyetlere zarar maliyetleri denir.

2.16. ÇEVRESEL MALİYETLERİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Bilindiği üzere işletmelerin yapmış olduğu her türlü faaliyet belgelendirilmek zorundadır. İşletme içindeki ve dışındaki kişi ve kurumlara doğru bilgi verebilmek açısından belgelendirme işlemi gereklidir. Buradan yola çıkarak, işletmelerin faaliyetleri sonucu ortaya çıkabilecek çevresel maliyetlerin de muhasebenin temel kavramlarından önemlilik kavramı gereği belgelendirilmesi ve ayrı olarak kayıtlarda gösterilmesi gerekmektedir. Fakat ne yazık ki Türkiye’de 1994 yılından beri

uygulanmakta olan tekdüzen hesap planında çevresel bilgilerin kaydedileceği ayrı bir hesap bulunmamaktadır.

Her ne kadar 750- Araştırma ve Geliştirme Giderleri Hesabı kapsamında çevreyi korumak amacıyla alınan önlemlere yönelik araştırmalar yer alsada, bu hesabın daha çok işletmelerin üretimle ilgili araştırma geliştirme çalışmalarında yoğun bir biçimde kullanıldığı bilinmektedir. Bu şartlar altında, çevresel maliyetlerin gerekli kıstaslar kullanılarak dönem gideri olarak aktive alınmasına karar verildikten sonra ilgili hesapların altına yardımcı hesaplar açılarak hesap kayıtlarına alınması, bugünün yasalarına uygun iyi bir çözüm olabilecektir (Tuğlu, 2010:71-72).

Çevresel maliyetlerin bilanço hesapları ve maliyet hesapları açısından nasıl muhasebeleştirileceği aşağıda verilmiştir.

2.16.1. Bilanço Hesapları

Çevre kirliliğini önlemek amacıyla işletmeler genellikle duran varlık yatırımı yaparlar. Bu durum da işletmeler için bir maliyete sebep olmaktadır. İşletmelerin yaptıkları yatırımlara örnek olarak; filtreler, su arıtma tesisleri, depolar, arıtma cihazları verilebilir. Çevresel maliyet niteliği taşıyan bu yatırımlar hangi duran varlık için yapılmışsa o duran varlık hesabına alınarak kaydedilmelidir. Bunun için Tekdüzen Hesap Planı'nda 25 nolu Maddi Duran Varlıklar hesap grubu kullanılmaktadır. Bu hesap grubunda tüm kalemler dolu olduğu için ayrı bir hesap açılmadığından, çevre ile ilgili yapılan duran varlık harcamaları mevcut hesapların alt hesaplarında çevresel maliyet adı altında kayıt altına alınmalıdır. Bu hesap grubu, işletme faaliyetlerinde kullanılmak üzere bir yıldan daha uzun süreli yararlanmak amacıyla edinilen fiziki varlık kalemlerinin ve bunlarla ilgili birikmiş amortismanların izlendiği hesaptır. 25 nolu Maddi Duran Varlıklar satın alındıklarında maliyet bedeli ile kaydedilirler. Bu hesap grubu ve alt hesapları aşağıda belirtilmiştir (Taşdemir, 2011:60).

25 – Maddi Duran Varlıklar

250. Arazi ve Arsalar

251. Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri

252. Binalar

- 253. Tesis, Makine ve Cihazlar
- 254. Taşıtlar
- 255. Demirbaşlar
- 256. Diğer Maddi Duran Varlıklar
- 257. Birikmiş Amortismanlar (-)
- 258. Yapılmakta Olan Yatırımlar
- 259. Verilen Avanslar

İşletmelerin yatırım harcamaları adı altında yaptıkları çevreyi korumak amacıyla su arıtma, katı atık depolama veya bertaraf, baca gazı filtresi ve benzeri bir yatırım ise, bu harcama uygun isim kullanılarak aktive kaydedilir. Fakat yukarıda da bahsedildiği üzere 25 nolu hesaplardaki tüm hesap kalemleri dolu olduğundan bu yatırımlar duran varlığın alt hesaplarında izlenilmelidir. Burada üzerinde durulması gereken önemli konu hesap planı oluşturulurken alt hesapların belirlenmesinde yapılan duran varlık yatırımının çevresel maliyetlerinin göz önünde bulundurulması gerektiğidir. Böylece çevresel özelliği olan yatırımların izlenebilmesine imkan tanınmış olacaktır (Çalış, 2013:184).

Çevresel maliyetler aktif hesaplara alınırken yapılan harcamalar ilk olarak 258. Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı'na kaydedilmeli, daha sonra bu hesaptan ilgili hesaba aktarılmalıdır.

Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için çevresel maliyetlerin muhasebeleştirilmesi ile ilgili örnekler aşağıda verilmiştir:

Örnek 1: İşletmede çeşitli kimyasallar içeren sıvı atık meydana gelmektedir. Bu işletme ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi belgesi alabilmek için 25.01.2018 tarihinde bu atığı arıtan bir tesis kurmak üzere fabrikasının yanındaki arsayı 300.000 TL'ye almıştır.

25.01.2018		
250.Arazi ve Arsalar Hesabı	300.000	
250.10.Arıtma Tesisi için Alınan Arsalar		
191.İndirilecek KDV Hesabı	54.000	
102.Bankalar Hesabı		354.000
Arsa alımı kaydı		
_____ / _____		

İşletme arıtma tesisinin inşaatında kullanılmak üzere 14.02.2018 tarihinde 100.000 TL'lik malzeme satın almıştır.

14.02.2018		
150.İlk Madde ve Malzeme Hesabı	100.000	
150.10.Arıtma Tesisi için Alınan Malzeme		
191.İndirilecek KDV Hesabı	18.000	
102.Bankalar Hesabı		118.000
Malzeme alımı kaydı		
_____ / _____		

Arıtma Tesisinin inşaatı başladığında yapılan bu harcamalar 258. Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı'na aktarılır.

xx.xx.xxxx		
258.Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı	100.000	
258.10.Arıtma Tesisi		
150.İlk Madde ve Malzeme Hesabı		100.000
_____ / _____		

Aritma tesisinin inşaatı tamamlandığında 258.Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabından ilgili hesap olan 253.Tesis, Makine ve Cihazlar Hesabına aktarılır.

xx.xx.xxxx	
253.Tesis, Makine ve Cihazlar Hesabı	100.000
253.10.Aritma Tesisi	
258.Yapılmakta Olan Yatırımlar	
258.10.Aritma Tesisi	100.000
/	

Örnek 2: Deniz Şirketi oluşan atıklarını geçici olarak depolayıp belirli periyotlarda bertaraf ve geri kazanım tesislerine göndererek bertarafını ve geri dönüşümünü sağlayacaktır. Bunun için atıklarını geçici depolayacağı belirli standartlara sahip açık ve kapalı alanlar olmak üzere geçici atık depolama alanına ihtiyacı vardır. Bu depolama tesisini yapabilmek için 20.10.2010 tarihinde 300.000 TL'ye bir arsa almıştır. Geçici depolama tesisinin inşaatında kullanılmak üzere 10.11.2010 tarihinde 50.000 TL'ye malzeme alınmıştır. Geçici depolama tesisini yapacak olan müteahhide 25.11.2010 tarihinde hakediş olarak 75.000 TL ödeme yapmıştır. Geçici depolama tesisinin yapımı bittikten sonra 258.Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabından çıkarılıp ilgili hesap olan 253.Tesis, Makine ve Cihazlar Hesabına aktarılarak aktifleştirmiştir.

20.10.2010	
250.Arazi ve Arsalar Hesabı	300.000
250.01. Arsalar	
102.Bankalar Hesabı	300.000
Arsa alımı kaydı	
/	

Geçici depolama tesisinin inşaatı başladığında yapılacak kayıt;

XX.XX.XXXX		
258. Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı	300.000	
258.01. Depolama Tesisi Projesi		
258.01.1. İnşaat Giderleri		
250. Arazi ve Arsalar Hesabı		300.000
/		

Geçici depolama tesisi için alınan inşaat malzemesinin kaydı;

10.11.2011		
250. 258. Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı	50.000	
258.01. Depolama Tesisi Projesi		
258.01.1. İnşaat Giderleri		
102. Bankalar Hesabı		50.000
İnşaat malzemesi alımı kaydı		
/		

Müteahhide yapılan hakediş ödemesinin kaydı;

25.11.2011		
258. Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı	75.000	
102. Bankalar Hesabı		75.000
Hakediş ödemesi kaydı		
/		

Geçici depolama tesisinin yapımı bittiğinde 253.Tesis, Makine ve Cihazlar hesabına aktarımı kaydı;

XX.XX.XXXX	
253. Tesis, Makine ve Cihazlar Hesabı	425.000
253.15.Depolama Tesisi Projesi	
258.Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı	425.000
/	

2.16.2. Maliyet Hesapları

İşletmelerde çevre ile ilgili olarak çevresel kirliliği önleme, çevresel kaynakları kullanma ve çevreye verilen zarar gibi finansal nitelik taşıyan olaylardan kaynaklanan çevresel maliyetler ortaya çıkmaktadır ve bu maliyetler daha önce de açıklandığı gibi azaltma, kullanma, zarar maliyetleri olarak gruplandırılabilirdi (Kırılıoğlu ve Can, 1998:126).

Maliyet hesaplarında 7/A ve 7/B olmak üzere iki farklı hesap kullanılmaktadır. 7/A seçeneğinde giderler defter-i kebirde “fonksiyon esası”na göre, 7/B seçeneğinde ise giderler defter-i kebirde maliyet dönemi boyunca “çeşit esası”na göre kaydedilir. Çevresel maliyetler ile ilgili giderler ilgili maliyet hesapları kullanılarak hesaplara kaydedilmelidir. Daha önce de bahsedildiği üzere tekdüzen hesap planında çevresel faaliyetlerle ilgili maliyetlerin kaydedilebileceği ayrı bir hesap grubu bulunmamaktadır. İşletmelerdeki çevresel faaliyetler üretimle ilgili faaliyetlerden kaynaklandığından, bunların maliyetleri 71-72-73 numaralı hesap grubuna kaydedilmelidir. Buna göre işletmelerin çevresel faaliyetlerle ilgili olarak üretimde kullanılmak üzere aldıkları ilk madde ve malzemeler 710. Direk İlk Madde ve Malzeme Giderleri Hesabı’na, ödenen işçilik giderleri 720. Direkt İşçilik Giderleri Hesabı’na, çevresel faaliyetler ile ilgili

yapılan diğler giderler de 730. Genel Üretim Giderleri Hesabı'na kaydedilir (Taşdemir, 2011:75).

Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için aşağıda örnek bir soru verilmiştir.

Örnek: Endüstriyel boya, mürekkep ve yardımcı maddeler üreten bir fabrika ürettiği ürünlerin hammaddelerinin haricinde çeşitli katkı maddeleri de kullanmaktadır. Bazı ürünlerinin çabuk bozulması ve müşterilerinin kullandıkları ekipmanlara ciddi oranda zarar vermesi şikayetlerinden dolayı büyük oranda iadeler söz konusu olmaktadır. İade alınan bu ürünlerin atık bertaraf yani çevresel maliyetleri çok yüksektir. Hem atık bertaraf maliyetlerinin önüne geçebilmek hem de müşterilerin memnuniyetini artırmak amacıyla ek bir katkı maddesi alınarak üretim prosesine eklenmiştir. Böylece ürünlerin kısa sürede bozulması önlenmiş ve müşterilerinin ekipmanlarına zarar vermediği için müşteri memnuniyeti de sağlanmış olmaktadır.

İşletme yukarıda açıkladığımız durumdan dolayı aşağıdaki uygulamaları sırasıyla gerçekleştirmiştir.

Üretilen ürünlerin bozulmasını önlemek ve yüksek oranda müşteri memnuniyeti artırmak için satın alınan bu kimyasal katkı maddesinden 05.06.2012 tarihinde 50.000 TL + KDV tutarında satın almıştır.

05.06.2012		
150.İlk Madde ve Malzeme Hesabı	50.000	
150.10.Katkı Maddesi		
191.İndirilecek KDV Hesabı	9.000	
102.Bankalar Hesabı		59.00
Katkı maddesi alımı kaydı		
/		

xx.xx.xxxx		
710. Direk İlk Madde ve Malzeme Giderleri Hesabı	50.000	
150.İlk Madde ve Malzeme Hesabı		50.000
150.10.Katkı Maddesi		
/		

Katkı maddesinin üretimde kullanılması için üretimde çalışan işçiye 2.000 TL ücret gideri ödenmiştir.

xx.xx.xxxx		
720. Direkt İşçilik Giderleri Hesabı	2.000	
102. Bankalar Hesabı		2.000
İşçiye ödenen ücret kaydı		
/		

Yukarıda yapılan işlemleri takip etmek için 1.500 TL tutarında genel üretim gideri yapılmıştır. İşletmenin çevre duyarlılığından dolayı yapılan bu maliyetler yarı mamuller

üretim hesabına alınmıştır. Daha sonra üretim tamamlanarak yarı mamullerin tamamı ilgili hesaba aktarılmıştır.

xx.xx.xxxx	
730.Genel Üretim Giderleri Hesabı	1.500
102. Bankalar Hesabı	1.500
Genel üretim gideri kaydı	
/	

xx.xx.xxxx	
151.Yarı Mamuller Üretim Hesabı	53.500
711.Direkt İlk Mad.ve Malz. Giderleri Yansıtma Hesabı	50.000
721.Direkt İşçilik Giderleri Yansıtma Hesabı	2.000
731.Genel Üretim Giderleri Yansıtma Hesabı	1.500
/	

xx.xx.xxxx	
152.Mamuller Hesabı	53.500
152.10.Çevre Dostu Mamul	
151.Yarı Mamuller Üretim Hesabı	53.500
/	

Dönem sonu işlemleri yapılarak ilgili gider hesapları kapatılır.

XX.XX.XXXX		
711.Direkt İlk Mad. ve Malzeme Giderleri Yansıtma Hesabı	50.000	
721.Direkt İşçilik Giderleri Yansıtma Hesabı	2.000	
731.Genel Üretim Giderleri Yansıtma Hesabı	1.500	
710.Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri		50.000
720.Direkt İşçilik Giderleri		2.000
730.Genel Üretim Giderleri		1.500
/		

Yukarıda görüldüğü gibi, işletmenin çevre hassasiyetinden dolayı katlandığı çevresel giderler, işletmenin mamul maliyetinin 53.500 TL artmasına sebep olmuştur.

2.17. ÇEVRESEL MALİYETLERİN AZALTILMASINDA İZLENEBİLECEK YÖNTEMLER

İşletmelerin faaliyetleri sırasında çevreye olan etkileri onlara ek maliyetler getirmektedir. İşletmelerin çevresel maliyetlerini azaltabilmeleri için dikkat etmeleri gereken konular şunlardır (Kırılıoğlu ve Can, 1998:141-142):

- Fabrikanın doğru yere kurulması,
- Çevre kirliliğini azaltan üretim proseslerinin seçimi,
- Çevreyi daha az kirleten ham maddelerin seçimi,
- Arıtmanın yapılacağı tesisin doğru seçilmesi,
- Kullanılan çevreye zararlı kimyasal madde miktarının azaltılması,
- Atık su miktarının azaltılması veya tekrar kullanılması
- Atıklardan bazı maddelerin geri kazanılması,
- Baca gazlarının arıtılmasında daha ekonomik yaklaşımların benimsenmesidir.

2.18. ÇEVRE MUHASEBESİNDE RAPORLAMA

Raporlama, muhasebenin ürettiği bilgilerin, işletme ile ilgili kişi ve kuruluşlara sunulması faaliyetidir. İşletme dışındaki kişi ve kuruluşlar bu raporlara bakarak işletme

hakkında fikir sahibi olurlar. Böylece işletme ile ortaklık kurmaya, işletmeye kredi vermeye veya işletmeye yatırım yapmaya karar verebilirler. İşte bu yüzden raporlama, muhasebenin en önemli faaliyetlerindedir.

Entegre raporlamadan da bahsedecek olursak entegre raporlama işletme faaliyetlerinin sosyal, ekonomik ve çevresel bir takım sonuçlarının bulunduğu ve bu sonuçların bir bütün olarak raporlanması gerektiği düşüncesine dayanmaktadır (Altınay, 2016:57). Entegre raporlamaya duyulan ihtiyacın en temel sebeplerinden biri işletmenin raporlarında bulunan bilgi ve yatırımcıların işletme hakkında karar verebilmek amacıyla ihtiyaç duydukları bilgi arasındaki farktır (Topcu ve Korkmaz, 2015:3).

Finansal raporlama, sosyal ve çevresel konuları da içerebilecek çeşitli bilgiler sunar. Kurumsal finansal performansın kısmen bir şirketin çevresel performansı ile ilişkili olduğu göz önüne alındığında, paydaşlar giderek artan bir şekilde şirketteki çevresel konulara daha fazla önem vermektedir (Che-Ahmad vd., 2015:45).

Çevre muhasebesi açısından da raporlama son derece önemlidir. Raporlar sayesinde hem çevre muhasebesi süresince üretilen bilgiler, işletme ile ilgili kişi ve kuruluşlarla paylaşılır; hem de işletmeye çevre maliyetlerini analiz etme imkânı sağlanır.

Çevre muhasebesine ilgi duyan kişi ya da kuruluşlar aşağıda sıralanmıştır (Kırlioğlu ve Can, 1998:144).

- İşletme yöneticileri,
- İşletmenin ortakları veya işletmeye ortak olmayı düşünenler (sermaye koyanlar),
- İşletmeye kredi verenler veya işletmenin kredi talebi ile karşı karşıya bulunanlar,
- İşletme karı üzerinde doğrudan veya dolaylı olarak pay sahibi olan kamu maliyesi,
- Borsa yöneticileri,
- Finansal analistler,
- İşletmenin çevresel etkisine bağlı olarak tüm kamuoyu.

Çevresel raporların yararları şöyle sıralanabilir (Ergin ve Okutmuş, 2007:157):

- Sektörle ilgili yatırımcıların yatırım kararlarını doğru verebilmeleri için gerekli olan verileri oluşturur.
- İşletme ile yatırımcı arasındaki iletişimi ve ilişkiyi güçlenmesini sağlar.
- İşletmelerin rekabette öne geçmelerini sağlar.
- Çevresel raporlamaya öncülük yapan işletmenin bu sayede toplumdaki saygınlığını artırır.
- İşletme tarafından yüksek çevre standartlarının belirlenmesinin o günkü ve gelecekteki çevre mevzuatına büyük ölçüde katkısı olacaktır.
- Tedarikçiler işletmeyi çevreye duyarlı bir işletme olarak görmeye başlayıp işletme ile çalışmayı tercih edecekler ve bu da işletmenin pazar payını genişletecektir.
- Çevresel maliyetlerin kontrol altına alınmasını sağlar.
- Açık ve şeffaf bir iş düzeni ve sağlık koşullarındaki iyileşmeler sayesinde çalışanların motivasyonu artacaktır.
- İşletmelerin maliyetlerinin azalmasını sağlayacak böylece karlılıkları artacaktır.
- Gelecekte olabilecek muhtemel zararların önüne geçilerek zararlar azalacaktır.

2.18.1. Finansal Nitelikli Çevresel Bilgilerin Raporlanması

Muhasebenin temel kavramlarından sosyal sorumluluk kavramı gereğince ve son zamanlarda çevrenin öneminin artmasıyla kamuya sunulan mali tablolarda çevreyle ilgili bilgilerin de bulunması gerekir. Çevresel faaliyetlerle ilgili bilgilerin ilgili kişilere eksiksiz ve doğru şekilde raporlanabilmesi için bu bilgilerin ilgili çevresel faaliyetlerle ilgili bulunan hesaplara eklenmesi gerekmektedir. Çevre muhasebesi kapsamında çevreyi ilgilendiren kimi hesaplar; stoklar, yapılan yatırımlar, faaliyet giderleri ve maliyetler başlıkları altında verilen uygulamalar ile bunların sonuçları, muhasebe usulüne uygun olarak bilanço ve mizana yansıtacaktır (Haftacı ve Soylu, 2008:107).

Tablo 3’de işletme yönetimine çevreyle ilgili maliyetlerin gider merkezleri ve gider türleri ile ilişkilerini aynı anda görebilme olanağı sunan ayrıntılı bir rapor formu geliştirilmeye çalışılmıştır (Kırılıoğlu ve Can, 1998:146).

Tablo 3. Çevresel Maliyetlerin Fonksiyonel Giderlere Göre Raporlanması

Çevresel Maliyetler	Gider Türleri							
	Madde Malz.	İşçilik	Dış.Sağ. Fay.Hiz.	Çeşit. Gid.	Vergi Resim Harçlar	Amort. Gid.	Finans. Gid.	TOP.
GÜG								
Azaltma Maliyetleri								
Kullanma Maliyetleri								
Zarar Maliyetleri								
Toplam								
ARAŞ.GEL. GİD.								
Azaltma Maliyetleri								
Kullanma Maliyetleri								
Zarar Maliyetleri								
Toplam								
PAZ.SAT.DAĞ.GİD								
Azaltma Maliyetleri								
Kullanma Maliyetleri								
Zarar Maliyetleri								
Toplam								
GEN.YÖN.GİD.								
Azaltma Maliyetleri								
Kullanma Maliyetleri								
Zarar Maliyetleri								
Toplam								
FİN. GİD.								
Azaltma Maliyetleri								
Kullanma Maliyetleri								
Zarar Maliyetleri								
Toplam								
ÇEVRESEL MALİYETLER								

Kaynak: Kırılıoğlu ve Can, 1998:146.

anlaşılabilmesi için çevresel maliyetler birbiri ardına gelen yıllar itibariyle Tablo 5’de görüldüğü gibi raporlanabilmektedir (Kırılıoğlu ve Can, 1998:148):

Tablo 5. Çevresel Maliyetlerin Yıllara Göre Değişim Raporu

Çevresel Maliyetler	1995	1996	1997	1998
Azaltma Maliyetleri				
Kullanma Maliyetleri				
Zarar Maliyetleri				
Toplam Çevresel Maliyetler				

Kaynak: Kırılıoğlu ve Can, 1998:148.

2.18.2. Finansal Nitelikli Olmayan Çevresel Bilgilerin Raporlanması

İşletmeyle ilgili finansal bilgilerin mali tablolarda gösterilmesi ile beraber, belgelere dayanan ancak finansal olmayan bilgiler de muhasebenin “Tam Açıklama Kavramı” gereğince, muhasebe raporlarında belirtilmeli ve dipnotlarda gösterilmelidir (Haftacı ve Soylu, 2008:107). Bu bilgiler, ana sözleşme, çeşitli yönetmelikler, genel kurul ve yönetim kurulu tutanakları, kira sözleşmeleri, sendika sözleşmeleri, yazışma dosyaları, gelecekle ilgili yatırım planları gibi belgelerdir (Aymaz, 2009:75).

Finansal nitelik taşımayan çevresel bilgilerin finansal nitelik taşıyan bilgilerle beraber raporlanması mümkün olmadığından bunlar için ayrı raporların oluşturulması gerekmektedir. Çevre muhasebesinde raporlanması gereken başlıca finansal nitelik taşımayan çevresel bilgiler şunlardır (Kırılıoğlu ve Can, 1998:149-150):

- İşletmenin çevre ile ilgili politikası,
- Çevre ile ilgili yürürlükte olan yasalar ve yönetmelikler,
- Çevre kütükleri,
- Finansal nitelik taşımayan çevresel etkiler,
- Dahili çevresel denetim planları ve raporları,
- Çevre yönetim kayıtları,

- İşletmede uygulanan çevre yönetim sisteminin gözden geçirilmesi,
- Çevresel kontrol, ölçüm ve testlerin raporları,
- Düzeltici faaliyet raporları,
- Çevresel durum analizi raporları,
- Çevresel eğitim raporları vb. finansal nitelikli olmayan belgelerdir.

Aşağıda Tablo 6’da verilen örnekte görüldüğü üzere, çevresel bilgiler tam açıklama kavramına uygun bir biçimde bilanço dipnotlarında gösterilerek finansal tablolarda yer almalıdır (Haftacı ve Soylu, 2008:108):

Tablo 6. Bilanço Dipnotlarında Çevresel Varlıklar Bilanço Dipnotları

1.
2.
.....
.....
18.cari dönemde maddi duran varlık hareketleri:
a) satın alınan, imal veya inşa edilen maddi duran varlıkların maliyeti
* b) cari dönemde satın alınan, imal veya inşa edilen çevre kirliliğini önlemeye yönelik maddi duran varlıkların maliyeti
c) elden çıkarılan veya hurdaya ayrılan maddi duran varlıkların maliyeti
*d) cari dönemde ortaya çıkan yeniden değerlendirme artışları
-Varlık maliyetlerinde (+)
-Çevresel varlık maliyetlerinde (+)
-Birikmiş amortismanlarda (-)
-Çevresel varlık birikmiş amortismanlarında (-)

Kaynak: Haftacı ve Soylu, 2008:108.

Bilanço dipnotlarında olduğu gibi gelir tablosunda da çevresel özellikli olan dönem maliyetleri ayrıca gösterildiğinde finansal tablo kullanıcıları, işletmenin faaliyetlerini sürdürdükleri esnada çevreyi korumak ve kirliliği önlemek amacıyla ne kadar maliyete katlandığı bilgisine de ulaşabileceklerdir (Ergin ve Okutmuş, 2007:164).

Tablo 7. Gelir Tablosu Dipnotlarında Çevresel Varlıklar

X İŞLETMESİ 01.01.200X – 31.12.200X DÖNEMİ AYRINTILI GELİR TABLOSU	ÖNCEKİ DÖNEM	CARİ DÖNEM
A.BRÜT SATIŞLAR		
B.SATIŞİNDİRİMLERİ (-)		
C.NET SATIŞLAR		
D.SATIŞLARIN MALİYETİ		
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI		
E.FAALİYET GİDERLERİ (-)		
1.Araştırma ve Geliştirme Giderleri(-)		
2.Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri(-)		
3.Genel Yönetim Giderleri(-)		
4.Çevresel Özellikli Faaliyet Giderleri(-)		
a.AR-GE Giderleri(-)		
b. Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri(-)		
c. Genel Yönetim Giderleri(-)		
FAALİYET KARI VEYA ZARARI		
F.DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KARLAR		
G.DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR(-)		
H.FİNANSMAN GİDERLERİ(-)		
1.Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri(-)		
2.Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri(-)		
3.Çevresel Özellikli Borçlanma Giderleri(-)		
a. Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri(-)		
b. Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri(-)		
OLAĞAN KAR VE ZARAR		
DÖNEM KARI VEYA ZARARI		
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI		

Kaynak: Ergin ve Okutmuş, 2007:164.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARI (TMS) / TÜRKİYE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI (TFRS) AÇISINDAN ÇEVRE MUHASEBESİ

Bu bölümde muhasebe standartları hakkında bilgi verilip, Türkiye’de muhasebe standartlarının gelişimi ve Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları (TFRS) kapsamında çevresel maliyetlerin muhasebeleştirilmesi ve raporlanması konuları anlatılacaktır.

3.1. Muhasebe Standartları Kavramı ve Türleri

Küreselleşen ekonomi ile birlikte ulusal düzeyde faaliyette bulunan işletmeler yeni pazar arayışlarına giderek uluslararası ekonomilere yatırım yapmaya başlamışlardır. Bu süreçte yabancı ülkelerdeki muhasebe uygulamalarına hakim olunamaması işletmeler için büyük risk unsuru oluşturmaktadır.

Sermaye piyasalarının küreselleşmesi, uluslararası yatırım kararları ve sermaye hareketleri ile şirket birleşmeleri, bazı ülkelerde yaşanan krizler ve yatırımcıların katlandıkları zararlar nedeniyle mali tablo kullanıcıları finansal tablolardaki bilgilere tam anlamıyla güvenmeyip bu bilgileri sorgulamaya başlamıştır (Akdoğan, 2006:2).

Muhasebe uygulamalarında ülkelerin farklı uygulamalar kullanması, finansal bilgilerin karşılaştırılmasını zorlaştırmakla birlikte sermaye piyasalarının gelişmesini engellemekte ve uluslararası işletmelerin yaptıkları faaliyetleri sınırlandırmaktadır (Kalmış ve Dereköy, 2010:124).

Muhasebe standartları, bütün işletmeler için muhasebe alanında uygulama birliği sağlamak amacıyla muhasebenin evrensel ilke, kural, terim, yasa, kuram ve yöntemlerine uygun olarak belirlenmiş tek düzen hesap planı, hesap çerçevesi ve envanter işlemleri, ilgili yasa hükümleri ve bildirimlerden oluşan kendi içinde tutarlı olan, muhasebe uygulamalarında bütünlük sağlayan, finansal tabloları belli amaçlar için düzenleme, sunma ve değerlendirme bildirimleri gibi uyulması gerekli olan kurallardan oluşmaktadır (Yazıcı,2003:35). Yani muhasebe standartları, işletmelerin finansal tabloları ile ilgili esas ve yöntemlerden oluşmaktadır.

Muhasebe standartları, işletmede medana gelen işlemlerin nasıl kaydedileceğini ve sınıflandırılacağını ve hangi raporlarla kullanıcılara sunulacağını belirler (Öğüz, 2007:5).

Muhasebe standartlarının uygulaması, işletmeler açısından önem arz etmektedir. Bu önemi şöyle özetlemek mümkündür (Ürgüp, 2016:7):

- İşletmelerin farklı dönemlerdeki finansal performanslarını karşılaştırmalarına ve bu karşılaştırmaların sonuçları doğrultusunda işletme için önemli konularda doğru ve yerinde kararlar almalarına olanak sağlar.

- İşletmelerin ileriye yönelik gerçekçi planların oluşturulması, finansal performansının doğru analizi ile mümkündür.

- İşletme yönetimine dönemler itibariyle analiz kolaylığı sağlar, aynı zamanda aynı sektörde yer alan diğer işletmelerin finansal performanslarına bakarak yapılan karşılaştırmalarında doğru bir biçimde yorumlanmasına imkan sağlar.

- İşletmelerde yapılacak olan denetimlerin kolay olmasını sağlar.

Türkiye'nin hem Avrupa Birliği'ne giriş sürecinde olan bir ülke konumunda olması, hem de SPK (Sermaye Piyasası Kurulu), BDDK'nın (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu) ve IOSCO'nun (Uluslararası Menkul Kıymet Komisyonları Örgütü) üyesi olması sebebiyle; ülkemizde 2005 yılının başından itibaren, bankalar ve borsada işlem gören firmalar mali tablolarını UFRS'ye (Uluslararası Finansal Raporlama Standartları) uyumlu bir biçimde düzenlemeye başlamıştır (Yalkın ve diğ., 2006:291).

3.1.1. Uluslararası Muhasebe Standardı

Uluslararası muhasebe standardı, farklı muhasebe uygulamalarına sahip olan ülkelerde faaliyette bulunan çok uluslu işletmelerin yayınlanan finansal tablolarında birlik sağlamak amacıyla hazırlanan kurallardan oluşmaktadır. Belli kuralları olan bu standartlar, uluslararası pazarlara açılan işletmeler için ortak bir muhasebe sisteminin sağlanmasında faydalı olmaktadır.

Uluslararası Muhasebe Standartları,1973 yılından 2000 yılına kadar Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (International Accounting Standards Committee-IASC) tarafından yayınlanmıştır. IASC 2001 yılında Uluslararası Muhasebe Standartları

Kurulu (International Accounting Standards Board-IASB) olmuştur. Böylece ismi değişerek IAS isminden IFRS ismine geçilmiştir. Eski standartların başka bir standart tarafından kaldırılana kadar IAS olarak kalması ve çıkarılacak yeni standartların IFRS ismiyle yayınlanmasına karar verilmiştir (Korkmaz vd., 2007:97).

Belirli kurallara ve ilkelere sahip olan uluslararası standartlar, uluslararası düzeyde tek ve ortak bir muhasebe sisteminin uygulanmasını, hesap ve terim birliği sağlanmasını, uluslararası faaliyetlerde bulunan işletmelerin finansal tablolarının açık ve anlaşılır olması bakımından muhasebe alanında önemli bir yere sahiptir (Ürgüp, 2016:7).

Uluslararası Muhasebe Standartları, özellikle çok uluslu şirketler için şeffaflık sağlayacak ve niteleyici ve niceleyici olarak karşılaştırma imkânları sunacaktır. Muhasebe bilgi sisteminin daha şeffaf ve daha açıklayıcı olması sadece işletme açısından değil aynı zamanda toplum açısından da büyük fayda sağlayacaktır. Bu şekilde yatırımcılar da işletmenin nasıl yönetildiğini görmüş olacaklardır (Kaya, 2013:11).

3.1.2. Ulusal Muhasebe Standartları

Ulusal muhasebe standardı, uygulandıkları ülkelerdeki işletmelerde muhasebe birliğini sağlamak amacıyla oluşturulmuş olup sadece belirli bir ülke için kullanılmaktadırlar.

Bir ülkeye ait olan muhasebe sistemi, o ülkede uygulanan ilke, kavram ve standartlardan oluşan muhasebe teorilerinden ve yasal düzenlemelerden etkilenmektedir. Ulusal muhasebe standartları ile ülke bazında ortak muhasebe uygulaması sağlanmaktadır (Kocamaz, 2012:107). Ancak, uluslararası muhasebe standartları ile ulusal muhasebe standartları arasında olan farklılıklar, özellikle uluslararası alanda faaliyet gösteren işletmelerin ulusal muhasebe standartlarına göre hazırladıkları finansal tablolarında yer alan bilgilerin güvenilir bir biçimde kullanılmasını engellemektedir. Uluslararası standartlar uluslararası alanda faaliyet gösteren işletmelerin benzer sorunlarını ortadan kaldırma amacıyla da düzenlenmiş ilkesel bazlı düzenlemeleri içermektedir. Ülkeler, uluslararası standartları kendi koşullarına uyarlayarak ulusal muhasebe standartlarını belirlerler. Ülkemizde de bu yolu

izlenmiş ve ulusal muhasebe standartları “Türkiye Muhasebe Standartları” (TMS) başlığı altında yayımlanmıştır (Ürgüp, 2016:9-10).

Türkiye’de ulusal muhasebe standartlarının oluşturulmasıyla ilgili olarak yapılan ilk çalışma Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği (TMUD)’nin uluslararası muhasebe standartlarını Türkçe ’ye çevirmesi ve bu standartları yayınlamasıdır. Fakat bu çalışma bilimsel bir çalışmanın ötesine geçememiştir (Çankaya, 2007:132).

Türkiye’de son olarak muhasebe standartlarını belirleme yetkisi, 18.12.1999 tarih ve 4487 sayılı Kanun’un 27. maddesi ile Sermaye Piyasası Kanunu’nun Ek Madde1’inci maddesi ile: “Denetlenmiş finansal tabloların sunumunda; finansal tabloların ihtiyaca uygun, gerçek, güvenilir, dengeli, karşılaştırılabilir ve anlaşılabilir nitelikte olmaları için ulusal muhasebe ilkelerinin gelişmesi ve benimsenmesini sağlayacak ve kamu yararı için uygulanacak ulusal muhasebe standartlarını saptamak ve yayınlamak üzere(...)” kurulan Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK)’na verilmiş ve Kurul yasal düzenleme ile yetkilendirilip, 39 adet TMS (Türkiye Muhasebe Standartları), 6 adet TFRS (Türkiye Finansal Raporlama Standartları) ve 2 adet TMS taslağını 1162 sayfalık bir kitap halinde yayınlamıştır. Böylece ülkemizdeki çok başlı uygulamaya son verilmiştir (Çankaya ve Dinç, 2012:84).

3.2. MUHASEBE STANDARTLARINA DUYULAN İHTİYAÇ

Muhasebe faaliyetleri bir işletmenin ekonomi ile ilgili faaliyetlerini ölçmek, tasnif etmek, kaydetmek, değerlendirmek, ilgili kişilere raporlamak, analiz etmek ve yorumlamak fonksiyonlarından oluşmaktadır. Muhasebe faaliyetlerinde; bilginin kaydedilmesi, tasnif edilerek kayıt edilen bu bilginin değerlendirilmesi, elde edilen sonuçların ilgili çıkar gruplarının gereksinimlerini giderebilmek için, gerekli analizleri ve yorumlamaları gerçekleştirecek biçimde sunulmalarına ilişkin, bütün ülkelerde farklı teknikler kullanılmıştır. Bu oluşumların tarihsel süreci içerisinde, muhasebe bilimi gelişme göstermiş, teknolojik gelişmelerle birlikte muhasebe uygulamalarında da önemli aşamalar gerçekleşmiştir. Muhasebe teknikleri içinde üretilen finansal raporların başlangıçta sadece kendi ülkesindeki bilgi ihtiyacını karşılaması herhangi bir soruna yol açmıyordu. Bu açıdan, her ülkede, muhasebenin ekonomik faaliyetlerinin sonuçlarını ölçmede; ilgili ülkeye ait olarak üretilen finansal raporlar yeterli olarak kabul ediliyordu. Bu sebeple ülkeler arasında farklılık gösteren ekonomik faaliyetleri ölçme

ve değerlendirme ile raporlama kuralları gelişme göstermiş, diğer bir ifadeyle, her ülkede muhasebenin dili olarak farklı kural ve standartlar oluşturulmuştur (Bostancı, 2002:72).

Dünyanın hızla küreselleştiği bir zamanda ülke içinde olan farklılıklar o ülke için büyük olumsuzluklar yaratmaktadır. Standartlara duyulan ihtiyaç ilk olarak ülke içinden gelmesi nedeniyle öncelikle ülke içindeki muhasebe uygulamalarındaki farklılıkları ortadan kaldırmak gereklidir. Bu nedenle muhasebe standartlarına duyulan ihtiyacı aşağıdaki başlıklarda ele alabiliriz (Öğüz, 2007:6):

- Uygulamada yaşanan farklılıkları ve belirsizlikleri ortadan kaldırmak,
- Muhasebe ilkelerinde tekdüzeni sağlamak,
- Yayınlanan mali tabloların anlaşılabilir, açık, uygun, tarafsız ve karşılaştırılabilir olmasını sağlamak,
- İşletmeyle ilgili olarak kişi ve kurumların yanlış karar vermelerini ve yanlış değerlendirmede bulunmalarını engellemek,
- Uluslararası anlamda finansal bilgi üretimi ve sunulması esnasında ortak bir dil sağlamak.

İşletmelerin finansal tablolarını en açık biçimde kullanıcılara sunma sorumluluğu vardır. Muhasebe standartları işletmelerin finansal tablolarının anlaşılabilirliğini kolaylaştırır. Ayrıca muhasebe standartları sayesinde, işletmeler finansal tablolarını sektördeki diğer rakipleriyle karşılaştırarak kendi durumlarını ölçme fırsatını yakalarlar.

3.3. TÜRKİYE'DE MUHASEBE STANDARTLARININ GELİŞİMİ

Türkiye'de muhasebe standartlarının gelişiminde devletin payı büyüktür. Muhasebe uygulamaları oluşturulurken ilk önce Fransız mevzuatının ve yayınlarının daha sonra da Alman mevzuatının ve yayınlarının etkisinde kalınmış, 1950 yılından sonra Amerikan sisteminin etkisi olmuş ve 1987 sonrasında Avrupa Birliği'ne tam üyelik için başvuruda bulunulması ile birlikte Avrupa Birliği düzenlemelerinin ve son zamanlarda da Uluslararası Muhasebe standartlarının etkisi altında kalınmıştır (Başpınar, 2004: 46).

TTK ve vergi mevzuatının yanı sıra, muhasebe standartları ve tek düzen muhasebe sistemine ilişkin gelişmeler; "İktisadi Devlet Teşekkülleri Yeniden

Düzenleme Komisyonu” tarafından hazırlanan tek düzen muhasebe sistemi, bankalara ilişkin, sigorta şirketlerine ilişkin SPK tarafından yapılan düzenlemeler, Maliye Bakanlığı’nca MSUGT ile yapılan düzenlemelerden oluşmaktadır. Bunlara ek olarak 9.2.1994 tarihinde TÜRMOB tarafından TMUDESK oluşturulmuş, bu kuruluş tarafından Türkiye Muhasebe Standartları adı altında muhasebe standartları yayımlanmaktadır (Şahin ve Pazarçeviren, 2007,132-133).

Standartların gelişim süreci Türkiye açısından incelendiğinde (Kocamaz, 2012:111),

- 1930’lu yıllara kadar Fransız mevzuatının etkisinde kalınmış ve uygulanmıştır.
- 1930 – 1950 yılları arasında Alman yayınlarının ve mevzuatının etkisi altında kaldığı görülmektedir.
- 1937 tarihli Türk Ticaret Kanunu’nun 1956 yılında revize edilmesi muhasebe uygulamaları açısından yeni bir dönemin başlangıcı olmuş ve günümüze kadar da etkisi devam etmiştir.
- Yaklaşık 60 yıl önce düzenlenen Vergi Usul Kanunu, verginin yüksek hesaplanmasına yönelik hükümlerdir. Buradaki değerlendirme hükümleri verginin hesaplanması ile ilgilidir ve ticari esaslara göre düzenlenen bilançoya müdahale edilmemektedir.
- 1950 yılında Vergi Usul Kanunu uygulamaya konulmuş ve işletmelerde sermaye piyasası henüz oluşmadığı için ve mali tablolarını genel olarak vergi beyanında kullandıkları için vergi muhasebesi anlayışı hakim olmuştur.
- 1950 yılından sonra ABD ile olan ilişkilerde artış olmuş ve böylece Amerikan sisteminin etkisinde kaldığı görülmektedir.
- 1972 yılında İktisadi Devlet Teşekkülleri için Tekdüzen Muhasebe Sistemi geliştirilmiş, muhasebe açısından önemli olan bu gelişme özel sektörde uygulama alanı bulamamış ve zamanla kendini revize edememiştir.
- 1981 yılında Sermaye Piyasası oluşmuş ve SPK kurulmuştur. Türkiye’de piyasanın oluşmaya başlamasıyla birlikte yine defterler vergi bazlı tutulmuş ve bununla birlikte, finansal tablolar uluslararası muhasebe standartlarını desteklemiştir.
- SPK muhasebeyi mevzuata ve uygulamaya sokan kamu kuruluşudur.

- 1987 yılından sonra Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyelik için başvurması sonucunda AB düzenlemeleri etkisinde kaldığı görülmektedir.
- 1989 yılında Türkiye Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği kurulmuştur ve bu gelişme muhasebe mesleğine sahip çıkılması ve örgütlenmesi anlamında önemli niteliktedir.
- 1993 yılında Maliye Bakanlığı tarafından Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği yayınlanmıştır. Bu tebliğ akademisyenler tarafından hazırlanmıştır ve Avrupa Birliği ülkelerindeki muhasebe uygulamaları hükümlerine genel olarak uygundur.
- 1994 yılında TÜRMOB bünyesinde 60 üyeli Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu oluşturulmuştur ve bu kurul 19 adet uluslararası muhasebe standartları ile uyumlu ulusal muhasebe standartları yayınlanmıştır. Yasal yaptırımı olmadığı için bu çalışmalar tavsiye niteliğinde kalmıştır.
- 1999 yılında 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na eklenen bir madde ile bağımsız ve özerk olmak üzere Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun kurulması kabul görmüştür ve 4487 nolu kanunla TMSK kurulmuş ve 7 Mart 2002 tarihinde faaliyete geçmiştir. TMSK'nın üye sayısı 9'dur.
- TMSK'nın stratejisi, uluslararası muhasebe standartları ile tam uyumlu standartlar yayınlamaktadır.
- Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu ile yapılan lisans anlaşmaları neticesinde TMSK tarafından, bir kavramsal çerçeve, 38 adet muhasebe standardı ve 21 adet yorumdan oluşan uluslararası finansal raporlama standartları seti aynen Türkçe'ye çevrilerek resmi gazetede yayımlanmıştır.
- 2000 yılında Avrupa Birliği tarafından halka açık tüm şirketlerin 2005 yılı mali tablolarında Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na tabi olmalarını gerektiren bir muhasebe düzenlemesi onaylanarak Avrupa'da yeni bir dönem başlamıştır.
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu, bankalar için 1 Kasım 2006, Hazine Müsteşarlığı, Sigorta ve Reasürans Şirketleri ile Bireysel Emeklilik Şirketleri için 1 Ocak 2008, Sermaye Piyasası Kurulu, ihraç ettikleri sermaye piyasası araçları bir borsada işlem gören ortaklıklar, aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri ile bunların bağlı ortaklıkları, iştirakleri ve iş ortakları için 9 Nisan 2009 tarihinde kendi alanları ile

ilgili olarak daha önce yayınlamış oldukları muhasebe tebliğ ve yöntemlerini yürürlükten kaldırarak TMS'leri uygulamaya koymuşlardır.

- Son yıllarda ise Uluslararası Muhasebe Standartlarının etkisinde kalındığı görülmektedir.

1994 yılında TÜRMOB; uluslararası muhasebe standartları ile uyumlu standartlar geliştirerek ve muhasebe bilgileri ile ilgili tüm tarafların temsil edildiği özerk bir yapı olan Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulunu (TMUDESK) kurmuştur. 2001 yılında yetkilerini devreden TMUDESK 2001 yılına kadar bünyesinde 19 adet "Türkiye Muhasebe Standardı" geliştirilmiştir. TMUDESK'in amacı, tüm dünyada faaliyet gösteren işletme ve diğer kuruluşların finansal tablolarının düzenlenmesini sağlayarak, ülkelerin muhasebe ilkelerinde tekdüzeni sağlamaktır. TMUDESK tarafından yayınlanan standartlar kamuoyu tarafından yeterince kabul görmemiş ve bu yüzden de uygulamaya dahil edilmemiştir. Bunun en önemli sebebi ise TMUDESK'in herhangi bir yaptırım gücüne sahip olmamasıdır (Elitaş vd, 2011:4-5). Yayınlanan Türkiye Muhasebe Standartları aşağıdaki gibidir:

TMS – 1: Finansal Tabloların Sunuluşu

TMS – 2: Stoklar

TMS – 7: Nakit Akım Tabloları

TMS – 8: Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalar

TMS –10: Raporlama Döneminden Sonraki Olaylar

TMS – 12: Gelir Vergileri

TMS –16: Maddi Duran Varlıklar

TMS – 17: Kiralama İşlemleri

TMS – 19: Çalışanlara Sağlanan Faydalar

TMS – 20: Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi ve Devlet Yardımlarının Açıklanması

TMS – 21: Kur Değişiminin Etkileri

TMS – 23: Borçlanma Maliyetleri

- TMS – 24: İlişki Taraf Açıklamaları
- TMS – 26: Emeklilik Fayda Planlarında Muhasebeleştirme ve Raporlama
- TMS – 27: Bireysel Finansal Tablolar
- TMS – 28: İştiraklerdeki ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar
- TMS – 29: Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama
- TMS – 32: Finansal Araçlar: Sunum
- TMS – 33: Hisse Başına Kazanç
- TMS – 34: Ara Dönem Finansal Raporlama
- TMS – 36: Varlıklarda Değer Düşüklüğü
- TMS – 37: Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar
- TMS – 38: Maddi Olmayan Duran Varlıklar
- TMS – 39: Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme
- TMS – 40: Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller
- TMS – 41: Tarımsal Faaliyetler

2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa 18.12.1999 tarih ve 4487 sayılı Kanunla eklenen Ek-1. madde uyarınca kurulan ve idari ve mali özerkliği bulunan Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu 07.03.2002 tarihinde faaliyetlerine başlamış olup, bundan böyle TMUDESK'in görevlerini bugüne kadar yapmış olduğu çalışmalarla birlikte devralmıştır. Bu kurul, Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurulu, Hazine Müsteşarlığı, Sermaye Piyasası Kurulu, Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurulu ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nden birer, Türkiye Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği'nden bir yeminli mali müşavir olmak üzere 9 üyeden oluşur. Kurulun teşkilatlanması tamamlanana kadar sekretarya hizmetleri, Başbakanlığın 16.10.2001 tarih ve 2001/49 sayılı Genelgesi uyarınca Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yerine getirilmektedir (Başpınar, 2004:52).

3.4. TÜRKİYE MUHASEBE – FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI

İktisadi Devlet Teşekkülleri Yeniden Düzenleme Komisyonu, Sermaye Piyasası Kurulu, Türk Standartları Enstitüsü, Türkiye Bankalar Birliği ve Maliye Bakanlığı bünyesinde oluşturulan çeşitli kuruluşlar ülkemizde muhasebe standartlarını oluşturması amacıyla birçok çalışma yapmışlardır. 1989 yılında, 3568 sayılı yasa ile birlikte muhasebe mesleği özel bir statü kazanmış ve muhasebe mesleğinin en üst kurumu olan, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB), muhasebe kurallarının saptanabilmesi için Maliye Bakanlığı ile bir grup çalışmaya başlanmıştır. 1994 yılında TÜRMOB tarafından “Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu” (TMUDESK) oluşturulmuştur. TMUDESK’in amacı, bütün ülkelerde faaliyette bulunan işletmelerin ve diğer kuruluşların finansal tablolarının düzenlenmesini esas almak ve muhasebe ilkelerinde tek düzeni sağlamaktır (Yılmaz, 2007:142).

TMS / TFRS, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) tarafından yayınlanan standartlardır (Uluslan, 2010:87). Muhasebe standartları, finansal bilgilerin kayıt altına alınması ve ilgili kişilere raporlanması sırasında kullanıcıların ve bu bilgileri hazırlayanların birliğini sağlayabilmek için yayınlanan standartlar bütünü olarak tanımlanmaktadır (Aktürk vd., 2007:94).

Türkiye muhasebe standartları seti; Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayınlanan muhasebe standartları, finansal raporlama standartları ve yorumlardan oluşur. Bu standartlar, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayınlanan Uluslararası Muhasebe Standartları (IAS), Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS) ve yorumların (IFRIC) aynen Türkçe ’ye çevrilmiş şeklidir. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) tarafından; muhasebe standartlarında birlik sağlamak amacıyla uluslararası muhasebe standartlarının kullanımının yaygınlaştırılması temel amaç olarak benimsenmiştir. Bu yüzden, muhasebe standartlarında yakınsamayı sağlamak için büyük bir görev üstlenmiştir. 1973-2000 yılları arasında “Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi” (IASC) adıyla görev yapan kurulun bu tarihe kadar yayımlamış olduğu standartlar “Uluslararası Muhasebe Standardı – UMS (IAS)” olarak tanımlanmıştır. 2001 yılından sonra Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu, o güne kadar yayımlanan uluslararası

muhasebe standartlarını miras olarak devralmış ve bu standartlarla ilgili olarak uyumlaştırma ve güncelleştirme çalışmalarına başlamıştır. Yeni yürürlüğe konan standartlar ise, “Uluslararası Finansal Raporlama Standardı – UFRS (IFRS)” adı altında yeni numara verilerek yayımlanmaktadır. Bütün standartlar (IAS ve IFRS’ler) da set olarak “**Uluslararası Finansal Raporlama Standartları**” olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla, finansal raporlama standartları (IAS), uluslararası finansal raporlama standartları (IFRS) ve yorumlar (IFRIC) yer almaktadır. Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu da; Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarını set olarak aynen uygulama kararı almış ve IASB’le yapılan telif hakkı sözleşmesi kapsamında uluslararası muhasebe standartlarının Türkçe çevirilerini Türk Muhasebe Standartları olarak resmi gazetede yayımlamıştır (Akdoğan, 2007:101-102).

31.12.2005 tarihinden itibaren Türkiye’de borsaya kote olan şirketlerin büyük bir kısmı tarafından kullanılan standartlar “Türkiye Muhasebe Standartları” adıyla anılıp, Türk Ticaret Kanun’un 1 Temmuz 2012’de yürürlüğe girmesiyle birlikte Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarıyla tam uyumlu şekilde tüm şirketler tarafından uygulanmaya başlanmıştır (Elitaş ve diğerleri, 2011:1).

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) ilk kabul edildiği zaman sermaye şirketlerinin hepsinin muhasebe standartlarına uygun olarak defter tutma ve finansal tablo açıklama yükümlülüğü bulunmaktaydı. Fakat 6102 sayılı TTK’nın üzerinde yaşanan tartışmalar sebebiyle kanunda değişiklik yapılmıştır. Bu bakımdan Şubat 2013’den itibaren sadece bağımsız denetime tabi olan işletmelerin mali raporlarının hazırlanmasında muhasebe standartlarının uygulanması kararı alınmıştır. Muhasebe standartlarını uygulaması gereken işletmeler tek başlarına ya da bağlı ortaklıklarıyla beraber aşağıda verilen üç ölçütten en az ikisini sağlamalıdır (Aktürk vd., 2007:95).

- Aktif büyüklüğü yüz elli milyon ve üzeri Türk Lirası,
- Yıllık net satış hâsılatı iki yüz milyon ve üzeri Türk Lirası,
- Çalışan sayısı beş yüz ve üzerinde olmalıdır.

3.5. TMS/TFRS’LERİN UYGULAMA SÜRECİNDE İZLENİLECEK YOL

TMS/TFRS'lerin uygulama sürecinde Şu işlemlerin yapılması gerekmektedir (Akdoğan, 2007:108):

- TMS / TFRS'lerin UFRS ile uyumunun sağlanması,
- Kanun veya diğer dđzenlemelerle TMS / TFRS'lere yasal bir nitelik kazandırılması,
- İlgili gruplarınca TMS'lerin benimsenmesi ve uygulamanın baŐlatılarak desteklenmesi
- TMS'lere paralel olarak bu uygulamanın denetlenmesini sağlayacak uluslararası denetim standartları ile uyumlu Tđrkiye Denetim Standartları'nın uygulamaya etkin bir Şekilde konulması,
- Kalite gđvencesi gđzetim programı oluŐturulmalı ve gđzetimi yapacak yetkili kuruluşların belirlenmesi,
- Muhasebe mesleğindeki etik kuralların işletilmesi,
- Muhasebe meslek mensubuna TMS / TFRS ile ilgili sđrekli eğitim verilmesidir.

Daha önce de bahdedildiği gibi, TMS / TFRS'ler Uluslararası Muhasebe Standartlarının aynen Tđrke'e çevrilmiş halidir. Bu yzden uygulama sđrecinde ilk yol uyumun tam sağlanması olacaktır. Standartlarda hiÇbir değişiklik yapılmadan Tđrkiye'de de aynen uygulanması bazı sorunlara yol aÇmaktadır. İŞletmelerin alt yapı olarak bu standartlara hazır olmaması ve standartların karmaŐıklıđından dolayı işletmelerde çalışan personelin standartlar hakkındaki bilgi eksiklikleri bu sorunların baŐında gelmektedir.

3.6. TđRKİYE MUHASEBE VE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARININ UYGULANMASINDA YAŞANAN SORUNLAR

Gđnđmzde, kđreselleŐme ile birlikte ekonomilerin hızla dıŐarı ağılması sonucunda, ekonomik ilişkiler artmış ve ülke ekonomileri birbirine bağımlı hale gelmeye başlamıştır. Bundan dolayı çok uluslu Şirketlerin faaliyetlerini dđnya geneline yayma çabalarında artma olmuş ve hızla dışarıya aĐılmıŐlardır. Uluslararası dđzeyde meydana gelen bu gelişmelerle birlikte finansal raporlama ve muhasebe uygulamaları

açısından bazı problemler ya da farklılıklar da beraberinde gelmiştir. Ülkelerin ekonomik sistemleri, kültürel faktörler, işletmelerin ortaklık anlayışı, devletin yapısal düzenlemeleri, muhasebe mesleğinin örgütlenmesi, hukuk düzeni, finansal sağlayıcılar (sermeye sahipleri), ülkeler arası muhasebe standartlarında farklılığın sebeplerindedir (Çankaya,2007:128).

Ülkeler arası muhasebe standartlarının farklılığı muhasebe yeni arayışlara neden olmuştur. Uluslararası kuruluşlar, uluslararası düzeyde kabul gören standartlar oluşturmuş ve bütün ülkeleri bu standartlara yönelmeye zorlamıştır.

Türkiye’de Uluslararası Muhasebe Standartları (IAS) ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına (IFRS) geçişte yaşanabilecek sorunları aşağıdaki gibi belirtmek mümkündür (Çelik, 2013:78-79):

- IAS/IFRS’nin karmaşıklığı ve teknik bir yapıya sahip olması,
- IAS/IFRS’nin çok sık aralıklarla düzeltilmesinin uygulamayı zorlaştırması,
- Gerçeğe uygun olarak yapılan değer hesaplamalarının karışıklıklara neden olması,
- IAS/IFRS’yle ilgili bilgisi olan eğitimli personele ihtiyaç duyulması,
- IAS/IFRS’yi uygulamaya yönelik gerekli teknik ve pratik eğitimin verilmemesi sebebiyle meslek mensuplarının eğitiminin yetersiz kalması,
- Kural bazlı muhasebe sisteminden ilke bazlı muhasebe sistemine geçişte zorlukların yaşanması,
- Vergiyle ilgili kaygıların ön planda tutulması, vergi kanunlarının çok sık değişmesi,
- Yazılım gibi teknolojik sorunların artması, satın alma maliyeti,
- Standartların, daha yeni uygulama hazırlık sürecinde olması sebebiyle yaptırım gücünün belirsizlik taşıması, dolayısıyla işletmelerin belirtilen tarihe kadar uygulama zorunluluğu hissetmemeleri,
- Ülkedeki mevcut yasal düzenlemelerin ve ilgili kurumların, henüz TMS ve TFRS’lerin uygulamaya geçirilme sürecini destekler nitelikte olmamaları

sebebiyle, monotonluğa engel teşkil etmeleri, standartların uygulanmasına yönelik yenilenme aşamasında olan düzenlemelerin ise yenilenme safhasının yavaş olması,

- Standartların, ülkede faaliyette bulunan farklı konu ve büyüklüğe sahip işletmelere aynı uygulamaları sunması nedeniyle, söz konusu işletmelerin, konumları gereği uygulamalara uyum sağlayamamaları,
- Türkiye'deki işletmelerin %98.03'ini oluşturan küçük işletmelerin ise kayıt düzenlerinin sağlıklı olmaması sebebiyle söz konusu standartların uygulamaya geçirilmesi için yeterli verilere sahip olunamaması,
- Standartlarla ilgili yorumların yetersiz olması, var olan yorumların ise anlaşılmasında zorluklar yaşanması,
- İşletmeler ve uygulamacılar açısından kullanılan alışılmış uygulamaların bırakılmasının zaman alması,
- Standartların çevirilmesinden kaynaklanan sorunlar,
- Personelin standartları iyi bilmemesi,
- Yasal nitelik kazandırılma sorunu,
- Vergi usul kanunu ile muhasebe standartları arasında yaşanan uyum sorunu,
- Kural bazlı muhasebe sisteminden ilke bazlı muhasebe sistemine geçiş sorunu.

3.7. TÜRKİYE MUHASEBE VE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI (TMS/ TFRS) KAPSAMINDA ÇEVRESEL MALİYETLERİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ VE RAPORLANMASI

Sermaye piyasalarının globalleşmesi, uluslararası alanda yatırım kararları ve sermaye hareketleri ile şirket birleşmeleri, çeşitli ülkelerde yaşanan mali ve ekonomik krizler sebebiyle yatırımcıların katlandıkları zararlar; mali tablo kullanıcılarını mali tablolardaki bilgileri sorgulayan bir hale getirmiştir. Finansal tablolarda yer alan bilgilerin; güvenilir, anlaşılabilir, ihtiyaca uygun, tarafsız, karşılaştırılabilir, tam, özün önceliğine uygun bilgiler olabilmesi için bütün dünyanın uyguladığı ve bildiği muhasebe standart ve politikaların uygulanması gerektiği sonucunu ortaya çıkarmış ve

muhasebede ortak dil bulma çabasını gündeme getirmiştir. Ülkelerde uygulanan yerel muhasebe standartları bırakılmış ve herkesin benimsediği ve uygulama taahhüdü verdiği uluslararası muhasebe standartları uygulanmaya başlamıştır. Türkiye’de bu gelişmelerle beraber uluslararası muhasebe standartlarını benimsemiş ve Türkiye Muhasebe Standartları olarak yayımlamıştır (Akdoğan, 2007:101).

İşletmelerin çevre ile ilgili katlandıkları maliyetlerin muhasebeleştirilmesi gerekmektedir. Uluslararası düzeyde faaliyette bulunan işletmeler bu muhasebeleştirilme işlemini aynı şekilde gerçekleştirmelidir.

İşletmelerde çevresel maliyet ve borçlar muhasebe ve raporlama açısından çevresel varlıklar, çevresel giderler, atık oluşum maliyetleri, çevresel borç karşılıkları ve koşullu çevresel borçlar olarak detaylı bir şekilde kapsamlandırılabilir. Çevresel varlıklar, çevresel maddi duran varlıklar ve çevresel maddi olmayan duran varlıklar olarak iki şekilde sınıflandırılabilir. Daha önce de bahsedildiği üzere mevcut TMS/TFRS seti içinde çevresel maliyet ve borçların nasıl muhasebeleştirileceği ve raporlanacağı konusunda doğrudan çevresel varlıklarla ilgili bir standart bulunmamaktadır. Ayrıca, Avrupa Muhasebeciler Federasyonu (Federation of European Accountants- FEE) çevresel maliyet ve borçların muhasebeleştirilmesi ve raporlanması açısından ayrı bir TMS/TFRS’ye ihtiyaç olmadığını düşünmektedirler. Çünkü IAS/IFRS’nin bire bir Türkçe’ye çevrilmiş hali olan TMS/TFRS’deki muhasebe ilkelerinin ortaya çıkabilecek muhtemel çevresel sorunlarla baş etmede ihtiyacı karşıladığı düşünülmektedir (Yetkin, 2013:105). TMS / TFRS’na göre varlık, borç, gelir ve gider tanımına girmeyen ve bunlar ile ilgili muhasebeleştirme şartlarını taşımayan çevresel maliyet ve borçların muhasebeleştirilmesi ve ilgili kişilere raporlanması bu standartlarda ele alınıp incelenmez. Bu nedenle, herkes tarafından paylaşılıp işletme tarafından kontrol edilmesi mümkün olmayan hava ve su gibi çevresel varlıklar mevcut TMS / TFRS setine uygun bir şekilde muhasebe kayıtlarına alınamamaktadır. Bilindiği gibi muhasebede işlemler para ile ifade edilmiş bir şekilde kaydedilir. Fakat, bu varlıkların parasal değerlerinin tahmin edilmesi zordur. İşletme tarafından kontrol edilmeyen ve maliyeti veya değeri güvenilir olarak ölçülemeyen varlıklar ise mevcut TMS / TFRS tarafından varlık olarak kabul edilmemektedir (Uluslan, 2010:88).

IAS/IFRS'nin bire bir Türkçe'ye çevrilmiş hali olan TMS/TFRS setinde çevresel varlıklar, çevresel giderler, atık oluşum maliyetleri, çevresel borç karşılıkları ve koşullu çevresel borçların muhasebe kayıtlarına alınması ve ilgili kullanıcılara raporlanmasında baz olarak alınabilecek belli başlı TMS ve TFRS'ler şunlardır (Yetkin, 2013:104):

- TMS 1 “Finansal Tabloların Sunuluşu”,
- TMS 2 “Stoklar”,
- TMS 16 “Maddi Duran Varlıklar”,
- TMS 38 “Maddi Olmayan Duran Varlıklar”,
- TMS 36 “Varlıklarda Değer Düşüklüğü”,
- TMS 37 “Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar”
- Olarak sıralanabilir.

TMS 2 atık oluşum maliyetleri, TMS 16 çevresel maddi duran varlıklar, TMS 38 çevresel maddi olmayan duran varlıklar, TMS 36 çevresel maddi ve maddi olmayan duran varlıklarda değer düşüklüğü ve TMS 37 ise çevresel borç karşılıkları ve koşullu çevresel borçların muhasebeleştirilmesi ve bunlar ile ilgili yapılacak olan açıklamalarda baz alınabilecek standartlardır. TMS 1 Finansal Tabloların Sunuluşu standardı, çevresel varlıklar, çevresel giderler, çevresel borç karşılıkları ve koşullu çevresel borçların ilgili kullanıcılara raporlanmasında dikkate alınacak standarttır. Söz konusu standartlara ek olarak bu standartlardan TMS 16, TMS 38, TMS 2 ve TMS 37'de incelenen varlıklar ve borçlarla ilgili bazı konuların nasıl muhasebeleştirileceği ve raporlanmasında baz alınabilecek diğer TMS / TFRS da bulunmaktadır. Örneğin, çevresel maddi ve maddi olmayan duran varlıklarla ilgili devlet teşviklerinden faydalanılması halinde, bu teşviklerinin muhasebeleştirilmesi için TMS 20 “Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi ve Devlet Yardımlarının Açıklanması” standardından faydalanılmaktadır. TMS 2, TMS 16, TMS 38 ve TMS 37'de bununla alakalı konularda ilgili standartlara göre işlemlerin yapılacağı açıkça belirtilmektedir. Bu durumdaki TMS / TFRS ise şöyledir (Ulusan, 2010:89):

- TMS 8 “Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalar”,
- TMS 12 “Gelir Vergileri”,
- TMS 17 “Kiralama İşlemleri”,

- TMS 18 “Hâsılat”,
- TMS 20 “Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi ve Devlet Yardımlarının Açıklanması”,
- TMS 21 “Kur Değişiminin Etkileri”,
- TMS 23 “Borçlanma Maliyetleri”,
- TFRS 5 “Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler”

Yukarıda yer alan standartların bazılarında çok fazla olmasa da çevresel varlıklar ve borçlar ile ilgili açıklamalara yer verildiği görülmektedir. Bu açıklamalardan ilki, TMS 16 paragraf 11’ de bulunmaktadır. “*Var olan herhangi bir maddi duran varlıktan elde edilmesi beklenen gelecekteki ekonomik yararları doğrudan artırmayan ancak bir işletmenin diğer varlıklarından gelecekte ekonomik yarar elde edilmesi için gerekli olan güvenlik veya çevresel nedenler ile edinilen bazı maddi duran varlıkların maddi duran varlık olarak muhasebeleştirileceği*” ile ilgilidir. İkinci açıklama ise, TMS 37’nin 19, 21 ve 49. paragraflarında yer almaktadır. TMS 37’ de yer alan çevre ile ilgili yer alan bilgiler genellikle örnek oluşturmaktadır. TMS 37 paragraf 19’da, finansal tablolarda yer alan karşılık tutarların işletmenin gelecek dönem faaliyetlerinden bağımsız olan, geçmiş dönemlerde oluşmuş olaylardan kaynaklanan yükümlülükler olduğu belirtilmekte ve bu yükümlülüklere çevreye yasal olmayan bir şekilde verilen hasarlar sonucunda oluşan ceza ve temizleme maliyetleri örnek olarak verilmektedir. Ayrıca, ilgili paragrafta ‘*işletme, vermiş olduğu zararı düzeltme sorumluluğu derecesinde, herhangi bir petrol tesisinin veya nükleer güç istasyonunun yedeğe çekilme maliyetleri için karşılık ayırır*’ ifadesi bulunmaktadır. Aynı standardın 21. paragrafında, ‘*Başta herhangi bir yükümlülük doğurmayan bir olay, yasada meydana gelen değişiklik veya işletmenin bir fiilinin (örneğin; yeterince belirgin kamu açıklamaları) zımni olarak kabulden doğan bir yükümlülük doğurması sebepleriyle, daha sonra bir yükümlülük oluşturabilir. Örneğin; çevresel hasarların olduğu durumlarda, sonuçların düzeltilmesine ilişkin olarak herhangi bir yükümlülük doğmayabilir. Ancak, yeni bir yasa, mevcut bir hasarın düzeltilmesini gerektirdiği veya işletmenin kendisi için zımni bir yükümlülük yaratarak hasarın düzeltilmesi ile ilgili kamusal anlamda bir sorumluluk yüklendiği durumlarda, hasarın oluşması sorumluluk oluşturan bir olay*

haline gelir' ifadesine yer verilmiştir. TMS 37 49. paragrafta ise, '*Gelecekte olması beklenen olaylar, karşılıkların ölçülmesinde özellikle önemli olabilir. Örneğin; bir işletme, herhangi bir yerin ekonomik ömrü/kullanım süresinin sonunda temizlenmesi maliyetinin teknolojiye gelecekte yaşanacak değişimler nedeniyle azalacağına inanabilir'* açıklaması yer almaktadır (Yetkin, 2013:107).

Aşağıda TMSK Kavramsal Çerçevesi, TMS 1, TMS 16, TMS 38, TMS 36, TMS 2 ve TMS 37 standartlarının kapsamına giren çevresel varlıklar, çevresel giderler, atık oluşum maliyetleri, çevresel borç karşılıkları ve koşullu çevresel borçların muhasebeleştirilmesi ve raporlanması ile ilgili konular ve bu konuların nasıl muhasebeleştirileceği ve raporlanacağı ile ilgili açıklamalar yer almaktadır. Parantez içerisinde ilgili kısım açıklaması yer almakta ve açıklama yapılırken bu kısımların TMSK Kavramsal Çerçevesi ve standartlardaki paragraf numaraları verilmiştir. İlgili açıklamalar şunlardır (Uluslan, 2010:90-95):

a) TMSK Kavramsal Çerçeve ve Çevre Muhasebesi: Bu çerçevede, finansal tablo kullanıcıların faydalanması amacıyla hazırlanıp sunulan mali tabloların uyacakları usul ve esaslar belirlenmektedir. TMSK Kavramsal Çerçevesi'nde mali tabloların hangi amaçla düzenlendiği, finansal tablolarda bulunan bilgilerin faydasını belirleyen nitelik ile ilgili özellikler, finansal tabloları oluşturan unsurların tanım, tahakkuk ve ölçüleme esasları ile sermaye ve sermayenin korunması kavramları gibi konular düzenlenmektedir. TMSK Kavramsal Çerçeve ve çevre muhasebesi arasında ilişki tespit edilen konular şunlardır (Uluslan, 2010:90-91):

- Çevre ile ilgili maliyetlerin dönem sonunda yayınlanan bireysel veya kapsamlı gelir tablosunda çevresel gider ya da aktifleştirilerek bilançoda çevresel varlık olarak mı raporlanacağı (TMSK Kavramsal Çerçevesi, paragraf 49 (a), 51, 53-59, 70 (b), 78-80, 83 (a) (b), 85-90, 94-98),
- Çevresel varlık şeklinde aktife kaydedilen çevresel maliyetin bundan sonra nasıl gider olarak kayıtlara alınacağı (TMSK Kavramsal Çerçevesi, paragraf 96)
- Çevresel borçların bilançoda çevresel borç karşılığı olarak mı yoksa bilanço dipnotlarında koşullu çevresel borç olarak mı sunulacağı (TMSK Kavramsal Çerçevesi, paragraf 49 (b), 60-64, 83 (a) (b), 85-88, 91) gibi konularda TMSK Kavramsal Çerçevesi'nde yer alan usul ve ilkeler dikkate alınacaktır.

Yukarıdaki bilgilere ek olarak; çevresel varlıklar, giderler ve borç karşılıklarının tahakkuk ettirilmesi için gerekli olan şartları taşıyıp taşımadıkları tespit edilirken ve şartları yerine getirmeleri durumunda mali tablolarda gösterilip gösterilmemeleri konularında karar verilirken TMSK Kavramsal Çerçevesi'nin 29 ve 30. paragraflarında yer alan önemlilik kavramı dikkate alınacaktır (Uluslan, 2010:91).

b) Finansal Tabloların Sunuluşu Standardı (TMS 1) ve Çevre Muhasebesi:

Finansal Tabloların Sunuluşu Standardı, 31.12.2015 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için uygulanabilmek amacıyla 16.01.2015 tarihinde Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayınlanmıştır. Standartlarda meydana gelebilecek herhangi bir değişime uyum sağlayabilmek için 13.08.2008 tarihinde bu standart güncellenip yayınlanmış ve bu tarihten sonra bazı değişiklikler yapıp son şekli Kamu Gözetimi Kurumu tarafından 12.11.2014 tarihinde verilerek yayınlanmıştır (Akdeniz, 2015:32). TMS 1 standardının amacı, işletmenin mali tablolarının önceki dönem ve diğer işletmelerin mali tablolarıyla karşılaştırılmasına imkan verecek şekilde sunulabilmesi için mali tabloların nasıl sunulması gerektiği ile alakalı genel kuralları, yapıyla ilgili açıklamaları ve içerikle ilgili gerekli olan asgari koşulları ortaya koymaktadır (TMS 1, madde 1).

Finansal Tabloların Sunuluşu Standardı, özellikle çevre muhasebesi uygulamalarına yön vermek amacıyla hazırlanan bir standart olmadığından, standartta çevre muhasebesi ile alakalı sınırlı düzenlemeler bulunmaktadır (Akdeniz, 2015:39). TMS 1 ile çevre muhasebesi arasında ilişki tespit edilen konular şunlardır (Uluslan, 2010:91):

- Çevresel varlıklar, giderler ve borç karşılıklarının finansal tablolarda ayrı başlıklar halinde sunulup sunulmayacağı (TMS 1, paragraf 29),
- Çevresel varlıklar ve borç karşılıkları ile çevresel giderler ve gelirlerin finansal tablolarda birbirleri ile mahsup edilerek veya edilmeden ayrı olarak sunulacağı (TMS 1, paragraf 32-35),
- Çevresel varlıklar, giderler ve borç karşılıklarıyla ilgili önceki dönem finansal tablolarda yer alan tutarlarla karşılaştırmalı olarak sunulacağı (TMS 1, paragraf 38-44) ve bu karşılaştırmalı sunuluşun değişebileceği durumların neler olduğu (TMS 1, paragraf 45-46),

- Çevresel varlıkların, giderlerin ve borç karşılıklarının sunuluşunda ve sınıflandırılmasında hangi durumlarda yenilik yapılacağı (TMS 1, paragraf 45-46),
- Çevresel varlıkların bilançoda dönen veya duran varlık olarak gösterilmesi (TMS 1, paragraf 66-68),
- Çevresel borç karşılıklarının bilançoda kısa ya da uzun vadeli olarak sunulup sunulmayacağı (TMS 1, paragraf 69-76),
- Çevresel giderlerin gelir tablosunda nasıl sunulması gerektiği (TMS 1, par. 87, 97-105) ve çevresel varlıklar, giderler ve borç karşılıklarıyla ilgili muhasebe politikalarının ve izleyen mali yılda çevresel varlıkların ve borç karşılıklarının defter değerlerinde önemli düzeltmelere sebep olmanın büyük risklerini taşıyan geleceğe yönelik temel varsayımlar ve tahminlerdeki belirsizliklerin ana kaynaklarıyla ilgili bilginin dipnotlarda açıklanması gerektiği (TMS 1, paragraf 117-133) gibi konularda TMS 1'deki ilkeler esas alınacaktır.

TMS 1 Finansal Tabloların Sunuluşu Standardında kısaca, çevresel varlık ve borçların, çevresel gelir ve giderlerin muhasebe uygulamaları içinde nasıl sunulması gerektiği ile ilgili bilgiler yer almaktadır (Akdeniz, 2015:40).

c) Maddi Duran Varlıklar Standardı (TMS 16) ve Çevre Muhasebesi: TMS 16, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından ilk olarak 31.12.2005 tarihinde yayınlanmıştır. Bu standart, Uluslararası Muhasebe Standartlarında meydana gelen değişime uyum sağlamak için 18.09.2014 tarihine kadar bazı değişiklikler geçirmiş ve 12.11.2014 tarihinde güncel halini alıp yürürlüğe girmiştir TMS 16, maddi duran varlıkların nasıl muhasebeleştirileceği, varlıkların defter değerinin tespit edilmesi, varlıklarla ilgili amortisman miktarları ve varlıkların değer düşüklüğü zararlarını kapsayan konuları kapsamaktadır (Akdeniz, 2015:39-40).

Bu standart, özellikle çevre muhasebesi uygulamalarına yön vermek amacıyla hazırlanan bir standart olmadığından, standartta çevre muhasebesi ile alakalı sınırlı düzenlemeler bulunmaktadır. TMS 16 ile çevre muhasebesi arasında ilişki tespit edilen konular şunlardır (Uluslararası, 2010:92-93):

- Çevresel maddi duran varlıkların maliyetinin hangi durumda varlık olarak mali tablolara yansıtılacağı (TMS 16, paragraf 7 (a) (b) - 10),
- Çevresel maddi duran varlıkların aktifleştirilmesinden sonra meydana gelen harcamalarının nasıl muhasebe kayıtlarına alınacağı (TMS 16, paragraf 12-14),
- Çevresel maddi duran varlıkların muhasebe kayıtlarına alındığı ilk aşamada maliyet değeri ile muhasebeleştirileceği (TMS 16, paragraf 15),
- Çevresel maddi duran varlıkların maliyetinin nelerden oluştuğu ve bu maliyetlerin nasıl ölçüleceği (TMS 16, paragraf 16-28),
- Çevresel maddi duran varlıkların muhasebe kayıtlarına alındığı ilk aşamadan sonra hangi değer ile mali tablolarla ilgili kişilere sunulacağı, bu değer neye göre belirlendiği ve nasıl muhasebe kayıtlarına alındığı (TMS 16, paragraf 29-42),
- Çevresel maddi duran varlıklar yıllar geçtikçe yıpranacağı için onlarla ilgili amortisman işlemlerinin yapılması, bu varlıkların amortisman kaydı yapılırken amortisman ne kadar tutarının tabi olacağı ve yararlı ömrünün tespit edilmesi ve hangi amortisman yönteminin kullanılacağı (TMS 16, paragraf 43-62),
- Kaybolan, değeri düşen ya da vazgeçilen çevresel maddi duran varlıklar için üçüncü kişilerden alınan tazminat tutarlarının nasıl muhasebe kayıtlarına alınacağı (TMS 16, paragraf 65-66),
- Çevresel maddi duran varlıkların bilançonun dışında bırakılması (TMS 16, paragraf 67-72) ve
- Çevresel maddi duran varlıklarla ilgili olarak mali tablo dipnotlarında yapılması gereken açıklamaların neler olacağı (TMS 16, paragraf 73-79) konusunda TMS 16'da yer alan kurallar dikkate alınacaktır.

d) Maddi Olmayan Duran Varlıklar Standardı (TMS 38) ve Çevre Muhasebesi: Maddi Olmayan Duran Varlıklar Standardı, ilk defa 17.03.2006 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. Bu tarihten sonra standartta değişiklikler yapılmış ve son halini 18.09.2014 tarihinde almıştır (Akdeniz, 2015:48). Maddi olmayan duran varlıkların nasıl muhasebeleştirilmesi gerektiği bu standartta belirtilir. Maddi olmayan

duran varlık, fiziksel özelliği bulunmayan soyut nitelikte olan bir varlıktır. TMS 38, bir işletmenin bir maddi olmayan duran varlığı sadece belirlenmiş bazı şartları sağlanmış olması durumunda muhasebeleştirilmesini zorunlu kılar. Ayrıca maddi olmayan duran varlıkların defter değerinin nasıl ölçüleceği ve bununla alakalı açıklamalar yine bu standartta yer alır. Maddi olmayan duran varlıkların nasıl muhasebeleştirileceğini kirlilik izinleri ve emisyon hakları karşılamaktadır. Çevre ile ilgili yapılan Ar-Ge hacamalarının muhasebeleştirilmesinde de TMS 38’de bulunan ilkeler dikkate alınacaktır (Uluslan, 2010:93).

Diğer standartlarda olduğu gibi bu standart da, özellikle çevre muhasebesi uygulamalarına yön vermek amacıyla hazırlanan bir standart olmadığından, standartta çevre muhasebesi ile alakalı sınırlı düzenlemeler bulunmaktadır (Akdeniz, 2015:53). TMS 38 ile çevre muhasebesi arasında ilişki tespit edilen konular şunlardır (Uluslan, 2010:93-94):

- Çevresel maddi olmayan duran varlıklarla ilgili maliyetlerin varlık olarak hangi durumlarda mali tablolara yansıtılacağı (TMS 38, paragraf 8-23),
- Çevre ile ilgili olarak yapılan Ar-Ge harcamalarının hangi durumda gider ya da varlık olarak muhasebe kayıtlarına alınacağı (TMS 38, paragraf 54-55, 57),
- Çevresel maddi olmayan duran varlıkların muhasebe kayıtlarına alındığı ilk aşamada maliyet değeriyle muhasebeleştirileceği (TMS 38, paragraf 24),
- Çevresel maddi olmayan duran varlıklarla ilgili maliyet kalemlerinin nelerden oluştuğu ve maliyet kalemlerini oluşturan bu varlıkların maliyetinin varlığın elde edildiği tarihteki gerçeğe uygun değer ölçülmesi (TMS 38, paragraf 25-67),
- Çevresel maddi olmayan duran varlıklarla ilgili yapılan harcamaların nasıl muhasebe kayıtlarına alınacağı (TMS 38, paragraf 68-71),
- Çevresel maddi olmayan duran varlıkların mali tablolarda ilk muhasebeleştirmeden sonra sunulacağı değer, bu değer neye göre belirlendiği ve nasıl muhasebe kayıtlarına alınacağı (TMS 38, paragraf 72-87),

- Çevresel maddi olmayan duran varlıkların faydalı ömrü, itfa yöntemi ve süresi ile kalıntı değerinin belirlenmesi ve gözden geçirilmesi (TMS 38, paragraf 88-110),
- Çevresel maddi olmayan duran varlıkların bilanço dışına alınması (TMS 38, paragraf 112-117) ve
- Mali tablo dipnotlarında yer alacak çevresel maddi olmayan duran varlıklarla ilgili hangi açıklamaların yapılması gerektiği (TMS 38, paragraf 118-127) gibi konularda TMS 38’de bulunan ilkeler dikkate alınacaktır.

e) Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardı (TMS 36) ve Çevre Muhasebesi:

Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardı, 31.12.2005 tarihinden sonra başlayan hesap dönemlerinde uygulanmak amacıyla ilk defa 18.03.2006 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanmıştır (TMS 36, paragraf 1). Bu standart bir varlığın defter değerinin incelenmesi, geri kazanılabilir tutarının tespit edilmesi, değer düşüklüğü zararının muhasebe kayıtlarına alınması, değer düşüklüğü zararının ne zaman iptal edileceği ve konuyla ilgili kamuoyuna hangi açıklamaların yapılacağını düzenler.

Çevresel varlıklarda zararların ölçümü şunlardan etkilenebilir (Langford, 1998:5):

- Kirliliğin giderilmesi, temizlik maliyetleri ve artan faiz giderleri ile sonuçlanması nedeniyle, varlığın gecikmeli bertarafı,
- İlgili teknolojideki gelişme veya mevzuattaki değişiklikler nedeniyle ortaya çıkabilecek belirsizlikler, ve
- Potansiyel alıcıları caydırmak ve daha sınırlı bir pazarla sonuçlanmak.

Bu standart da, özellikle çevre muhasebesi uygulamalarına yön vermek amacıyla hazırlanan bir standart olmadığından, standartta çevre muhasebesi ile alakalı sınırlı düzenlemeler bulunmaktadır.

TMS 38 ile çevre muhasebesi arasında ilişki tespit edilen konular şunlardır (Uluslan, 2010: 94):

- Çevresel varlığın herhangi bir değer düşüklüğüne uğrayıp uğramadığının saptanması (TMS 36, paragraf 8-17),
- Çevresel varlıkla alakalı geri kazanılabilir tutarının ölçülmesi (TMS 36, paragraf 18-57),

- Çevresel varlıkla ilgili değer düşüklüğü zararının ölçülmesi ve muhasebeleştirilmesi (TMS 36, paragraf 58-108),
- Değeri düşmüş çevresel varlıkla ilgili önceki dönemlerde muhasebe kayıtlarına alınmış bir değer düşüklüğünün kısmen veya tamamen ortadan kalkıp kalkmadığının tespit edilmesi ve ortadan kalktığına kanaat getirilen değer düşüklüğü ile ilgili zararın iptal edilmesi ve muhasebeleştirilmesi (TMS 36, paragraf 109-116) ve
- Çevresel varlıklarla ilgili ortaya çıkan değer düşüklüğü zararları ve bu zararların iptal edilmesine ilişkin kamuoyuna açıklanması gereken bilgiler (TMS 36, paragraf 126-133) gibi konularda TMS 36'da yer alan ilkeler dikkate alınacaktır.

f) Stoklar Standardı (TMS 2) ve Çevre Muhasebesi: Stoklar Standardı 31.12.2005 tarihinden sonra başlanan hesap dönemlerinde uygulanma amacıyla ilk defa 15.01.2005 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanmıştır (TMS 2, paragraf 1). Bu standart stoklarla ilgili muhasebe işlemlerinin nasıl olması gerektiğini açıklar. Ayrıca bu standartta stokların bir varlık olarak muhasebe kayıtlarına alınmasında, kullanılmasında ve elden çıkarılması aşamasında gerçekleşen gelirler ile karşılaştırılacak olan ilgili maliyetin tespit edilmesi, stokların net gerçekleştirilebilir değerinin ölçümü ve bu değerle muhasebe kayıtlarına alınması, stok maliyetlerinin oluşumu, içeriği ve uygulanacak stok değerlendirme yöntemleri ile ilgili bilgi sunar. TMS 2 atıklar standardında atıkların nasıl muhasebeleştirileceği ve bunlarla ilgili kamuoyuna yapılacak açıklamalara dair açık bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak, TMS 2 atıklar standardı paragraf 16 (a) (b) (d)'de normalin üzerinde gerçekleşen ilk madde ve malzeme (fire ve kayıplar), işçilik ve diğer üretim maliyetleri, bir sonraki üretim aşaması için zorunlu olanlar dışında depolama giderleri ve satış giderlerinin stokların maliyetine eklenmeden önce ortaya çıktıkları dönemin gideri olarak muhasebeleştirileceği belirtilmiştir. Bu paragrafta yer alan fire ve kayıpların atıkları da içine aldığı düşünülürse, normal sınırlar içinde kalan atık oluşum maliyetleri üretim maliyetine eklenecek ve normalin üstünde olan atık oluşum maliyetleri ise doğrudan dönem gideri olarak muhasebeleştirilecektir. Bu standartta atıkların depolanması ve satışıyla ilgili olarak yapılan giderler de ilgili dönemin gideri olarak kaydedilir. Ayrıca, TMS 2 paragraf 38'de yer alan açıklamalarda normalin

üzerinde gerçekleşen yani gider kaydedilen atık oluşum maliyetleri mali tablo dipnotlarında açıklanacaktır (Uluslan, 2010:94-95).

g) Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar Standardı (TMS 37) ve Çevre Muhasebesi: Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar Standardı 31.12.2005 tarihinden sonra başlayan hesap dönemlerinde uygulanmak amacıyla ilk defa 15.02.2006 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanmıştır (TMS 37, paragraf 1). Karşılıkların muhasebeleştirilmesi ve ölçülmesi ve koşullu yükümlülüklerin açıklanması, çevresel sorunların finansal raporlama üzerinde etkili olabileceği ana alanlardandır (Langford, 1998:6). Bu standart uygun muhasebeleştirme ölçütleri ve ölçüm esaslarının karşılıklar, koşullu borçlar ve koşullu varlıklara uygulanmasını ve mali tablo kullanıcılarının bunların nitelikleri, zamanlamaları ve tutarlarını anlamalarını sağlamak için lazım olan bilgilerin mali tablo eklerinde açıklanması ile ilgili konuları düzenler (Uluslan, 2010:95).

Bir karşılık olması durumunda, açıklama, herhangi bir harcama için beklenen zamanlamayı, ilgili belirsizliklerin bir göstergesi ve beklenen geri ödeme miktarını içerir. Şarta bağlı yükümlülük durumunda, tahmin edilen finansal etki, ilgili belirsizlikler ve herhangi bir geri ödeme olasılığı sadece uygulanabilir olduğunda açıklanmalıdır. Pek çok çevre yükümlülüğünün uzun vadede ortaya çıkması ve dolayısıyla gelecekteki mevzuat konusundaki belirsizlikler, ihtiyaç duyulacak temizliğin kapsamı ve zamanlaması ve mevcut teknoloji nedeniyle belirlenmesi güç olmaktadır. Bu gibi durumlarda, koşullu bir çevresel sorumluluğun varlığının en azından açıklanması önemlidir (Langford, 1998:6-7).

Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar Standardı gereği, işletmeler faaliyetleri sırasında mevcut yasalara uymamaları sonucu çevreye verilen zararları için katlanılacak cezalara ve temizleme maliyetlerine karşılık ayırmaktadırlar.

TMS 37 ile çevre muhasebesi arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır. Bugün işletmeler bir taraftan doğal çevreyi korumak için ceza, tazminat gibi yasal düzenlemelerle karşılaşmakta, bir taraftan da sosyal sorumluluk kavramı gereği bazı yükümlülüklerden sorumlu olmaktadır. Bu iki durumda da TMS 37’de bulunan düzenlemeler dikkate alınmaktadır (Akdeniz, 2015:54-55).

TMS 37 ile çevre muhasebesi arasında ilişki tespit edilen konular şunlardır (Ulusan, 2010: 95):

- Çevreyle ilgili yapılan borçların çevresel borç karşılığı olarak hangi durumlarda mali tablolara yansıtılacağı veya koşullu çevresel borç olarak dipnotlarda açıklanacağı (TMS 37, paragraf 14-30),
- Çevresel borç karşılığı olarak muhasebe kayıtlarına alınan tutarın ölçülmesi (TMS 37, paragraf 36-51),
- Çevreyle ilgili zarar verilen varlıkların elden çıkarılması sonrasında elde edilecek olan kazançların muhasebe kayıtlarına alınması (TMS 37, paragraf 52),
- Bir çevresel borç karşılığı ile ilgili yükümlülüğün yerine getirilmesi için lazım olan harcamaların bir kısmının veya tamamının diğer bir taraf tarafından ödenmesi beklendiği zaman ilgili tazminatın ne zaman ve nasıl muhasebe kayıtlarına alınacağı (TMS 37, paragraf 53-58),
- Çevresel borç karşılıklarının bilanço tarihi itibarıyla gözden geçirilmesi ile düzeltilmesi, karşılıkların iptal edilmesi ve kullanımı (TMS 37, paragraf 59-62) ile
- Çevresel borç karşılıkları ve koşullu çevresel borçlar ile ilgili kamuoyuna yapılması gereken açıklamalar (TMS 37, paragraf 84-92) gibi konularda TMS 37’de bulunan ilkeler dikkate alınacaktır.

h) Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi ve Devlet Yardımlarının Açıklanması Standardı (TMS 20) ve Çevre Muhasebesi: Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi ve Devlet Yardımlarının Açıklanması Standardı 31.12.2005 tarihinden sonra başlayan hesap dönemlerinde uygulanmak amacıyla ilk defa 01.11.2005 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanmıştır (TMS 20, paragraf 1). Bu standardın amacı, devlet teşviklerinin muhasebeleştirilmesi ve açıklanması ile diğer şekillerdeki devlet yardımlarının açıklanmasıdır (TMS 20, madde 1). TMS 20, işletmelerin temiz enerji ve teknoloji kullanmaları sonucu elde edebileceği devlet teşviklerinin muhasebe kayıtlarına alınması ve raporlanmasına ilişkin hususları içermektedir.

Bu standart da, diğerk standartlarda olduğu gibi özellikle çevre muhasebesi uygulamalarına yön vermek amacıyla hazırlanmadığı için, standartta çevre muhasebesi ile alakalı sınırlı düzenlemeler bulunmaktadır.

İşletmelerin faaliyetleri sırasında çevreyi daha az kirletip koruma, atıklarının kontrol edilmesi gibi konulara dikkat etmesi neticesinde devlet tarafından verilen teşviklerin muhasebe kayıtlarına alınması esnasında TMS 20’de yer alan hükümler esas alınacaktır. Devletler, temiz enerji ve teknoloji kullanımını teşvik etmekte, bunlara dikkat edip çevreye karşı duyarlı teknikler kullanan işletmelere ödüller vermektedirler (Akdeniz, 2015:63).

Yukarıda görüldüğü gibi doğrudan çevre muhasebesiyle alakalı bir standart olmadığı için bu konuda yazılacak olan “Çevresel Muhasebe Standardı”nın amacı aşağıda belirtildiği şekilde tasarlanmalıdır:

“Amaç;

Oluşturulacak standardın amacı, çevresel olumsuz etkilere sahip olan işletmelerin, bu etkiler sonucunda oluşacak maliyetlerinin ve giderlerinin mamul maliyetlerine yüklenmesi ve muhasebeleştirilmesi ile ilgili muhasebe uygulamaları ve politikalarını belirlemektir. Oluşturulacak standart, işletmede, çevresel etki oluşturacak bir olayın ve bu etki için bir faaliyetin oluşması durumunda hesaplamayı ve muhasebeleştirmeyi zorunlu kılar. Ayrıca muhasebe işlemleri sürecinde kullanılacak olan değerin nasıl ölçüleceğini belirleyip, çevresel etkilerle ilgili oluşabilecek özel durumların sistematüğini oluşturmak için standart hazırlanmalıdır.”

Bu konuda yazılacak olan “Çevresel Muhasebe Standardı”nın kapsamı ise aşağıda belirtildiği şekilde tasarlanmalıdır:

“Kapsam

- Çevresel maliyetler
- Çevresel maliyetlerin aktifleştirilmesi ya da giderleştirilmesi
- Çevresel kaynaklarda meydana gelen artış ve azalışların finansal etkileri
- Çevresel etkilerin muhasebeleştirilmesi
- Çevresel çıktıların finansal tablolara etkileri

- Önceki dönemlerde oluşmuş ancak etkileri sonradan ortaya çıkan çevresel faaliyetlerin önceki dönem finansal tablolara etkilerinin düzeltilme esasları
- Çevresel etkiye sahip bilgilerin raporlanması
- İşletmelerin çevresel olumsuz etkilerinin ortadan kaldırılmasında performanslarının artmasına katkıda bulunmak
- Çevre ile ilgili katlanılan fedakarlıkların belirlenmesinde kullanılacak ilkelerin belirlenmesi”

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.1. MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ BAĞLAMINDA ÇEVRE MUHASEBESİNİN TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARI (TMS) / TÜRKİYE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI (TFRS) AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİNE İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA

Çalışmanın bu bölümünde Malatya Organize Sanayi Bölgesi'nde faaliyet gösteren işletmelerin yapısal özelliklerini, muhasebe bilgi sistemlerini, çevresel konulara yaklaşımlarını, çevre muhasebesinin TMS / TFRS'ye açısından değerlendirilmesini tespit etmek amacıyla yapılan araştırmanın sonuçları değerlendirilmektedir.

4.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırmanın amacı Malatya Organize Sanayi Bölgesi'nde faaliyette bulunan işletmelerin muhasebe bilgi sistemleri içerisinde çevreye verdikleri önemi inceleyip, çevresel muhasebelerini TMS / TFRS açısından değerlendirmektir.

4.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmaya dahil edilen işletmelerin seçilmesi, anket formlarının hazırlanması ve cevaplandırılması, cevaplanan anket formlarının değerlendirilmesi verilerin analiz edilmesinde kullanılan yöntemler hakkında bilgi verilmektedir. Anket formlarının %80'lik kısmı yüz yüze anket yöntemiyle, %20'lik kısmı ise işletmede çalışan muhasebe meslek mensuplarına e-posta atılarak cevaplandırılmıştır.

4.3.1. Araştırmaya Dahil Edilen İşletmelerin Seçilmesi

Araştırmaya dahil edilen işletmeler Malatya Organize Sanayi Bölgesi'nde faaliyette bulunan işletmeler olarak belirlenmiştir. Bu bölgede aktif olarak faaliyette bulunan toplam 298 işletme bulunmaktadır. Faaliyet alanları ve çevresel etkileri düşünülerek bu işletmelerden 50 tanesine anket uygulaması yapılmış ve gerekli veriler elde edilmiştir.

4.3.2. Anket Formunun Hazırlanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan anket formu hazırlanırken literatür araştırması yapılmış ve sorular oluşturulurken bu konuda daha önce yapılan

anket formları dikkate alınmıştır. Araştırmamızda anket soruları hazırlanırken Hüseyin Dalğar - İsmail Çelik - Mustafa Mortaş (Dalğar vd, 2011), Fikret Otlu – Ayça Kaya (Otlu ve Kaya 2010), Ezgi Akar (Akar, 2016) çalışmalarından yararlanılmıştır. Anket formunda 76 adet soru bulunmaktadır. Anket soruları oluşturulurken 5’li likert (1: Kesinlikle Katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Fikrim Yok, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle Katılıyorum) cevaplarından oluşan ve 1 ile 5 arasında değerlendirilen bir ölçek kullanılmıştır.

Anket formu üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde anket yapılan işletmelere ilişkin bilgilerin yer aldığı 5 soru, ikinci bölümde çevresel maliyetlere sahip işletmelerde çalışan muhasebe meslek mensubuna yönelik 6 soru bulunmaktadır. Üçüncü bölümde ise muhasebe bilgi sistemine yönelik 24 soru, çevresel değerlere yönelik 25 soru ve TMS / TFRS’ye yönelik 16 soru olmak üzere toplamda 76 soru bulunmaktadır. Veri toplama aracı olarak kullanılan anket formu Ek-1’de sunulmuştur.

4.3.3. Verilerin Analiz Edilmesinde Kullanılan Yöntemler

Geri dönen anket formlarındaki cevaplar ise kodlanarak “SPSS (Statistical Package For Social Sciences-Sosyal Bilimler için İstatistik Paketi) for Windows Sürümü” kullanılarak değerlendirilmiştir. Anket yolu ile elde edilen veriler Frekans Analizi ve Korelasyon Analizi yöntemlerine tabi tutulmuştur.

4.4. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

Araştırmada test edilecek hipotezler şunlardır:

H₁: Muhasebe bilgi sisteminin önemi ile muhasebe bilgi sisteminin temel yapısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₂: Muhasebe bilgi sisteminin önemi ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden raporlama arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₃: Muhasebe bilgi sisteminin önemi ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden haberleşme arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₄: Muhasebe bilgi sisteminin önemi ile TMS / TFRS ve çevre muhasebesi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₅: Muhasebe bilgi sisteminin temel yapısı ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden donanım arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₆: Muhasebe bilgi sisteminin temel yapısı ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden raporlama arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₇: Muhasebe bilgi sisteminin temel yapısı ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden haberleşme arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₈: Muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden donanım ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden raporlama arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₉: Muhasebe bilgi sisteminin önemi ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden personel arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₁₀: Muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden donanım ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden haberleşme arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₁₁: Muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden raporlama ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden haberleşme arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₁₂: TMS / TFRS' nin önemi ve niteliği ile muhasebe bilgi sisteminin önemi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₁₃: TMS / TFRS' nin önemi ve niteliği ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden donanım arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₁₄: Muhasebe bilgi sisteminin temel yapısı ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden personel arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₁₅: TMS / TFRS' nin önemi ve niteliği ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden raporlama arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₁₆: TMS / TFRS' nin önemi ve niteliği ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden haberleşme arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₁₇: TMS / TFRS' nin önemi ve niteliği ile TMS / TFRS'nin Uluslararası Muhasebe Standartları ile uyumu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₁₈: TMS / TFRS ve Çevre Muhasebesi ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden personel arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₁₉: TMS / TFRS ve Çevre Muhasebesi ile muhasebe bilgi sisteminin temel yapısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

4.5. ARAŞTIRMA SONUÇLARI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde araştırma sonucu elde edilen sonuçlar verilir değerlendirilecektir.

4.5.1. Frekans Analizi ve Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Bu bölümde araştırma sonuçları frekans analizine tabi tutulup değerlendirilecektir.

4.5.1.1. Araştırmaya Katılan İşletmelere İlişkin Genel Bilgiler

Bu bölümde araştırmaya katılan işletmelerin faaliyette buldukları sektör, faaliyet süreleri, işletmede çalışan personel sayısı, işletmelerin çevre ile ilgili bir belgeye sahip olup olmadıkları, işletmelerin çevresel maliyetleri değerlendirilecektir.

4.5.1.1.1. İşletmelerin Faaliyette Bulunduğu Sektörler

Ankete katılan işletmelerin faaliyette buldukları sektörler incelendiğinde %32'si gıda, %24'ü tekstil, %8'ı mobilya,%10'u inşaat, %2'si otomotiv, %24'ü de diğer sektörlerde bulunmaktadır. İşletmelerin faaliyette buldukları sektörlerle göre dağılımı Tablo 8'de görülmektedir.

Tablo 8. İşletmelerin Faaliyette Buldukları Sektör

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Gıda	16	32,0	32,0	32,0
Tekstil	12	24,0	24,0	56,0
Mobilya	4	8,0	8,0	64,0
İnşaat	5	10,0	10,0	74,0
Otomotiv	1	2,0	2,0	76,0
Diğer	12	24,0	24,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

4.5.1.1.2. İşletmelerin Faaliyet Süreleri

Ankete katılan işletmelerin faaliyet süreleri incelendiğinde %20'si 1-5 yıl, %20'si 6-10 yıl, %20'si 10-15 yıl, %18'i 16-20 yıl, %20'si 25 ve üzeri yıldır. Muhasebe meslek mensuplarının %2'si bu soruya cevap vermemiştir. İşletmelerin faaliyet süreleri Tablo 9'da görülmektedir.

Tablo 9. İşletmelerin Faaliyet Süreleri

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
1-5 yıl	10	20,0	20,4	20,4
6-10 yıl	10	20,0	20,4	40,8
10-15yıl	10	20,0	20,4	61,2
16-20yıl	9	18,0	18,4	79,6
25 ve üzeri	10	20,0	20,4	100,0
Toplam	49	98,0	100,0	
Eksik Veri	1	2,0		
Toplam	50	100,0		

4.5.1.1.3. İşletmede Çalışan Personel Sayısı

Ankete katılan işletmelerde çalışan personel sayısı incelendiğinde %6'sı 0-9 kişi, %40'ı 10-49 kişi, %22'si 50-249 kişi, %32'si 250 ve üzeridir. İşletmelerde çalışan personel sayısı Tablo 10'da görülmektedir.

Tablo 10. İşletmede Çalışan Personel Sayısı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
0-9 kişi	3	6,0	6,0	6,0
10-49 kişi	20	40,0	40,0	46,0
50-249 kişi	11	22,0	22,0	68,0
250 ve üstü	16	32,0	32,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

4.5.1.1.4. İşletmelerin Belgelerinin Olup Olmadığı

Ankete katılan işletmelerin çevre ile ilgili bir belgeye sahip olup olmadıkları incelendiğinde %72'sinin belgeye sahip olduğu, %28'inin belgeye sahip olmadığı ortaya çıkmıştır. İşletmelerin belgelerinin olup olmadığı Tablo 11'de görülmektedir.

Tablo 11. İşletmelerin Belgeleri Var mı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Var	36	72,0	72,0	72,0
Yok	14	28,0	28,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

4.5.1.1.4.1. İşletmelerin ISO 9000 Belgesine Sahip Olup Olmadığı

Uluslararası Standardizasyon Teşkilatı (ISO) tarafından 1987 yılında hazırlanan ISO 9000 Standardı bir kalite sistem standardıdır. ISO 9000 kalite yönetim sistemi, dünya çapında hem büyük çapta hem de küçük çapta organizasyonlarda kullanılmaktadır. ISO 9000 , bir işletme ya da kuruluşta müşteri istek ve taleplerini en iyi şekilde karşılayarak işletmenin performansını iyileştirmede etkili olduğu kanıtlanmıştır (Saad ve Asaad, 2015:380).

Ankete katılan işletmelerin ISO 9000'e sahip olup olmadıkları incelendiğinde %64'ünün ISO 9000'e sahip olduğu, %36'sının ISO 9000'e sahip olmadığı ortaya çıkmıştır. İşletmelerin ISO 9000'e sahip olup olmadığı Tablo 12'de görülmektedir.

Tablo 12. İşletmelerin ISO 9000 Belgesine Sahip Olup Olmadığı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Var	32	64,0	64,0	64,0
Yok	18	36,0	36,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

4.5.1.1.4.2. İşletmelerin ISO 9001 Belgesine Sahip Olup Olmadığı

ISO 9001 Standardı da bir kalite sistem standardıdır. İşletmelerde müşteri memnuniyetini artırmayı amaçlar.

Ankete katılan işletmelerin ISO 9001'e sahip olup olmadıkları incelendiğinde %2'sinin ISO 9001'e sahip olduğu, %98'inin ISO 9001'e sahip olmadığı ortaya çıkmıştır. İşletmelerin ISO 9001'e sahip olup olmadığı Tablo 13'de görülmektedir.

Tablo 13. ISO 9001 Belgesine Sahip Olup Olmadığı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Var	1	2,0	2,0	2,0
Yok	49	98,0	98,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

4.5.1.1.4.3. İşletmelerin ISO 14000 Belgesine Sahip Olup Olmadığı

ISO 14000 Standardı, en yaygın kabul gören çevre yönetim standardıdır. İşletmelerde çevresel performansların izlenmesi ve çevre ile ilgili faaliyetlerin sürekli olarak iyileştirilmesi timeline dayanır.

Ankete katılan işletmelerin ISO 14000'e sahip olup olmadıkları incelendiğinde %28'inin ISO 14000'e sahip olduğu, %72'sinin ISO 14000'e sahip olmadığı ortaya çıkmıştır. İşletmelerin ISO 14000'e sahip olup olmadığı Tablo 14'de görülmektedir.

Tablo 14. ISO 14000 Belgesine Sahip Olup Olmadığı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Var	14	28,0	28,0	28,0
Yok	36	72,0	72,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

4.5.1.1.4.4. İşletmelerin ISO 18000 Belgesine Sahip Olup Olmadığı

ISO 18000 , iş sağlığı ve güvenliği standardıdır. İşletmelerde çalışan personelin sağlığına ve güvenliğine dikkat edilmesi gerektiğini içerir.

Ankete katılan işletmelerin ISO 18000'e sahip olup olmadıkları incelendiğinde %24'ünün ISO 18000'e sahip olduğu, %76'sının ISO 18000'e sahip olmadığı ortaya çıkmıştır. İşletmelerin ISO 18000'e sahip olup olmadığı Tablo 15'de görülmektedir.

Tablo 15. ISO 18000 Belgesine Sahip Olup Olmadığı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Var	12	24,0	24,0	24,0
Yok	38	76,0	76,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

4.5.1.1.4.5. İşletmelerin ISO 22000 Belgesine Sahip Olup Olmadığı

ISO 22000, gıda güvenliği yönetim sistemleri standardıdır.

Ankete katılan işletmelerin ISO 22000'e sahip olup olmadıkları incelendiğinde %4'ünün ISO 22000'e sahip olduğu, %96'sının ISO 22000'e sahip olmadığı ortaya çıkmıştır. İşletmelerin ISO 22000'e sahip olup olmadığı Tablo 16'da görülmektedir

Tablo 16. ISO 22000 Belgesine Sahip Olup Olmadığı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Var	2	4,0	4,0	4,0
Yok	48	96,0	96,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

4.5.1.1.4.6. İşletmelerin ISO 16949 Belgesine Sahip Olup Olmadığı

ISO 16949, otomotiv sektörüne yönelik kalite yöntemleri sistemidir.

Ankete katılan işletmelerin ISO 16949'a sahip olup olmadıkları incelendiğinde %2'sinin ISO 16949'a sahip olduğu, %98'inin ISO 16949'a sahip olmadığı ortaya çıkmıştır. İşletmelerin ISO 16949'a sahip olup olmadığı Tablo 17'de görülmektedir.

Tablo 17. ISO 16949 Belgesine Sahip Olup Olmadığı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Var	1	2,0	2,0	2,0
Yok	49	98,0	98,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

4.5.1.1.4.7. İşletmelerin ISO 27001 Belgesine Sahip Olup Olmadığı

ISO 27001, bilgi güvenliği yönetim sistemidir. Kurumsal bilgilerin güvenliğinin sağlanması için kullanılır.

Ankete katılan işletmelerin ISO 27001'e sahip olup olmadıkları incelendiğinde %2'sinin sahip olduğu, %98'inin sahip olmadığı ortaya çıkmıştır. İşletmelerin ISO 27001'e sahip olup olmadığı Tablo 18'de görülmektedir.

Tablo 18. ISO 27001 Belgesine Sahip Olup Olmadığı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Var	1	2,0	2,0	2,0
Yok	49	98,0	98,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

4.5.1.1.4.8. İşletmelerin ISO 50001 Belgesine Sahip Olup Olmadığı

ISO 50001, enerji yönetim standardıdır. İşletmelerin enerji verimliliğini yükseltmek için kullanılır.

Ankete katılan işletmelerin ISO 50001'e sahip olup olmadıkları incelendiğinde

%2'sinin sahip olduğu, %98'inin sahip olmadığı ortaya çıkmıştır. İşletmelerin ISO 50001'e sahip olup olmadığı Tablo 19'da görülmektedir.

Tablo 19. ISO 50001 Belgesine Sahip Olup Olmadığı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Var	1	2,0	2,0	2,0
Yok	49	98,0	98,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

4.5.1.1.4.9. İşletmelerin Diğer Belgelere Sahip Olup Olmadığı

Ankete katılan işletmelerin %16'sının başka belgesinin olduğu, %84'ünün ise başka belgesinin olmadığı ortaya çıkmıştır. Sonuçlar Tablo 20'de görülmektedir.

Tablo 20. İşletmelerin Diğer Belgelere Sahipliği

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Var	8	16,0	16,0	16,0
Yok	42	84,0	84,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

4.5.1.1.5. İşletmelerin Çevresel Maliyetlere Sahip Olup Olmadığı

Ankete katılan işletmelerin çevresel maliyetlere sahip olup olmadıklarının analizi Tablo 21'de verilmiştir.

Tablo 21. Çevresel Maliyetlere Sahip Olup Olmama

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Var	36	72,0	76,6	76,6
Yok	11	22,0	23,4	100,0
Toplam	47	94,0	100,0	
Eksik veri	3	6,0		
Toplam	50	100,0		

Ankete katılan işletmelerin %72'sinin çevresel maliyetlerinin olduğu, %22'sinin çevresel maliyetlerinin olmadığı ortaya çıkmıştır. Muhasebe meslek mensuplarının %6'sı bu soruya cevap vermemiştir.

4.5.1.2. Araştırmaya Katılan İşletmelerin Muhasebe Meslek Mensubu'na İlişkin Genel Bilgiler

Bu bölümde araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının kaç yaşında oldukları, cinsiyetleri, eğitim durumları, işletmedeki görev süreleri, muhasebe mesleğindeki tecrübeleri, bağımsız denetçi belgesine sahip olup olmadıkları tespit edilmeye çalışılmıştır.

4.5.1.2.1. Muhasebe Meslek Mensubunun Yaşı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının yaşı ile ilgili bilgiler Tablo 22'de verilmiştir.

Tablo 22. Muhasebe Meslek Mensubunun Yaşı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
26-35	29	58,0	58,0	58,0
36-45	13	26,0	26,0	84,0
46-55	8	16,0	16,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının %58'i 26-35, % 26'sı 36-45, %16'sı 46-55 yaş aralığındadır.

4.5.1.2.2. Muhasebe Meslek Mensubunun Cinsiyeti

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının cinsiyetine ilişkin bilgilerin analizi Tablo 23'de verilmiştir.

Tablo 23. Muhasebe Meslek Mensubunun Cinsiyeti

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Bay	36	72,0	72,0	72,0
Bayan	14	28,0	28,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının %72'si bay, %28'i bayandır.

4.5.1.2.3. Muhasebe Meslek Mensubunun Eğitim Durumu

Ankete katılan muhasebe meslek mensubunun eğitim durumu ile ilgili bilgilerin analizi Tablo 24'de verilmiştir.

Tablo 24. Muhasebe Meslek Mensubunun Eğitim Durumu

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Lise	14	28,0	28,0	28,0
Önlisans	4	8,0	8,0	36,0
Lisans	28	56,0	56,0	92,0
Yüksek Lisans	4	8,0	8,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Ankete katılan muhasebe meslek mensubunun %28'i lise, %8'i önlisans, %56'sı lisans, %8'i yüksek lisans mezunudur.

4.5.1.2.4. Muhasebe Meslek Mensubunun İşletmedeki Görev Süresi

Ankete katılan muhasebe meslek mensubunun işletmedeki görev sürelerinin analizi Tablo 25'de verilmiştir.

Tablo 25. Muhasebe Meslek Mensubunun İşletmedeki Görev Süresi

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
1-5 yıl	21	42,0	42,9	42,9
6-10 yıl	16	32,0	32,7	75,5
10-15 yıl	4	8,0	8,2	83,7
16-20 yıl	7	14,0	14,3	98,0
25 ve üzeri	1	2,0	2,0	100,0
Toplam	49	98,0	100,0	
Eksik Veri	1	2,0		
Toplam	50	100,0		

Ankete katılan muhasebe meslek mensubunun işletmedeki görev süreleri incelendiğinde %42'sinin 1-5 yıl, %32'sinin 6-10 yıl, %8'inin 10-15 yıl, %14'ünün 16-20 yıl, %2'sinin 25 ve üzeri yıl olduğu ortaya çıkmıştır. Muhasebe meslek mensuplarının %2'si bu soruya cevap vermemiştir.

4.5.1.2.5. Muhasebe Meslek Mensubunun Muhasebe Mesleğindeki Tecrübesi

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğindeki tecrübesi analizi Tablo 26'da verilmiştir.

Tablo 26. Muhasebe Meslek Mensubunun Muhasebe Mesleğindeki Tecrübesi

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
1-5 yıl	8	16,0	16,0	16,0
6-10 yıl	13	26,0	26,0	42,0
10-15 yıl	15	30,0	30,0	72,0
16-20 yıl	8	16,0	16,0	88,0
25 ve üzeri	6	12,0	12,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğindeki tecrübesi incelendiğinde %16'sının 1-5 yıl, %26'sının 6-10 yıl, %30'unun 10-15 yıl, %16'sının 16-20 yıl, %12'sinin 25 ve üzeri yıl olduğu ortaya çıkmıştır.

4.5.1.2.6. Muhasebe Meslek Mensubunun Bağımsız Denetçi Belgesinin Olup Olmadığı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetçi belgesine sahip olup olmadıklarının analizi Tablo 27'de verilmiştir

Tablo 27. Muhasebe Meslek Mensubunun Bağımsız Denetçi Belgesinin Olup Olmadığı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Var	7	14,0	14,0	14,0
Yok	43	86,0	86,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetçi belgesine sahip olup olmadıkları incelendiğinde %14'ünün bağımsız denetçi belgesinin olduğu, %86'sının olmadığı ortaya çıkmıştır.

4.5.1.3. Muhasebe Bilgi Sistemi, Çevresel Değerler ve TMS / TFRS 'ye İlişkin Bilgiler

Bu bölümde muhasebe bilgi sistemi, çevresel değerler ve çevre muhasebesi, TMS / TFRS'ye ilişkin sorular sorulmuş ve çıkan sonuçlar değerlendirilmiştir.

4.5.1.3.1. “ Çevre konuları işletme için ayrı bir maliyet unsurudur” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 28'de verilmiştir.

Tablo 28. “Çevre konuları işletme için ayrı bir maliyet unsurudur” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	6	12,0	12,0	12,0
Katılmıyorum	31	62,0	62,0	74,0
Kesinlikle Katılıyorum	13	26,0	26,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Çevre konularının işletme için ayrı bir maliyet unsuru olduğu görüşüne katılımcıların %12'si kesinlikle katılmadıklarını, %62'si katıldıklarını, %26'sı kesinlikle katıldıklarını belirtmişlerdir.

4.5.1.3.2. “Çevre koruma çalışmaları işletmelere rekabet üstünlüğü sağlamaktadır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 29'da verilmiştir.

Tablo 29. “Çevre koruma çalışmaları işletmelere rekabet üstünlüğü sağlamaktadır.”
Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	1	2,0	2,0	2,0
Katılmıyorum	11	22,0	22,0	24,0
Fikrim Yok	5	10,0	10,0	34,0
Katılıyorum	24	48,0	48,0	82,0
Kesinlikle Katılıyorum	9	18,0	18,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Çevre koruma çalışmalarının işletmelere rekabet üstünlüğü sağladığı görüşüne katılımcıların %2'si kesinlikle katılmadıklarını, %22'si katılmadıklarını, %10'u fikrinin olmadığını, %48'si katıldıklarını, %18'i kesinlikle katıldıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun bu görüşe katılması olumsuzluk olmadığını gösterir.

4.5.1.3.3. “Çevre muhasebesi kullanımı yeni bir muhasebe sistemi oluşturulması olarak algılanmalıdır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 30’da verilmiştir.

Tablo 30. “Çevre muhasebesi kullanımı yeni bir muhasebe sistemi oluşturulması olarak algılanmalıdır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	2	4,0	4,0	4,0
Katılmıyorum	6	12,0	12,0	16,0
Fikrim Yok	15	30,0	30,0	46,0
Katılıyorum	25	50,0	50,0	96,0
Kesinlikle Katılıyorum	2	4,0	4,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Çevre muhasebesi kullanımının yeni bir muhasebe sistemi oluşturulması olarak algılanması görüşüne katılımcıların %4’ü kesinlikle katılmadıklarını, %12’si katılmadıklarını, %30’u fikrinin olmadığını, %50’si katıldıklarını, %4’ü kesinlikle katıldıklarını belirtmişlerdir.

4.5.1.3.4. “Çevre muhasebesi uygulamalarında bazı sorunlarla karşılaşmaktadır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 31’de verilmiştir.

Tablo 31. “Çevre muhasebesi uygulamalarında bazı sorunlarla karşılaşılmaktadır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	2	4,0	4,0	4,0
Katılmıyorum	4	8,0	8,0	12,0
Fikrim Yok	19	38,0	38,0	50,0
Katılıyorum	21	42,0	42,0	92,0
Kesinlikle Katılıyorum	4	8,0	8,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Çevre muhasebesi uygulamalarında bazı sorunlarla karşılaşıldığı görüşüne katılımcıların %4’ü kesinlikle katılmadıklarını, %8’i katılmadıklarını, %38’i fikrinin olmadığını, %42’si katıldıklarını, %8’i kesinlikle katılmadıklarını belirtmiştir.

4.5.1.3.5. “Çevre muhasebesi uygulamalarında devletin, yerel idarelerin desteği artırılmalıdır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 32’de verilmiştir.

Tablo 32. “Çevre muhasebesi uygulamalarında devletin, yerel idarelerin desteği artırılmalıdır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	1	2,0	2,0	2,0
Katılmıyorum	2	4,0	4,0	6,0
Fikrim Yok	2	4,0	4,0	10,0
Katılıyorum	34	68,0	68,0	78,0
Kesinlikle Katılıyorum	11	22,0	22,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Çevre muhasebesi uygulamalarında devletin, yerel idarelerin desteği artırılması gerektiği görüşüne katılımcıların %2’si kesinlikle katılmadıklarını, %4’ü katılmadıklarını, %4’ü fikrinin olmadığını, %68’i katıldıklarını, %22’si kesinlikle katıldıklarını belirtmişlerdir.

4.5.1.3.6. “Çevre muhasebesi uygulaması işletmeler için önemli bir yönetim aracıdır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 33’de verilmiştir.

Tablo 33. “Çevre muhasebesi uygulaması işletmeler için önemli bir yönetim aracıdır.”Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	1	2,0	2,0	2,0
Katılmıyorum	4	8,0	8,2	10,2
Fikrim Yok	11	22,0	22,4	32,7
Katılıyorum	27	54,0	55,1	87,8
Kesinlikle Katılıyorum	6	12,0	12,2	100,0
Toplam	49	98,0	100,0	
Eksik Veri	1	2,0		
Toplam	50	100,0		

Çevre muhasebesi uygulamasının işletmeler için önemli bir yönetim aracı olduğu görüşüne katılımcıların %2’si kesinlikle katılmadıklarını, %8’i katılmadıklarını, %22’si fikrinin olmadığını, %54’ü katıldıklarını, %12’si kesinlikle katıldıklarını belirtmişlerdir. Muhasebe meslek mensuplarının %2’si bu soruya cevap vermemiştir.

4.5.1.3.7. “Çevre muhasebesi uygulaması kullanımı sonucunda işletmenin çevreye yaklaşımı ve çevresel uygulamaları ile ilgili sonuçlar; yatırımcıların kararlarında etkili olabilir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 34’de verilmiştir.

Tablo 34. “Çevre muhasebesi uygulaması kullanımı sonucunda işletmenin çevreye yaklaşımı ve çevresel uygulamaları ile ilgili sonuçlar; yatırımcıların kararlarında etkili olabilir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	1	2,0	2,0	2,0
Katılmıyorum	3	6,0	6,0	8,0
Fikrim Yok	8	16,0	16,0	24,0
Katılıyorum	33	66,0	66,0	90,0
Kesinlikle Katılıyorum	5	10,0	10,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Çevre muhasebesi uygulaması kullanımı sonucunda işletmenin çevreye yaklaşımı ve çevresel uygulamaları ile ilgili sonuçlar yatırımcıların kararlarında etkili olabileceği görüşüne katılımcıların %2’si kesinlikle katılmadıklarını, %6’sı katılmadıklarını, %16’sı fikrinin olmadığını, %66’sı katıldığını, %10’u kesinlikle katıldıklarını belirtmişlerdir.

4.5.1.3.8. “Çevre muhasebesi uygulamasında üst yönetim desteği vardır.”

Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 35’de verilmiştir.

Tablo 35. “Çevre muhasebesi uygulamasında üst yönetim desteği vardır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	3	6,0	6,0	6,0
Katılmıyorum	5	10,0	10,0	16,0
Fikrim Yok	12	24,0	24,0	40,0
Katılıyorum	24	48,0	48,0	88,0
Kesinlikle Katılıyorum	6	12,0	12,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Çevre muhasebesi uygulamasında üst yönetimin desteğinin olduğu görüşüne katılımcıların %6’sı kesinlikle katılmadıklarını, %10’u katılmadıklarını, %24’ü fikrinin olmadığını, %48’i katıldıklarını, %12’si kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir.

4.5.1.3.9. “Çevre muhasebesi ve çevresel raporlama yasal düzenlemelerle zorunlu hale getirilmelidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 36’da verilmiştir.

Tablo 36. “Çevre muhasebesi ve çevresel raporlama yasal düzenlemelerle zorunlu hale getirilmelidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	3	6,0	6,0	6,0
Katılmıyorum	4	8,0	8,0	14,0
Fikrim Yok	6	12,0	12,0	26,0
Katılıyorum	30	60,0	60,0	86,0
Kesinlikle Katılıyorum	7	14,0	14,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Çevre muhasebesi ve çevresel raporlamanın yasal düzenlemelerle zorunlu hale getirilmesi görüşüne katılımcıların %6’sı kesinlikle katılmadıklarını, %8’i katılmadıklarını, %12’si fikrinin olmadığını, % 60’ı katıldıklarını, %14’ü kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir.

4.5.1.3.10. “Çevre muhasebesinin bir sistem olarak kullanılması, çevre bilincinin artmasında katkı sağlar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 37’de verilmiştir.

Tablo 37. “Çevre muhasebesinin bir sistem olarak kullanılması, çevre bilincinin artmasında katkı sağlar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	3	6,0	6,0	6,0
Fikrim Yok	4	8,0	8,0	14,0
Katılıyorum	32	64,0	64,0	78,0
Kesinlikle Katılıyorum	11	22,0	22,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Çevre muhasebesinin bir sistem olarak kullanılması, çevre bilincinin artmasında katkı sağlayacağı görüşüne katılımcıların %6’sı katılmadıklarını, %8’i fikrinin olmadığını, %64’ü katıldığını, %22’si kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir.

4.5.1.3.11. “Çevre muhasebesinin uygulanmasındaki en önemli amaç sürdürülebilir kalkınmadır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 38’de verilmiştir.

Tablo 38 “Çevre muhasebesinin uygulanmasındaki en önemli amaç sürdürülebilir kalkınmadır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	2	4,0	4,0	4,0
Fikrim Yok	9	18,0	18,0	22,0
Katılıyorum	31	62,0	62,0	84,0
Kesinlikle Katılıyorum	8	16,0	16,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Çevre muhasebesinin uygulamasındaki en önemli amacın sürdürülebilir kalkınma olduğu görüşüne katılımcıların %4'ü katılmadıklarını, %18'i fikrinin olmadığını, %62'si katıldıklarını, %16'sı kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun bu görüşe katılması olumsuzluk olmadığını gösterir.

4.5.1.3.12. “Çevre sorunlarına bağlı olarak artan çevresel maliyetler için ayrı bir mali tablo sistemi geliştirilmelidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 39'da verilmiştir.

Tablo 39. “Çevre sorunlarına bağlı olarak artan çevresel maliyetler için ayrı bir mali tablo sistemi geliştirilmelidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	9	18,0	18,0	18,0
Fikrim Yok	5	10,0	10,0	28,0
Katılıyorum	28	56,0	56,0	84,0
Kesinlikle Katılıyorum	8	16,0	16,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Çevre sorunlarına bağlı olarak artan çevresel maliyetler için ayrı bir mali tablo sistemi geliştirilmesi gerektiği görüşüne katılımcıların %18'i katılmadıklarını, %10'u fikrinin olmadığını, %56'sı katıldıklarını, %16'sı kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir.

4.5.1.3.13. “Çevrenin de işletmenin paydaşları arasında gösterilmesi gereklidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 40'da verilmiştir.

Tablo 40. “Çevrenin de işletmenin paydaşları arasında gösterilmesi gereklidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	7	14,0	14,0	14,0
Fikrim Yok	12	24,0	24,0	38,0
Katılıyorum	26	52,0	52,0	90,0
Kesinlikle Katılıyorum	5	10,0	10,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Çevrenin de işletmenin paydaşları arasında gösterilmesi gerektiği görüşüne katılımcıların %14’ü katılmadıklarını, %24’ü fikrinin olmadığını, %52’si katıldıklarını, %10’u kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir.

4.5.1.3.14. “Çevresel maliyet ve borçların muhasebeleştirilmesi ve raporlanması konusunda ayrı bir TMS/ TFRS’ye ihtiyaç yoktur.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 41’de verilmiştir.

Tablo 41. “Çevresel maliyet ve borçların muhasebeleştirilmesi ve raporlanması konusunda ayrı bir TMS/ TFRS’ye ihtiyaç yoktur.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	6	12,0	12,2	12,2
Fikrim Yok	24	48,0	49,0	61,2
Katılıyorum	15	30,0	30,6	91,8
Kesinlikle Katılıyorum	4	8,0	8,2	100,0
Toplam	49	98,0	100,0	
Eksik Veri	1	2,0		
Toplam	50	100,0		

Çevresel maliyet ve borçların muhasebeleştirilmesi ve raporlanması konusunda ayrı bir TMS / TFRS’ye ihtiyaç olmadığı görüşüne katılımcıların %12’si katılmadıklarını, %48’i fikrinin olmadığını, %30’u katıldıklarını, %8’i kesinlikle katıldıklarını belirtmişlerdir. Muhasebe meslek mensuplarının %2’si bu soruya cevap vermemiştir.

4.5.1.3.15. “Çevresel sorunlar olarak görüntü kirliliği çok önemlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 42’de verilmiştir.

Tablo 42. “Çevresel sorunlar olarak görüntü kirliliği çok önemlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	1	2,0	2,0	2,0
Katılmıyorum	4	8,0	8,0	10,0
Fikrim Yok	2	4,0	4,0	14,0
Katılıyorum	20	40,0	40,0	54,0
Kesinlikle Katılıyorum	23	46,0	46,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Çevresel sorunlar olarak görüntü kirliliğinin çok önemli olduğu görüşüne katılımcıların %2’si kesinlikle katılmadıklarını, %8’i katılmadıklarını, %4’ü fikrinin olmadığını, %40’ı katıldıklarını, %46’sı kesinlikle katıldıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun bu görüşe katılması olumsuzluk olmadığını gösterir.

4.5.1.3.16. “Çevresel sorunlar olarak gürültü kirliliği çok önemlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 43’de verilmiştir.

Tablo 43. “Çevresel sorunlar olarak gürültü kirliliği çok önemlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	2	4,0	4,0	4,0
Fikrim Yok	3	6,0	6,0	10,0
Katılıyorum	20	40,0	40,0	50,0
Kesinlikle Katılıyorum	25	50,0	50,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Çevresel sorunlar olarak gürültü kirliliğinin çok önemli olduğu görüşüne katılımcıların %4’ü katılmadıklarını, %6’sı fikrinin olmadığını, %40’ı katıldığını, %50’si kesinlikle katıldığını belirtmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun bu görüşe katılması olumsuzluk olmadığını gösterir.

4.5.1.3.17. “Çevresel sorunlar olarak hava kirliliği çok önemlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 44’de verilmiştir.

Tablo 44. “Çevresel sorunlar olarak hava kirliliği çok önemlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	2	4,0	4,0	4,0
Fikrim Yok	2	4,0	4,0	8,0
Katılıyorum	17	34,0	34,0	42,0
Kesinlikle Katılıyorum	29	58,0	58,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Çevresel sorunlar olarak hava kirliliğinin çok önemli olduğu görüşüne katılımcıların %4'ü kesinlikle katılmadıklarını, %4'ü fikrinin olmadığını, %34'ü katıldığını, %58'i kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun bu görüşe katılması olumsuzluk olmadığını gösterir.

4.5.1.3.18. “Çevresel sorunlar olarak su kirliliği çok önemlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 45’de verilmiştir.

Tablo 45. “Çevresel sorunlar olarak su kirliliği çok önemlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	1	2,0	2,0	2,0
Katılmıyorum	1	2,0	2,0	4,0
Fikrim Yok	2	4,0	4,0	8,0
Katılıyorum	18	36,0	36,0	44,0
Kesinlikle Katılıyorum	28	56,0	56,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Çevresel sorunlar olarak su kirliliğinin çok önemli olduğu görüşüne katılımcıların %2'si kesinlikle katılmadıklarını, %2'si katılmadıklarını, %4'ü fikrinin olmadığını, %36'sı katıldıklarını, %56'sı kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun bu görüşe katılması olumsuzluk olmadığını gösterir.

4.5.1.3.19. “Çevresel sorunlar olarak toprak kirliliği çok önemlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 46’da verilmiştir.

Tablo 46. “Çevresel sorunlar olarak toprak kirliliği çok önemlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	1	2,0	2,0	2,0
Katılmıyorum	2	4,0	4,0	6,0
Fikrim Yok	1	2,0	2,0	8,0
Katılıyorum	20	40,0	40,0	48,0
Kesinlikle Katılıyorum	26	52,0	52,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Çevresel sorunlar olarak toprak kirliliğinin çok önemli olduğu görüşüne katılımcıların %2’si kesinlikle katılmadıklarını, %4’ü katılmadıklarını, %2’si fikrinin olmadığını, %40’ı katıldıklarını, %52’si kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir.

4.5.1.3.20. “Çevresel sorunlara ilişkin veriler ve doğal kaynak kullanımının hesaplara dahil edilmemesi, muhasebenin ürettiği bilgilerin; gerçeklere uygunluğunu, tarafsızlığını, dürüstlüğünü ve güvenilirliğini tartışılır bir duruma getirir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 47’de verilmiştir.

Tablo 47. “Çevresel sorunlara ilişkin veriler ve doğal kaynak kullanımının hesaplara dahil edilmemesi, muhasebenin ürettiği bilgilerin; gerçeklere uygunluğunu, tarafsızlığını, dürüstlüğünü ve güvenilirliğini tartışılır bir duruma getirir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	6	12,0	12,2	12,2
Fikrim Yok	9	18,0	18,4	30,6
Katılıyorum	29	58,0	59,2	89,8
Kesinlikle Katılıyorum	5	10,0	10,2	100,0
Toplam	49	98,0	100,0	
Eksik Veri	1	2,0		
Toplam	50	100,0		

Çevresel sorunlara ilişkin veriler ve doğal kaynak kullanımının hesaplara dahil edilmemesi, muhasebenin ürettiği bilgilerin gerçeklere uygunluğunu, tarafsızlığını, dürüstlüğünü ve güvenilirliğini tartışılır bir duruma getirdiği görüşüne katılımcıların %12’si katılmadıklarını, %18’i fikrinin olmadığını, %58’i katıldıklarını, %10’u kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir. Muhasebe meslek mensuplarının %2’si bu soruya cevap vermemiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun bu görüşe katılması olumsuzluk olmadığını gösterir.

4.5.1.3.21. “Çevresel sorunlara yönelik olarak gerekli tedbirlerin alınmasında, şu an uygulanmakta olan muhasebe sistemi yeterlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 48’de verilmiştir.

Tablo 48. “Çevresel sorunlara yönelik olarak gerekli tedbirlerin alınmasında, şu an uygulanmakta olan muhasebe sistemi yeterlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	2	4,0	4,0	4,0
Katılmıyorum	22	44,0	44,0	48,0
Fikrim Yok	13	26,0	26,0	74,0
Katılıyorum	8	16,0	16,0	90,0
Kesinlikle Katılıyorum	5	10,0	10,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Çevresel sorunlara yönelik olarak gerekli tedbirlerin alınmasında şu an uygulanmakta olan muhasebe sisteminin yeterli olduğu görüşüne katılımcıların %4’ü kesinlikle katılmadıklarını, %44’ü katılmadıklarını, %26’sı fikrinin olmadığını, %16’sı katıldıklarını, %10’u kesinlikle katıldıklarını belirtmişlerdir.

4.5.1.3.22. “Çevresel sorunların nedenleri olarak hızlı nüfus artışı, çarpık kentleşme, sanayileşme, lüks yaşam standartları, nükleer denemeler ve savaşlar çok önemlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 49’da verilmiştir.

Tablo 49. “Çevresel sorunların nedenleri olarak hızlı nüfus artışı, çarpık kentleşme, sanayileşme, lüks yaşam standartları, nükleer denemeler ve savaşlar çok önemlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	1	2,0	2,0	2,0
Katılmıyorum	3	6,0	6,0	8,0
Fikrim Yok	2	4,0	4,0	12,0
Katılıyorum	24	48,0	48,0	60,0
Kesinlikle Katılıyorum	20	40,0	40,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Çevresel sorunların nedenleri olarak hızlı nüfus artışı, çarpık kentleşmenin, sanayileşmenin, lüks yaşam standartlarının, nükleer denemelerin ve savaşların çok önemli olduğu görüşüne katılımcıların %2’si kesinlikle katılmadıklarını, %6’sı katılmadıklarını, %4’ü fikrinin olmadığını, %48’i katıldıklarını, %40’ı kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir.

4.5.1.3.23. “Güvenilir muhasebe bilgilerinin olmaması işletme faaliyetinin yürütülmesini olanaksız kılar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 50’de verilmiştir.

Tablo 50. “Güvenilir muhasebe bilgilerinin olmaması işletme faaliyetinin yürütülmesini olanaksız kılar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	2	4,0	4,0	4,0
Katılmıyorum	3	6,0	6,0	10,0
Fikrim Yok	5	10,0	10,0	20,0
Katılıyorum	21	42,0	42,0	62,0
Kesinlikle Katılıyorum	19	38,0	38,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Güvenilir muhasebe bilgilerinin olmamasının işletme faaliyetinin yürütülmesini olanaksız kıldığı görüşüne katılımcıların %4’ü kesinlikle katılmadıklarını, %6’sı katılmadıklarını, % 10’u fikrinin olmadığını, %42’si katıldıklarını, %38’i kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun bu görüşe katılması olumsuzluk olmadığını gösterir.

4.5.1.3.24. “İşletme çalışanları MBS hakkında yeterli bilgiye sahip değildir.”

Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 51’de verilmiştir.

Tablo 51. “İşletme çalışanları MBS hakkında yeterli bilgiye sahip değildir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	1	2,0	2,0	2,0
Katılmıyorum	5	10,0	10,0	12,0
Fikrim Yok	4	8,0	8,0	20,0
Katılıyorum	31	62,0	62,0	82,0
Kesinlikle Katılıyorum	9	18,0	18,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

İşletme çalışanlarının Muhasebe Bilgi Sistemi hakkında yeterli bilgiye sahip olduğu görüşüne katılımcıların %2’si kesinlikle katılmadıklarını, %10’u katılmadıklarını, %8’i fikrinin olmadığını, %62’si katıldıklarını, %18’i kesinlikle katıldıklarını belirtmişlerdir. Verilen cevapların analizi Tablo 51’de görülmektedir.

4.5.1.3.25. “İşletmelerde çevresel risk analizi yapılmalıdır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 52’de verilmiştir.

Tablo 52. “İşletmelerde çevresel risk analizi yapılmalıdır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	1	2,0	2,0	2,0
Katılmıyorum	1	2,0	2,0	4,0
Fikrim Yok	2	4,0	4,0	8,0
Katılıyorum	29	58,0	58,0	66,0
Kesinlikle Katılıyorum	17	34,0	34,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

İşletmelerde çevresel risk analizinin yapılması gerektiği görüşüne katılımcıların %2’si kesinlikle katılmadıklarını, %2’si katılmadıklarını, %4’ü fikrinin olmadığını, %58’si katıldıklarını, %34’ü kesinlikle katıldıklarını belirtmişlerdir.

4.5.1.3.26. “İşletmemizde MBS için yeterli bir haberleşme ağı vardır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 53’de verilmiştir.

Tablo 53. “İşletmemizde MBS için yeterli bir haberleşme ağı vardır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	1	2,0	2,0	2,0
Katılmıyorum	10	20,0	20,4	22,4
Fikrim Yok	12	24,0	24,5	46,9
Katılıyorum	13	26,0	26,5	73,5
Kesinlikle Katılıyorum	13	26,0	26,5	100,0
Toplam	49	98,0	100,0	
Eksik Veri	1	2,0		
Toplam	50	100,0		

İşletmemizde Muhasebe Bilgi Sistemi için yeterli bir haberleşme vardır görüşüne katılımcıların %2’si kesinlikle katılmadıklarını, %20’si katılmadıklarını, %24’ü fikrinin olmadığını, %26’sı katıldıklarını, %26’sı kesinlikle katıldıklarını belirtmişlerdir. Muhasebe meslek mensuplarının %2’si bu soruya cevap vermemiştir.

4.5.1.3.27. “KOBİ’ler dâhil tüm işletmelerin TFRS ile uyumlu mali tablo hazırlamaları gereklidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 54’de verilmiştir.

Tablo 54. “KOBİ’ler dâhil tüm işletmelerin TFRS ile uyumlu mali tablo hazırlamaları gereklidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	3	6,0	6,3	6,3
Fikrim Yok	12	24,0	25,0	31,3
Katılıyorum	22	44,0	45,8	77,1
Kesinlikle Katılıyorum	11	22,0	22,9	100,0
Toplam	48	96,0	100,0	
Eksik Veri	2	4,0		
Toplam	50	100,0		

KOBİ’ler dahil tüm işletmelerin TFRS ile uyumlu mali tablo hazırlamaları gerekli olduğu görüşüne katılımcıların %6’sı katılmadıklarını, %24’ü fikrinin olmadığını, %44’ü katıldıklarını, %22’si kesinlikle katıldıklarını belirtmişlerdir. Muhasebe meslek mensuplarının %2’si bu soruya cevap vermemiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun bu görüşe katılması olumsuzluk olmadığını gösterir.

4.5.1.3.28. “MBS işletme faaliyetlerinin planlanmasına katkı sağlar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 55’de verilmiştir.

Tablo 55. “MBS işletme faaliyetlerinin planlanmasına katkı sağlar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	2	4,0	4,0	4,0
Fikrim Yok	5	10,0	10,0	14,0
Katılıyorum	30	60,0	60,0	74,0
Kesinlikle Katılıyorum	13	26,0	26,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Muhasebe Bilgi Sisteminin işletme faaliyetlerinin planlanmasına katkı sağladığı görüşüne katılımcıların %4’ü katılmadıklarını, %10’u fikrinin olmadığını, %60’ı katıldıklarını, %26’sı kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun bu görüşe katılması olumsuzluk olmadığını gösterir.

4.5.1.3.29. “MBS işletmede alınan kararların etkinliğini artırır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 56’da verilmiştir.

Tablo 56. “MBS işletmede alınan kararların etkinliğini artırır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	2	4,0	4,0	4,0
Fikrim Yok	5	10,0	10,0	14,0
Katılıyorum	27	54,0	54,0	68,0
Kesinlikle Katılıyorum	16	32,0	32,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Muhasebe Bilgi Sisteminin işletmede alınan kararların etkinliğini artırdığı görüşüne katılımcıların %4'ü katılmadıklarını, %10'u fikrinin olmadığını, %54'ü katıldıklarını, %32'si kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun bu görüşe katılması olumsuzluk olmadığını gösterir.

4.5.1.3.30. “MBS işletmede faaliyetlerin planlanmasına katkı sağlar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 57’de verilmiştir.

Tablo 57. “MBS işletmede faaliyetlerin planlanmasına katkı sağlar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	2	4,0	4,0	4,0
Fikrim Yok	5	10,0	10,0	14,0
Katılıyorum	27	54,0	54,0	68,0
Kesinlikle Katılıyorum	16	32,0	32,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Muhasebe Bilgi Sisteminin işletmede faaliyetlerin planlanmasına katkı sağladığı görüşüne katılımcıların %4'ü katılmadıklarını, %10'u fikrinin olmadığını, %54'ü katıldıklarını, %32'si kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun bu görüşe katılması olumsuzluk olmadığını gösterir.

4.5.1.3.31. “MBS işletmenin ihtiyaç duyduğu raporları zamanında sunar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 58’de verilmiştir.

Tablo 58. “MBS işletmenin ihtiyaç duyduğu raporları zamanında sunar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Fikrim Yok	9	18,0	18,0	18,0
Katılıyorum	31	62,0	62,0	80,0
Kesinlikle Katılıyorum	10	20,0	20,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Muhasebe Bilgi Sisteminin işletmenin ihtiyaç duyduğu raporları zamanında sunduğu görüşüne katılımcıların %18’i fikrinin olmadığını, %62’si katıldıklarını, %20’si kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun bu görüşe katılması olumsuzluk olmadığını gösterir.

4.5.1.3.32. “MBS işletmeye anlaşılabilir finansal bilgiyi sunmaya yardımcı olur.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 59’da verilmiştir.

Tablo 59. “MBS işletmeye anlaşılabilir finansal bilgiyi sunmaya yardımcı olur.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	2	4,0	4,0	4,0
Fikrim Yok	7	14,0	14,0	18,0
Katılıyorum	28	56,0	56,0	74,0
Kesinlikle Katılıyorum	13	26,0	26,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Muhasebe Bilgi Sisteminin işletmeye anlaşılabilir finansal bilgiyi sunmaya yardımcı olduğu görüşüne katılımcıların %4'ü katılmadıklarını, %14'ü fikrinin olmadığını, %56'sı katıldıklarını, %26'sı kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun bu görüşe katılması olumsuzluk olmadığını gösterir.

4.5.1.3.33. “MBS işletmeye rekabet avantajı sağlar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 60'da verilmiştir.

Tablo 60. “MBS işletmeye rekabet avantajı sağlar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	4	8,0	8,0	8,0
Fikrim Yok	9	18,0	18,0	26,0
Katılıyorum	24	48,0	48,0	74,0
Kesinlikle Katılıyorum	13	26,0	26,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Muhasebenin işletmeye rekabet avantajı sağladığı görüşüne katılımcıların %8'i katılmadıklarını, %18'i fikrinin olmadığını, %48'i katıldıklarını, %26'sı kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun bu görüşe katılması olumsuzluk olmadığını gösterir.

4.5.1.3.34. “MBS personelinin sayısı işletmemiz için yeterlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 61'de verilmiştir.

Tablo 61. “MBS personelinin sayısı işletmemiz için yeterlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	1	2,0	2,0	2,0
Katılmıyorum	14	28,0	28,0	30,0
Fikrim Yok	7	14,0	14,0	44,0
Katılıyorum	22	44,0	44,0	88,0
Kesinlikle Katılıyorum	6	12,0	12,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Muhasebe Bilgi Sistemi personelinin sayısının işletmemiz için yeterli olduğu görüşüne %2’si kesinlikle katılmadıklarını, %28’si katılmadıklarını, %14’ü fikrinin olmadığını, %44’ü katıldıklarını, %12’si kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir.

4.5.1.3.35. “MBS sadece vergisel yükümlülük için vardır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 62’de verilmiştir.

Tablo 62. “MBS sadece vergisel yükümlülük için vardır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	7	14,0	14,0	14,0
Katılmıyorum	18	36,0	36,0	50,0
Fikrim Yok	13	26,0	26,0	76,0
Katılıyorum	7	14,0	14,0	90,0
Kesinlikle Katılıyorum	5	10,0	10,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Muhasebe Bilgi Sisteminin sadece vergisel yükümlülük için var olduğu görüşüne katılımcıların %14’ü kesinlikle katılmadıklarını, %36’sı katıldıklarını, %26’sı fikrinin olmadığını, %14’ü katıldıklarını, %10’u kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir.

4.5.1.3.36. “MBS tarafından üretilen bilgiler işletmede diğer bölümler için önemli girdi sağlar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 63’de verilmiştir.

Tablo 63. “MBS tarafından üretilen bilgiler işletmede diğer bölümler için önemli girdi sağlar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	3	6,0	6,0	6,0
Fikrim Yok	9	18,0	18,0	24,0
Katılıyorum	25	50,0	50,0	74,0
Kesinlikle Katılıyorum	13	26,0	26,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Muhasebe Bilgi Sistemi tarafından üretilen bilgilerin işletmede diğer bölümler için önemli girdi sağladığı görüşüne katılımcıların %6'sı katılmadıklarını, %18'si fikrinin olmadığını, %50'si katıldıklarını, %26'sı kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun bu görüşe katılması olumsuzluk olmadığını gösterir.

4.5.1.3.37. “MBS tarafından üretilen bilgilerin düzenli bir şekilde sınıflandırılarak doğru yerde, doğru zamanda iletilmesi muhasebe departmanının verimliliğini artırır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 64’de verilmiştir.

Tablo 64. “MBS tarafından üretilen bilgilerin düzenli bir şekilde sınıflandırılarak doğru yerde, doğru zamanda iletilmesi muhasebe departmanının verimliliğini artırır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	3	6,0	6,0	6,0
Fikrim Yok	5	10,0	10,0	16,0
Katılıyorum	27	54,0	54,0	70,0
Kesinlikle Katılıyorum	15	30,0	30,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Muhasebe Bilgi Sistemi tarafından üretilen bilgilerin düzenli bir şekilde sınıflandırılarak doğru yerde, doğru zamanda iletilmesi muhasebe departmanının verimliliğini artırdığı görüşüne katılımcıların %6'sı katılmadıklarını, %10'u fikrinin olmadığını, %54'ü katıldıklarını, %30'u kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun bu görüşe katılması olumsuzluk olmadığını gösterir.

4.5.1.3.38. “MBS’de devlet, yönetim ve diğer kullanıcılar için bilgi aktarımı olur.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 65’de verilmiştir.

Tablo 65. “MBS’de devlet, yönetim ve diğer kullanıcılar için bilgi aktarımı olur.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	1	2,0	2,0	2,0
Fikrim Yok	10	20,0	20,0	22,0
Katılıyorum	28	56,0	56,0	78,0
Kesinlikle Katılıyorum	11	22,0	22,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Muhasebe Bilgi Sisteminde devlet, yönetim ve diğer kullanıcılar için bilgi aktarımı olduğu görüşüne katılımcıların %2’si kesinlikle katılmadıklarını, %20’si fikrinin olmadığını, %56’sı katıldıklarını, %22’si kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun bu görüşe katılması olumsuzluk olmadığını gösterir.

4.5.1.3.39. “MBS’de kayıtlar bilgisayar ile tutulur.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 66’da verilmiştir.

Tablo 66. “MBS’de kayıtlar bilgisayar ile tutulur.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Fikrim Yok	6	12,0	12,0	12,0
Katılıyorum	28	56,0	56,0	68,0
Kesinlikle Katılıyorum	16	32,0	32,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Muhasebe Bilgi Sisteminde kayıtların bilgisayar ile tutulduğu görüşüne %12’si fikrinin olmadığını, %56’sı katıldıklarını, %32’si kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir.

4.5.1.3.40. “MBS’de kullanılan teknoloji (bilgisayar, internet vb.) bilgi güvenilirliğini arttırmaktadır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 67’de verilmiştir.

Tablo 67. “MBS’de kullanılan teknoloji (bilgisayar, internet vb.) bilgi güvenilirliğini arttırmaktadır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	1	2,0	2,0	2,0
Katılmıyorum	2	4,0	4,0	6,0
Fikrim Yok	6	12,0	12,0	18,0
Katılıyorum	29	58,0	58,0	76,0
Kesinlikle Katılıyorum	12	24,0	24,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Muhasebe Bilgi Sisteminde kullanılan teknolojinin (bilgisayar, internet vb.) bilgi güvenilirliğini artırdığı görüşüne katılımcıların %2'si kesinlikle katılmadıklarını, %4'sü katılmadıklarını, %12'si fikrinin olmadığını, %58'si katıldıklarını, %24'ü kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir.

4.5.1.3.41. “MBS’de üretilen bilgilerin güvenilir olması bilgi kullanıcıları (yöneticiler, ortaklar, yatırımcılar, devlet vb.) açısından çok önemlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 68’de verilmiştir.

Tablo 68. “MBS’de üretilen bilgilerin güvenilir olması bilgi kullanıcıları (yöneticiler, ortaklar, yatırımcılar, devlet vb.) açısından çok önemlidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	1	2,0	2,0	2,0
Fikrim Yok	5	10,0	10,0	12,0
Katılıyorum	21	42,0	42,0	54,0
Kesinlikle Katılıyorum	23	46,0	46,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Muhasebe Bilgi Sisteminde bilgilerin güvenilir olması bilgi kullanıcıları (yöneticiler, ortaklar, yatırımcılar, devlet vb.) açısından çok önemli olduğu görüşüne katılımcıların %2'si katılmadıklarını, %10'u fikrinin olmadığını, %42'si katıldıklarını, %46'sı kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun bu görüşe katılması olumsuzluk olmadığını gösterir.

4.5.1.3.42. “MBS’de üretilen bilgilerin güvenilir olması yöneticilerin doğru karar verme oranı arttırır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 69’da verilmiştir.

Tablo 69. “MBS’de üretilen bilgilerin güvenilir olması yöneticilerin doğru karar verme oranı arttırır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Fikrim Yok	5	10,0	10,0	10,0
Katılıyorum	22	44,0	44,0	54,0
Kesinlikle Katılıyorum	23	46,0	46,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Muhasebe Bilgi Sisteminde üretilen bilgilerin güvenilir olması yöneticilerin doğru karar verme oranını arttırdığı görüşüne katılımcıların %10’u fikrinin olmadığını, %44’ü katıldıklarını, %46’sı kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun bu görüşe katılması olumsuzluk olmadığını gösterir.

4.5.1.3.43. “MBS’de veri ve bilgilerin toplanması için gerekli belgeler vardır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 70’de verilmiştir.

Tablo 70. “MBS’de veri ve bilgilerin toplanması için gerekli belgeler vardır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	1	2,0	2,0	2,0
Fikrim Yok	12	24,0	24,0	26,0
Katılıyorum	24	48,0	48,0	74,0
Kesinlikle Katılıyorum	13	26,0	26,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Muhasebe Bilgi Sisteminde veri ve bilgilerin toplanması için gerekli belgelerin olduğu görüşüne katılımcıların %2’si katılmadıklarını, %24’ü fikrinin olmadığını, %48’i katıldıklarını, %26’sı kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir.

4.5.1.3.44. “MBS’de veri veya bilgiler GİRDİ-İŞLEME-ÇIKTI akışını izler.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 71’de verilmiştir.

Tablo 71. “MBS’de veri veya bilgiler GİRDİ-İŞLEME-ÇIKTI akışını izler.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	1	2,0	2,0	2,0
Fikrim Yok	10	20,0	20,0	22,0
Katılıyorum	26	52,0	52,0	74,0
Kesinlikle Katılıyorum	13	26,0	26,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Muhasebe Bilgi Sisteminde veri veya bilgilerin GİRDİ-İŞLEME-ÇIKTI akışını izlediği görüşüne katılımcıların %2'si katılmadıklarını, %20'si fikrinin olmadığını, %52'si katıldıklarını, %26'sı kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir.

4.5.1.3.45. “MBS’den elde edilen bilgiler işletme yönetiminin etkinliğine olumlu bir katkı sağlamaz.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 72’de verilmiştir.

Tablo 72. “MBS’den elde edilen bilgiler işletme yönetiminin etkinliğine olumlu bir katkı sağlamaz.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	13	26,0	26,0	26,0
Katılmıyorum	17	34,0	34,0	60,0
Fikrim Yok	12	24,0	24,0	84,0
Katılıyorum	5	10,0	10,0	94,0
Kesinlikle Katılıyorum	3	6,0	6,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Muhasebe Bilgi Sisteminden elde edilen bilgilerin işletme yönetiminin etkinliğine olumlu bir katkı sağlamadığı görüşüne katılımcıların %23’ü kesinlikle katılmadıklarını, %34’ü katılmadıklarını, %24’ü fikrinin olmadığını, %10’u katıldıklarını, %6’sı kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun bu görüşe katılmaması olumsuzluk olmadığını gösterir.

4.5.1.3.46. “MBS’nin sunduğu bilgiler doğrudur.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 73’de verilmiştir.

Tablo 73. “MBS’nin sunduğu bilgiler doğrudur.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	1	2,0	2,0	2,0
Katılmıyorum	4	8,0	8,0	10,0
Fikrim Yok	6	12,0	12,0	22,0
Katılıyorum	32	64,0	64,0	86,0
Kesinlikle Katılıyorum	7	14,0	14,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Muhasebe Bilgi Sisteminin sunduğu bilgilerin doğru olduğu görüşüne katılımcıların %2’si kesinlikle katılmadıklarını, %8’i katılmadıklarını, %12’si fikrinin olmadığını, %64’ü katıldıklarını, %14’ü kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun bu görüşe katılması olumsuzluk olmadığını gösterir.

4.5.1.3.47. “MBS’nin sunduğu bilgiler güvenilirdir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 74’de verilmiştir.

Tablo 74. “MBS’nin sunduğu bilgiler güvenilirdir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	1	2,0	2,0	2,0
Katılmıyorum	3	6,0	6,0	8,0
Fikrim Yok	6	12,0	12,0	20,0
Katılıyorum	34	68,0	68,0	88,0
Kesinlikle Katılıyorum	6	12,0	12,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Muhasebe Bilgi Sisteminin sunduğu bilgilerin güvenilir olduğu görüşüne katılımcıların %2’si kesinlikle katılmadıklarını, %6’sı katılmadıklarını, %12’si fikrinin olmadığını, %68’i katıldıklarını, %12’si kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun bu görüşe katılması olumsuzluk olmadığını gösterir.

4.5.1.3.48. “Üretim süreci belirlenirken çevreyi korumaya dikkat edilmediir.”

Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 75’de verilmiştir.

Tablo 75. “Üretim süreci belirlenirken çevreyi korumaya dikkat edilmedi.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	1	2,0	2,0	2,0
Fikrim Yok	2	4,0	4,0	6,0
Katılıyorum	22	44,0	44,0	50,0
Kesinlikle Katılıyorum	25	50,0	50,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Üretim süreci belirlenirken çevreyi korumaya dikkat edilmesi gerektiği görüşüne katılımcıların %2’si katılmadıklarını, %4’ü fikrinin olmadığını, %44’ü katıldıklarını, %50’si kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun bu görüşe katılması olumsuzluk olmadığını gösterir.

4.5.1.3.49. “TMS / TFRS ifadelerinin ne olduğu konusunda bilgi sahibi olduğumu düşünüyorum.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 76’da verilmiştir.

Tablo 76. “TMS / TFRS ifadelerinin ne olduğu konusunda bilgi sahibi olduğumu düşünüyorum.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	7	14,0	14,0	14,0
Fikrim Yok	12	24,0	24,0	38,0
Katılıyorum	24	48,0	48,0	86,0
Kesinlikle Katılıyorum	7	14,0	14,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

TMS / TFRS ifadelerinin ne olduğu konusunda bilgi sahibi olduğumu düşünüyorum görüşüne katılımcıların %14'ü katılmadıklarını, %24'ü fikrinin olmadığını, %48'i katıldıklarını, %14'ü kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir.

4.5.1.3.50. “Mevcut muhasebe bilgimin TMS/TFRS’leri uygulayabilmem için yeterli olduğunu düşünüyorum.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 77’de verilmiştir.

Tablo 77. “Mevcut muhasebe bilgimin TMS/TFRS’leri uygulayabilmem için yeterli olduğunu düşünüyorum.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	1	2,0	2,0	2,0
Katılmıyorum	6	12,0	12,2	14,3
Fikrim Yok	12	24,0	24,5	38,8
Katılıyorum	23	46,0	46,9	85,7
Kesinlikle Katılıyorum	7	14,0	14,3	100,0
Toplam	49	98,0	100,0	
Eksik Veri	1	2,0		
Toplam	50	100,0		

Mevcut muhasebe bilgimin TMS / TFRS’leri uygulayabilmem için yeterli olduğunu düşünüyorum görüşüne katılımcıların %2’si kesinlikle katılmadıklarını, %12’si katılmadıklarını, %24’ü fikrinin olmadığını, %46’sı katıldıklarını, %14’ü kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir. Muhasebe meslek mensuplarının %2’si bu soruya cevap vermemiştir.

4.5.1.3.51. “Mevcut sistem göz önünde bulundurulduğunda çevre muhasebesi uygulaması mevcut sisteme entegre edilmeden ayrı bir sistem oluşturularak kendi kuralları içerisinde işlerlik kazandırılmalıdır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 78’de verilmiştir.

Tablo 78. “Mevcut sistem göz önünde bulundurulduğunda çevre muhasebesi uygulaması mevcut sisteme entegre edilmeden ayrı bir sistem oluşturularak kendi kuralları içerisinde işlerlik kazandırılmalıdır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	7	14,0	14,0	14,0
Fikrim Yok	18	36,0	36,0	50,0
Katılıyorum	20	40,0	40,0	90,0
Kesinlikle Katılıyorum	5	10,0	10,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Mevcut sistem göz önünde bulundurulduğunda çevre muhasebesi uygulamasının mevcut sisteme entegre edilmeden ayrı bir sistem oluşturularak kendi kuralları içerisinde işlerlik kazandırılması görüşüne katılımcıların %14’ü katılmadıklarını, %36’sı fikrinin olmadığını, %40’ı katıldıklarını, %10’u kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir.

4.5.1.3.52. “Mevcut TMS / TFRS seti içinde çevresel maliyet ve borçların muhasebeleştirilmesi ve raporlanması ile doğrudan ilgili hiçbir TMS / TFRS yoktur.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 79’da verilmiştir.

Tablo 79. “Mevcut TMS / TFRS seti içinde çevresel maliyet ve borçların muhasebeleştirilmesi ve raporlanması ile doğrudan ilgili hiçbir TMS / TFRS yoktur.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	7	14,0	14,0	14,0
Fikrim Yok	35	70,0	70,0	84,0
Katılıyorum	7	14,0	14,0	98,0
Kesinlikle Katılıyorum	1	2,0	2,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Mevcut TMS / TFRS seti içinde çevresel maliyet ve borçların muhasebeleştirilmesi ve raporlanması ile doğrudan ilgili hiçbir TMS / TFRS olmadığı görüşüne katılımcıların %14’ü katılmadıklarını, %70’i fikrinin olmadığını, %14’ü katıldıklarını, %2’si kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir. Bu analize göre katılımcıların büyük çoğunluğu TMS / TFRS ifadelerini bilmemektedir.

4.5.1.3.53. “Muhasebe bilgi sistemi içerisinde çevresel maliyetlerin diğer maliyetlerden ayrı tutularak ele alınması gereklidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 80’de verilmiştir.

Tablo 80. “Muhasebe bilgi sistemi içerisinde çevresel maliyetlerin diğer maliyetlerden ayrı tutularak ele alınması gereklidir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	8	16,0	16,0	16,0
Fikrim Yok	7	14,0	14,0	30,0
Katılıyorum	27	54,0	54,0	84,0
Kesinlikle Katılıyorum	8	16,0	16,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Muhasebe Bilgi Sistemi içerisinde çevresel maliyetlerin diğer maliyetlerden ayrı tutularak ele alınmasının gerekli olduğu görüşüne katılımcıların %16’sı katılmadıklarını, %14’ü fikrinin olmadığını, %54’ü katıldıklarını, %16’sı kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun bu görüşe katılması olumsuzluk olmadığını gösterir.

4.5.1.3.54. “Muhasebe raporları açık ve anlaşılır olarak düzenlenmektedir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 81’de verilmiştir.

Tablo 81. “Muhasebe raporları açık ve anlaşılır olarak düzenlenmektedir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	1	2,0	2,0	2,0
Fikrim Yok	3	6,0	6,0	8,0
Katılıyorum	30	60,0	60,0	68,0
Kesinlikle Katılıyorum	16	32,0	32,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Muhasebe raporları açık ve anlaşılır olarak düzenlenmesi gerektiği görüşüne katılımcıların %2’si katılmadıklarını, %6’sı fikrinin olmadığını, %60’ı katıldıklarını, %32’si kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir.

4.5.1.3.55. “Tekdüzen Muhasebe Sisteminin yeterli olduğunu, ülkemizde TFRS’nin uygulanmasına gerek olmadığını düşünüyorum.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 82’de verilmiştir.

Tablo 82. “Tekdüzen Muhasebe Sisteminin yeterli olduğunu, ülkemizde TFRS’nin uygulanmasına gerek olmadığını düşünüyorum.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	4	8,0	8,0	8,0
Katılmıyorum	22	44,0	44,0	52,0
Fikrim Yok	13	26,0	26,0	78,0
Katılıyorum	8	16,0	16,0	94,0
Kesinlikle Katılıyorum	3	6,0	6,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Muhasebe Sisteminin yeterli olduğu, ülkemizde TFRS'nin uygulanmasına gerek olmadığı görüşüne katılımcıların %8'i kesinlikle katılmadıklarını, %44'ü katılmadıklarını, %26'sı fikrinin olmadığını, %16'sı katıldıklarını, %6'sı kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir.

4.5.1.3.56. “TFRS'nin uygulanması sürecinde en önemli engel Tekdüzen Muhasebe Sistemi olacaktır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 83'de verilmiştir.

Tablo 83. “TFRS'nin uygulanması sürecinde en önemli engel Tekdüzen Muhasebe Sistemi olacaktır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	13	26,0	26,0	26,0
Fikrim Yok	23	46,0	46,0	72,0
Katılıyorum	11	22,0	22,0	94,0
Kesinlikle Katılıyorum	3	6,0	6,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

TFRS'nin uygulanması sürecinde en önemli engelin Tekdüzen Muhasebe Sisteminin olduğu görüşüne katılımcıların %26'sı katılmadıklarını, %46'sı fikrinin olmadığını, %22'si katıldıklarını, %6'sı kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir.

4.5.1.3.57. “TFRS'ye göre hazırlanan mali tablolar, işletmelere stratejik ve önemli kararların alınmasında doğru ve güvenilir finansal bilgi sunar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 84'de verilmiştir.

Tablo 84. “TFRS’ye göre hazırlanan mali tablolar, işletmelere stratejik ve önemli kararların alınmasında doğru ve güvenilir finansal bilgi sunar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	1	2,0	2,0	2,0
Fikrim Yok	11	22,0	22,0	24,0
Katılıyorum	31	62,0	62,0	86,0
Kesinlikle Katılıyorum	7	14,0	14,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

TFRS’ye göre hazırlanan mali tabloların, işletmelere stratejik ve önemli kararların alınmasında doğru ve güvenilir finansal bilgi sunduğu görüşüne katılımcıların %2’si katılmadıklarını, %22’si fikrinin olmadığını, %62’si katıldıklarını, %14’ü kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir.

4.5.1.3.58. “TFRS’ye uygun olarak düzenlenen finansal tablolar finansal analizin daha sağlıklı yapılmasını sağlar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 85’de verilmiştir.

Tablo 85. “TFRS’ye uygun olarak düzenlenen finansal tablolar finansal analizin daha sağlıklı yapılmasını sağlar.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	1	2,0	2,0	2,0
Fikrim Yok	16	32,0	32,0	34,0
Katılıyorum	25	50,0	50,0	84,0
Kesinlikle Katılıyorum	8	16,0	16,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

TFRS'ye uygun olarak düzenlenen finansal tabloların finansal analizin daha sağlıklı yapılmasını sağladığı görüşüne katılımcıların %2'si katılmadıklarını, %32'si fikrinin olmadığını, %50'si katıldıklarını, %16'sı kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir.

4.5.1.3.59. “TFRS'ye uygun olarak hazırlanan mali tablolar, karar alıcıların daha doğru karar almalarına yardımcı olmaktadır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 86'da verilmiştir.

Tablo 86. “TFRS'ye uygun olarak hazırlanan mali tablolar, karar alıcıların daha doğru karar almalarına yardımcı olmaktadır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	2	4,0	4,0	4,0
Fikrim Yok	14	28,0	28,0	32,0
Katılıyorum	28	56,0	56,0	88,0
Kesinlikle Katılıyorum	6	12,0	12,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

TFRS'ye uygun olarak hazırlanan mali tabloların karar alıcıların daha doğru karar almalarına yardımcı olduğu görüşüne katılımcıların %4'ü katılmadıklarını, %28'i fikrinin olmadığını, %56'sı katıldıklarını, %12'si kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir.

4.5.1.3.60. “TFRS'ye uygun olarak hazırlanmış finansal tablolar anlaşılır ve kolaydır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 87'de verilmiştir.

Tablo 87. “TFRS’ye uygun olarak hazırlanmış finansal tablolar anlaşılır ve kolaydır.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	5	10,0	10,2	10,2
Fikrim Yok	16	32,0	32,7	42,9
Katılıyorum	21	42,0	42,9	85,7
Kesinlikle Katılıyorum	7	14,0	14,3	100,0
Toplam	49	98,0	100,0	
Eksik Veri	1	2,0		
Toplam	50	100,0		

TFRS’ye uygun olarak hazırlanmış finansal tabloların anlaşılır ve kolay olduğu görüşüne katılımcıların %10’u katılmadıklarını, %32’si fikrinin olmadığını, %42’si katıldıklarını, %14’ü kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir. Muhasebe meslek mensuplarının %2’si bu soruya cevap vermemiştir.

4.5.1.3.61. “TMS/TFRS ifadelerini muhasebe ile ilgili makale/kitap/internet kaynaklardan duydum.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 88’de verilmiştir.

Tablo 88. “TMS/TFRS ifadelerini muhasebe ile ilgili makale/kitap/internet kaynaklardan duydum.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	5	10,0	10,0	10,0
Katılmıyorum	9	18,0	18,0	28,0
Fikrim Yok	9	18,0	18,0	46,0
Katılıyorum	24	48,0	48,0	94,0
Kesinlikle Katılıyorum	3	6,0	6,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

TMS / TFRS ifadelerini muhasebe ile ilgili makale/kitap/internet kaynaklardan duydum görüşüne katılımcıların %10’u kesinlikle katılmadıklarını, %18’i katılmadıklarını, %18’i fikrinin olmadığını, %48’i katıldıklarını, %6’sı kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir.

4.5.1.3.62. “TMS/TFRS ile ilgili güncel bilgiye sahip olduğumu düşünüyorum.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 89’da verilmiştir.

Tablo 89. “TMS/TFRS ile ilgili güncel bilgiye sahip olduğumu düşünüyorum.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	13	26,0	26,0	26,0
Fikrim Yok	14	28,0	28,0	54,0
Katılıyorum	20	40,0	40,0	94,0
Kesinlikle Katılıyorum	3	6,0	6,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

TMS / TFRS ile ilgili güncel bilgiye sahip olduğumu düşünüyorum görüşüne katılımcıların %26’sı katılmadıklarını, %28’i fikrinin olmadığını, %40’ı katıldıklarını, %6’sı kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir.

4.5.1.3.63. “TMS/TFRS konularının meslek hayatımda gerekli olduğuna inanıyorum.” Sorusuna Verilen Cevapların Analizi

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 90’da verilmiştir.

Tablo 90. “TMS/TFRS konularının meslek hayatımda gerekli olduğuna inanıyorum.” Sorusuna Verilen Cevapların Analizi

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	1	2,0	2,0	2,0
Katılmıyorum	5	10,0	10,0	12,0
Fikrim Yok	8	16,0	16,0	28,0
Katılıyorum	32	64,0	64,0	92,0
Kesinlikle Katılıyorum	4	8,0	8,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

4.5.1.3.64. “TMS/TFRS'ler mevcut muhasebe uygulamalarında bazı önemli değişiklikler getirmektedir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 91’de verilmiştir.

Tablo 91. “TMS/TFRS'ler mevcut muhasebe uygulamalarında bazı önemli değişiklikler getirmektedir.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	2	4,0	4,0	4,0
Fikrim Yok	17	34,0	34,0	38,0
Katılıyorum	26	52,0	52,0	90,0
Kesinlikle Katılıyorum	5	10,0	10,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

TMS / TFRS’lerin mevcut muhasebe uygulamalarında bazı önemli değişiklikler getirdiği görüşüne katılımcıların %4’ü katılmadıklarını, %34’ü fikrinin olmadığını, %52’si katıldıklarını, %10’u kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir.

4.5.1.3.65. “TMS/TFRS'ler Uluslararası muhasebe standartları ile tam uyumludur.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 92’de verilmiştir.

Tablo 92. “TMS/TFRS’ler Uluslararası muhasebe standartları ile tam uyumludur.” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	7	14,0	14,0	14,0
Fikrim Yok	23	46,0	46,0	60,0
Katılıyorum	17	34,0	34,0	94,0
Kesinlikle Katılıyorum	3	6,0	6,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

TMS / TFRS’lerin Uluslararası muhasebe standartları ile tam uyumlu olduğu görüşüne katılımcıların %14’ü katılmadıklarını, %46’sı fikrinin olmadığını, %34’ü katıldıklarını, %6’sı kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir.

4.5.1.3.66. Çevrenin Önemi ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi analizi Tablo 93’de verilmiştir.

Tablo 93. Çevrenin Önemi ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Fikrim Yok	6	12,0	12,0	12,0
Katılıyorum	36	72,0	72,0	84,0
Kesinlikle Katılıyorum	8	16,0	16,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Çevrenin önemi ile ilgili sorulara katılımcıların %12'si fikrinin olmadığını, %72'si katıldıklarını, %16'sı kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir.

4.5.1.3.67. Çevre ve Muhasebe İlişkisi ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 94'de verilmiştir.

Tablo 94. Çevre ve Muhasebe İlişkisi ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	1	2,0	2,0	2,0
Fikrim Yok	12	24,0	24,5	26,5
Katılıyorum	35	70,0	71,4	98,0
Kesinlikle Katılıyorum	1	2,0	2,0	100,0
Toplam	49	98,0	100,0	
Eksik Veri	1	2,0		
Toplam	50	100,0		

Çevre ve muhasebe ilişkisi ile ilgili sorulara katılımcıların %2'si kesinlikle katılmadıklarını, %24'ü fikrinin olmadığını, %70'i katıldıklarını, %2'si kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir. Muhasebe meslek mensuplarının %2'si bu soruya cevap vermemiştir.

4.5.1.3.68.Çevre Muhasebesinin Amacı ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 95’de verilmiştir.

Tablo 95. Çevre Muhasebesinin Amacı ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	2	4,0	4,0	4,0
Fikrim Yok	9	18,0	18,0	22,0
Katılıyorum	31	62,0	62,0	84,0
Kesinlikle Katılıyorum	8	16,0	16,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Çevre muhasebesinin amacı ile ilgili sorulara katılımcıların %4’ü katılmadıklarını, %18’i fikrinin olmadığını, %62’si katıldıklarını, %16’sı kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir.

4.5.1.3.69. Çevre Kirliliği ve Türleri ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 96’da verilmiştir.

Tablo 96. Çevre Kirliliği ve Türleri ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	1	2,0	2,0	2,0
Katılmıyorum	1	2,0	2,0	4,0
Fikrim Yok	2	4,0	4,0	8,0
Katılıyorum	20	40,0	40,0	48,0
Kesinlikle Katılıyorum	26	52,0	52,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Çevre kirliliği ve türleri ile ilgili sorulara katılımcıların %2'si kesinlikle katılmadıklarını, %2'si katılmadıklarını, %4'ü fikrinin olmadığını, %40'ı katıldıklarını, %52'si kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir.

4.5.1.3.70. Çevresel Maliyetler ile ilgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 97'de verilmiştir.

Tablo 97. Çevresel Maliyetler ile ilgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Fikrim yok	14	28,0	28,0	28,0
Katılıyorum	31	62,0	62,0	90,0
Kesinlikle Katılıyorum	5	10,0	10,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Çevresel maliyetler ile ilgili sorulara katılımcıların %62'si katıldıklarını, %10'u kesinlikle katıldıklarını, %28'i fikrinin olmadığını bildirmişlerdir.

4.5.1.3.71. Çevresel Sorunların Nedenleri ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 98'de verilmiştir.

Tablo 98. Çevresel Sorunların Nedenleri ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	1	2,0	2,0	2,0
Fikrim Yok	12	24,0	24,5	26,5
Kesinlikle Katılıyorum	31	62,0	63,3	89,8
Katılıyorum	5	10,0	10,2	100,0
Toplam	49	98,0	100,0	
Eksik Veri	1	2,0		
Toplam	50	100,0		

Çevresel sorunların nedenleri ile ilgili sorulara katılımcıların %2'si katılmadıklarını, %24'ü fikrinin olmadığını, %62'si kesinlikle katıldıklarını, %10'u katıldıklarını bildirmişlerdir. Muhasebe meslek mensuplarının %2'si bu soruya cevap vermemiştir.

4.5.1.3.72. MBS'nin Önemi ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 99'da verilmiştir.

Tablo 99. MBS'nin Önemi ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Fikrim Yok	10	20,0	20,0	20,0
Katılıyorum	39	78,0	78,0	98,0
Kesinlikle Katılıyorum	1	2,0	2,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Muhasebe Bilgi Sisteminin Önemi ile ilgili sorulara katılımcıların %20'si fikrinin olmadığını, %78'i katıldıklarını, %2'si kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir.

4.5.1.3.73. MBS'nin Öğelerinden Personel ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 100'de verilmiştir.

Tablo 100. MBS'nin Öğelerinden Personel ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	1	2,0	2,0	2,0
Fikrim Yok	17	34,0	34,0	36,0
Katılıyorum	6	12,0	12,0	100,0
Kesinlikle Katılıyorum	26	52,0	52,0	86,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Muhasebe Bilgi Sistemi'nin öğelerinden personel ile ilgili sorulara katılımcıların %2'si katılmadıklarını, %34'ü fikrinin olmadığını, %52'si kesinlikle katıldıklarını, %12'si katıldıklarını bildirmişlerdir.

4.5.1.3.74. MBS'nin Temel Yapısı ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 101'de verilmiştir.

Tablo 101. MBS'nin Temel Yapısı ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	1	2,0	2,0	2,0
Fikrim Yok	6	12,0	12,0	14,0
Katılıyorum	28	56,0	56,0	70,0
Kesinlikle Katılıyorum	15	30,0	30,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Muhasebe Bilgi Sistemi'nin temel yapısı ile ilgili sorulara katılımcıların %2'si katılmadıklarını, %12'si fikrinin olmadığını, %56'sı katıldıklarını, %30'u kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir.

4.5.1.3.75. MBS'nin Öğelerinden Donanım ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 102'de verilmiştir.

Tablo 102. MBS'nin Öğelerinden Donanım ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Fikrim Yok	6	12,0	12,0	12,0
Katılıyorum	26	52,0	52,0	64,0
Kesinlikle Katılıyorum	18	36,0	36,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Muhasebe Bilgi Sistemi'nin öğelerinden donanım ile ilgili sorulara katılımcıların %12'si fikrinin olmadığını, %52'si katıldıklarını, %36'sı kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir.

4.5.1.3.76. MBS'nin Öğelerinden Raporlama ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 103'de verilmiştir.

Tablo 103. MBS'nin Öğelerinden Raporlama ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Fikrim Yok	7	14,0	14,0	14,0
Katılıyorum	29	58,0	58,0	72,0
Kesinlikle Katılıyorum	14	28,0	28,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

Muhasebe Bilgi Sistemi'nin öğelerinden raporlama ile ilgili sorulara katılımcıların %14'ü fikrinin olmadığını, %58'i katıldıklarını, %28'i kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir.

4.5.1.3.77. MBS'nin Öğelerinden Haberleşme ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 104'de verilmiştir.

Tablo 104. MBS'nin Öğelerinden Haberleşme ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	1	2,0	2,0	2,0
Fikrim Yok	13	26,0	26,5	28,6
Katılıyorum	22	44,0	44,9	73,5
Kesinlikle Katılıyorum	13	26,0	26,5	100,0
Toplam	49	98,0	100,0	
Eksik Veri	1	2,0		
Toplam	50	100,0		

Muhasebe Bilgi Sistemi'nin öğelerinden haberleşme ile ilgili sorulara katılımcıların %2'si katılmadıklarını, %26'sı fikrinin olmadığını, %44'ü katıldıklarını, %26'sı kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir. Muhasebe meslek mensuplarının %2'si bu soruya cevap vermemiştir.

4.5.1.3.78. TMS / TFRS'nin Önemi ve Niteliği ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Analizi

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 105'de verilmiştir.

Tablo 105. TMS / TFRS'nin Önemi ve Niteliği ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Analizi

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Fikrim Yok	21	42,0	44,7	44,7
Katılıyorum	26	52,0	55,3	100,0
Toplam	47	94,0	100,0	
Eksik Veri	3	6,0		
Toplam	50	100,0		

TMS / TFRS'nin Önemi ve Niteliği ile ilgili sorulara katılımcıların %42'si fikrinin olmadığını, %52'si katıldıklarını bildirmişlerdir. Muhasebe meslek mensuplarının %6'sı bu soruya cevap vermemiştir.

4.5.1.3.79. TMS / TFRS ve Çevre Muhasebesi İle İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 106'da verilmiştir.

Tablo 106. TMS / TFRS ve Çevre Muhasebesi İle İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	1	2,0	2,0	2,0
Fikrim Yok	29	58,0	59,2	61,2
Katılıyorum	18	36,0	36,7	98,0
Kesinlikle Katılıyorum	1	2,0	2,0	100,0
Toplam	49	98,0	100,0	
Eksik Veri	1	2,0		
Toplam	50	100,0		

TMS / TFRS ve Çevre Muhasebesi ile ilgili sorulara katılımcıların %2'si katılmadıklarını, %58'i fikrinin olmadığını, %36'sı katıldıklarını, %2'si kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir. Muhasebe meslek mensuplarının %2'si bu soruya cevap vermemiştir.

4.5.1.3.80. TMS / TFRS'nin UMS ile Uyumu ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının soru ile ilgili cevaplarının analizi Tablo 107'de verilmiştir.

Tablo 107. TMS / TFRS'nin UMS ile Uyumu ile İlgili Sorulara Verilen Cevapların Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Katılmıyorum	7	14,0	14,0	14,0
Fikrim Yok	23	46,0	46,0	60,0
Katılıyorum	17	34,0	34,0	94,0
Kesinlikle Katılıyorum	3	6,0	6,0	100,0
Toplam	50	100,0	100,0	

TMS / TFRS'nin Uluslararası Muhasebe Standartları ile Uyumu ile ilgili sorulara katılımcıların %14'ü katılmadıklarını, %46'sı fikrinin olmadığını, %34'ü katıldıklarını, %6'sı kesinlikle katıldıklarını bildirmişlerdir.

4.5.2. Güvenilirlik Analizi

Bir ölçme aracı ile ölçülen verilerin tutarlı olması veya tesadüfi hatalardan arınıklı derecesi olarak tanımlanan güvenilirlik, ölçülmek istenen puanların gerçek değerleri ile ölçülen puanlar arasındaki korelasyon katsayısının karesi hesaplanarak bulunur. Güvenilirlik katsayısı (istisnai çok sorunlu durumlar dışında) 0 ile 1 arasında değer alır

ve eğitim araştırmalarında kullanılacak verilerin güvenilir kabul edilebilmesi için güvenilirlik katsayısının en az ,70 değerini sağlaması önerilir (Bursal, 2017:189).

Tablo 108. Güvenilirlik Analizi

Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
0,768	9

Yukarıdaki tabloya göre Malatya Organize Sanayi Bölgesi'nde faaliyette bulunan işletmelerin muhasebe bilgi sistemleri içerisinde çevreye verdikleri önem ve çevresel muhasebelerini TMS / TFRS açısından değerlendirmesini ölçen ölçeğin güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,768$ bulunmuştur. Örnek hacmi analizimiz için oldukça uygun düzeydedir. Ölçeklerden soru çıkarmamıza veya eklememize gerek yoktur.

4.5.3. Korelasyon Analizi ve Sonuçlarının Değerlendirilmesi

İstatistiksel analizlerde, iki değişken arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla korelasyon analizi kullanılır. Bu bölümde 4.4. Araştırmanın Hipotezleri bölümünde yer alan hipotezlerin analizleri bulunmaktadır. Korelasyon analizi ile değişkenler arasındaki ilişki test edilmiştir.

Tablo 109. Koralasyon Katsayısı Mutlak Değerine Göre İlişki Düzeyi Sınıflaması

İlişki Düzeyi	Koralasyon Katsayısı Değer Aralığı
Kuvvetli İlişki	$ r > ,70$
Orta Kuvvette İlişki	$,30 < r \leq ,70$
Zayıf İlişki	$ r \leq ,30$

Tabloda görüldüğü üzere korelasyon katsayısının mutlak değer olarak 0,70'den büyük olması iki değişken arasında yüksek, 0,30- 0,70 arasında olması orta, 0,30'dan küçük olması ise düşük düzeyde bir ilişki olduğunu gösterir. Korelasyon katsayısının

1,00 olması mükemmel pozitif bir ilişkiyi, -1,00 olması mükemmel negatif bir ilişkiyi, 0,00 olması ise ilişkinin olmadığını gösterir (Büyüköztürk, 2015:32).

4.5.2.1. MBS'nin Önemi ile MBS'nin Temel Yapısı Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi

H₁: Muhasebe bilgi sisteminin önemi ile muhasebe bilgi sisteminin temel yapısı arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.

Muhasebe bilgi sisteminin önemi ile muhasebe bilgi sisteminin temel yapısı arasındaki ilişkinin varlığını ileri süren hipotezin analizi Tablo 110'da görülmektedir.

Tablo 110. MBS'nin Önemi ile MBS'nin Temel Yapısı Arasındaki İlişki

		MBS'nin Temel Yapısı
MBS'nin Önemi	Pearson Korelasyonu	,484**
	Anlamlılık değ.(2-yönlü)	,000
	N	50

** Korelasyon 0.01 derecesinde anlamlıdır (2-yönlü).

* Korelasyon 0.05 derecesinde anlamlıdır (2-yönlü).

MBS'nin önemi ile MBS'nin temel yapısı arasındaki korelasyon ilişkisinin yönü ve gücü tespit edilmeye çalışılmıştır. Tablo 110'da görüldüğü gibi korelasyon katsayısı 0,484 ve anlamlılık değeri (2-yönlü) 0.000 olarak bulunmuştur. Anlamlılık değeri (2-yönlü) 0,05'den düşük olduğu için MBS'nin önemi ile MBS'nin temel yapısı arasında anlamlı pozitif bir ilişki vardır. Korelasyon katsayısı 0,484 değerine göre iki değişken arasında orta kuvvette bir ilişki vardır. Bu analiz sonucuna göre H₁ hipotezimiz kabul edilmiştir. Yani MBS'nin önemi benimsedikçe MBS'nin temel yapısı da iyi dizayn edilmektedir.

4.5.2.2. MBS'nin Önemi İle MBS'nin Öğelerinden Raporlama Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi

H₂: Muhasebe bilgi sisteminin önemi ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden raporlama arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Muhasebe bilgi sisteminin önemi ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden raporlama arasındaki ilişkinin varlığını ileri süren hipotezin analizi Tablo 111'de görülmektedir.

Tablo 111. MBS'nin Önemi ile MBS'nin Öğelerinden Raporlama Arasındaki İlişki

		MBS'nin Öğelerinden: Raporlama
MBS'nin Önemi	Pearson Korelasyonu	,530**
	Anlamlılık değ.(2-yönlü)	,000
	N	50

** Korelasyon 0.01 derecesinde anlamlıdır (2-yönlü).

* Korelasyon 0.05 derecesinde anlamlıdır (2-yönlü).

MBS'nin önemi ile MBS'nin öğelerinden raporlama arasındaki korelasyon ilişkisinin yönü ve gücü tespit edilmeye çalışılmıştır. Tablo 111'de görüldüğü gibi korelasyon katsayısı 0,530 ve anlamlılık değeri (2-yönlü) 0.000 olarak bulunmuştur. Anlamlılık değeri (2-yönlü) 0,05'den düşük olduğu için MBS'nin önemi ile MBS'nin öğelerinden raporlama arasında anlamlı pozitif bir ilişki vardır. Korelasyon katsayısı 0,530 değerine göre iki değişken arasında orta kuvvette bir ilişki vardır. Bu analiz sonucuna göre H₂ hipotezimiz kabul edilmiştir.

4.5.2.3. MBS'nin Önemi İle MBS'nin Öğelerinden Haberleşme Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi

H₃: Muhasebe bilgi sisteminin önemi ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden haberleşme arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Muhasebe bilgi sisteminin önemi ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden haberleşme arasındaki ilişkinin varlığını ileri süren hipotezin analizi Tablo 112’de görülmektedir.

Tablo 112. MBS’nin Önemi ile MBS’nin Öğelerinden Haberleşme Arasındaki İlişki

		MBS’nin Öğelerinden: Haberleşme
MBS’nin Önemi	Pearson Korelasyonu	,476**
	Anlamlılık değ.(2-yönlü)	,001
	N	50

** Korelasyon 0.01 derecesinde anlamlıdır (2-yönlü).

* Korelasyon 0.05 derecesinde anlamlıdır (2-yönlü).

MBS’nin önemi ile MBS’nin öğelerinden haberleşme arasındaki korelasyon ilişkisinin yönü ve gücü tespit edilmeye çalışılmıştır. Tablo 112’de görüldüğü gibi korelasyon katsayısı 0,476 ve anlamlılık değeri (2-yönlü) 0.001 olarak bulunmuştur. Anlamlılık değeri (2-yönlü) 0,05’den düşük olduğu için MBS’nin önemi ile MBS’nin öğelerinden haberleşme arasında anlamlı pozitif bir ilişki vardır. Korelasyon katsayısı 0,476 değerine göre iki değişken arasında orta kuvvette bir ilişki vardır. Bu analiz sonucuna göre H_3 hipotezimiz kabul edilmiştir.

4.5.2.5. MBS’nin Önemi ile TMS / TFRS ve Çevre Muhasebesi Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi

H_4 : Muhasebe bilgi sisteminin önemi ile TMS / TFRS ve çevre muhasebesi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Muhasebe bilgi sisteminin önemi ile TMS / TFRS ve çevre muhasebesi arasında anlamlı bir ilişkinin varlığını ileri süren hipotezin analizi Tablo 113’de görülmektedir.

Tablo 113. Muhasebe Bilgi Sisteminin Önemi ile TMS / TFRS ve Çevre Muhasebesi Arasındaki İlişki

		TMS / TFRS ve Çevre Muhasebesi
MBS'nin Önemi	Pearson Koralasyonu	,123
	Anlamlılık değ.(2-yönlü)	,399
	N	49

** Korelasyon 0.01 derecesinde anlamlıdır (2-yönlü).

* Korelasyon 0.05 derecesinde anlamlıdır (2-yönlü).

Muhasebe bilgi sisteminin önemi ile TMS / TFRS ve çevre muhasebesi arasındaki korelasyon ilişkisinin yönü ve gücü tespit edilmeye çalışılmıştır. Tablo 113'de görüldüğü gibi korelasyon katsayısı 0,123 ve anlamlılık değeri (2-yönlü) 0.399 olarak bulunmuştur. Anlamlılık değeri (2-yönlü) 0,05'den büyük olduğu için MBS'nin önemi ile TMS / TFRS ve çevre muhasebesi arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Bu analiz sonucuna göre H_4 hipotezimiz reddedilmiştir.

4.5.2.5. MBS'nin Temel Yapısı İle MBS'nin Öğelerinden Donanım Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi

H_5 :Muhasebe bilgi sisteminin temel yapısı ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden donanım arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Muhasebe bilgi sisteminin temel yapısı ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden donanım arasında anlamlı bir ilişkinin varlığını ileri süren hipotezin analizi Tablo 114'de görülmektedir.

Tablo 114. MBS'nin Temel Yapısı ile MBS'nin Öğelerinden Donanım Arasındaki İlişki

		MBS'nin Öğelerinden: Donanım
MBS'nin Önemi	Pearson Koralasyonu	,636**
	Anlamlılık değ.(2-yönlü)	,000
	N	50

** Korelasyon 0.01 derecesinde anlamlıdır (2-yönlü).

* Korelasyon 0.05 derecesinde anlamlıdır (2-yönlü).

MBS'nin temel yapısı ile MBS'nin öğelerinden donanım arasındaki korelasyon ilişkisinin yönü ve gücü tespit edilmeye çalışılmıştır. Tablo 114'de görüldüğü gibi korelasyon katsayısı 0,636 ve anlamlılık değeri (2-yönlü) 0.000 olarak bulunmuştur. Anlamlılık değeri (2-yönlü) 0,05'den düşük olduğu için MBS'nin temel yapısı ile MBS'nin öğelerinden donanım arasında anlamlı pozitif bir ilişki vardır. Korelasyon katsayısı 0,636 değerine göre iki değişken arasında orta kuvvette bir ilişki vardır. Bu analiz sonucuna göre H_5 hipotezimiz kabul edilmiştir.

4.5.2.6. MBS'nin Temel Yapısı İle MBS'nin Öğelerinden Raporlama Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi

H_6 : Muhasebe bilgi sisteminin temel yapısı ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden raporlama arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Muhasebe bilgi sisteminin temel yapısı ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden raporlama arasında anlamlı bir ilişkinin varlığını ileri süren hipotezin analizi Tablo 115'de görülmektedir.

Tablo 115. MBS'nin Temel Yapısı ile MBS'nin Öğelerinden Raporlama Arasındaki İlişki

		MBS'nin Öğelerinden: Raporlama
MBS'nin Önemi	Pearson Korelasyonu	,639**
	Anlamlılık değ.(2-yönlü)	,000
	N	50

** Korelasyon 0.01 derecesinde anlamlıdır (2-yönlü).

* Korelasyon 0.05 derecesinde anlamlıdır (2-yönlü).

MBS'nin temel yapısı ile MBS'nin öğelerinden raporlama arasındaki korelasyon ilişkisinin yönü ve gücü tespit edilmeye çalışılmıştır. Tablo 115'de görüldüğü gibi korelasyon katsayısı 0,639 ve anlamlılık değeri (2-yönlü) 0.000 olarak bulunmuştur. Anlamlılık değeri (2-yönlü) 0,05'den düşük olduğu için MBS'nin temel yapısı ile MBS'nin öğelerinden raporlama arasında anlamlı pozitif bir ilişki vardır. Korelasyon katsayısı 0,639 değerine göre iki değişken arasında orta kuvvette bir ilişki vardır. Bu analiz sonucuna göre H_6 hipotezimiz kabul edilmiştir.

4.5.2.7. MBS'nin Temel Yapısı İle MBS'nin Öğelerinden Haberleşme Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi

H_7 : Muhasebe bilgi sisteminin temel yapısı ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden haberleşme arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Muhasebe bilgi sisteminin temel yapısı ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden haberleşme arasında anlamlı bir ilişkinin varlığını ileri süren hipotezin analizi Tablo 116'de görülmektedir.

Tablo 116. MBS'nin Temel Yapısı ile MBS'nin Öğelerinden Haberleşme Arasındaki İlişki

		MBS'nin Öğelerinden: Haberleşme
MBS'nin Önemi	Pearson Korelasyonu	,608**
	Anlamlılık değ.(2-yönlü)	,000
	N	49

** Korelasyon 0.01 derecesinde anlamlıdır (2-yönlü).

* Korelasyon 0.05 derecesinde anlamlıdır (2-yönlü).

MBS'nin temel yapısı ile MBS'nin öğelerinden haberleşme arasındaki korelasyon ilişkisinin yönü ve gücü tespit edilmeye çalışılmıştır. Tablo 116'da görüldüğü gibi korelasyon katsayısı 0,608 ve anlamlılık değeri (2-yönlü) 0.000 olarak bulunmuştur. Anlamlılık değeri (2-yönlü) 0,05'den düşük olduğu için MBS'nin temel yapısı ile MBS'nin öğelerinden haberleşme arasında anlamlı pozitif bir ilişki vardır. Korelasyon katsayısı 0,608 değerine göre iki değişken arasında orta kuvvette bir ilişki vardır. Bu analiz sonucuna göre H₇ hipotezimiz kabul edilmiştir.

4.5.2.8. MBS'nin Öğelerinden Donanım İle MBS'nin Öğelerinden Raporlama Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi

H₈: Muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden donanım ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden raporlama arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden donanım ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden raporlama arasında anlamlı bir ilişkinin varlığını ileri süren hipotezin analizi Tablo 117'de görülmektedir.

Tablo 117. MBS'nin Öğelerinden Donanım ile MBS'nin Öğelerinden Raporlama Arasındaki İlişki

		MBS'nin Öğelerinden: Raporlama
MBS'nin	Pearson Korelasyonu	,696**
Öğelerinden:	Anlamlılık değ.(2-yönlü)	,000
Donanım	N	49

** Korelasyon 0.01 derecesinde anlamlıdır (2-yönlü).

* Korelasyon 0.05 derecesinde anlamlıdır (2-yönlü).

Muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden donanım ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden raporlama arasındaki korelasyon ilişkisinin yönü ve gücü tespit edilmeye çalışılmıştır. Tablo 117'de görüldüğü gibi korelasyon katsayısı 0,696 ve anlamlılık değeri (2-yönlü) 0.000 olarak bulunmuştur. Anlamlılık değeri (2-yönlü) 0,05'den düşük olduğu için muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden donanım ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden raporlama arasında anlamlı pozitif bir ilişki vardır. Korelasyon katsayısı 0,696 değerine göre iki değişken arasında orta kuvvette bir ilişki vardır. Bu analiz sonucuna göre H_8 hipotezimiz kabul edilmiştir.

4.5.2.9. MBS'nin Önemi İle MBS'nin Öğelerinden Personel Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi

H_9 : Muhasebe bilgi sisteminin önemi ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden personel arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Muhasebe bilgi sisteminin önemi ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden personel arasında anlamlı bir ilişkinin varlığını ileri süren hipotezin analizi Tablo 118'de görülmektedir.

Tablo 118. MBS'nin Önemi İle MBS'nin Öğelerinden Personel Arasındaki İlişki

		MBS'nin Öğelerinden: Personel
MBS'nin	Pearson Korelasyonu	,249
Önemi	Anlamlılık değ.(2-yönlü)	,081
	N	50

** Korelasyon 0.01 derecesinde anlamlıdır (2-yönlü).

* Korelasyon 0.05 derecesinde anlamlıdır (2-yönlü).

Muhasebe bilgi sisteminin önemi ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden personel arasındaki korelasyon ilişkisinin yönü ve gücü tespit edilmeye çalışılmıştır. Tablo 118'de görüldüğü gibi korelasyon katsayısı 0,249 ve anlamlılık değeri (2-yönlü) 0.081 olarak bulunmuştur. Anlamlılık değeri (2-yönlü) 0,05'den büyük olduğu için Muhasebe bilgi sisteminin önemi ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden personel arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Bu analiz sonucuna göre H_0 hipotezimiz reddedilmiştir.

4.5.2.10. MBS'nin Öğelerinden Donanım İle MBS'nin Öğelerinden Haberleşme Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi

H_{10} : Muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden donanım ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden haberleşme arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden donanım ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden haberleşme arasında anlamlı bir ilişkinin varlığını ileri süren hipotezin analizi Tablo 119'da görülmektedir.

Tablo 119. MBS'nin Öğelerinden Donanım ile MBS'nin Öğelerinden Haberleşme Arasındaki İlişki

		MBS'nin Öğelerinden: Haberleşme
MBS'nin	Pearson Korelasyonu	,502**
Öğelerinden:	Anlamlılık değ.(2-yönlü)	,000
Donanım	N	49

** Korelasyon 0.01 derecesinde anlamlıdır (2- yönlü).

* Korelasyon 0.05 derecesinde anlamlıdır (2- yönlü).

Muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden donanım ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden haberleşme arasındaki korelasyon ilişkisinin yönü ve gücü tespit edilmeye çalışılmıştır. Tablo 119'da görüldüğü gibi korelasyon katsayısı 0,502 ve anlamlılık değeri (2-yönlü) 0.000 olarak bulunmuştur. Anlamlılık değeri (2-yönlü) 0,05'den düşük olduğu için muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden donanım ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden haberleşme arasında anlamlı pozitif bir ilişki vardır. Korelasyon katsayısı 0,502 değerine göre iki değişken arasında orta kuvvette bir ilişki vardır. Bu analiz sonucuna göre H_{10} hipotezimiz kabul edilmiştir.

4.5.2.11. MBS'nin Öğelerinden Raporlama İle MBS'nin Öğelerinden Haberleşme Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi

H_{11} : Muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden raporlama ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden haberleşme arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden raporlama ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden haberleşme arasında anlamlı bir ilişkinin varlığını ileri süren hipotezin analizi Tablo 120'de görülmektedir.

Tablo 120. MBS'nin Öğelerinden Raporlama ile MBS'nin Öğelerinden Haberleşme Arasındaki İlişki

		MBS'nin Öğelerinden: Haberleşme
MBS'nin	Pearson Korelasyonu	,625**
Öğelerinden:	Anlamlılık değ.(2-yönlü)	,000
Raporlama	N	49

** Korelasyon 0.01 derecesinde anlamlıdır (2- yönlü).

* Korelasyon 0.05 derecesinde anlamlıdır (2- yönlü).

Muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden raporlama ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden haberleşme arasındaki korelasyon ilişkisinin yönü ve gücü tespit edilmeye çalışılmıştır. Tablo 120'de görüldüğü gibi korelasyon katsayısı 0,625 ve anlamlılık değeri (2-yönlü) 0.000 olarak bulunmuştur. Anlamlılık değeri (2-yönlü) 0,05'den düşük olduğu için muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden raporlama ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden haberleşme arasında anlamlı pozitif bir ilişki vardır. Korelasyon katsayısı 0,625 değerine göre iki değişken arasında orta kuvvette bir ilişki vardır. Bu analiz sonucuna göre H_{11} hipotezimiz kabul edilmiştir.

4.5.2.12. TMS / TFRS 'nin Önemi ve Niteliği ile MBS'nin Önemi Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi

H_{12} : TMS / TFRS' nin önemi ve niteliği ile MBS' nin önemi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

TMS / TFRS' nin önemi ve niteliği ile MBS' nin önemi arasında anlamlı bir ilişkinin varlığını ileri süren hipotezin analizi Tablo 121'de görülmektedir.

Tablo 121. TMS / TFRS ‘nin Önemi ve Niteliği ile MBS’nin Önemi Arasındaki İlişki

		MBS’nin Önemi
TMS / TFRS ‘nin Önemi ve Niteliği	Pearson Korelasyonu	,342*
	Anlamlılık değ.(2-yönlü)	,019
	N	47

** Korelasyon 0.01 derecesinde anlamlıdır (2- yönlü).

* Korelasyon 0.05 derecesinde anlamlıdır (2- yönlü).

TMS / TFRS’ nin önemi ve niteliği ile MBS’ nin önemi arasındaki korelasyon ilişkisinin yönü ve gücü tespit edilmeye çalışılmıştır. Tablo 121’de görüldüğü gibi korelasyon katsayısı 0,342 ve anlamlılık değeri (2-yönlü) 0.019 olarak bulunmuştur. Anlamlılık değeri (2-yönlü) 0,05’den düşük olduğu için TMS / TFRS’ nin önemi ve niteliği ile MBS’ nin önemi arasında anlamlı pozitif bir ilişki vardır. Korelasyon katsayısı 0,342 değerine göre iki değişken arasında orta kuvvette bir ilişki vardır. Bu analiz sonucuna göre H_{12} hipotezimiz kabul edilmiştir.

4.5.2.13. TMS / TFRS ‘nin Önemi ve Niteliği ile MBS’nin Öğelerinden Donanım Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi

H_{13} : TMS / TFRS’ nin önemi ve niteliği ile MBS’ nin öğelerinden donanım arasında anlamlı bir ilişki vardır.

TMS / TFRS’ nin önemi ve niteliği ile MBS’ nin öğelerinden donanım arasında anlamlı bir ilişkinin varlığını ileri süren hipotezin analizi Tablo 122’de görülmektedir.

Tablo 122. TMS / TFRS ‘nin Önemi ve Niteliği ile MBS’nin Öğelerinden Donanım Arasındaki İlişki

		MBS’nin Öğelerinden Donanım
TMS / TFRS ‘nin	Pearson Korelasyonu	,320*
Önemi ve Niteliği	Anlamlılık değ.(2-yönlü)	,028
	N	47

** Korelasyon 0.01 derecesinde anlamlıdır (2- yönlü).

* Korelasyon 0.05 derecesinde anlamlıdır (2- yönlü).

TMS / TFRS’ nin önemi ve niteliği ile MBS’ nin öğelerinden donanım arasındaki korelasyon ilişkisinin yönü ve gücü tespit edilmeye çalışılmıştır. Tablo 122’de görüldüğü gibi korelasyon katsayısı 0,320 ve anlamlılık değeri (2-yönlü) 0.028 olarak bulunmuştur. Anlamlılık değeri (2-yönlü) 0,05’den düşük olduğu için TMS / TFRS’ nin önemi ve niteliği ile MBS’ nin öğelerinden donanım arasında anlamlı pozitif bir ilişki vardır. Korelasyon katsayısı 0,320 değerine göre iki değişken arasında orta kuvvette bir ilişki vardır. Bu analiz sonucuna göre H₁₃ hipotezimiz kabul edilmiştir.

4.5.2.14. MBS’nin Temel Yapısı ile MBS’nin Öğelerinden Personel Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi

H₁₄: Muhasebe bilgi sisteminin temel yapısı ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden personel arasında anlamlı bir ilişki vardır.

MBS’nin temel yapısı ile MBS’nin öğelerinden personel arasında anlamlı bir ilişkinin varlığını ileri süren hipotezin analizi Tablo 123’de görülmektedir.

Tablo 123. MBS'nin Temel Yapısı ile MBS'nin Öğelerinden Personel Arasındaki İlişki

		MBS'nin Öğelerinden: Personel
MBS'nin	Pearson Korelasyonu	,073
Temel	Anlamlılık değ.(2-yönlü)	,616
Yapısı	N	50

** Korelasyon 0.01 derecesinde anlamlıdır (2- yönlü).

* Korelasyon 0.05 derecesinde anlamlıdır (2- yönlü).

MBS'nin temel yapısı ile MBS'nin öğelerinden personel arasındaki korelasyon ilişkisinin yönü ve gücü tespit edilmeye çalışılmıştır. Tablo 123'de görüldüğü gibi korelasyon katsayısı 0,073 ve anlamlılık değeri (2-yönlü) 0.616 olarak bulunmuştur. Anlamlılık değeri (2-yönlü) 0,05'den büyük olduğu için MBS'nin temel yapısı ile MBS'nin öğelerinden personel arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Bu analiz sonucuna göre H_{14} hipotezimiz reddedilmiştir.

4.5.2.15. TMS / TFRS 'nin Önemi ve Niteliği ile MBS'nin Öğelerinden Raporlama Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi

H_{15} : TMS / TFRS' nin önemi ve niteliği ile MBS' nin öğelerinden raporlama arasında anlamlı bir ilişki vardır.

TMS / TFRS' nin önemi ve niteliği ile MBS' nin öğelerinden raporlama arasında anlamlı bir ilişkinin varlığını ileri süren hipotezin analizi Tablo 124'de görülmektedir.

Tablo 124. TMS / TFRS ‘nin Önemi ve Niteliği ile MBS’nin Öğelerinden Raporlama Arasındaki İlişki

		MBS’nin Öğelerinden Raporlama
TMS / TFRS ‘nin	Pearson Korelasyonu	,355*
Önemi ve Niteliği	Anlamlılık değ.(2-yönlü)	,014
	N	47

** Korelasyon 0.01 derecesinde anlamlıdır (2- yönlü).

* Korelasyon 0.05 derecesinde anlamlıdır (2- yönlü).

TMS / TFRS’ nin önemi ve niteliği ile MBS’ nin öğelerinden raporlama arasındaki korelasyon ilişkisinin yönü ve gücü tespit edilmeye çalışılmıştır. Tablo 124’de görüldüğü gibi korelasyon katsayısı 0,355 ve anlamlılık değeri (2-yönlü) 0.014 olarak bulunmuştur. Anlamlılık değeri (2-yönlü) 0,05’den düşük olduğu için TMS / TFRS’ nin önemi ve niteliği ile MBS’ nin öğelerinden raporlama arasında anlamlı pozitif bir ilişki vardır. Korelasyon katsayısı 0,355 değerine göre iki değişken arasında orta kuvvette bir ilişki vardır. Bu analiz sonucuna göre H₁₅ hipotezimiz kabul edilmiştir.

4.5.2.16. TMS / TFRS ‘nin Önemi ve Niteliği ile MBS’nin Öğelerinden Haberleşme Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi

H₁₆: TMS / TFRS’ nin önemi ve niteliği ile MBS’ nin öğelerinden haberleşme arasında anlamlı bir ilişki vardır.

TMS / TFRS’ nin önemi ve niteliği ile MBS’ nin öğelerinden haberleşme arasında anlamlı bir ilişkinin varlığını ileri süren hipotezin analizi Tablo 125’de görülmektedir.

Tablo 125. TMS / TFRS ‘nin Önemi ve Niteliği ile MBS’nin Öğelerinden Haberleşme Arasındaki İlişki

		MBS’nin Öğelerinden Haberleşme
TMS / TFRS ‘nin	Pearson Korelasyonu	,307*
Önemi ve Niteliği	Anlamlılık değ.(2-yönlü)	,038
	N	47

** Korelasyon 0.01 derecesinde anlamlıdır (2- yönlü).

* Korelasyon 0.05 derecesinde anlamlıdır (2- yönlü).

TMS / TFRS’ nin önemi ve niteliği ile MBS’ nin öğelerinden haberleşme arasındaki korelasyon ilişkisinin yönü ve gücü tespit edilmeye çalışılmıştır. Tablo 125’de görüldüğü gibi korelasyon katsayısı 0,307 ve anlamlılık değeri (2-yönlü) 0.038 olarak bulunmuştur. Anlamlılık değeri (2-yönlü) 0,05’den düşük olduğu için TMS / TFRS’ nin önemi ve niteliği ile MBS’ nin öğelerinden haberleşme arasında anlamlı pozitif bir ilişki vardır. Korelasyon katsayısı 0,307 değerine göre iki değişken arasında orta kuvvette bir ilişki vardır. Bu analiz sonucuna göre H_{16} hipotezimiz kabul edilmiştir.

4.5.2.17. TMS / TFRS ‘nin Önemi ve Niteliği ile TMS / TFRS’nin UMS ile Uyumu Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi

H_{17} : TMS / TFRS’ nin önemi ve niteliği ile TMS / TFRS’nin Uluslararası Muhasebe Standartları ile uyumu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

TMS / TFRS’ nin önemi ve niteliği ile TMS / TFRS’nin Uluslararası Muhasebe Standartları ile uyumu arasında anlamlı bir ilişkinin varlığını ileri süren hipotezin analizi Tablo 126’da görülmektedir.

Tablo 126. TMS / TFRS ‘nin Önemi ve Niteliği ile TMS / TFRS’nin Uluslararası Muhasebe Standartları ile Uyumunu Arasındaki İlişki

		TMS / TFRS’nin UMS ile Uyumunu
TMS / TFRS ‘nin	Pearson Korelasyonu	,358*
Önemi ve Niteliği	Anlamlılık değ.(2-yönlü)	,014
	N	47

** Korelasyon 0.01 derecesinde anlamlıdır (2- yönlü).

* Korelasyon 0.05 derecesinde anlamlıdır (2- yönlü).

TMS / TFRS’ nin önemi ve niteliği ile TMS / TFRS’nin Uluslararası Muhasebe Standartları ile uyumu arasındaki korelasyon ilişkisinin yönü ve gücü tespit edilmeye çalışılmıştır. Tablo 126’da görüldüğü gibi korelasyon katsayısı 0,358 ve anlamlılık değeri (2-yönlü) 0.014 olarak bulunmuştur. Anlamlılık değeri (2-yönlü) 0,05’den düşük olduğu için TMS / TFRS’ nin önemi ve niteliği ile MBS’ nin öğelerinden haberleşme arasında anlamlı pozitif bir ilişki vardır. Korelasyon katsayısı 0,358 değerine göre iki değişken arasında orta kuvvette bir ilişki vardır. Bu analiz sonucuna göre H₁₇ hipotezimiz kabul edilmiştir.

4.5.2.18. TMS / TFRS ve Çevre Muhasebesi ile MBS’ nin Öğelerinden Personel Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi

H₁₈: TMS / TFRS ve Çevre Muhasebesi ile MBS’ nin öğelerinden personel arasında anlamlı bir ilişki vardır.

TMS / TFRS ve çevre muhasebesi ile MBS’ nin öğelerinden personel arasında anlamlı bir ilişkinin varlığını ileri süren hipotezin analizi Tablo 127’de görülmektedir.

Tablo 127. TMS / TFRS ve Çevre Muhasebesi ile MBS' nin Öğelerinden Personel Arasındaki İlişki

		MBS' nin Öğelerinden Personel
TMS / TFRS ve	Pearson Korelasyonu	,315*
Çevre Muhasebesi	Anlamlılık değ.(2-yönlü)	,028
	N	49

** Korelasyon 0.01 derecesinde anlamlıdır (2- yönlü).

* Korelasyon 0.05 derecesinde anlamlıdır (2- yönlü).

TMS / TFRS ve çevre muhasebesi ile MBS' nin öğelerinden personel arasındaki korelasyon ilişkisinin yönü ve gücü tespit edilmeye çalışılmıştır. Tablo 127'de görüldüğü gibi korelasyon katsayısı 0,315 ve anlamlılık değeri (2-yönlü) 0.028 olarak bulunmuştur. Anlamlılık değeri (2-yönlü) 0,05'den düşük olduğu için TMS / TFRS ve çevre muhasebesi ile MBS' nin öğelerinden personel arasında anlamlı pozitif bir ilişki vardır. Korelasyon katsayısı 0,315 değerine göre iki değişken arasında orta kuvvette bir ilişki vardır. Bu analiz sonucuna göre H_{18} hipotezimiz kabul edilmiştir.

4.5.2.19. TMS / TFRS ve Çevre Muhasebesi ile MBS'nin Temel Yapısı Arasındaki İlişkiye Yönelik Hipotezin Test Edilmesi

H_{19} : TMS / TFRS ve Çevre Muhasebesi ile muhasebe bilgi sisteminin temel yapısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

TMS / TFRS ve Çevre Muhasebesi ile muhasebe bilgi sisteminin temel yapısı arasında anlamlı bir ilişkinin varlığını ileri süren hipotezin analizi Tablo 128'de görülmektedir.

Tablo 128. TMS / TFRS ve Çevre Muhasebesi ile MBS'nin Temel Yapısı Arasındaki İlişki

		MBS' nin Temel Yapısı
TMS / TFRS ve	Pearson Korelasyonu	,273
Çevre Muhasebesi	Anlamlılık değ.(2-yönlü)	,058
	N	49

** Korelasyon 0.01 derecesinde anlamlıdır (2- yönlü).

* Korelasyon 0.05 derecesinde anlamlıdır (2- yönlü).

TMS / TFRS ve Çevre Muhasebesi ile muhasebe bilgi sisteminin temel yapısı arasındaki korelasyon ilişkisinin yönü ve gücü tespit edilmeye çalışılmıştır. Tablo 128'de görüldüğü gibi korelasyon katsayısı 0,273 ve anlamlılık değeri (2-yönlü) 0.058 olarak bulunmuştur. Anlamlılık değeri (2-yönlü) 0,05'den büyük olduğu için TMS / TFRS ve çevre muhasebesi ile MBS' nin temel yapısı arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Bu analiz sonucuna göre H_{19} hipotezimiz reddedilmiştir.

4.5.3. Araştırma Hipotezleri ve Analiz Sonuçları

Bu bölümde 4.5.3.Korelasyon Analizi ve Sonuçlarının Değerlendirilmesi bölümünde yer alan hipotezlerin “Kabul” ya da “Red” durumlarını gösterir tablo aşağıdaki gibidir.

Tablo 129. Hipotezlerin Kabul / Red Durumu

HİPOTEZLER	Yapılan Test	Test Değeri	Kabul / Red
H ₁ : Muhasebe bilgi sisteminin önemi ile muhasebe bilgi sisteminin temel yapısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Korelasyon	,000	Kabul
H ₂ : Muhasebe bilgi sisteminin önemi ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden raporlama arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Korelasyon	,000	Kabul
H ₃ : Muhasebe bilgi sisteminin önemi ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden haberleşme arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Korelasyon	,001	Kabul
H ₄ : Muhasebe bilgi sisteminin önemi ile TMS / TFRS ve çevre muhasebesi arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Korelasyon	,399	Red
H ₅ : Muhasebe bilgi sisteminin temel yapısı ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden donanım arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Korelasyon	,000	Kabul
H ₆ : Muhasebe bilgi sisteminin temel yapısı ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden raporlama arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Korelasyon	,000	Kabul
H ₇ : Muhasebe bilgi sisteminin temel yapısı ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden haberleşme arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Korelasyon	,000	Kabul
H ₈ : Muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden donanım ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden raporlama arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Korelasyon	,000	Kabul
H ₉ : Muhasebe bilgi sisteminin önemi ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden personel arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Korelasyon	,081	Red
H ₁₀ : Muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden donanım ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden haberleşme arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Korelasyon	,000	Kabul
H ₁₁ : Muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden raporlama ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden haberleşme arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Korelasyon	,000	Kabul

H ₁₂ : TMS / TFRS' nin önemi ve niteliği ile MBS' nin önemi arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Korelasyon	,019	Kabul
H ₁₃ : TMS / TFRS' nin önemi ve niteliği ile MBS' nin öğelerinden donanım arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Korelasyon	,028	Kabul
H ₁₄ : Muhasebe bilgi sisteminin temel yapısı ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden personel arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Korelasyon	,616	Red
H ₁₅ : TMS / TFRS' nin önemi ve niteliği ile MBS' nin öğelerinden raporlama arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Korelasyon	,014	Kabul
H ₁₆ : TMS / TFRS' nin önemi ve niteliği ile MBS' nin öğelerinden haberleşme arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Korelasyon	,038	Kabul
H ₁₇ : TMS / TFRS' nin önemi ve niteliği ile TMS / TFRS'nin Uluslararası Muhasebe Standartları ile uyumu arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Korelasyon	,014	Kabul
H ₁₈ : TMS / TFRS ve Çevre Muhasebesi ile MBS' nin öğelerinden personel arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Korelasyon	,028	Kabul
H ₁₉ : TMS / TFRS ve Çevre Muhasebesi ile muhasebe bilgi sisteminin temel yapısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Korelasyon	,058	Red

Tablo 129'da görüldüğü gibi araştırma anket verilerinin analizi sonucunda 19 hipotezden 15 tanesi kabul edilmiş, 4 tanesi reddedilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Muhasebe işletmelerin dışarıya açılan yüzüdür. Muhasebe bilgi sistemleri, işletme yöneticilerinin ve karar alıcıların etkin karar vermelerine yardımcı olan bir sistemdir. İşletmeler mal ve hizmet üretip bunları pazarlarlar. Böylece tüketicilerin sınırsız ihtiyaçlarını karşılamak ve bunun karşılığında da kar elde etmek isterler. Tüketicilerin taleplerine cevap vermek için mal ve hizmet üreten işletmeler çevresel kaynaklardan faydalanmaktadırlar.

Son zamanlarda kaynakların iyice tükenme noktasına gelmesi, artan çevre problemleri ve çevreye duyarlı toplumun ve çıkar gruplarının baskısı ile beraber işletme yöneticileri muhasebe bilgi sistemlerini çevreye daha önem veren bir şekilde düzenleme ihtiyacı duymuşlardır. Bunun sonucu olarak işletmeler üretim sistemlerini daha temiz üretim sistemleri kullanarak, üretim sonucu doğaya verilen zararlı atıkları azaltarak, üretim faaliyetlerini çevreyle ilgili olan yasal düzenlemeleri dikkate alarak, çevre yönetim birimi kurarak değiştirmek zorunda kalmışlardır. Bu sosyal sorumluluk kavramının da bir gereğidir. Bunun için yapılan harcamaların miktarının artması ve bu tutarların işletmelerin muhasebe bilgi sistemlerinde gösterilmesi gerekliliği sonucu çevre muhasebesi kavramı ortaya çıkmıştır.

Çevre muhasebesi, işletmelerin faaliyetleri sonucunda çevresel kaynaklarda oluşan azalış ve artışları açıklayan ve bu bilgileri ilgili yerlere ileten bir bilgi sistemidir. Günümüzde işletmeler faaliyetlerini yerine getirirken çevre ile ilgili birçok soruna neden olmaktadır. Bu sorunların artması çevre muhasebesinin önemini artırmaktadır. Çevre muhasebesinin temel amacı, işletmelerin çevresel faaliyetleri sonucu çevreye verdikleri zararı en aza indirmek ve bu bilgileri finansal tablolar aracılığıyla kullanıcılara sunmaktır.

Hatalı ya da eksik yayınlanan finansal tablolar, finansal tablo kullanıcılarını işletmelerin yayınladığı tabloları sorgular duruma getirmiştir. Ayrıca sermaye piyasalarının küreselleşmesiyle birlikte yatırımcılar uluslararası işletmelere de yatırım yapmaya başlamışlardır. Yatırım kararlarının uluslararası düzeye ulaşması ve finansal tabloların güvenilirliğinin azalması ile birlikte muhasebe kararlarında herkesin

benimsediği ortak bir dil oluşturma anlayışı gündeme gelmiştir. Türkiye’de bu gelişmelerle birlikte Uluslararası Muhasebe Standartlarını (UMS) aynen Türkçe ’ye çevirerek uygulamaya başlamış ve Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) olarak yayınlamıştır.

evre muhasebesi açısından muhasebe standartları incelendiğinde mevcut TMS / TFRS seti içerisinde doğrudan evre muhasebesiyle alakalı bir standardın olmadığı grlmştir. Ayrıca TMS içerisinde yeni hesap isimlerine ihtiyaç duyulduğu bu çalışmanın sonucunda ortaya çıkan sonuçlardandır. TMS/TFRS seti çevresel etkilerin muhasebeleştirilmesi açısından incelendiğinde esas alınabilecek belli başlı standartlar; TMS 1 Finansal Tabloların Sunuluşu, TMS 2 Stoklar, TMS 16 Maddi Duran Varlıklar, TMS 20 Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi ve Devlet Yardımlarının Açıklanması, TMS 36 Varlıklarda Değer Dşklğu, TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar, TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar olarak sıralanabilir.

Doğrudan evre muhasebesiyle alakalı bir standart olmadığı için bu konuda yazılacak olan ‘‘evresel Muhasebe Standardı’’nın amacı aşağıda belirtildiği şekilde tasarlanmalıdır:

‘‘Amaç;

Oluşturulacak standardın amacı, çevresel olumsuz etkilere sahip olan işletmelerin, bu etkiler sonucunda oluşacak maliyetlerinin ve giderlerinin mamul maliyetlerine yüklenmesi ve muhasebeleştirilmesi ile ilgili muhasebe uygulamaları ve politikalarını belirlemektir. Oluşturulacak standart, işletmede, çevresel etki oluşturacak bir olayın ve bu etki için bir faaliyetin oluşması durumunda hesaplamayı ve muhasebeleştirmeyi zorunlu kılar. Ayrıca muhasebe işlemleri sürecinde kullanılacak olan değerin nasıl ölçüleceğini belirleyip, çevresel etkilerle ilgili oluşabilecek özel durumların sistematığını oluşturmak için standart hazırlanmalıdır.’’

Bu konuda yazılacak olan ‘‘evresel Muhasebe Standardı’’nın kapsamı ise aşağıda belirtildiği şekilde tasarlanmalıdır:

‘‘Kapsam

- Çevresel maliyetler
- Çevresel maliyetlerin aktifleştirilmesi ya da giderleştirilmesi
- Çevresel kaynaklarda meydana gelen artış ve azalışların finansal etkileri
- Çevresel etkilerin muhasebeleştirilmesi
- Çevresel çıktılarının finansal tablolara etkileri
- Önceki dönemlerde oluşmuş ancak etkileri sonradan ortaya çıkan çevresel faaliyetlerin önceki dönem finansal tablolara etkilerinin düzeltilme esasları
- Çevresel etkiye sahip bilgilerin raporlanması
- İşletmelerin çevresel olumsuz etkilerinin ortadan kaldırılmasında performanslarının artmasına katkıda bulunmak
- Çevre ile ilgili katlanılan fedakarlıkların belirlenmesinde kullanılabilecek ilkelerin belirlenmesi”

Çevresel maliyetler ve çevre muhasebesi hakkında bilgi veren bu çalışmada Malatya Organize Sanayi Bölgesi’nde faaliyette bulunan işletmelerin muhasebe bilgi sistemleri içerisinde çevreye verdikleri önem incelenip, çevresel muhasebelerinin TMS / TFRS açısından değerlendirilmesi ile ilgili bir araştırma gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada veri toplama yöntemlerinden anket yöntemi kullanılmıştır. Anket formu üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde anket yapılan işletmelere ilişkin bilgilerin yer aldığı 5 soru, ikinci bölümde çevresel maliyetlere sahip işletmelerde çalışan muhasebe meslek mensubuna yönelik 6 soru bulunmaktadır. Anketin üçüncü bölümünde 5’li likert (1: Kesinlikle Katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Fikrim Yok, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle Katılıyorum) ölçeğine göre hazırlanan muhasebe bilgi sistemine yönelik 24 soru, çevresel değerlere yönelik 25 soru ve TMS / TFRS’ye yönelik 16 soru olmak üzere ankette toplam 76 soru bulunmaktadır.

İşletmelerdeki muhasebe meslek mensupları üzerinde yapılan anket çalışması geri dönen anket formlarındaki cevaplar kodlanarak “SPSS (Statistical Package For Social Sciences-Sosyal Bilimler için İstatistik Paketi) for Windows Sürümü” kullanılarak değerlendirilmiştir. Anket yolu ile elde edilen veriler Faktör Analizi ve Korelasyon Analizi yöntemlerine tabi tutulmuştur.

Yapılan değerlendirmeler sonucunda öne sürülen hipotezler ışığında aşağıdaki sonuçlara ve önerilere ulaşmak mümkündür:

- Muhasebe bilgi sisteminin önemi ile muhasebe bilgi sisteminin temel yapısı arasında anlamlı pozitif bir ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmış ve bu ilişkinin varlığını öne süren H_1 hipotezi kabul edilmiştir.
- Muhasebe bilgi sisteminin önemi ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden raporlama arasında anlamlı pozitif bir ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmış ve bu ilişkinin varlığını öne süren H_2 hipotezi kabul edilmiştir.
- Muhasebe bilgi sisteminin önemi ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden haberleşme arasında anlamlı pozitif bir ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmış ve bu ilişkinin varlığını öne süren H_3 hipotezi kabul edilmiştir.
- Muhasebe bilgi sisteminin önemi ile TMS / TFRS ve çevre muhasebesi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucu ortaya çıkmış ve bu ilişkinin varlığını öne süren H_4 hipotezi reddedilmiştir. Bu sonuca ulaşılmasında ankete katılan birçok muhasebe meslek mensubunun TMS/TFRS uygulamasına gerek duymamaları etkili olmuştur.
- Muhasebe bilgi sisteminin temel yapısı ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden donanım arasında anlamlı pozitif bir ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmış ve bu ilişkinin varlığını öne süren H_5 hipotezi kabul edilmiştir.
- Muhasebe bilgi sisteminin temel yapısı ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden raporlama arasında anlamlı pozitif bir ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmış ve bu ilişkinin varlığını öne süren H_6 hipotezi kabul edilmiştir.
- Muhasebe bilgi sisteminin temel yapısı ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden haberleşme arasında anlamlı pozitif bir ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmış ve bu ilişkinin varlığını öne süren H_7 hipotezi kabul edilmiştir.
- Muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden donanım ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden raporlama arasında anlamlı pozitif bir ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmış ve bu ilişkinin varlığını öne süren H_8 hipotezi kabul edilmiştir.
- Muhasebe bilgi sisteminin önemi ile muhasebe bilgi sisteminin öğelerinden personel arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucu ortaya çıkmış ve bu ilişkinin varlığını öne süren H_9 hipotezi reddedilmiştir.

- Muhasebe bilgi sisteminin ögelerinden donanım ile muhasebe bilgi sisteminin ögelerinden haberleşme arasında anlamlı pozitif bir ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmış ve bu ilişkinin varlığını öne süren H_{10} hipotezi kabul edilmiştir.
- Muhasebe bilgi sisteminin ögelerinden raporlama ile muhasebe bilgi sisteminin ögelerinden haberleşme arasında anlamlı pozitif bir ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmış ve bu ilişkinin varlığını öne süren H_{11} hipotezi kabul edilmiştir.
- TMS / TFRS' nin önemi ve niteliği ile MBS' nin önemi arasında anlamlı pozitif bir ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmış ve bu ilişkinin varlığını öne süren H_{12} hipotezi kabul edilmiştir.
- TMS / TFRS' nin önemi ve niteliği ile MBS' nin ögelerinden donanım arasında anlamlı pozitif bir ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmış ve bu ilişkinin varlığını öne süren H_{13} hipotezi kabul edilmiştir.
- Muhasebe bilgi sisteminin temel yapısı ile muhasebe bilgi sisteminin ögelerinden personel arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucu ortaya çıkmış ve bu ilişkinin varlığını öne süren H_{14} hipotezi reddedilmiştir.
- TMS / TFRS' nin önemi ve niteliği ile MBS' nin ögelerinden raporlama arasında anlamlı pozitif bir ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmış ve bu ilişkinin varlığını öne süren H_{15} hipotezi kabul edilmiştir.
- TMS / TFRS' nin önemi ve niteliği ile MBS' nin ögelerinden haberleşme arasında anlamlı pozitif bir ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmış ve bu ilişkinin varlığını öne süren H_{16} hipotezi kabul edilmiştir.
- TMS / TFRS' nin önemi ve niteliği ile TMS / TFRS' nin Uluslararası Muhasebe Standartları ile uyumu arasında anlamlı pozitif bir ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmış ve bu ilişkinin varlığını öne süren H_{17} hipotezi kabul edilmiştir.
- TMS / TFRS ve Çevre Muhasebesi ile MBS' nin ögelerinden personel arasında anlamlı pozitif bir ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmış ve bu ilişkinin varlığını öne süren H_{18} hipotezi kabul edilmiştir.
- TMS / TFRS ve Çevre Muhasebesi ile muhasebe bilgi sisteminin temel yapısı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucu ortaya çıkmış ve bu ilişkinin varlığını

öne süren H_{19} hipotezi reddedilmiştir.

Yukarıdaki sonuçlara göre işletmelerde çevreye verilen önemi artırıp çevre muhasebesi uygulamalarını yaygınlaştırmak ve TMS / TFRS farkındalığını artırabilmek için aşağıdaki önerilerde bulunabiliriz:

- İşletmelerin muhasebe bilgi sistemleri içerisinde çevre muhasebesine verdikleri önem artırılmalıdır.
- İşletmelerin çevreye verdikleri zararları önlemek için yasalar daha caydırıcı olmalıdır.
- Muhasebe meslek mensuplarını bilgilendirmek için çevre muhasebesi ve TMS / TFRS konularında daha çok eğitim, seminer, panel vb. düzenlenmelidir.
- TMS / TFRS'ye direk çevre muhasebesi ile alakalı bir standart eklenmelidir.

KAYNAKÇA

- Acar, Durmuş, Nilüfer Tetik, Genel Muhasebe, (12.Baskı), Detay Yayıncılık, Ankara 2014.
- Akar, Ezgi, İşletmelerde Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkinliğinin Değerlendirilmesi Üzerine Çanakkale İlinde Bir Araştırma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale 2016.
- Akcanlı, Fatma, Çevre Muhasebesi Açısından Kağıt Ambalajı Geri Dönüştüren İşletmelerin Faaliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi Ve Fayda-Maliyet Analizi Ankaş Atık Kağıt İmalat San. Ve Tic. A.S.'de Uygulama, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Doktora Tezi, Afyon 2010.
- Akdeniz, Fatih, Türkiye Muhasebe Standartları Kapsamında Çevre Muhasebesi Uygulamalarının İncelenmesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Trabzon 2015.
- Akdoğan, Nalan, Orhan Sevilengül, Tek Düzen Muhasebe Sistemi Uygulaması, (12.Baskı), Gazi Yayınevi, Ankara 2000.
- Akdoğan, Nalan, “Türkiye Muhasebe/Finansal Raporlama Standartlarının Uygulanma Süreci: Sorunlar, Çözüm Önerileri”, Mali Çözüm Dergisi, 2007 (80), ss.101-117.
- Alagöz, Ali, Baki Yılmaz, “Çevre Muhasebesi ve Çevresel Maliyetler”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2001 (1-2), ss.147-158.

- Altuğ, Asaf M., “Çevre Kalitesi ve Çevre Muhasebesi”, Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 24/2008 (1).
- Akgün, Ali İ., Selçuk Kılıç, “Muhasebe Bilgi Sisteminin İşletme Yönetiminin Etkinliği Üzerindeki Etkisi”, Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 2013/20 (2), ss.21-36.
- Akpınar, Yusuf, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Yönetiminde Muhasebe Bilgi Sisteminin Yeri ve Önemi Araştırması: Gaziantep ve Kahramanmaraş Örneği, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş 2007.
- Aktürk, Ahmet, Fatma Akcanlı, Hasan Şenol, Yılmaz Akyüz., “Muhasebe Standartları Bağlamında Otel İşletmelerinde Çevre Muhasebesi”, Abant İzzet Baysal Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2007 (20. Yıl Özel Sayı).
- Altınay, Ayşenur Tarakçıoğlu, “Entegre Raporlama ve Sürdürülebilirlik Muhasebesi”, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2016/3 (25), ss.47-64.
- Aslan, Şirin, Yeşil Muhasebe Sisteminde Çevresel Maliyetlerin Raporlanması: Mermer Üretim İşletmelerinde Uygulama, Bayburt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı İşletme Programı Yüksek Lisans Tezi, Bayburt 2017.
- Athma, Prashanta, N. Rajyalaxmi, “Environmental Accounting and Reporting:A Study of Maharatna Companies”, The IUP Journal of Accounting Research & Audit Practices, 2007/16 (4), pp.7-19.
- Aymaz, Rukiye, Isparta, Antalya, Burdur Üretim İşletmelerinin Çevre Konularına ve Çevre Muhasebesine Yaklaşımlarına İlişkin Bir

Araştırma, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Isparta 2009.

- Aslan, Ümmühan, Çevre Muhasebesi ve Nuh Çimento A.Ş'nde Çevre Muhasebesi Üzerine Pilot Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir 1995.
- Balcı, Serdar, Özel Tüketim Vergisinin Muhasebe Bilgi Sistemi İçerisinde Takip Edilmesi Madeni Yağ Üretim Sektöründe Bir Uygulama, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe ve Denetim Yüksek Lisans Programı, İstanbul 2013.
- Barman, Prateeksha, Karobi Saika, “Environmental Accounting and Sustainable Development : A Study in Some Small and Medium Enterprises Industrial Estates of Assam, India”, The Clarion International Multidisciplinary Journal, 2016/5 (2), pp.4-9.
- Beller, Beyhan, Üretim İşletmelerinde Çevresel Maliyetlerin Hesaplanması Ve Bir Vaka Çalışması, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe Finansman Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Niğde 2011.
- Beller, Beyhan, Ali Deran, Ayşe Gül Hatipoğlu, “Çevre Maliyetlerinin Hesaplanması ve Muhasebeleştirilmesi: Bir Çimento Fabrikasında Vaka Çalışması”, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2012/9 (1).
- Bennet, Martin, Peter James, “Environment-Related Management Accounting Current Practice and Future Trends”, Greener Management International, 1998/17, pp:32-41.
- Bostancı, Serpil, “Küreselleşen Muhasebede Standartlaşma ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu”, Mali Çözüm Dergisi, 2002 (59).

- Bursal, Murat, SPSS ile Temel Veri Analizleri, (1.Baskı), Anı Yayıncılık, Ankara 2017.
- Büyüköztürk, Şener, Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı, (21.Baskı), Pegem Akademi, Ankara 2015.
- Can, Ahmet Vecdi, Çevre Muhasebesi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Sakarya 1998.
- Cecconet, D., D. Molognoni, A. Callegari, A. G. Capodaglio., “Biological combination processes for efficient removal of pharmaceutically active compounds from wastewater: A review and future perspectives”, Journal of Environmental Chemical Engineering, 2017, pp. 3590-3603.
- Cüre, Selçuk, Muhasebenin Temel Kavramlarının İslam Dini Açısından Değerlendirilmesi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya 2015.
- Çalış, Yıldırım Ercan, “Çevresel Maliyetlerin Muhasebeleştirilmesi”, Marmara Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Dergisi, 2013/19 (1), ss.175-190.
- Çankaya, Fikret, “Uluslararası Muhasebe Uyumunun Ölçülmesine Yönelik Bir Araştırma: Rusya, Çin ve Türkiye karşılaştırması”, Bülent Ecevit Üniversitesi Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, 2007/3 (6), ss.127-148.
- Çankaya, Fikret, Engin Dinç, “Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının Uygulama Başarısını Etkileyen Faktörler: Bağımsız Denetçiler Üzerine Bir Araştırma”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2012/17 (1).
- Çelik, Serpil, Muhasebe Meslek Mensuplarının Türkiye Muhasebe Ve Finansal Raporlama Standartları’na Bakış Açılarının Değerlendirilmesine İlişkin Ampirik Bir Çalışma: Niğde Örneği, Niğde

- Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı, Muhasebe Finansman Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Niğde 2013.
- Çetin, Eray, Üretim İşletmelerinin Sosyal Bir Sorumluluk Olarak Çevre Muhasebesine Verdikleri Önem: Mersin-Tarsus Organize Sanayi Bölgesi'nde Faaliyet Gösteren Üretim İşletmeleri Üzerinde Bir Uygulama, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı, Muhasebe Finansman Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Karaman 2011.
- Çidem, İbrahim, Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkinliği: Küçük Ve Orta Büyüklükte İşletmeler Üzerine Bir Araştırma, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 2013.
- Dalğar, Hüseyin, İsmail Çelik, Mustafa Mortaş, “Muhasebe Öğrenimi Gören Öğrencilerin TMS/TFRS Hakkındaki Farkındalıklarına Yönelik Bir Araştırma”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2011/16 (1), ss.217-230.
- Demir, Berna, “İşletmelerde Muhasebe İletişimi”, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 2001/3 (4).
- Demir, Berna, “Muhasebe Bilgi Sistemlerinde Bilgi Güvenliği”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, 2005 (26), ss.147-156.
- Deniz, Tuğba, Ahmet Türker, “Çevresel Muhasebe ve Uygulamaları”, İstanbul Üniversitesi Ormanlık Fakültesi Dergisi, 2012 (62).
- Dinç, Engin, Hasan Abidoğlu, “İşletmelerde Kurumsal Yönetim Anlayışı ve Muhasebe Bilgi Sistemi İlişkisi: İMKB-100 Şirketleri Üzerine Ampirik Bir Araştırma”, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2009/12 (21), ss.157-184.
- Elitaş, Cemal, Mehtap Karakoç, Serkan Özdemir, “Muhasebe Meslek Mensupları Perspektifinden Türkiye Muhasebe Standartları”,

- Emin, Ahmetcan M., İşletmelerde Ön Muhasebe Bilgi Sistemi Model Önerisi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı Muhasebe Finansman Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2013.
- Ergin, Hüseyin, Ercüment Okutmuş, “Çevre Muhasebesi: Çevre Maliyetleri ve Çevre Raporlaması”, Yönetim Bilimleri Dergisi, 2007/5 (1), ss.144-169.
- Ertuna, Özer, “Muhasebe İçin Yeni Ufuklar: Sosyal Muhasebe”, Muftav Dergisi, 2012/3.
- Frost, Geoffrey R., Trevor D. Wilmhurst, “The Adoption of Environment-Related Management Accounting; An Analysis of Corporate Environmental Sensitivity”, Accounting From, 2000/24 (4), pp:344-365.
- Haftacı, Vasfi, Kamuran Soylu, “Çevresel Bilgilerin Muhasebesi ve Raporlanması”, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2008/15 (1), ss.92-113.
- Gökdeniz, Ümit, “Çevre Muhasebesi”, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1996/1 (5).
- Gökdeniz, Ümit, “İşletmelerde Muhasebe Bilgi Sistemine Yaklaşım”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, 2005/ 27, ss.86-93.
- Güner, Sibel, Muhasebe Bilgi Sistemi Algısı: Karabük Üniversitesi Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Karabük 2013.

- Güney, Aysel, “Muhasebe Mesleğinde Etik İlgili Düzenlemelerin Muhasebe Eğitimi Üzerindeki Etkileri”, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 2016/5, (1).
- Ienciu, Ionel A., Dumitru Matis, Nicoleta Maria C., “Status of Research in the Field of Environmental Accounting”, Review of Business Research, 2010/10, (2), pp. 37-44.
- Kalmış, Halis, Feyza Dereköy, “TMS-18’e Göre Hasılatın Muhasebeleştirilmesi ve Tekdüzen Muhasebe Sistemi ile Karşılaştırılması”, Afyon Kocatepe Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2010/12 (1), ss.123-145.
- Karacaer, Semra, Nurettin İbrahimoglu, (2003), “İşletme Yönetiminde Muhasebe Bilgi Sistemi, İç Kontrol, Verimlilik İlişkisi ve Önemi”, Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 2003/21 (1).
- Kaderli, Yusuf, Çağrı Köröğlü, “İşletmelerde Muhasebe Bilgi Sistemi İle Kurumsal Yönetim Anlayışı Arasındaki İlişki”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, 2014 (63), ss.21-38.
- Karakuzu, Selma, Türkiye’de Çevre Politikalarının Gelişimi ve Çevre Vergilerinin Uygulanabilirliği, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Edirne 2010.
- Kaya, Nurullah, “Çevresel Muhasebe Açısından Uluslararası Muhasebe Standartlarına Bakış”, Akademik Bakış Dergisi, 2013 (34), ss.1-39.
- Kaya, Uğur, Fatih Akdeniz, “Türkiye Muhasebe Ve Finansal Raporlama Standartları (TMS / TFRS) Çerçevesinde Çevresel Faaliyetlerin Muhasebeleştirilmesi”, Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi, 2016/ 5 (9), ss.9-38.
- Kırlıoğlu, Hilmi, Ahmet V. Can, Çevre Muhasebesi, (1.Basım), Değişim Yayınları, Adapazarı 1998.

- Kısakürek, M. Mustafa, Ahmet Pekcan, “Muhasebenin Ürettiği Bilgiye Farklı Açılardan Bakışlar”, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 2005/6 (2), 107-125.
- Kızıl, Cevdet, Vedat Akman, Abdulkadir Tasmacıoğlu, Hakan, “Çevre Muhasebesinin Önemi Üzerine Yalova İlinde Bir Araştırma”, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2014/7, (2), ss.20-34.
- Kocamaz, Hilal, “Uluslararası Muhasebe Standartlarının Dünya’da ve Türkiye’de Oluşum ve Gelişim Süreci”, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 2012/2 (2), ss.105-120.
- Korkmaz, Turhan, Halime Temel, Elif Birkan, “Uluslararası Muhasebe Standartları ve Kobi’lere Etkileri”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, 2007, (36).
- Korukoğlu, Ayşen, “İşletmelerde Çevre Muhasebesi: İzmir İli Uygulaması”, Ege Akademik Bakış Dergisi, 2011/11 (1), ss.81-89.
- Korukoğlu, Ayşen, “İşletmelerin Çevre Muhasebesi Konularına Yaklaşımlarının Analizi”, Ege Akademik Bakış Dergisi, 2014/14 (3), ss.481-491.
- Kürklü, Erdem, “Yeşil Muhasebe Açısından Çevreye Duyarlı Olan ve Olmayan Üretim İşletmelerinin Karşılaştırılması”, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2015/ 3 (16), ss.420-430.
- Langford, Robert, “Global Accounting Rules on Green Issues - Review of International Accounting Standards for Environmental Issues” <http://infohouse.p2ric.org/ref/26/25602.pdf> (26.04.2018).
- Maswadeh, Sana’A.N., “Interactive Effect Between Organization's Strategy Building and Accounting Information System Design: A Case Study

of Social Security Corporation (Jordan)”, International Journal of Economic Perspectives, 2016/10 (4), pp. 82-87.

- Mathews, M.Ryan, “Twenty-Five Years of Social and Environmental Accounting Research”, Accounting, Auditing & Accountability Journal, 1997/10 (4), pp.481-531
- Megep, T.C Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara 2011.
- Moid, Sana, “Environmental Accounting: An Analysis of Indian Corporate Sector”, Journal Of Management Research, 2017/17 (3), pp:163-174.
- Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği, Sıra No:1.
- Nagy, Csaba, “Environmental Aspects In Managerial Accounting”, Analele Universitatü “Eftimie Murgu” Reşita, Fascicola II Studii Economice, 2017/24, pp.181-191.
- Omnamasivaya, B., Prasad, M.S.V., “Factors Influencing Environmental Accounting and Disclosure Practices in India: Empirical Evidence From NIFTY Companies”, The IUP Journal of Accounting Research& Audit Practices, 2016/15 (1), pp:22-35.
- Orhan, M. Suphi, Ali Rıza Ağ, “Üretim İşletmelerinin Çevre Muhasebesine Verdikleri Önem Düzeyi: Erzurum, Erzincan, Bayburt Bölgesinde Bir Araştırma”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, 2017 (74), ss.1-14.
- Osazuwa, Peter N., Ayoib Che-Ahmad, Chijioke Mgbame, “Environmental Accounting and Firm Profitability in Nigeria: Do Firm-Specific Effects Matter?”, The IUP Journal of Accounting Research & Audit Practices, 2015/14 (1), pp.43-54.
- Otlu, Fikret, Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Gözden Geçirilmiş Şirketler Muhasebesi, (9. Baskı), Medipres Matbaacılık Yayıncılık, Malatya 2011.

- Otlu, Fikret, Ayça Kaya, “Çevre Muhasebesi İle İlgili Muhasebe Meslek Mensupları Üzerine Bir Araştırma”, Akademik Yaklaşımlar Dergisi, 2010/1 (1), ss.43-56.
- Otlu, Fikret, Yusuf Cahit Çukacı, “Genel İmalat Maliyetlerinin Dağıtımında Faaliyet Esasına Dayalı Maliyetleme Sistemi ve Çevresel Maliyetlerin Değerlendirmesi”, İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 2006/20 (1), ss.393-411.
- Öğüz, Ayşe A., “Türkiye Muhasebe Standardı – TMS 37: Karşılıklar, Koşullu Borçlar Ve Koşullu Varlıklar Standardı’nın İncelenmesi Ve Türkiye Açısından Değerlendirilmesi”, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Muhasebe Finansman Bilim Dalı, Doktora Tezi, İstanbul 2007.
- Ökten, Remzi, Hasan Kaval, Aydın Karapınar, TMS - TFRS Standartların İşletmelerde İlk Uygulanması Kobi Muhasebe Standardı Tekdüzen Hesap Planı İle Uyumlu Örnekler, (6.Baskı), Gazi Kitapevi, Ankara 2012.
- Ömürbek, Vesile, Kurumsal Kaynak Planlamasında Muhasebe Bilgi Sisteminin Rolü: Gıda Sektöründe Uygulama, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Doktora Tezi, Isparta 2003.
- Özkol, A. Erdal, “Çevre Muhasebesi”, Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 1998/13 (1), ss.15-26.
- Pearce, D.W., A. Howarth, “Technical Report on Methodology:Cost Benefit Analysis and Policy Responses”, 2008, from <http://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/481505020.pdf> (10.10.2017).
- Poinot, Thomas, Michael E. Laracy, Hamlin M. Jennings, John A. Ochsendorf, Elsa A. Olivetti, “Beneficial use of boiler ash in alkali-

- activated bricks”, Resources, Conservation & Recycling 128, 2018, pp.1-10.
- Prasad, Acklesh, Peter Green, “Organizational Competencies and Dynamic Accounting Information System Capability: Impact on AIS Processes and Firm Performance”, Journal of International System, 2015/29, (3), pp: 123-149.
- Rostami, Vahab, Abdolkarim Mogadam, “Usefulness of Accounting Information System in Emerging Economy: Empirical Evidence of Iran”, Uluslararası Ekonomi ve Finans Dergisi, 2010/ 2 (2), ss.186-195.
- Saad, Rohaizah, Mohd Norhasni Asaad, “Does Organizational Culture Moderate the Relationship Between ISO 9000 Soft Factors And Organizational Performance?”, The Journal of Developing Areas, 2015/49 (3), pp:379-394.
- Sevilengül, Orhan, Genel Muhasebe, (16. Baskı), Gazi Kitapevi, Ankara 2011.
- Sevim, Adnan, Samet Bülbül, “Hedef Maliyetleme Açısından Muhasebe Bilgi Sistemine İlişkin Bir Model Önerisi ve Bir İşletme Uygulaması”, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 2015/17 (4).
- Soylu, Kamuran, Genel Muhasebe, (2. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara 2009.
- Soudani, Siamak Nejadhosseini, “The Usefulness Of An Accounting Information System For Effective Organizational Performance”, Uluslararası Ekonomi ve Finans Dergisi, 2012/4 (5), ss.136-145.
- Stanciu, Ionela Cornelia, Ana-Maria Joldoş, Florina Georgeta Stanciu, “Environmental Accounting, An Environmental Protection Instrument

- Used By Entities”, Annals of the University of Petroşani, Economics, 2011/11 (2), pp. 265-280.
- Sürmeli, Fevzi, Muhasebe Bilgi Sistemi, (2. Baskı), T.C. Anadolu Üniversitesi Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışanları Vakfı Yayınları, Eskişehir 1996.
- Sürmeli, Fevzi, Melih Erdoğan, Nurten Erdoğan, Kerim Banar, Saime Önce, Muhasebe Bilgi Sistemi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 1995.
- Sürmen, Yusuf, Davut Aygün, “Muhasebe Çevresi ve Çevrenin Muhasebeye Etkisi”, Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi, 2013 (7), ss.358-381.
- Swamy, Kumara M.R., “Financial Management Call For Need-Based Structured Environment Accounting Standards”, Journal of Financial Management and Analysis, 2010/23 (2), pp. 111-115.
- Şahin, Dilek, Selim Yüksel Pazarçeviren, “TFRS (TMS 1, TMS 2, TMS 7, TMS 18, TMS 24, TMS 40) ve SPK Muhasebe Standartlarının IFRS İle Karşılaştırılması”, Akademik İncelemeler Dergisi, 2007/2, (2), ss:129-146.
- Şakrak, Münir,
<http://embk.mmoizmir.org/wp-content/uploads/2016/04/embk2013-024.pdf>, (05.11.2017).
- Taşdemir, Vahdi, İşletme-Çevre İlişkilerinin Muhasebe Açısından Raporlanması, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2011.
- Thistlethwaite, Jason, “Counting the Environment: The Environmental Implications of International Accounting Standards”, Global Environmental Politics, 2011/11 (2), pp. 75-97.

- Topcu, Mustafa Kemal, Göksel Korkmaz, “Entegre Raporlama: Kavramsal Bir İnceleme”, Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2015/30 (1), ss.1-22.
- Tu, Jui-Che - Huang, Hsieh-Shan, “Analysis on the Relationship between Green Accounting and Green Design for Enterprises”, Sustainability, 2015/7 (5), ss. 6264-6277.
- Tuğlu, Umut, Çevre Muhasebesi Ve Alanya'daki Bir Konaklama İşletmesinde Uygulanması, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Antalya 2010.
- Türk, Mevlüt, Çevre Bilinci Yasal Zorunluluktan Sosyal Sorumluluğa, (1.Basım), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2010.
- Türküm, Ayşe Sibel, “Çağdaş Toplumda Çevre Sorunları ve Çevre Bilinci”, <http://www.aof.anadolu.edu.tr/kitap/IOLTP/1268/unite10.pdf>, (01.11.2017).
- Ul-Islam, Md.Tanim, “Environmental Accounting and Practise: A Study of 39 Listed Textile Companies in Bangladesh”, Asa University Rewiev, 2016/10 (1), pp. 165-177.
- Ulusan, Hikmet, “Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standartları'nın Çevresel Maliyet ve Borçların Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanması Açısından İncelenmesi”, Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2010/13 (19), ss.75-99.
- Uzel, Çağrı, Çevresel Sorunları Önleme Kapsamında Kullanılan Vergi Politikası Ve Türkiye'deki Güncel Durumun Analizi, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Uzmanlık Tezi, Ankara 2017.

- Ürgüp, Seval E., Türkiye Muhasebe Standartlarının (TMS) Üretim Maliyeti Hesaplamasına Etkisi ve Bir Uygulama, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı Muhasebe Finansman Bilim Dalı Doktora Tezi, Sivas 2016.
- Wang, Feng R., Jian Dong Wang, Hui Ping Sun, Jin Ku Liu, Xiao Hong Yang, “Plasmon-enhanced Instantaneous Photocatalytic Activity of Au@AG₃PO₄ Heterostructure Targeted at Emergency Treatment of Environmental Pollution”, J Mater SCI, 2016, pp.2495-2510.
- Varıcı, İdris, Muhasebe Bilgi Sisteminin Kurumsallaşma Üzerine Etkisi: Orta ve Doğu Karadeniz’deki Kobi’ler Üzerine Bir Uygulama, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı İşletme Programı Yüksek Lisans Tezi, Trabzon 2007.
- Yalkın, Yüksel K., “Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Türkiye’de Finansal Raporlama Standartlarının Gelişimi”, 17. Dünya Muhasebe Kongresi, Mali Çözüm Dergisi, 2006 (76).
- Yanık, Serhat, İpek Türker, , “Sürdürülebilirlik Ve Sosyal Sorumluluk Raporlamasındaki Gelişmeler (Tümleşik Raporlama)”, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 2012 (47), ss.291-308.
- Yavuz, Hasan, Muhasebe Bilgi Sisteminin İşletme Yönetim Kararları Üzerinde Etkileri: Bartın İlindeki Kobi’ler Üzerinde Bir Araştırma, Bartın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Bartın 2014.
- Yazgan, Çağdaş Ü., “Tarihi Süreçte Toplum-Çevre İlişkileri Ve Çevre Sorunlarının Ortaya Çıkışı”, Yeni Dünya Bilimleri Akademisi e-Dergisi, 2010/5 (1), ss.227-244.
- Yazıcı, Mehmet, “Muhasebe Standardının Tanımı”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, 2003 (18).

Yetkin, Nurbanu, “Çevresel Bilgilerin Muhasebesi ve Raporlanmasına Yönelik Bir Uygulama”, Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı Muhasebe Programı Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2013.

Yılmaz, Baki, “Muhasebe Standartlarının Oluşumu Ve Uygulanma Alanı”, Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2007/7 (13), ss.139-153.

<http://cevreonline.com/cevre-kirliliginin-nedenleri/> ,(06.07.2017).

<http://www.hlcccevre.com/images/PDF/07062010b.pdf> ,(07.04.2017).

http://www.onlinedergi.com/MakaleDosyalari/51/PDF2002_1_1.pdf ,(07.04.2017).

<https://www.frmartuklu.net/konu/%C3%87evre-kirlili%C4%9Finin-%20sonu%C3%A7lar%C4%B1-nelerdir.233863/> ,(08.04.2017).

<https://www.frmartuklu.org/konu/%C3%87evre-kirlili%C4%9Finin-sonu%C3%A7lar%C4%B1-nelerdir.233863/> ,(06.09.2017).

<http://sead.selcuk.edu.tr/sead/article/view/182> ,(02.11.2017).

<http://embk.mmoizmir.org/wp-content/uploads/2016/04/embk2013-024.pdf> ,(05.11.2017).

http://web.karabuk.edu.tr/muratyildirim/H1_ISL107.pdf ,(05.11.2017).

http://www.journal.mufad.org/attachments/article/125/015_11.pdf ,(01.12.2017).

<http://journal.mufad.org/attachments/article/392/18.pdf> 05.10.2017 ,(01.12.2017).

https://dergiler.sgb.gov.tr/calismalar/maliye_dergisi/yayinlar/md/md146/muhasesestandard%C4%B1.pdf ,(01.11.2017).

www.kgk.gov.tr , (01.06.2018)

EKLER

EK 1 ANKET FORMU

MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ BAĞLAMINDA ÇEVRE MUHASEBESİNİN TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARI (TMS) / TÜRKİYE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ VE BİR UYGULAMA

Sayın Muhasebe Meslek Mensubu (Yetkili);

Bu anket çalışması ile muhasebe bilgi sistemi bağlamında çevre muhasebesinin TMS/TFRS ve vergi uygulamaları açısından değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Çalışma, genel eğilimleri ortaya koyarak değerlendirme yapmaya yönelik bilimsel bir çalışmadır. Bu nedenle, kesinlikle hiçbir işletmenin ve yöneticinin isminden bahsedilmeyecektir ve özel bir değerlendirme yapılmayacaktır. Araştırmanın kısa sürede tamamlanabilmesi ve doğru sonuçlara ulaşılabilmesi, ankete gösterilecek ilgi ile çok yakından ilişkilidir. Göstereceğinize inandığım ilgi ve katkılarınız için teşekkür eder, işlerinizde başarılar dilerim.

Öğr. Gör. Mehtap BULUT DENİZ

I.BÖLÜM

İnönü Üniversitesi Malatya MYO

İŞLETMEYE İLİŞKİN BİLGİLER

İşletmenin faaliyette bulunduğu sektör	☐ Gıda ☐ Tekstil ☐ Mobilya ☐ İnşaat ☐ Elektronik ☐ Otomotiv ☐ Diğer (.....)
İşletmenin kaç yıldır faaliyette bulunduğu	☐ 1-5 yıl ☐ 6-10 yıl ☐ 10-15 yıl ☐ 16-20 yıl ☐ 25 ve üzeri
İşletmede çalışan personel sayısı	☐ 0-9 kişi ☐ 10-49 kişi ☐ 50-249 kişi ☐ 250 ve üstü
Sahip olunan belgeler	☐ ISO 9000 ☐ ISO14000 ☐ ISO 18000 ☐ DİĞER ☐ Yok
İşletmenin çevresel maliyetleri	☐ Var ☐ Yok

II. BÖLÜM

MUHASEBE MESLEK MENSUBU 'NA İLİŞKİN BİLGİLER

Kaç yaşındasınız	☐ 25 ve altı ☐ 26-35 ☐ 36-45 ☐ 46-55 ☐ 56 ve üzeri
Cinsiyetiniz	☐ Bay ☐ Bayan

Eğitim durumunuz	☐ Lise ☐ Ön lisans ☐ Lisans ☐ Yüksek lisans
İşletmedeki görev süreniz	☐ 1-5 yıl ☐ 6-10 yıl ☐ 10-15 yıl ☐ 16-20 yıl ☐ 25 ve üzeri
Bu meslekteki tecrübeniz	☐ 1-5 yıl ☐ 6-10 yıl ☐ 10-15 yıl ☐ 16-20 yıl ☐ 25 ve üzeri
Bağımsız denetçi belgeniz var mı	☐ Var ☐ Yok

III. BÖLÜM

MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ, ÇEVRESEL DEĞERLER VE TMS/TFRS'YE İLİŞKİN BİLGİLER

TANIMLAR	
Muhasebe Bilgi Sistemi (MBS)	MBS, işletme süreçlerinin muhasebe yönünü yansıtır. İşletme yöneticilerine bilgi sağlayan, işletmenin kaynaklarının oluşumunu, oluşan bu kaynakların kullanılma biçimini, tüketilen kaynaklar sonucunda meydana gelen artış veya azalışları ve işletmenin mali açıdan durumunu açıklayan bilgileri üreten ve bunları ilgili kişi ve kuruluşlara ileten sistemdir.
Çevre Muhasebesi	Mali nitelikte olan, yani parayla ifade edilebilen, çevre ile ilgili olay ve işlemlerin tanımlanması, kaydedilmesi, sınıflandırılması, özetlenerek raporlar haline dönüştürülmesi ve en nihayetinde sonuçlarının yorumlanmasını içeren bir süreçtir.
Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) – Türkiye Finansal Raporlama Standardı (TFRS)	TMS / TFRS Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) tarafından yayınlanan standartlardır. Muhasebe standartları, finansal bilgilerin kayıtlanması ve raporlanması sürecinde kullanıcılara ve söz konusu bilgileri hazırlayanlara birlik sağlamak amacıyla yayınlanan standartlar bütünüdür.

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Çevre konuları işletme için ayrı bir maliyet unsurudur.	☐	☐	☐	☐	☐
Çevre koruma çalışmaları işletmelere rekabet üstünlüğü sağlamaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐

Çevre muhasebesi kullanımı yeni bir muhasebe sistemi oluşturulması olarak algılanmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Çevre muhasebesi uygulamalarında bazı sorunlarla karşılaşılmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
Çevre muhasebesi uygulamalarında devletin, yerel idarelerin desteği artırılmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
Çevre muhasebesi uygulaması işletmeler için önemli bir yönetim aracıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
Çevre muhasebesi uygulaması kullanımı sonucunda işletmenin çevreye yaklaşımı ve çevresel uygulamaları ile ilgili sonuçlar; yatırımcıların kararlarında etkili olabilir.	☐	☐	☐	☐	☐
Çevre muhasebesi uygulamasında üst yönetim desteği vardır.	☐	☐	☐	☐	☐
Çevre muhasebesi ve çevresel raporlama yasal düzenlemelerle zorunlu hale getirilmelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
Çevre muhasebesinin bir sistem olarak kullanılması, çevre bilincinin de artmasında katkı sağlar.	☐	☐	☐	☐	☐
Çevre muhasebesinin uygulanmasındaki en önemli amaç sürdürülebilir kalkınmadır.	☐	☐	☐	☐	☐
Çevre sorunlarına bağlı olarak artan çevresel maliyetler için ayrı bir mali tablo sistemi geliştirilmelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
Çevrenin de işletmenin paydaşları arasında gösterilmesi gereklidir.	☐	☐	☐	☐	☐
Çevresel maliyet ve borçların muhasebeleştirilmesi ve raporlanması konusunda ayrı bir TMS/ TFRS'ye ihtiyaç yoktur.	☐	☐	☐	☐	☐
Çevresel sorunlar olarak görüntü kirliliği çok önemlidir.	☐	☐	☐	☐	☐
Çevresel sorunlar olarak gürültü kirliliği çok önemlidir.	☐	☐	☐	☐	☐
Çevresel sorunlar olarak hava kirliliği çok önemlidir.	☐	☐	☐	☐	☐
Çevresel sorunlar olarak su kirliliği çok önemlidir.	☐	☐	☐	☐	☐
Çevresel sorunlar olarak toprak kirliliği çok önemlidir.	☐	☐	☐	☐	☐
Çevresel sorunlara ilişkin veriler ve doğal kaynak kullanımının hesaplara dahil edilmemesi, muhasebenin ürettiği bilgilerin; gerçeklere uygunluğunu, tarafsızlığını, dürüstlüğü ve güvenilirliğini tartışılır bir duruma getirir.	☐	☐	☐	☐	☐
Çevresel sorunlara yönelik olarak gerekli tedbirlerin alınmasında, şu an uygulanmakta olan muhasebe sistemi yeterlidir.	☐	☐	☐	☐	☐
Çevresel sorunların nedenleri olarak hızlı nüfus artışı,	☐	☐	☐	☐	☐

çarpık kentleşme, sanayileşme, lüks yaşam standartları, nükleer denemeler ve savaşlar çok önemlidir.					
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Güvenilir muhasebe bilgilerinin olmaması işletme faaliyetinin yürütülmesini olanaksız kılar.	☐	☐	☐	☐	☐
İşletme çalışanları MBS hakkında yeterli bilgiye sahip değildir.	☐	☐	☐	☐	☐
İşletmelerde çevresel risk analizi yapılmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
İşletmemizde MBS için yeterli bir haberleşme ağı vardır.	☐	☐	☐	☐	☐
KOBİ'ler dâhil tüm işletmelerin TFRS ile uyumlu mali tablo hazırlamaları gereklidir.	☐	☐	☐	☐	☐
MBS işletme faaliyetlerinin planlanmasına katkı sağlar.	☐	☐	☐	☐	☐
MBS işletmede alınan kararların etkinliğini artırır.	☐	☐	☐	☐	☐
MBS işletmede faaliyetlerin planlanmasına katkı sağlar.	☐	☐	☐	☐	☐
MBS işletmenin ihtiyaç duyduğu raporları zamanında sunar.	☐	☐	☐	☐	☐
MBS işletmeye anlaşılabilir finansal bilgiyi sunmaya yardımcı olur.	☐	☐	☐	☐	☐
MBS işletmeye rekabet avantajı sağlar.	☐	☐	☐	☐	☐
MBS personelinin sayısı işletmemiz için yeterlidir.	☐	☐	☐	☐	☐
MBS sadece vergisel yükümlülük için vardır.	☐	☐	☐	☐	☐
MBS tarafından üretilen bilgiler işletmede diğer bölümler için önemli girdi sağlar.	☐	☐	☐	☐	☐
MBS tarafından üretilen bilgilerin düzenli bir şekilde sınıflandırılarak doğru yerde, doğru zamanda iletilmesi muhasebe departmanının verimliliğini artırır.	☐	☐	☐	☐	☐
MBS'de devlet, yönetim ve diğer kullanıcılar için bilgi aktarımı olur.	☐	☐	☐	☐	☐
MBS'de kayıtlar bilgisayar ile tutulur.	☐	☐	☐	☐	☐
MBS'de kullanılan teknoloji (bilgisayar, internet vb.) bilgi güvenilirliğini artırmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
MBS'de üretilen bilgilerin güvenilir olması bilgi kullanıcıları (yöneticiler, ortaklar, yatırımcılar, devlet vb.) açısından çok önemlidir.	☐	☐	☐	☐	☐
MBS'de üretilen bilgilerin güvenilir olması yöneticilerin doğru karar verme oranı artırır.	☐	☐	☐	☐	☐
MBS'de veri ve bilgilerin toplanması için gerekli belgeler vardır.	☐	☐	☐	☐	☐

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
MBS’de veri veya bilgiler GİRDİ-İŞLEME-ÇIKTI akışını izler.	☐	☐	☐	☐	☐
MBS’den elde edilen bilgiler işletme yönetiminin etkinliğine olumlu bir katkı sağlamaz.	☐	☐	☐	☐	☐
MBS’nin sunduğu bilgiler doğrudur.	☐	☐	☐	☐	☐
MBS’nin sunduğu bilgiler güvenilirdir.	☐	☐	☐	☐	☐
Üretim süreci belirlenirken çevreyi korumaya dikkat edilmez.	☐	☐	☐	☐	☐
TMS / TFRS ifadelerinin ne olduğu konusunda bilgi sahibi olduğumu düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
Mevcut muhasebe bilgimin TMS/TFRS’leri uygulayabilmem için yeterli olduğunu düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
Mevcut sistem göz önünde bulundurulduğunda çevre muhasebesi uygulaması mevcut sisteme entegre edilmeden ayrı bir sistem oluşturularak kendi kuralları içerisinde işlerlik kazandırılmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
Mevcut TMS / TFRS seti içinde çevresel maliyet ve borçların muhasebeleştirilmesi ve raporlanması ile doğrudan ilgili hiçbir TMS / TFRS yoktur.	☐	☐	☐	☐	☐
Muhasebe bilgi sistemi içerisinde çevresel maliyetlerin diğer maliyetlerden ayrı tutularak ele alınması gereklidir.	☐	☐	☐	☐	☐
Muhasebe raporları açık ve anlaşılır olarak düzenlenmektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
Tekdüzen Muhasebe Sisteminin yeterli olduğunu, ülkemizde TFRS’nin uygulanmasına gerek olmadığını düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
TFRS’nin uygulanması sürecinde en önemli engel Tekdüzen Muhasebe Sistemi olacaktır.	☐	☐	☐	☐	☐
TFRS’ye göre hazırlanan mali tablolar, işletmelere stratejik ve önemli kararların alınmasında doğru ve güvenilir finansal bilgi sunar.	☐	☐	☐	☐	☐
TFRS’ye uygun olarak düzenlenen finansal tablolar finansal analizin daha sağlıklı yapılmasını sağlar.	☐	☐	☐	☐	☐
TFRS’ye uygun olarak hazırlanan mali tablolar, karar alıcıların daha doğru karar almalarına yardımcı olmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
TFRS’ye uygun olarak hazırlanmış finansal tablolar anlaşılır ve kolaydır.	☐	☐	☐	☐	☐

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
TMS/IFRS ifadelerini muhasebe ile ilgili makale/kitap/internet kaynaklardan duydum.	☐	☐	☐	☐	☐
TMS/IFRS ile ilgili güncel bilgiye sahip olduğumu düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
TMS/IFRS konularının meslek hayatımda gerekli olduğuna inanıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
TMS/IFRS'ler mevcut muhasebe uygulamalarında bazı önemli değişiklikler getirmektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
TMS/IFRS'ler Uluslararası muhasebe standartları ile tam uyumludur.	☐	☐	☐	☐	☐